



วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

ACADEMIC JOURNAL OF PHETCHABURI RAJABHAT UNIVERSITY



ISSN 2229-0435 (PRINT)

ISSN 2822-0579 (ONLINE)

ปีที่ 16 ฉบับที่ 1 มกราคม - เมษายน 2569

VOL.16 NO. 1 JANUARY - APRIL 2026

สารบัญ/Contents

หน้า

บทความวิจัย

- อิทธิพลของความเชื่อประสิทธิภาพแห่งตนในการเป็นผู้นำที่มีต่อ ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมและคุณธรรม และภาวะผู้นำเชิงประสิทธิภาพงาน 1

Effect of Leadership Self-efficacy on Ethical and Moral Leadership and Operational Efficiency Leadership

ดิเรก สุขสุนัย

- อคติทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เสริมความงามของ Generation Z ในเขตกรุงเทพมหานคร 12

The Impact of Marketing Biases on Purchase Decision-Making for Beauty Products among Generation Z Consumers in Bangkok, Thailand

เพิ่มพร ณ นคร และ ธรรมรัตน์ พลอยเพชร

- การปรับปรุงมาตรฐานขั้นต่ำของสภาพการจ้างตามกฎหมายแรงงานรัฐวิสาหกิจสัมพันธ์ : ศึกษาเฉพาะ กรณีอัตราค่าจ้างแรกบรรจุ 21

Improving the Minimum Standards of Employment Conditions under State Enterprise Labour Relations Act: A Case Study of Initial Wage Rates

มโหสถ เกิดเดช

- การพัฒนาระบบตรวจสอบวันลาออนไลน์ด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อยกระดับการบริหารวันลา ของสำนักเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานเลขาธิการสำนักงานอัยการสูงสุด 31

Development of Online Leave Verification System through Digital Technology to Enhance Leave Management at the Information Technology and Communication Bureau, Office of the Attorney General

พีระพงษ์ พลีสู่ใจ และ ปราวริชาติ รื่นพงษ์พันธ์

- การพัฒนาคู่มือปฏิบัติงานช่างเพื่อส่งเสริมความปลอดภัย สำหรับนักศึกษาช่างอุตสาหกรรม ระดับปริญญาตรี สังกัดคณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏ 44

Development of a Safety manual to Enhance Safety for Undergraduate Industrial Technology Students, Faculty of Industrial Technology, Rajabhat University

สมพร ไชยะ และ ไพโรจน์ เนียมนาค

บทความวิจัย

- การพัฒนาหลักสูตรเสริมโดยใช้แนวคิด TPACK ร่วมกับการใช้เกมเป็นฐานเพื่อส่งเสริมความสามารถในการออกแบบสื่อการสอนวิทยาศาสตร์สำหรับนักศึกษาครู** 53
- Development of a Supplementary Curriculum Using the TPACK Framework and Game-Based Learning to Enhance Science Instructional Media Design Abilities for Pre-service Teachers
- วุฒิชัย ฤทธิ จาตุรงค์ ผลประเสริฐ ญัฐนันท์ เจียรประดิษฐ์ เฉินยี่ เมิ่ง วรรณภา วัฒนา และ ศิริวรรณ วณิช วัฒนวรชัย
- การพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ภาษาอังกฤษผ่านระบบ PBRU LMS: ปัจจัยการยอมรับเทคโนโลยีและความเชื่อมั่นของนักศึกษาระดับปริญญาตรีมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี** 63
- Enhancing English Language Learning Quality through PBRU LMS: Technology Acceptance and Trust Factors among Phetchaburi Rajabhat University Undergraduates
- เจษฎารัตน์ กล่ำศรี และ อาพร สุนทรวัฒน์
- การวิเคราะห์ลักษณะทางประชากรศาสตร์ของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับพฤติกรรมการท่องเที่ยวชุมชนริมน้ำจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี** 78
- Analysis of Tourists' Demographic Characteristics and Tourism Behavior in the Chanthaboon Waterfront Community, Chanthaburi Province
- สุทธิดา แสงพระจันทร์ เจตน์จรรย์ อาจโสง และ ยุบุญ พุทธิสไพลิน
- ความสัมพันธ์ระหว่างอัตราส่วนทางการเงินกับราคาหุ้นของบริษัทกลุ่มอาหารและเครื่องดื่มในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย** 88
- Correlation between financial ratios and stock prices of the food & beverage companies listed on the stock exchange of Thailand
- นภาพร สมักรอภิกัษ์ และ เกษม สวัสดิ์
- การตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ผ่านการประยุกต์ใช้การตลาดด้วยปัญญาประดิษฐ์ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร** 99
- Consumer's Online Purchasing Decisions through the Application of Artificial Intelligence Marketing in the Bangkok Metropolitan Area
- อมลวรรณ ชันงาม และ ธรรมรัตน์ พลอยเพ็ชร

บทความวิจัย

- การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เกมคำศัพท์เพื่อพัฒนาความสามารถในการจดจำคำศัพท์ และการสะกดคำภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 110

The Development of Vocabulary Games to Improve Vocabulary Retention and English Spelling Skills of Grade 4 Students

ณยศ อาจบรรจง และ สัจธรรม พรทวีกุล

- การประเมินความต้องการจำเป็นด้านภาวะผู้นำแบบประชาธิปไตย และด้านการจัดการความรู้ ของนักศึกษาวิชาชีพครู ในยุคการศึกษา 5.0 124

Needs Assessment of Democratic Leadership and Knowledge Management for Pre-service Teachers in the Education 5.0 Era

แสงเดือน เจริญฉิม เทพ อ่วมเจริญ มีชัย เอี่ยมจินดา พิจิตรา ธงพานิช และ ปรัชญา ธงพานิช

บทความวิชาการ

- การใช้เสรีภาพในการชุมนุมสาธารณะทางการเมืองกับหลักการการคุ้มครองรัฐธรรมนูญตาม มาตรา 49 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 133

The Exercise of Freedom of Political Assembly and the Principle of Constitutional Protection under Section 49 of the Constitution of the Kingdom of Thailand B.E. 2560 (2017)

พัชรภรณ์ อินทรปรง และ ดลนภา นันทวโรไพโร

- การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ฐานศิลปวัฒนธรรมตามแนวคิดอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม ที่ส่งเสริมการบูรณาการ เชิงสร้างสรรค์สำหรับนักเรียนประถมศึกษา : การทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบ 147

Development of a Thai Dance Learning Management Model Based on Cultural Identity to Enhance Creative Integration for Primary Students: A Systematic Review

ทิวาพร อรรคอำนวย

คำแนะนำการเตรียมต้นฉบับ

อิทธิพลของความเชื่อประสิทธิภาพแห่งตนในการเป็นผู้นำที่มีต่อ ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมและคุณธรรม และ ภาวะผู้นำเชิงประสิทธิภาพงาน

Effect of Leadership Self-efficacy on Ethical and Moral Leadership and Operational Efficiency Leadership

ดิเรก สุขสุนัย

Direk Suksunai

มหาวิทยาลัยอีสต์เทิร์นเอเชีย จังหวัดปทุมธานี 12110

Eastern Asia University, Pathum Thani Province 12110

*To whom correspondence should be addressed. e-mail: direk@eau.ac.th

Received: 27 December 2025, Revised: 16 February 2026, Accepted: 2 March 2026

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาอิทธิพลทางตรงของความเชื่อประสิทธิภาพแห่งตนในการเป็นผู้นำ (LSE) ที่มีต่อภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมและคุณธรรม (EML) และภาวะผู้นำเชิงประสิทธิภาพงาน (OEL) และ อิทธิพลทางอ้อมของความเชื่อประสิทธิภาพแห่งตนในการเป็นผู้นำ (LSE) ที่ส่งผ่านภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมและคุณธรรม (EML) ไปยังภาวะผู้นำเชิงประสิทธิภาพงาน (OEL) ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี การบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี กลุ่มตัวอย่าง คือนักศึกษา จำนวน 431 คน ซึ่งเป็นบุคลากรทางการศึกษาจากทั่วประเทศ ที่มาเข้าศึกษาในโปรแกรมดังกล่าว กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยเกณฑ์ ตัวแปรสังเกตได้ 1 ตัว ต่อ 20 ตัวอย่าง สุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ เครื่องมือวิจัยเป็นแบบวัด LSE, EML และ OEL แบบมาตรประมาณค่า 5 ระดับ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์สมการโครงสร้างเชิงเส้น ผลการวิจัยพบว่า ความเชื่อประสิทธิภาพแห่งตนในการเป็นผู้นำส่งผลทางบวกโดยตรงต่อภาวะผู้นำเชิงคุณจริยธรรมและคุณธรรม และภาวะผู้นำเชิงประสิทธิภาพงาน และส่งผลโดยอ้อมทางบวกต่อภาวะผู้นำเชิงประสิทธิภาพงานผ่านภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมและคุณธรรม

ผลการวิจัยนี้ชี้ให้เห็นว่า บุคลากรทางการศึกษาที่มีความเชื่อว่าตนเองมีความสามารถในการเป็นผู้นำนั้น จะส่งผลให้เป็นบุคลากรที่เป็นทั้งคนดีและคนเก่ง และการเป็นคนดีก็ยังส่งผลต่อไปทำให้เป็นคนเก่งอีกด้วย ดังนั้นการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาให้มีความเชื่อประสิทธิภาพแห่งตนในเป็นผู้นำสูงขึ้นจึงเป็นสิ่งที่ควรดำเนินการ เพราะจะเป็นสร้างให้บุคลากรทางการศึกษาเป็นคนดีและคนเก่ง

คำสำคัญ : ความเชื่อประสิทธิภาพแห่งตนในการเป็นผู้นำ ภาวะผู้นำเชิงคุณจริยธรรมและคุณธรรม ภาวะผู้นำเชิงประสิทธิภาพงาน

Abstract

The objective of this study was to examine the direct effect of leadership self-efficacy (LSE) on ethical and moral leadership (EML) and on operational efficiency leadership (OEL), as well as the indirect effect of OEL mediated by EML on OEL among students in the Educational Administration Program, Faculty of Education, Bangkok Thonburi University. The sample consisted of 431 educational personnel across the country who were enrolled in the program. The sample size was determined based on the criterion of 20 samples per observed variable. Stratified random sampling was employed. The research instrument included five-point Likert-scale measures of LSE, EML, and OEL. Data were analyzed by structural equation modeling (SEM).

The findings indicate that educational personnel who believe in their own leadership capabilities are more likely to become both morally grounded and professionally competent. Moreover, moral integrity further contributes to the

development of professional competence. Therefore, it is essential to enhance leadership self-efficacy among educational personnel in order to cultivate individuals both ethically sound and professionally capable, with moral integrity serving as an additional reinforcing factor for professional excellence.

Keywords : Leadership Self-efficacy, ethical and moral leadership, operational efficiency leadership

บทนำ

ความเชื่อในประสิทธิภาพแห่งตนในการเป็นผู้นำ (Leadership Self-Efficacy: LSE) หมายถึง ความเชื่อมั่นของบุคคลในความสามารถของตนในการชี้นำและขับเคลื่อนกลุ่มหรือองค์กรให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ โดยอาศัยทักษะด้านการกำหนดทิศทางการตัดสินใจ การแก้ปัญหา การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ การสร้างแรงจูงใจ และการเสริมสร้างความสัมพันธ์เชิงบวกภายในทีม เพื่อให้เกิดความร่วมมือ ความพร้อม และความสามารถในการเผชิญความเปลี่ยนแปลงอย่างมีประสิทธิภาพ (Bandura, 1997; McCormick, 2001; Chemers et al., 2000; Paglis & Green, 2002; Hannah et al., 2008) ความเชื่อประสิทธิภาพแห่งตนในการเป็นผู้นำ (Leadership Self-efficacy: LSE) ประกอบด้วย 6 ตัวชี้วัด 1) การเป็นผู้เริ่มต้นและนำการเปลี่ยนแปลง (Selecting and leading change processes in group: Change) 2) การเลือกผู้ตามและมอบความรับผิดชอบ (Choosing effective followers and delegating responsibilities: Choose) 3) การสร้างและจัดการความสัมพันธ์ในกลุ่ม (Building and managing interpersonal relationships within the group: Relationship) 4) การรู้ความสามารถและมั่นใจตนเอง (Showing self-awareness and self-confident: Self-confident) 5) การเป็นผู้กระตุ้นผู้อื่น (Motivating people: Motivate) และ 6) การได้รับความเห็นพ้องจากผู้อื่น (Gaining consensus of group members: Consensus) (Bobbio & Manganelli, 2009) โดยบุคคลที่มี LSE สูง จะมีพฤติกรรมที่สำคัญคือในหลายด้าน เช่น การแก้ปัญหาเชิงรุก การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ การตัดสินใจอย่างมั่นใจ การสร้างแรงจูงใจแก่ผู้อื่น และการปรับตัวได้ดีต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง (Bandura, 1997; Goleman, 1995; Yukl, 2012; Locke & Latham, 2002; Dweck, 2000) และที่สำคัญคือส่งผลต่อการเป็นผู้นำ คือ มีความยึดมั่นในหลักจริยธรรม คุณธรรมในการทำงาน ซึ่งก็คือ คุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมและคุณธรรม และส่งผลต่อผู้นำที่เก่ง คือ ทำให้มีประสิทธิภาพในการดำเนินงาน สามารถคิดเชิงกลยุทธ์ กำหนดแนวทางที่เหมาะสม และสร้างผลลัพธ์ที่สอดคล้องกับเป้าหมายขององค์กร ซึ่งก็คือ คุณลักษณะ ภาวะผู้นำเชิงประสิทธิภาพเชิงปฏิบัติการ (Bandura, 1997; Goleman, 1995; Brown & Treviño, 2006; Schoemaker et al., 2013)

ภาวะผู้นำเชิงคุณจริยธรรมและคุณธรรม (Ethical and Moral Leadership: EML) หมายถึง พฤติกรรมของผู้นำที่ยึดมั่นในหลักความซื่อสัตย์ ความยุติธรรม ความโปร่งใส และการตัดสินใจบนพื้นฐานของจริยธรรม โดยผู้นำเป็นแบบอย่างที่ดีทางศีลธรรมและส่งเสริมพฤติกรรมที่ถูกต้องในหมู่ผู้ตาม (Brown & Treviño, 2006; Brown et al., 2005; Treviño et al., 2003) โดยคุณลักษณะนี้มีความสำคัญ ส่งเสริมความไว้วางใจและความน่าเชื่อถือในองค์กร (Brown & Treviño, 2006) สร้างแบบอย่างด้านพฤติกรรมจริยธรรมให้แก่ผู้ตามผ่านกระบวนการ Social Learning (Brown et al., 2005) ส่งเสริมบรรยากาศทางจิตวิทยาที่เป็นบวก เช่น ความเป็นธรรมและความปลอดภัยทางจิตใจ (Walumbwa et al., 2011) ลดความเสี่ยงต่อพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ เช่น การทุจริต การกลั่นแกล้ง และการใช้อำนาจในทางที่ผิด (Treviño et al., 2003) ส่งผลต่อแรงจูงใจและประสิทธิภาพของทีมงาน (Piccolo et al., 2010; Walumbwa et al., 2011) ซึ่ง EML ประกอบด้วยตัวบ่งชี้ 6 คือ 1) ความซื่อสัตย์สุจริต (Integrity) คือ ผู้นำมีความสอดคล้องระหว่างคำพูดและการปฏิบัติและสื่อสารอย่างโปร่งใสและจริงใจ (Brown et al., 2005; Treviño et al., 2000) 2) ความยุติธรรมและความเสมอภาค (Fairness and Justice) คือ ปฏิบัติต่อบุคลากรอย่างเท่าเทียม ตัดสินใจบนหลักความถูกต้องและจริยธรรม (Brown et al., 2005; Resick et al., 2006) 3) การเอาใจใส่และเห็นอกเห็นใจ (Empathy and Compassion) คือ ผู้นำเข้าใจความต้องการและสถานการณ์ของผู้ตาม แสดงความห่วงใยในการทำงานและความเป็นอยู่ (Resick et al., 2006) 4) ความรับผิดชอบ (Accountability) คือ รับผิดชอบต่อผลการตัดสินใจ และส่งเสริมให้ทีมมีความรับผิดชอบร่วมกัน (Brown et al., 2005; Yukl 2013) 5) การเคารพผู้อื่น (Respect for Others) คือ ยอมรับศักดิ์ศรี ความแตกต่าง และสิทธิของทุกคน และจัดสภาพแวดล้อมการทำงานที่เป็นธรรม (Treviño et al., 2000; Resick et al., 2006) และ 6) การตัดสินใจบนพื้นฐานจริยธรรม

(Ethical Decision-Making) คือ พิจารณาผลกระทบทางจริยธรรมก่อนตัดสินใจ ยึดหลักคุณธรรมและมาตรฐานองค์กรมาก่อน ผลประโยชน์ส่วนตน (Brown et al., 2005; Kalshoven et al., 2011)

สำหรับภาวะผู้นำเชิงประสิทธิภาพงาน (Operational Efficiency Leadership: OEL) นั้น หมายถึง ความสามารถของผู้นำในการวางแผน ควบคุมทรัพยากร จัดระบบงาน แก้ปัญหา และติดตามผลการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้เกิดความคุ้มค่าและบรรลุเป้าหมายขององค์กร (Yukl, 2013) โดยคุณลักษณะนี้มีความสำคัญ เพราะส่งเสริมการบรรลุเป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์อย่างเป็นระบบ (Yukl, 2013) ลดความสูญเสีย เพิ่มความคุ้มค่าในการใช้ทรัพยากร (McCormick et al., 2002) ยกระดับคุณภาพการตัดสินใจโดยอาศัยข้อมูลและตัวชี้วัด (Paglis & Green, 2002) เพิ่มความเชื่อมั่นและความร่วมมือภายในทีมงาน (Walumbwa et al., 2011) เพิ่มขีดความสามารถในการรับมือกับวิกฤตหรือสถานการณ์เฉพาะหน้า (Yukl, 2013) ส่งผลต่อผลการปฏิบัติงานของทีมอย่างมีนัยสำคัญผ่านกระบวนการบริหารเชิงระบบ (Walumbwa et al., 2011) โดย OEL ประกอบด้วยตัวบ่งชี้ 6 ตัว คือ 1) การวางแผนกลยุทธ์ (Strategic Planning) คือ ตั้งเป้าหมายชัดเจนในระยะสั้นและระยะยาว และ เชื่อมโยงกลยุทธ์กับทรัพยากรและภารกิจองค์กร (Daft, 2021; Porter, 1996) 2) การบริหารทรัพยากร (Resource Management) คือ จัดสรรงบประมาณ บุคลากร และวัสดุอย่างคุ้มค่า และลดต้นทุนโดยไม่ลดคุณภาพ (Robbins & Coulter, 2020; Daft, 2021) 3) การปรับปรุงกระบวนการทำงาน (Process Optimization) คือ ลดความสูญเสีย เพิ่มประสิทธิภาพ และใช้วิธีการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง (Continuous Improvement) (Hammer, 2015; Davenport, 2018) 4) การประเมินผลด้วยตัวชี้วัด (Performance Measurement) คือ ใช้ KPI/ข้อมูลจริงเพื่อติดตามและวิเคราะห์ประสิทธิภาพ และใช้ข้อมูลเป็นฐานการตัดสินใจ (Kaplan & Norton, 1996; Robbins & Coulter, 2020) 5) การใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ (Technology Integration) คือ ใช้ระบบอัตโนมัติ เทคโนโลยีสารสนเทศ และนวัตกรรม และเพิ่มความคล่องตัวและลดความผิดพลาด (Davenport, 2018) และ 6) การพัฒนาทีมงาน (Team Development) คือ ฝึกอบรมและพัฒนาทักษะบุคลากร และส่งเสริมทีมให้พร้อมต่อการเปลี่ยนแปลง (Noe, 2020; Daft, 2021)

จากที่กล่าวมาสามารถสรุปได้ว่า EML และ OEL เป็นองค์ประกอบสำคัญของภาวะผู้นำยุคใหม่ที่เน้นประสิทธิภาพและความโปร่งใส โดย EML ส่งผลโดยตรงต่อการสร้างบรรยากาศทางจิตวิทยา ความไว้วางใจ และมาตรฐานจริยธรรมภายในองค์กร ซึ่งเป็นรากฐานที่สนับสนุนให้ผู้นำสามารถดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพเชิงปฏิบัติการ และส่งผลต่อประสิทธิภาพของทีม และผลลัพธ์ขององค์กรในภาพรวม และสองคุณลักษณะนี้เป็นมาจากคุณลักษณะความเชื่อประสิทธิภาพแห่งตนในการเป็นผู้นำตามแนวคิดเกี่ยวกับ LSE ตามกรอบ Social Cognitive Theory (Bandura, 1997) ระบุว่า ความเชื่อของบุคคลเกี่ยวกับความสามารถตนเองเป็นปัจจัยสำคัญที่กำกับพฤติกรรม ความพากเพียร และการตัดสินใจของผู้นำ ทั้งในบริบทด้านจริยธรรมและการจัดการเชิงปฏิบัติการ ทั้งนี้เนื่องจากผู้นำที่มี LSE สูงมักมีความมั่นใจในการตัดสินใจบนพื้นฐานของหลักคุณธรรม ต้านทานแรงกดดัน และควบคุมอารมณ์ได้ดี งานของ Hannah et al. (2011) สนับสนุนว่า LSE มีความสัมพันธ์กับความกล้าหาญเชิงศีลธรรม และพฤติกรรมทางจริยธรรม และ LSE ส่งผลเสริมความมุ่งมั่น การตั้งเป้าหมาย และความเพียรในการดำเนินงานตามที่ระบุในงานของ Paglis & Green (2002) รวมถึงหลักฐานจาก McCormick et al. (2002) ที่ชี้ให้เห็นว่า LSE ทำนายประสิทธิภาพเชิงภารกิจได้อย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งสรุปได้ว่า LSE ส่งผลเชิงบวกทั้งต่อ EML และ OEL

นอกจากนี้แล้วงานวิจัยเชิงทฤษฎีและเชิงประจักษ์จำนวนมากชี้ให้เห็นว่า EML ทำหน้าที่เป็นปัจจัยเชิงสาเหตุสำคัญที่ส่งผลต่อ OEL อย่างมีนัยสำคัญ เนื่องจาก EML ช่วยสร้างบรรยากาศแห่งความไว้วางใจ ความเป็นธรรม การร่วมมือ และมาตรฐานทางจริยธรรมภายในองค์กร ซึ่งล้วนเป็นองค์ประกอบสำคัญที่เอื้อต่อการเพิ่มประสิทธิภาพกระบวนการทำงาน ซึ่งตามกรอบแนวคิดของ Brown และ Treviño (2006) ผู้นำเชิงคุณธรรมมีแนวโน้มตัดสินใจอย่างโปร่งใสและตรวจสอบได้ ลดความขัดแย้งภายใน เพิ่มความร่วมมือ และยกระดับการดำเนินงานเชิงระบบ ขณะเดียวกัน Walumbwa et al. (2011) ชี้ให้เห็นว่า ความเป็นผู้นำ

เชิงคุณธรรมมีผลต่อประสิทธิภาพของทีมผ่านความรับผิดชอบร่วมกันและเสียงของสมาชิกในทีม ดังนั้น EML จึงถือเป็นปัจจัยนำที่ส่งผลเชิงบวกต่อ OEL อย่างสม่ำเสมอในงานวิจัยที่ผ่านมา

เมื่อพิจารณาภายใต้กรอบ Social Cognitive Theory สามารถสรุปได้ว่า LSE ทำหน้าที่เป็นรากฐานเชิงจิตวิทยาที่ส่งเสริม EML และ OEL พร้อมทั้งสนับสนุนโมเดลองค์ประกอบเชิงสาเหตุ

ซึ่งที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า ทั้งคุณลักษณะความเป็นผู้นำเชิงจริยธรรมและคุณธรรม และความเป็นผู้นำเชิงประสิทธิภาพเชิงปฏิบัติการ นั้นมีสำคัญต่อองค์กรอย่างยิ่ง และจึงจำเป็นต้องมีการส่งเสริม สนับสนุนพัฒนาให้บุคคลที่เป็นผู้นำให้สูงขึ้น และเนื่องจากตามทฤษฎีพบว่าสองคุณลักษณะจะสูงขึ้นได้หากผู้นำนั้นมีความเชื่อประสิทธิภาพแห่งตนในการเป็นผู้นำ ดังนั้น หากบุคคลมีคุณลักษณะนี้สูงมากย่อมส่งผลถึงคุณลักษณะทั้งสองนั้นสูงขึ้น

นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาบริหารการศึกษา หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต คือ บุคคลที่ประสงค์ที่จะเป็นผู้นำในองค์กร สถานศึกษาในอนาคต ซึ่งต้องจะเป็นทั้งผู้นำที่มีทั้งความเป็นคนดีและความเป็นคนเก่ง ซึ่งคือต้องมีทั้งคุณลักษณะความเป็นผู้นำเชิงจริยธรรมและคุณธรรม และความเป็นผู้นำเชิงประสิทธิภาพเชิงปฏิบัติการ ดังนั้นหากพบว่าสำหรับบุคลากรกลุ่มนี้ LSE ส่งผลต่อ EML และ OEL และ EML ส่งผลต่อ OEL ก็จะเป็นประโยชน์ยิ่งสำหรับเป็นแนวทางสำหรับพัฒนา EML และ OEL ด้วยการส่งเสริมให้ LSE สูงยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาอิทธิพลทางตรงของความเชื่อประสิทธิภาพแห่งตนในการเป็นผู้นำ (LSE) ที่มีต่อภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมและคุณธรรม (EML) และภาวะผู้นำเชิงประสิทธิภาพงาน (OEL) และอิทธิพลทางอ้อมของความเชื่อประสิทธิภาพแห่งตนในการเป็นผู้นำ (LSE) ที่ส่งผ่านภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมและคุณธรรม (EML) ไปยังภาวะผู้นำเชิงประสิทธิภาพงาน (OEL) ของนักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพมหานคร

วิธีดำเนินการวิจัย

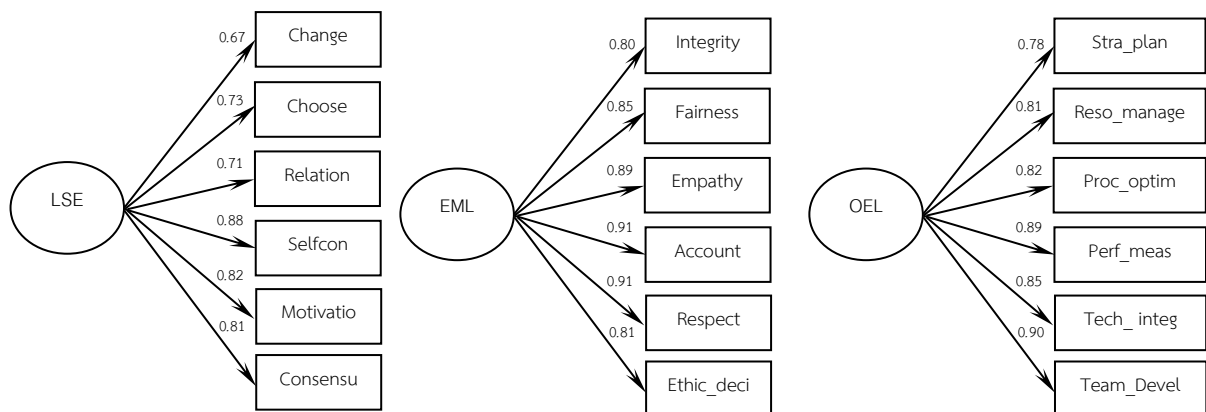
ประชากร เป็นนักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาบริหารการศึกษา ของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพมหานคร จำนวน 598 คน ซึ่งเป็นบุคลากรทางการศึกษาที่ปฏิบัติงานที่อยู่กระจายทั่วประเทศไทย กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 454 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยเกณฑ์ ตัวแปรสังเกตได้ 1 ตัว ต่อ 20 ตัวอย่าง (Schumackers & Lomax, 2010) (ในงานวิจัยนี้มีตัวแปรสังเกตได้ จำนวน 18 ตัว ต้องมีกลุ่มตัวอย่างน้อย 360 คน สุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (stratified random sampling) ชั้นปีที่เข้าเรียน เป็นนักศึกษาที่เข้าชั้นปีที่ 1 จำนวน 217 และ ชั้นปีที่ 2 จำนวน 217 คน

เครื่องมือวิจัยเป็นแบบวัดความเชื่อประสิทธิภาพแห่งตนในการเป็นผู้นำ (LSE) ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมและคุณธรรม (EML) และภาวะผู้นำเชิงประสิทธิภาพงาน (OEL) แบบมาตรประมาณค่า 5 ระดับ แบ่งเป็น 2 ตอน ตอนที่ 1 ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล ตอนที่ 2 เป็นแบบวัดตัวแปร 3 ตัว คือ LSE, EML, และ OEL ประกอบข้อคำถาม จำนวน 21 ข้อ 10 ข้อ และ 12 ข้อ รวม 43 ข้อ โดยลำดับ มีค่า IOC (Index - objective congruence) เท่ากับ 1.00 ทุกข้อ และค่าเชื่อมั่นของแต่ละองค์ประกอบ คือ LSE = .931, EML = .949 และ OEL = .951 โดยลำดับ และมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ .972 โดยผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันองค์ประกอบเพื่อตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้าง (Construct validity) ของตัวแปร LSE EML และ OEL พบว่าทั้งสามตัวแปรนั้นมีความตรงเชิงโครงสร้าง โดยพบว่าดัชนีที่แสดงความสอดคล้องกลมกลืน (Fit indices) แสดงในภาพที่ 1 มีค่าตามเกณฑ์ ดังนี้

1. ความเชื่อประสิทธิภาพแห่งตนในการเป็นผู้นำ (LSE) พบว่า มีค่าความสอดคล้องกลมกลืนกันข้อมูลเชิงประจักษ์ (Fit indices) คือ $\chi^2 = 9.137$; $df = 6$; $\chi^2/df = 1.523$; NFI = .995; CFI = .998; TLI = 0.995; RMSEA = 0.035; AIC = 51.137; P = .166 ; Pclose= 0.667) โดยตัวบ่งชี้ Change Choose Relation Selfcon Motivation และ Consensus มีค่าน้ำหนักเท่ากับ .671, .735, .708, .879, .819 และ .814 และมีค่า R² เท่ากับ 0.450, 0.540, 0.501, 0.772, 0.670 และ 0.662

2. ผลการยืนยันองค์ประกอบของโมเดลการวัดความเป็นผู้นำเชิงจริยธรรมและคุณธรรม (EML) พบว่า มีค่าความสอดคล้องกลมกลืนกันข้อมูลเชิงประจักษ์ (fit indices) คือ $\chi^2 = 6.888$; $df = 6$; $\chi^2 / df = 1.148$; NFI = .997; CFI = 1.000; TLI = 0.999; SRMR = 0.009; RMSEA = 0.019; AIC = 36.888; P = .817; Pclose = 0.817; *** $P < 0.001$ โดยตัวบ่งชี้ Integ, Fair, Empat, Acc, Resp และ Ethic มีค่าน้ำหนักเท่ากับ 0.797, 0.846, 0.889, 0.905, 0.915, และ 0.814 ค่า R^2 เท่ากับ 0.635, 0.716, 0.791, 0.819, 0.837 และ 0.635

3. ผลการยืนยันองค์ประกอบของโมเดลการวัดความเป็นผู้นำเชิงประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน (OEL) พบว่า มีค่าความสอดคล้องกลมกลืนกันข้อมูลเชิงประจักษ์ (Fit indices) คือ มีค่า $\chi^2 = 9.722$; $df = 4$; $\chi^2 / df = 2.430$; NFI = .996; CFI = .997; GFI = .993; AGFI = .961; TLI = 0.990; RMR = .003; RMSEA = 0.058; AIC = 43.722; P = .045; Pclose = .328 ; *** $P < 0.001$ โดยตัวบ่งชี้ Strat Reso Proc Perf Tech และ Team มีค่าน้ำหนักเท่ากับ 0.780, 0.808, 0.817, 0.888, 0.850 และ 0.898 และ ค่า R^2 เท่ากับ 0.609, 0.653, 0.668, 0.789, 0.723 และ 0.807



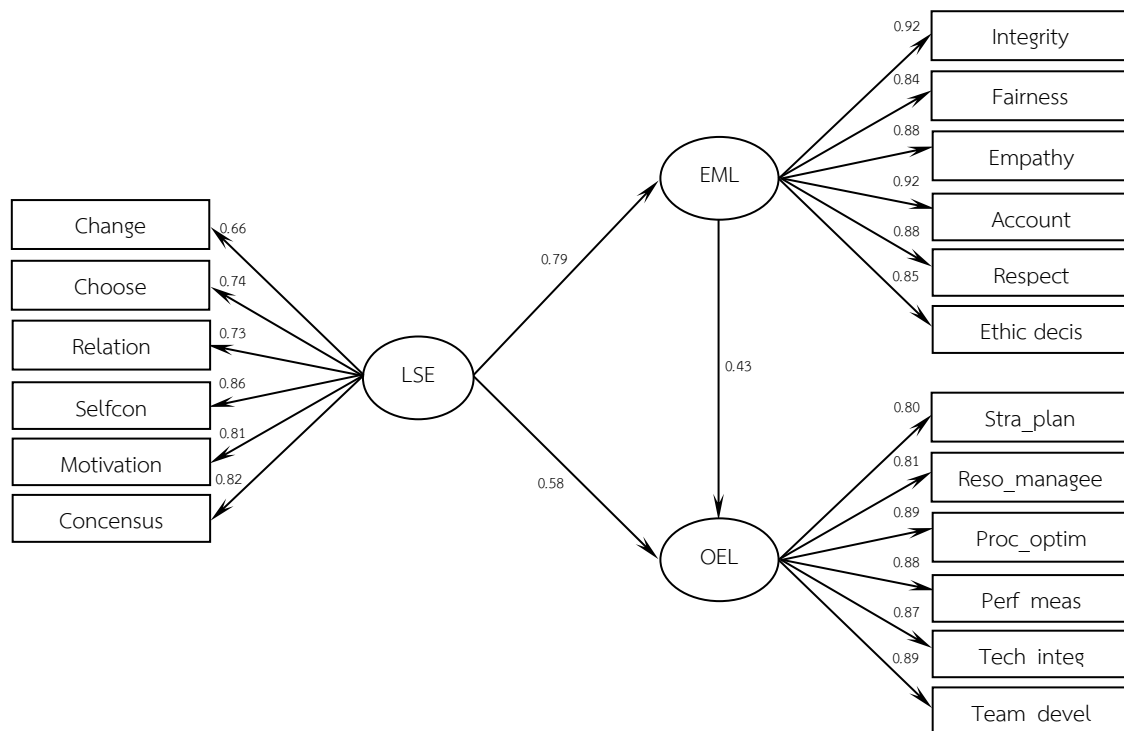
ภาพที่ 1 น้ำหนักของตัวบ่งชี้ขององค์ประกอบ LSE EML และ OEL

การเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการส่งแบบสอบถามเข้าในระบบ Google form ให้กับกลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการสุ่มและให้ตอบกลับด้วยระบบ Google form

วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง (Structural Equation Modeling Analysis: SEM) ด้วยโปรแกรม AMOS โดยมีเกณฑ์พิจารณาความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ (Fit indices) คือ : χ^2 / df between 1-3; NFI ≥ 0.95 ; CFI = ≥ 0.95 ; TLI ≥ 0.95 ; RMSEA ≤ 0.06 ; SRMR ≥ 0.08 (Hu & Bentler, 1999; Hair et al., 2019)

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์แบบจำลองสมการโครงสร้างเชิงเส้น (Structural Equation Modeling: SEM) พบว่าโมเดลสมมติฐานความสัมพันธ์ระหว่าง LSE OEL และ EML มีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ (Fit indices: $\chi^2 = 116.843$; $df = 102$; $\chi^2 / df = 1.146$; NFI = .997; NFI = .984; CFI = .998; TLI = 0.999; RMSEA = 0.018; AIC = 290.843; P = .149) ซึ่งชี้ให้เห็นว่า ความเชื่อประสิทธิภาพแห่งตนในการเป็นผู้นำ (LSE) ส่งผลเชิงบวกและแข็งแรงต่อภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมและคุณธรรม (EML) (ค่าสัมประสิทธิ์ = 0.795: $p < .001$) และส่งผลเชิงบวกอยู่ในระดับปานกลางต่อภาวะผู้นำเชิงประสิทธิภาพงาน (OEL) (ค่าสัมประสิทธิ์ = 0.584: $p < .001$) ความเชื่อประสิทธิภาพแห่งตนในการเป็นผู้นำ (LSE) มีอิทธิพลทางอ้อมต่อภาวะผู้นำเชิงประสิทธิภาพงาน (OEL) โดยส่งผ่านภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมและคุณธรรม (Indirect effect) = 0.256 ($p < .001$) และผลรวม (Total) ของ LSE ต่อ OEL = 0.839 ($p < .001$) หมายความว่า EML ทำหน้าที่เป็นตัวกลางแบบ partial mediation โดยสัดส่วนผลทางอ้อมคิดเป็นประมาณ 30.5% ของผลรวม ($0.256/0.839 = 0.305$) ข้อมูลแสดงในภาพที่ 2 ตารางที่ 1 และตารางที่ 2



ภาพที่ 2 Effect of LSE among LSE EML and O

ตารางที่ 1 อิทธิพลระหว่าง LSE EML และ OEL

อิทธิพลระหว่างตัวแปร	DE	IE	TE
LSE to EML	0.795*** (0.051 & 15.555)	-	0.795*** (0.051 & 15.555)
OEL to EML	0.438*** (0.052 & 8.453)		0.438*** (0.052 & 8.453)
LSE to OEL	0.584*** (0.061 & 9.616)	0.256*** (0.051 & 15.555) (0.061 & 9.616)	0.839*** (0.051 & 15.555) (0.061 & 9.616)

หมายเหตุ : *** หมายถึง $p < 0.001$; DE=direct effect (อิทธิพลทางตรง), IE = indirect effect (อิทธิพลทางอ้อม), TE= total effect (อิทธิพลรวม), ตัวเลขในวงเล็บ (SE & t)

ตารางที่ 2 คำนวณค่าของตัวชี้วัด (b) และสัมประสิทธิ์การทำนาย (R^2) ที่มีต่อองค์ประกอบ LSE, EML, และ OEL

ตัวบ่งชี้	b	SE	t	R^2	ตัวบ่งชี้	b	SE	t	R^2
LSE					EML				
Change	.666	.052	14.805***	.443	Integrity	.919	.056	17.839***	.505
Choose	.742	.047	17.096***	.551	Fairness	.840	.036	25.198***	.706
Relation	.733	.052	15.992**	.537	Empathy	.878	.034	28.461***	.771
Selfcon	.861	.045	20.841***	.740	Account	.920			.847
Motivation	.813	.042	22.346***	.661	Respect	.881	.033	28.452***	.776
Concensus	.825			.680	Ethic_decis	.848	.039	23.954***	.719
					OEL				
					Strat_plan	.800	.038	22.139***	.640
					Reso_manage	.809	.038	22.803***	.693
					Proc_optim	.891	.039	24.560***	.795
					Perf_meas	.879	.034	27.228***	.773
					Tech_integ	.869	.036	25.617***	.756
					Team_devel	.895			.801

Fit indices: $\chi^2 = 116.843$;
 df = 102; $\chi^2 / df = 1.146$; NFI = .984; CFI = .998; TLI
 = 0.999; RMSEA = 0.018; SRMR = 0.018

สรุปและอภิปรายผล

จากผลการวิจัยที่พบว่า ความเชื่อประสิทธิภาพแห่งตนในการเป็นผู้นำ (LSE) ที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม และคุณธรรม (EML) และภาวะผู้นำเชิงประสิทธิภาพงาน (OEL) และความเชื่อประสิทธิภาพแห่งตนในการเป็นผู้นำ (LSE) ส่งผลโดยอ้อมต่อภาวะผู้นำเชิงประสิทธิภาพ (OEL) ผ่านภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมและคุณธรรม (EML) นั้น จากผลการวิจัยข้างต้นนี้แสดงให้เห็นว่า

1. ความเชื่อมั่นในความสามารถในการเป็นผู้นำ เป็นปัจจัยสำคัญที่ผลักดันให้ผู้มีบทบาทผู้นำดำเนินการอย่างมีจริยธรรม และคุณธรรม ซึ่งมีค่าสูง (0.795) ซึ่งแสดงว่า เมื่อผู้นำรู้สึกมั่นใจว่าตนเองมีทักษะและสามารถจัดการภารกิจการนำได้ พฤติกรรมเชิงจริยธรรม (เช่น การตัดสินใจเป็นธรรม ความรับผิดชอบต่อผลกระทบทางจริยธรรม การเอาใจใส่ผู้ใต้บังคับบัญชา) ซึ่งชี้ชัดว่าการเสริมความเชื่อมั่นของผู้นำเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญสำหรับการยกระดับจริยธรรมองค์กรการศึกษา

2. ความเชื่อมั่นในความสามารถในการเป็นผู้นำ ยังส่งผลโดยตรงต่อภาวะผู้นำเชิงประสิทธิภาพงาน (OEL) (0.584) หมายความว่า นอกจากทำให้ผู้นำมีพฤติกรรมจริยธรรมแล้ว ความเชื่อมั่นในตนเองยังช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารงาน เช่น การวางแผนกลยุทธ์ การจัดสรรทรัพยากร กระบวนการปฏิบัติงาน ฯลฯ และเนื่องจากมีผลทางอ้อมผ่านภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม อีกส่วนหนึ่ง (0.256) แสดงว่าการเป็นผู้นำที่มีจริยธรรมเองยังช่วยเสริมให้การแปลงความเชื่อมั่นเป็นผลลัพธ์เชิงประสิทธิภาพเกิดขึ้นได้มากขึ้น จึงกล่าวอีกนัยหนึ่งว่า ความเชื่อมั่นในความสามารถในการเป็นผู้นำนั้นทำให้เกิดภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมและคุณธรรม ซึ่งช่วยเพิ่มภาวะผู้นำเชิงประสิทธิภาพงาน

3. ผลสัดส่วนการมีตัวกลางหรือตัวแปรส่งผ่าน ประมาณ 30% ซึ่งเป็นอิทธิพลทางอ้อมนั้นบ่งบอกเป็นนัยว่าภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมและคุณธรรมเป็นกลไกสำคัญ แต่ไม่ใช่กลไกเดียวที่อธิบายถึงเหตุปัจจัยอื่นที่นอกเหนือจากความเชื่อมั่นในความสามารถในการเป็นผู้นำ สามารถเพิ่มภาวะผู้นำเชิงประสิทธิภาพงานได้ โดยทางผ่านอื่นๆ ที่ทำงานควบคู่กันได้ ซึ่งสอดคล้องกับการเป็น partial mediation

ผลการวิจัยที่พบว่าความเชื่อมั่นในความสามารถในการเป็นผู้นำ มีอิทธิพลทางตรงต่อทั้งภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมและคุณธรรม และภาวะผู้นำเชิงประสิทธิภาพงาน สามารถอธิบายได้อย่างสอดคล้องกับกรอบทฤษฎีสำคัญของ Bandura (1982; 1997)

ในเรื่อง Self-Efficacy ซึ่งชี้ว่าบุคคลที่มีความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเองจะมีแรงจูงใจภายในสูง มีการกำกับตนเองอย่างมีประสิทธิภาพ และพร้อมเผชิญต่อสถานการณ์ที่มีความท้าทาย ไม่หลีกเลี่ยงความรับผิดชอบทางจริยธรรม นำไปสู่พฤติกรรม การเป็นผู้นำที่ตั้งอยู่บนหลักคุณธรรม ความยุติธรรม และการตัดสินใจอย่างมีหลักการ ซึ่งสอดคล้องโดยตรงกับลักษณะของภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมและคุณธรรม

ในทำนองเดียวกัน ทฤษฎี Social Cognitive Theory (Bandura, 1986) อธิบายว่าความเชื่อมั่นในความสามารถของตน (Self-efficacy) เป็นกลไกสำคัญที่กำหนดผลการปฏิบัติงาน (Performance outcomes) ผ่านกระบวนการรับรู้ ความพยายาม ความอดทนต่ออุปสรรค และความคงเส้นคงวาในการปฏิบัติงาน ดังนั้นเมื่อผู้นำมีระดับความเชื่อมั่นประสิทธิภาพแห่งตนในการเป็นผู้นำสูง พวกเขาจะสามารถบริหารจัดการภารกิจ วางกลยุทธ์ และนำทีมให้บรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสะท้อนออกมาเป็นประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานเชิงผู้นำ

ผลที่พบว่าภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมและคุณธรรม ทำหน้าที่เป็นตัวกลางบางส่วนระหว่างความเชื่อมั่นประสิทธิภาพแห่งตนในการเป็นผู้นำที่ส่งต่อไปยังภาวะผู้นำเชิงประสิทธิภาพงาน ยังสอดคล้องอย่างยิ่งกับกรอบแนวคิด Ethical Leadership Model ของ Brown et al. (2005) ที่ระบุว่า ผู้นำที่มีพฤติกรรมจริยธรรมสูงจะสร้างบรรยากาศแห่งความไว้วางใจ ลดความคลุมเครือในงาน เสริมแรงจูงใจเชิงบวก และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ตาม ส่งผลให้กระบวนการบริหารและการทำงานร่วมกันมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

นอกจากนี้ การทำงานของภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมและคุณธรรม ในฐานะตัวกลางยังสามารถอธิบายได้ผ่านกรอบคิด Social Exchange Theory (Blau, 1964) ซึ่งชี้ว่าความสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยนในองค์กรเกิดขึ้นเมื่อผู้ตามรับรู้ว่าคุณค่าที่ผู้นำปฏิบัติด้วยความเป็นธรรมและซื่อสัตย์ ผู้ตามจะตอบสนองด้วยความร่วมมือ ความทุ่มเท และการปฏิบัติงานที่มีคุณภาพสูงขึ้น ส่งผลให้ภาวะผู้นำเชิงปฏิบัติงานเพิ่มสูงขึ้นตามลำดับ จึงสามารถกล่าวได้ว่าภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมและคุณธรรม ทำหน้าที่เสริมแรงให้ความเชื่อ ประสิทธิภาพแห่งตนในการเป็นผู้นำ แปรผลไปเป็นภาวะผู้นำเชิงประสิทธิภาพงานได้อย่างชัดเจน

ผลการวิจัยหรือข้อค้นพบดังกล่าว สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ Hannah et al. (2011) และ Walumbwa et al. (2008) ที่ชี้ว่า psychological capacity โดยเฉพาะความเชื่อประสิทธิภาพแห่งตน (self-efficacy) เป็นปัจจัยเสริมพฤติกรรมจริยธรรมของผู้นำ งานวิจัยของ Chemers et al. (2000) และ Paglis (2010) ยืนยันว่าความเชื่อประสิทธิภาพแห่งตนในการเป็นผู้นำส่งผลต่อผลการปฏิบัติงานของผู้นำอย่างมีนัยสำคัญ สำหรับบริบทการศึกษา Tschannen-Moran & Gareis (2005) พบว่าผู้อำนวยการสถานศึกษาที่มีความเชื่อประสิทธิภาพแห่งตน (Self-efficacy) สูง จะมีความสามารถด้านการบริหารจัดการและผลการปฏิบัติงานที่ดีกว่าอย่างมีนัยสำคัญ

โดยสรุป ผลวิจัยชี้ให้เห็นว่าความเชื่อประสิทธิภาพแห่งตนในการเป็นผู้นำ (LSE) นั้น ส่งผลทั้งต่อภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมและคุณธรรม (EML) และภาวะผู้นำเชิงประสิทธิภาพงาน (OEL) และความเชื่อประสิทธิภาพแห่งตนในการเป็นผู้นำ (LSE) นั้น ยังส่งผลทางอ้อมผ่านภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมและคุณธรรม (EML) ไปยังภาวะผู้นำเชิงประสิทธิภาพงาน (OEL)

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะการวิจัยไปใช้ประโยชน์

จากผลการวิจัยที่แสดงให้เห็นว่า เมื่อความเชื่อประสิทธิภาพแห่งตนในการเป็นผู้นำให้สูงขึ้น จะยังส่งผลต่อผลการปฏิบัติงานทั้งผลทางตรง และผลทางอ้อมที่มาจากภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมและคุณธรรมนั้น คือ องค์กรจะได้รับผลประโยชน์จากผู้ที่ทำทั้งจริยธรรมและคุณธรรม และผลลัพธ์การปฏิบัติงานขององค์กรที่มีประสิทธิภาพ จึงมีข้อเสนอแนะเพื่อใช้ประโยชน์จากผลวิจัย เพื่อการพัฒนาความเชื่อประสิทธิภาพแห่งตนในการเป็นผู้นำให้เพิ่มขึ้นดังนี้

1.1 พัฒนาโปรแกรมเสริมความเชื่อประสิทธิภาพแห่งตนการเป็นผู้นำ โดยการจัดฝึกอบรมแบบปฏิบัติ (Action learning), การจัดสถานการณ์จำลอง (Simulation) บทบาทสมมุติ (Role play) การแนะนำและพี่เลี้ยง (Coaching/mentoring) เพื่อให้ผู้บริหารได้ลงมือทำและเห็นผลจริง เพื่อเพิ่มความเชื่อประสิทธิภาพแห่งตน (Self-efficacy) ผ่านประสบการณ์สำเร็จ (Mastery experiences)

1.2 ผสมผสานหลักสูตรด้านจริยธรรมเชิงปฏิบัติเข้าเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาผู้นำ ไม่ใช่เพียงบรรยายเชิงทฤษฎี แต่ต้องมีการประชุมปฏิบัติการ (Work shop) เกี่ยวการตัดสินใจเชิงจริยธรรม กรณีศึกษา (Case study) การสะท้อนบทบาท (Reflective practice) และการประเมินผลเชิงพฤติกรรม เพื่อให้ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมและคุณธรรม ถูกฝังเป็นพฤติกรรมการทำงานจริง ซึ่งจะช่วยเสริมช่องทางอ้อมไปยังประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน

1.3 ออกแบบระบบบริหารที่หนุนทั้งความเชื่อประสิทธิภาพแห่งตนในการเป็นผู้นำ และภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมและคุณธรรม เพื่อเพิ่มภาวะผู้นำเชิงประสิทธิภาพงาน นโยบายที่ชัดเจนเกี่ยวกับความรับผิดชอบจริยธรรม ระบบการให้คำชมเชย และ feedback ที่เน้นทั้งผลลัพธ์และคุณธรรม การวัดผลผู้นำที่รวมตัวชี้วัดจริยธรรมและประสิทธิภาพเชิงปฏิบัติการ จะช่วยให้การเปลี่ยนแปลงคงตัวและยั่งยืน

1.4 สร้างสภาพแวดล้อมสนับสนุน (Supportive climate) สร้างวัฒนธรรมองค์กรที่ยอมรับความล้มเหลวเป็นบทเรียน ให้ feedback สม่ำเสมอ และมีทรัพยากร (เวลา งบประมาณ ที่ปรึกษา) เพื่อให้ผู้นำฝึกปฏิบัติและเติบโต สิ่งนี้ช่วยทั้งความเชื่อประสิทธิภาพแห่งตนในการเป็นผู้นำ และการแสดงออกในภาวะผู้นำเชิงคุณธรรมและจริยธรรม ซึ่งในที่สุดเพิ่มภาวะผู้นำเชิงประสิทธิภาพงาน

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ศึกษาเปรียบเทียบอิทธิพลของระหว่างความเชื่อประสิทธิภาพแห่งตนในการเป็นผู้นำ ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมและคุณธรรม และภาวะผู้นำเชิงประสิทธิภาพงาน ในกลุ่มที่แตกต่างกัน เช่น เพศ อายุ ประสบการณ์ทำงาน ตำแหน่งงานฯ เพื่อตรวจสอบน้ำหนักของอิทธิพลระหว่างกลุ่มที่ต่างกันั้น อิทธิพลที่ส่งต่อกันยังคงเหมือนเดิมหรือมีการแปรเปลี่ยน ทั้งนี้เพื่อให้สามารถหาแนวทางการพัฒนาได้อย่างเหมาะสมในแต่ละกลุ่ม

2.2 ทำการศึกษา เชิงทดลอง หรือเชิงเวลา (Intervention / Longitudinal) เพื่อตรวจสอบความสัมพันธ์เชิงเหตุและผลของความเชื่อประสิทธิภาพแห่งตนในการเป็นผู้นำที่ส่งผลภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมและคุณธรรม และที่ส่งผลต่อไปยังภาวะผู้นำเชิงประสิทธิภาพงาน จากการจัดให้โปรแกรมเพิ่มความเชื่อประสิทธิภาพแห่งตนในการเป็นผู้นำ

2.3 ศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อความเชื่อประสิทธิภาพแห่งตนในการเป็นผู้นำ ซึ่งผลการวิจัยจะชี้ให้เห็นมีปัจจัยใดบ้างที่ส่งผลในกลุ่มประชากรที่ศึกษา ที่ยืนยันได้โดยข้อมูลเชิงประจักษ์ อันจะใช้ประโยชน์เพื่อเป็นแนวทางที่ถูกต้องสำหรับการพัฒนาส่งเสริมให้บุคลากรมีความเชื่อประสิทธิภาพแห่งตนในการเป็นผู้นำ

2.4 ขยายการศึกษาไปยังประชากรกลุ่มผู้บริหารในสถานศึกษา (โรงเรียนประถม/มัธยม) และผู้บริหารเขต/สังกัด เพื่อทดสอบความทั่วไป (Generalizability) ของโมเดลว่าจะสามารถใช้อธิบายอิทธิพลของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นบุคคลต่างกลุ่มได้หรือไม่

เอกสารอ้างอิง

- Bandura, A. (1982). Self-efficacy mechanism in human agency. *American Psychologist*, 37(2), 122–147.
- Bandura, A. (1986). *Social foundations of thought and action: A social cognitive theory*. Prentice-Hall.
- Bandura, A. (1997). *Self-efficacy: The exercise of control*. W. H. Freeman.
- Blau, P. M. (1964). *Exchange and power in social life*. Wiley.
- Bobbio, A., & Manganelli, A. M. (2009). Leadership self-efficacy scale: A new multidimensional instrument. *Testing, Psychometrics, Methodology in Applied Psychology*, 16(1), 2–24.
- Brown, M. E., Treviño, L. K., & Harrison, D. A. (2005). Ethical leadership: A social learning perspective for construct development and testing. *Organizational Behavior and Human Decision Processes*, 97(2), 117–134.

- Brown, M. E., & Treviño, L. K. (2006). Ethical leadership: A review and future directions. *The Leadership Quarterly*, 17(6), 595–616.
- Chemers, M. M., Watson, C. B., & May, S. T. (2000). Dispositional affect and leadership effectiveness: A comparison of self-efficacy and intelligence. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 26(3), 267–277.
- Daft, R. L. (2021). *Management* (14th ed.). Cengage Learning.
- Davenport, T. H. (2018). *Process innovation: Reengineering work through information technology*. Harvard Business Press.
- Dweck, C. S. (2006). *Mindset: The new psychology of success*. Random House.
- Goleman, D. (1995). *Emotional intelligence: Why it can matter more than IQ*. Bantam Books.
- Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J., & Anderson, R. E. (2019). *Multivariate data analysis* (8th ed.). Cengage Learning.
- Hammer, M. (2015). What is business process management? In J. vom Brocke & M. Rosemann (Eds.), *Handbook on business process management* 1 (pp. 3–16). Springer.
- Hannah, S. T., Avolio, B. J., Luthans, F., & Harms, P. D. (2008). Leadership efficacy: Review and future directions. *The Leadership Quarterly*, 19(6), 669–692.
- Hannah, S. T., Avolio, B. J., & Walumbwa, F. O. (2011). Relationships between authentic leadership, moral courage, and ethical and pro-social behaviors. *Journal of Leadership & Organizational Studies*, 18(1), 1–12.
- Hu, L. T., & Bentler, P. M. (1999). Cutoff criteria for fit indexes in covariance structure analysis: Conventional criteria versus new alternatives. *Structural Equation Modeling*, 6(1), 1–55.
- Kalshoven, K., Den Hartog, D. N., & De Hoogh, A. H. B. (2011). Ethical leader behavior and big five factors of personality. *Journal of Business Ethics*, 100(2), 349–366.
- Kaplan, R. S., & Norton, D. P. (1996). *The balanced scorecard: Translating strategy into action*. Harvard Business School Press.
- Locke, E. A., & Latham, G. P. (2002). Building a practically useful theory of goal setting and task motivation: A 35-year odyssey. *American Psychologist*, 57(9), 705–717.
- McCormick, M. J. (2001). Self-efficacy and leadership effectiveness: Applying social cognitive theory to leadership. *Journal of Leadership & Organizational Studies*, 8(1), 22–33.
- McCormick, M. J., Tanguma, J., & López-Forment, A. S. (2002). Extending self-efficacy theory to leadership: A review and empirical test. *Journal of Leadership & Organizational Studies*, 9(2), 34–48.
- Noe, R. A. (2020). *Employee training and development* (8th ed.). McGraw-Hill.
- Paglis, L. L., & Green, S. G. (2002). Leadership self-efficacy and managers' motivation for leading change. *Journal of Organizational Behavior*, 23(2), 215–235.
- Paglis, L. L. (2010). Leadership self-efficacy: Research findings and practical implications. *Journal of Management Development*, 29(9), 771–782.
- Piccolo, R. F., Greenbaum, R., Den Hartog, D. N., & Folger, R. (2010). The relationship between ethical leadership and core job characteristics. *Journal of Organizational Behavior*, 31(2–3), 259–278.
- Porter, M. E. (1996). What is strategy? *Harvard Business Review*, 74(6), 61–78.
- Resick, C. J., Hanges, P. J., Dickson, M. W., & Mitchelson, J. K. (2006). A cross-cultural examination of the endorsement of ethical leadership. *Journal of Business Ethics*, 63(4), 345–359.
- Robbins, S. P., & Coulter, M. (2020). *Management* (14th ed.). Pearson.
- Schumacker, R. E., & Lomax, R. G. (2010). *A beginner's guide to structural equation modeling* (3rd ed.). Routledge.
- Schoemaker, P. J., Krupp, S., & Howland, S. (2013). Strategic leadership: The essential skills. *Harvard Business Review*, 91(1–2), 131–134.

- Treviño, L. K., Hartman, L. P., & Brown, M. (2000). Moral person and moral manager: How executives develop a reputation for ethical leadership. *California Management Review*, 42(4), 128–142.
- Treviño, L. K., Brown, M., & Hartman, L. P. (2003). A qualitative investigation of perceived executive ethical leadership. *Human Relations*, 56(1), 5–37.
- Tschannen-Moran, M., & Gareis, C. R. (2005). Principals' sense of efficacy: Assessing a promising construct. *Journal of Educational Administration*, 43(1), 75–89.
- Walumbwa, F. O., Avolio, B. J., Gardner, W., Wernsing, T., & Peterson, S. (2008). Authentic leadership: Development and validation of a theory-based measure. *Journal of Management*, 34(1), 89–126.
- Walumbwa, F. O., Morrison, E. W., & Christensen, A. L. (2011). Ethical leadership and group in-role performance. *The Leadership Quarterly*, 23(5), 953–964.
- Yukl, G. A. (2012). Effective leadership behavior: What we know and what questions need more attention. *Academy of Management Perspectives*, 26(3), 66–85.
- Yukl, G. A. (2013). *Leadership in organizations* (8th ed.). Prentice Hall.

อคติทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เสริมความงาม ของ Generation Z ในเขตกรุงเทพมหานคร

The Impact of Marketing Biases on Purchase Decision-Making for Beauty Products among Generation Z Consumers in Bangkok, Thailand

เพ็ญพร ณ นคร* ธรรมรัตน์ พลอยเพชร

Permporn Na Nakorn, Thammarat Ploypetch

คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยรามคำแหง จังหวัดกรุงเทพมหานคร 10240

Faculty of Business Administration, Ramkhamhaeng University, Bangkok 10240, Thailand

*To whom correspondence should be addressed. e-mail: permporn89@gmail.com

Received: 3 February 2026, Revised: 23 February 2026, Accepted: 2 March 2026

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาการรับรู้อคติทางการตลาด (2) ศึกษาการตัดสินใจซื้อ และ (3) วิเคราะห์อิทธิพลของการรับรู้อคติทางการตลาดต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เสริมความงามของ Generation Z ในเขตกรุงเทพมหานคร การวิจัยเป็นเชิงปริมาณ เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างอายุ 15–25 ปี จำนวน 400 คน โดยใช้การสุ่มแบบสะดวก เครื่องมือที่ใช้คือแบบสอบถามออนไลน์ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ

ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการรับรู้อคติทางการตลาดโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยอคติด้านมาตรฐานความงามถูกรับรู้สูงสุด ผลการทดสอบสมมติฐานชี้ว่า อคติทางการตลาดทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ อคติทางการตลาดทางด้านความงาม ทางเพศ สีผิว และชนชั้นทางสังคม และความเป็นเมืองสามารถร่วมกันพยากรณ์การตัดสินใจซื้อได้อย่างมีนัยสำคัญ โดยอคติด้านสีผิวมีอิทธิพลเชิงลบต่อการตัดสินใจซื้อ สะท้อนว่าการสื่อสารที่ตอกย้ำค่านิยมความขาวแบบเดิมอาจไม่ส่งเสริมการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภครุ่นใหม่ ในขณะที่อคติด้านมาตรฐานความงาม บทบาททางเพศ และชนชั้นทางสังคมยังคงมีอิทธิพลเชิงบวกต่อการตัดสินใจซื้อ ข้อค้นพบดังกล่าวชี้ให้เห็นว่า Generation Z เป็นผู้บริโภคที่มีความตระหนักรู้ต่อสารทางการตลาด นักการตลาดจึงควรพัฒนากลยุทธ์การสื่อสารที่เน้นความจริงใจและความหลากหลายเพื่อเสริมสร้างความยั่งยืนของแบรนด์ในระยะยาว

คำสำคัญ : อคติทางการตลาด การตัดสินใจซื้อ ผลิตภัณฑ์เสริมความงาม Generation Z

Abstract

This study aimed to (1) examine the level of perceived marketing bias, (2) assess purchase decision-making, and (3) analyze the influence of perceived marketing bias on beauty product purchase decisions among Generation Z in Bangkok, Thailand. A quantitative approach was employed. Data were collected from 400 consumers aged 15–25 using convenience sampling through an online questionnaire. Descriptive statistics (mean, standard deviation) and multiple regression analysis were applied.

The results indicated that perceived marketing bias was at a high level overall, with beauty standards bias rated highest. Regression analysis showed that the four dimensions of marketing bias—beauty bias, gender-role bias, skin-tone (colorism) bias, and social class/urban bias—significantly predicted purchase decisions. Skin-tone bias had a significant negative effect, suggesting that advertisements reinforcing traditional skin-whitening ideals may discourage purchase decisions among younger consumers. In contrast, beauty bias, gender-role bias, and social class/urban bias demonstrated

positive effects. The findings suggest that Generation Z consumers are highly aware of marketing representations, highlighting the importance of authentic and inclusive communication strategies for sustainable brand development.

Keywords : Marketing Biases, Purchase Decisions, Beauty Products, Generation Z

บทนำ

การตัดสินใจของผู้บริโภคในบริบทเศรษฐกิจและสังคมร่วมสมัยไม่ได้ขึ้นอยู่กับเหตุผลเชิงตรรกะเพียงอย่างเดียว หากแต่เป็นกระบวนการที่ได้รับอิทธิพลจากปัจจัยด้านจิตวิทยา อารมณ์ และบริบททางสังคม แนวคิดเศรษฐศาสตร์เชิงพฤติกรรม (Behavioral Economics) ซึ่งบูรณาการองค์ความรู้ด้านจิตวิทยาและเศรษฐศาสตร์ ชี้ให้เห็นว่าอคติทางพฤติกรรม (Behavioral Biases) มีบทบาทสำคัญต่อการรับรู้ การประเมินค่า และการตัดสินใจของผู้บริโภค (Dowling, Guhl, Klapper, Spann, Stich, & Yegoryan, 2020; Guhl, Klapper, Massner, Spann, Stich & Yegoryan, 2017) เมื่ออคติเหล่านี้ถูกนำมาใช้ในกระบวนการสื่อสารทางการตลาด จึงแปรรูปเป็น “อคติทางการตลาด” (Marketing Bias) ซึ่งหมายถึงความเอนเอียงในการรับรู้ของผู้บริโภคที่เกิดจากการนำเสนอภาพลักษณ์ กลยุทธ์การสื่อสาร และบรรทัดฐานทางวัฒนธรรมที่แฝงอยู่ในสารโฆษณา (พรवीณ์ กิริติวิทยนันท์., 2565; อนุสร หงษ์ขุนทด, 2568)

อุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์เสริมความงามเป็นบริบทที่อคติทางการตลาดปรากฏอย่างชัดเจน โดยเฉพาะอคติด้านมาตรฐานความงาม (Beauty Bias) ซึ่งทำงานผ่านกลไกทางจิตวิทยาที่เรียกว่า ฮอโลเอฟเฟกต์ (Halo Effect) ส่งผลให้บุคคลที่มีรูปลักษณ์สอดคล้องกับค่านิยมความงาม กระแสหลักถูกประเมินว่ามีคุณลักษณะเชิงบวกอื่นร่วมด้วย (Klebl, Rhee, Greenaway, Luo & Bastian, 2021; Zylbersztejn, Babutsidze, Hanaki & Hopfensitz, 2024) กระบวนการดังกล่าวนำไปสู่การผลิตซ้ำมาตรฐานความงามในอุดมคติที่มักเชื่อมโยงกับลักษณะทางกายภาพที่จำกัด เช่น สีผิวขาวหรือผิวอ่อน ซึ่งสะท้อนอคติด้านสีผิว (Colorism) ที่ฝังรากอยู่ในโครงสร้างทางสังคมและวัฒนธรรม (Riccio & Oliver, 2022) จากบริบทดังกล่าว อคติทางการตลาดในอุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์เสริมความงามสามารถจำแนกออกได้เป็นหลายมิติ ได้แก่ อคติด้านมาตรฐานความงาม (Beauty Bias) สะท้อนการยึดถือรูปลักษณ์ที่สอดคล้องกับค่านิยมความงามกระแสหลัก และส่งผลต่อการประเมินคุณค่าของบุคคลหรือผลิตภัณฑ์ อคติด้านบทบาททางเพศ (Gender-role Bias) เป็นการนำเสนอภาพลักษณ์ที่ตอกย้ำบทบาทหรือความคาดหวังทางเพศแบบดั้งเดิม ซึ่งอาจกำหนดกรอบการรับรู้ของผู้บริโภค อคติด้านสีผิว (Skin-tone/ Colorism Bias) เกี่ยวข้องกับการให้คุณค่ากับสีผิวบางลักษณะเหนือกว่าลักษณะอื่น อันมีรากฐานจากโครงสร้างทางสังคมและวัฒนธรรม และอคติด้านชนชั้นทางสังคมและความเป็นเมือง (Social-class/ Urban-centric Bias) สะท้อนการสื่อสารที่เชื่อมโยงคุณค่าของผลิตภัณฑ์กับภาพลักษณ์ของสถานะทางสังคม หรือวิถีชีวิตแบบเมืองเป็นศูนย์กลาง อคติเหล่านี้สะท้อนการนำเสนอภาพลักษณ์และค่านิยมที่อคติทั้งสี่มิตินี้อาจมีบทบาทแตกต่างกันต่อกระบวนการประเมินและการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค โดยเฉพาะในกลุ่ม Generation Z ที่มีความตื่นตัวต่อประเด็นความเท่าเทียมและความหลากหลาย เนื่องจากอคติทางการตลาดส่งผลต่อการรับรู้ (Perceptual framing) และการประเมินคุณค่าของผลิตภัณฑ์ จึงมีแนวโน้มที่จะส่งผลต่อขั้นตอนการประเมินทางเลือกและการตัดสินใจซื้อโดยตรง

ในยุคดิจิทัล อคติด้านความงามไม่ได้จำกัดอยู่เพียงสื่อโฆษณาแบบดั้งเดิม หากแต่ถูกขยายผ่านอัลกอริทึม ฟีดแบ็ก และแพลตฟอร์มโซเชียลมีเดีย ซึ่งมักสะท้อนมาตรฐานความงามแบบตะวันตกและลดทอนความหลากหลายของรูปลักษณ์ (Kenig, Echeverria & Vives, 2023) การสื่อสารลักษณะดังกล่าวอาจก่อให้เกิดแรงกดดันทางสังคม ส่งผลต่อภาพลักษณ์ร่างกาย สุขภาพจิต และความภาคภูมิใจในตนเองของผู้บริโภค (Svogun, 2012; Arao, 2022) ขณะเดียวกัน แนวคิดการยอมรับความหลากหลายและการส่งเสริมความมั่นใจในตนเอง (Body Positivity) ได้เข้ามาท้าทายมาตรฐานความงามแบบเดิม โดยเฉพาะในกลุ่มผู้บริโภครุ่นใหม่ (พรवीณ์ กิริติวิทยนันท์, 2565) Generation Z ในฐานะผู้บริโภคดิจิทัลโดยกำเนิด (Digital Natives) เป็นกลุ่มที่มีบทบาทสำคัญต่อทิศทางตลาด กลุ่มนี้มีความตื่นตัวต่อประเด็นความเท่าเทียม ความหลากหลาย และความจริงใจของแบรนด์ อีกทั้งมีทักษะการรู้เท่าทันสื่อในระดับสูง (Jayatissa, 2023; ญัษฎ์วัฒน์ ธนพรณสิน, ศิริเกศ คุ่มพิทักษ์ และเพิ่มพร ณ นคร, 2569) อย่างไรก็ตาม Generation Z ยังคงเผชิญแรงกดดันจากภาพลักษณ์และมาตรฐานความงามในสื่อดิจิทัล โดยเฉพาะในบริบทหลังวิกฤต COVID-19

ที่ผู้บริโภคให้คุณค่ากับความจริงใจและมีความระมัดระวังในการบริโภคมากขึ้น (Becker, 2021) จากการทบทวนแนวคิด เศรษฐศาสตร์เชิงพฤติกรรมและอคติทางความคิด (Kahneman, 2013) ประกอบกับแนวคิดการสื่อสารการตลาดที่ใช้ การจัดกรอบสาร การสร้างภาพลักษณ์ และการอาศัยอำนาจของผู้เชี่ยวชาญ (Belch & Belch, 2018) สามารถอธิบายได้ว่า โฆษณา ผลิตภัณฑ์เสริมความงามไม่ได้เพียงนำเสนอข้อมูลสินค้า หากแต่ใช้กลไกอคติทางความคิดเป็นเครื่องมือในการโน้มน้าวใจผู้บริโภค งานวิจัยจำนวนมากชี้ว่า Halo Effect, Bandwagon Effect, Authority Bias และ Framing Effect ส่งผลต่อการประเมินค่าและการตัดสินใจของผู้บริโภค โดยลดกระบวนการคิดเชิงเหตุผลและเพิ่มการตอบสนองเชิงอารมณ์ สำหรับ Generation Z ซึ่งเติบโตในสภาพแวดล้อมสื่อดิจิทัลและวัฒนธรรมภาพลักษณ์ การรับรู้สารโฆษณามีความไวต่อสัญญาณทางสังคม มาตรฐานความงาม และการยอมรับทางสังคม ดังนั้น อคติทางการตลาดจึงมีแนวโน้มส่งอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เสริมความงาม

งานวิจัยที่ผ่านมาได้ศึกษาพฤติกรรมการบริโภคผลิตภัณฑ์เสริมความงามและอิทธิพลของการสื่อสารการตลาด ในหลากหลายมิติ อย่างไรก็ตาม งานส่วนใหญ่ยังมุ่งวิเคราะห์ปัจจัยหลายด้าน เช่น ทักษะการคิดหรือพฤติกรรมเฉพาะประเด็นมากกว่า การบูรณาการแนวคิดอคติทางการตลาดในหลายมิติร่วมกันภายใต้กรอบกระบวนการตัดสินใจซื้อ โดยเฉพาะในกลุ่ม Generation Z ซึ่งมีลักษณะการรับสารและการประเมินข้อมูลแตกต่างจากผู้บริโภครุ่นก่อน อีกทั้งยังมีความเชื่อเชิงประจักษ์ที่ศึกษาประเด็นดังกล่าว ในบริบทสังคมเมืองอย่างกรุงเทพมหานครอย่างจำกัด ดังนั้น งานวิจัยนี้จึงมุ่งเติมเต็มช่องว่างดังกล่าว โดยบูรณาการ อคติทางการตลาด 4 ด้านไว้ในโมเดลเดียว เพื่อวิเคราะห์อิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อในภาพรวมของ Generation Z ในเขต กรุงเทพมหานคร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการรับรู้อคติทางการตลาดในโฆษณาผลิตภัณฑ์เสริมความงามของ Generation Z ในเขต กรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาระดับการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เสริมความงามของ Generation Z ในเขตกรุงเทพมหานคร
3. เพื่อวิเคราะห์อิทธิพลของการรับรู้อคติทางการตลาดต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เสริมความงามของ Generation Z ในเขตกรุงเทพมหานคร

สมมติฐานการวิจัย

H1: อคติทางการตลาดมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เสริมความงามของ Generation Z ในเขตกรุงเทพมหานคร โดยมีสมมติฐานแต่ละมิติ ดังนี้

H1a: อคติด้านมาตรฐานความงาม (Beauty Bias) ส่งอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เสริมความงาม

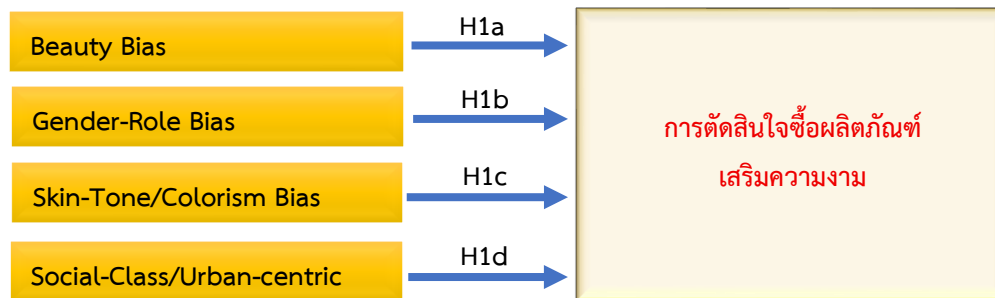
H1b: อคติด้านบทบาททางเพศ (Gender-role Bias) ส่งอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เสริมความงาม

H1c: อคติด้านสีผิว (Skin-tone/Colorism Bias) ส่งอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เสริมความงาม

H1d: อคติด้านชนชั้นทางสังคม/ความเป็นเมือง (Social-class/Urban-centric Bias) ส่งอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เสริมความงาม

กรอบแนวคิดงานวิจัย

การรับรู้อคติทางการตลาดผลิตภัณฑ์เสริมความงาม



วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริโภค Generation Z อายุ 15–25 ปี ที่อาศัยในกรุงเทพมหานคร จำนวน 400 คน คัดเลือกโดยวิธีการสุ่มแบบสะดวกผ่านแบบสอบถามออนไลน์ เก็บข้อมูลระหว่างเดือนธันวาคม 2568 ถึงเมษายน 2569 โดยใช้แจ้งวัตถุประสงค์ ขอความยินยอมและรับรองการไม่เปิดเผยตัวตน แบบสอบถามที่ไม่สมบูรณ์ถูกคัดออก เหลือข้อมูลสมบูรณ์สำหรับการวิเคราะห์ 400 ชุด เครื่องมือวิจัยเป็นแบบสอบถามออนไลน์ แบ่งเป็น 3 ส่วน ได้แก่

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบ

2. การรับรู้อคติทางการตลาด วัดด้วยมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ครอบคลุม 4 ด้าน ด้านละ 5 ข้อ ได้แก่ อคติด้านมาตรฐานความงาม อคติด้านบทบาททางเพศ อคติด้านสีผิว และอคติด้านชนชั้น/ความเป็นเมือง โดยพัฒนาจากแนวคิดด้านอคติทางการรับรู้และการสื่อสารทางการตลาด (Belch & Belch, 2018; Kahneman, 2013; Arao, 2022) ตัวอย่างข้อคำถาม เช่น “โฆษณาชักนำเสนอภาพลักษณ์ความงามในอุดมคติ” และ “โฆษณามักเน้นบุคคลที่มีผิวขาวหรือผิวกระจ่างใส”

3. การตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เสริมความงาม วัดตามกระบวนการตัดสินใจซื้อ 5 ขั้นตอน ขั้นตอนละ 3 ข้อ ได้แก่ การตระหนักรู้ถึงปัญหา การค้นหาข้อมูล การประเมินทางเลือก การตัดสินใจซื้อ และพฤติกรรมหลังการซื้อ พัฒนามาตามแนวคิดพฤติกรรมผู้บริโภคของ Assael (1998) ตัวอย่างข้อคำถาม เช่น “ฉันเปรียบเทียบผลิตภัณฑ์หลายยี่ห้อก่อนตัดสินใจซื้อ”

เครื่องมือผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน ได้ค่า IOC เฉลี่ย 0.90 และทดสอบความเชื่อมั่นกับกลุ่มทดลอง 30 คน ได้ค่า Cronbach's alpha รวมเท่ากับ 0.978 โดยรายด้านมีค่าอยู่ระหว่าง 0.952–0.971 แสดงว่าเครื่องมือมีความเชื่อมั่นในระดับดี และการวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณที่ระดับนัยสำคัญ .05

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไปและพฤติกรรมผู้บริโภค

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน พบว่าส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุระหว่าง 19-22 ปี มีสถานภาพเป็นนักศึกษา และมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่า 5,000 บาท พฤติกรรมการรับสื่อ พบว่า TikTok เป็นแพลตฟอร์มหลักที่กลุ่มตัวอย่างใช้รับชมโฆษณา (ร้อยละ 88.25) และเปิดรับสื่อทุกวัน โดยช่องทางการเปิดรับข้อมูลผลิตภัณฑ์เสริมความงามผ่านรูปแบบอินฟลูเอนเซอร์มากที่สุด รองลงมา รีวิวผู้ใช้จริง โดยผลิตภัณฑ์ที่นิยมซื้อมากที่สุดคือ ผลิตภัณฑ์ดูแลผิว (Skincare)

2. การรับรู้อคติทางการตลาด

การรับรู้อคติทางการตลาดในโฆษณาผลิตภัณฑ์เสริมความงามของผู้บริโภคกลุ่ม Generation Z ในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า โดยภาพรวมผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับการรับรู้อคติทางการตลาดอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.71, S.D. = 0.729) โดยการรับรู้อคติทางการตลาดที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ อคติด้านมาตรฐานความงาม (Beauty Bias) ($\bar{X}$ = 3.77, S.D. = 0.656) รองลงมาคือ อคติด้านสีผิวหรือคลเลอร์ซิม (Skin-tone/Colorism Bias) ($\bar{X}$ = 3.73, S.D. = 0.757) และอคติด้านบทบาททางเพศ (Gender-role

Bias) ($\bar{X}$ = 3.69, S.D. = 0.718) ตามลำดับ ส่วนอคติด้านชนชั้นทางสังคมและความเป็นเมือง (Social-class/Urban-centric Bias) มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ($\bar{X}$ = 3.63, S.D. = 0.783) อย่างไรก็ตาม ทุกมิตียังคงอยู่ในระดับมากทั้งหมด ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การรับรู้อคติทางการตลาดในโฆษณาผลิตภัณฑ์เสริมความงามของ Generation Z ในเขตกรุงเทพมหานคร

การรับรู้อคติทางการตลาด	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	ระดับ
อคติด้านมาตรฐานความงาม (Beauty Bias)	3.77	.656	ระดับมาก
อคติด้านบทบาททางเพศ (Gender-role Bias)	3.69	.718	ระดับมาก
อคติด้านสีผิว (Skin-tone / Colorism Bias)	3.73	.757	ระดับมาก
อคติด้านชนชั้น/ความเป็นเมือง (Social-class / Urban-centric Bias)	3.63	.783	ระดับมาก
รวม	3.71	.729	ระดับมาก

3. การตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เสริมความงาม

การวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เสริมความงามของผู้บริโภคกลุ่ม Generation Z ในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า โดยภาพรวมผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับการตัดสินใจซื้ออยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.02, S.D. = 0.709) เมื่อพิจารณาเป็นรายขั้นตอนของกระบวนการตัดสินใจซื้อ พบว่า ขั้นตอนการค้นหาข้อมูล (Information Search) มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ($\bar{X}$ = 4.17, S.D. = 0.742) รองลงมาคือ ขั้นตอนการประเมินทางเลือก (Evaluation of Alternatives) ($\bar{X}$ = 4.13, S.D. = 0.756) และขั้นตอนการตระหนักรู้ถึงปัญหาหรือความต้องการ (Problem Recognition) ($\bar{X}$ = 3.98, S.D. = 0.758) ตามลำดับ ขณะที่ขั้นตอนการตัดสินใจซื้อ (Purchase Decision) มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ($\bar{X}$ = 3.89, S.D. = 0.845) อย่างไรก็ตาม ทุกขั้นตอนยังคงอยู่ในระดับมากทั้งหมด ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เสริมความงามของ Generation Z ในเขตกรุงเทพมหานคร

การตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	ระดับ
การตระหนักรู้ถึงปัญหา (Problem Recognition)	3.98	.758	ระดับมาก
การค้นหาข้อมูล (Information Search)	4.17	.742	ระดับมาก
การประเมินทางเลือก (Evaluation of Alternatives)	4.13	.756	ระดับมาก
การตัดสินใจซื้อ (Purchase Decision)	3.89	.845	ระดับมาก
พฤติกรรมหลังการซื้อ (Post-purchase Behavior)	3.94	.790	ระดับมาก
รวม	4.02	.709	ระดับมาก

4. การวิเคราะห์ตัวแปรพื้นฐาน Multicollinearity

ก่อนการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ ผู้วิจัยได้ตรวจสอบปัญหา Multicollinearity โดยพิจารณาค่า VIF และ Tolerance ของตัวแปรอิสระทั้ง 4 ตัว ผลพบว่า ค่า VIF อยู่ระหว่าง 3.264–5.389 และค่า Tolerance อยู่ระหว่าง .186–.306 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ (VIF < 10 และ Tolerance > .10) แสดงว่าไม่มีปัญหาความสัมพันธ์กันสูงระหว่างตัวแปร และสามารถนำไปวิเคราะห์ถดถอยต่อไปได้ ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ตัวแปรพื้นฐาน Multicollinearity

ตัวแปร	VIF	Tolerance
อคติด้านมาตรฐานความงาม (Beauty Bias)	3.264	.306
อคติด้านบทบาททางเพศ (Gender-role Bias)	3.626	.276
อคติด้านสีผิว (Skin-tone/Colorism Bias)	3.916	.255
อคติด้านชนชั้นทางสังคม/ความเป็นเมือง (Social-class/Urban-centric Bias)	5.389	.186

5. ระดับการรับรู้อคติทางการตลาดและการตัดสินใจซื้อ

ผลการวิเคราะห์สมการถดถอยเชิงพหุชี้ว่า การรับรู้อคติทางการตลาดในโฆษณาผลิตภัณฑ์เสริมความงามมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อของ Generation Z ในเขตกรุงเทพมหานครอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยโมเดลมีความเหมาะสมทางสถิติ ($F = 217.339$, $Sig. = .000$) และมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุ (R) เท่ากับ 0.829 สะท้อนความสัมพันธ์ในระดับสูงระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม ค่า R^2 เท่ากับ 0.688 แสดงว่าอคติทางการตลาดทั้ง 4 ด้านสามารถอธิบายความแปรปรวนของการตัดสินใจซื้อได้ร้อยละ 68.80 และค่า Adjusted R^2 เท่ากับ 0.684 บ่งชี้ว่าโมเดลมีความเสถียรและเหมาะสม

เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อคติด้านบทบาททางเพศ (Gender-role Bias) มีอิทธิพลเชิงบวกสูงสุด ($\beta = 0.463$) รองลงมาคือ อคติด้านมาตรฐานความงาม (Beauty Bias) ($\beta = 0.434$) และอคติด้านชนชั้นทางสังคม/ความเป็นเมือง (Social-class/Urban-centric Bias) ($\beta = 0.197$) ซึ่งล้วนมีนัยสำคัญทางสถิติ ขณะที่อคติด้านสีผิว (Skin-tone/Colorism Bias) มีอิทธิพลเชิงลบอย่างมีนัยสำคัญ ($\beta = -0.201$) ต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เสริมความงามดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 การวิเคราะห์อิทธิพลของอคติทางการตลาดต่อการตัดสินใจซื้อ (Multiple Regression Analysis)

อคติทางการตลาดมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เสริมความงาม	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
	B	Std. Error	Beta		
ค่าคงที่	.625	.126		4.967	.000**
อคติด้านมาตรฐานความงาม (Beauty Bias)	.469	.055	.434	8.544	.000**
อคติด้านบทบาททางเพศ (Gender-role Bias)	.457	.053	.463	8.652	.000**
อคติด้านสีผิว (Skin-tone/Colorism Bias)	-.188	.052	-.201	-3.614	.000**
อคติด้านชนชั้นทางสังคม/ความเป็นเมือง (Social-class/Urban-centric Bias)	.178	.059	.197	3.012	.003

$R = .829^a$ $R^2 = .688$ Adj $R^2 = .684$ S.E. = .398 $F = 217.339$ $Sig. = .000^{**}$

สรุปและอภิปรายผล

จากการศึกษาอคติทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เสริมความงามของ Generation Z ในเขตกรุงเทพมหานคร สามารถสรุปประเด็นสำคัญตามวัตถุประสงค์การวิจัยได้ ดังนี้

วัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อศึกษาระดับการรับรู้อคติทางการตลาดในโฆษณาผลิตภัณฑ์เสริมความงามของ Generation Z ในเขตกรุงเทพมหานคร

ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุระหว่าง 19–22 ปี มีสถานภาพเป็นนักศึกษา และมีรายได้เฉลี่ยต่ำกว่า 5,000 บาทต่อเดือน โดยเปิดรับโฆษณาผลิตภัณฑ์เสริมความงามผ่านแพลตฟอร์ม TikTok เป็นหลัก และมีการเปิดรับสื่อทุกวัน รูปแบบการสื่อสารที่มีอิทธิพลมากที่สุดคืออินฟลูเอนเซอร์ รองลงมาคือรีวิวผู้ใช้จริง และผลิตภัณฑ์ที่นิยมซื้อสูงสุดคือกลุ่มผลิตภัณฑ์ดูแลผิว ในด้านการรับรู้อคติทางการตลาด พบว่าโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยอคติด้านมาตรฐานความงามมีค่าเฉลี่ย

สูงสุด รองลงมาคืออคติด้านสีผิว อคติด้านบทบาททางเพศ และอคติด้านชนชั้น/ความเป็นเมืองตามลำดับ ทั้งนี้ ทุกมิติอยู่ในระดับมากทั้งหมด

วัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อศึกษาระดับการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เสริมความงามของ Generation Z ในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า ระดับการตัดสินใจซื้อโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยขั้นตอนที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือการค้นหาข้อมูล รองลงมาคือการประเมินทางเลือก และการตระหนักถึงปัญหา ขณะที่ขั้นตอนการตัดสินใจซื้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด อย่างไรก็ตามทุกขั้นตอนยังคงอยู่ในระดับมาก

วัตถุประสงค์ที่ 3 เพื่อวิเคราะห์อิทธิพลของการรับรู้อคติทางการตลาดต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เสริมความงามของ Generation Z ในเขตกรุงเทพมหานคร

ก่อนการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ ได้ตรวจสอบปัญหา Multicollinearity พบว่าค่า VIF และ Tolerance อยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ แสดงว่าไม่พบภาวะพหุสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ตามหลักสถิติ ผลการวิเคราะห์สมการถดถอยพหุคูณชี้ว่า การรับรู้อคติทางการตลาดทั้ง 4 ด้าน มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้ออย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สามารถอธิบายความแปรปรวนของการตัดสินใจซื้อได้ร้อยละ 68.80 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อคติด้านบทบาททางเพศมีอิทธิพลเชิงบวกสูงสุด รองลงมาคืออคติด้านมาตรฐานความงาม และอคติด้านชนชั้น/ความเป็นเมือง ขณะที่อคติด้านสีผิวมีอิทธิพลเชิงลบอย่างมีนัยสำคัญต่อการตัดสินใจซื้อ

อภิปรายผล

การศึกษานี้ตั้งอยู่บนฐานแนวคิดเศรษฐศาสตร์เชิงพฤติกรรม ที่อธิบายว่าการตัดสินใจของผู้บริโภคไม่ได้ตั้งอยู่บนเหตุผลบริสุทธิ์ หากแต่ถูกกำกับด้วยอคติทางความคิด ซึ่งสามารถถูกกระตุ้นผ่านการสื่อสารการตลาด (Dowling, Guhl, Klapper, Spann, Stich, & Yegoryan, 2020; Guhl, Klapper, Massner, Spann, Stich & Yegoryan, 2017) ผลการวิจัยยืนยันข้อเสนอดังกล่าว โดยพบว่าอคติทางการตลาดทั้ง 4 มิติ สามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของการตัดสินใจซื้อได้ร้อยละ 68.80 สะท้อนว่าการรับรู้อคติไม่ใช่เพียงภาวะรู้เท่าทัน หากแต่เป็นกลไกเชิงโครงสร้างที่แทรกซึมอยู่ในกระบวนการประเมินและตัดสินใจของผู้บริโภค

ประการแรก ระดับการรับรู้อคติทางการตลาดของ Generation Z อยู่ในระดับสูง โดยเฉพาะอคติด้านมาตรฐานความงาม (Beauty Bias) สะท้อนสถานะของผู้บริโภคยุคดิจิทัลในฐานะผู้ตีความเชิงวิพากษ์ มากกว่าผู้รับสารเชิงรับ อธิบายได้ภายใต้กรอบการประกอบสร้างความจริงทางสังคมของ Berger และ Luckmann (1966) ซึ่งมองว่าสื่อทำหน้าที่ผลิตซ้ำบรรทัดฐาน ขณะเดียวกันผู้รับสารก็สามารถต่อรองความหมายได้ ผลดังกล่าวสอดคล้องกับ Svogun (2012), Gill (2007) และ Arao (2022) ที่ชี้ว่าสื่อโฆษณา ยังคงตอกย้ำอุดมคติความงามผ่านกลไกเชิงวัฒนธรรมและอัลกอริทึม (Bucher, 2018) แม้ผู้บริโภครุ่นใหม่จะตระหนักถึงอคติดังกล่าว แต่การตระหนักนั้นสะท้อนความตึงเครียดเชิงค่านิยมระหว่างวาทกรรมความงามกระแสหลักกับอุดมการณ์ความหลากหลายที่ Generation Z ยึดถือ (พรปวีณ์ กิรติวิทยนันท์, 2565)

ประการที่สอง การตัดสินใจซื้อโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยขั้นตอนการค้นหาข้อมูลและการประเมินทางเลือกมีบทบาทสูงกว่าการตัดสินใจซื้อโดยตรง สะท้อนรูปแบบการบริโภคที่เน้นการกลั่นกรองข้อมูลและการลดความเสี่ยง สอดคล้องกับลักษณะของ Generation Z ในฐานะ Digital Natives ที่มีทักษะรู้เท่าทันสื่อและพึ่งพาอินฟลูเอนเซอร์ในฐานะกลุ่มอ้างอิงเชิงดิจิทัล (Baumeister & Leary, 1995; Djafarova & Rushworth, 2017; Jayatissa, 2023) อย่างไรก็ตาม การเปรียบเทียบข้อมูลและให้ความสำคัญกับความปลอดภัยตามแนวโน้ม Clean Beauty (Shim et al., 2024) ชี้ว่าการตัดสินใจไม่ได้เกิดจากแรงกระตุ้นเชิงอารมณ์เพียงลำพัง หากเป็นผลของการต่อรองระหว่างแรงดึงดูดเชิงสัญญะกับการประเมินเชิงเหตุผล

ประการสุดท้าย การวิเคราะห์เชิงถดถอยพบว่าอคติด้านมาตรฐานความงาม บทบาททางเพศ และชนชั้น/ความเป็นเมือง มีอิทธิพลเชิงบวกต่อการตัดสินใจซื้อ สะท้อนพลังเชิงสัญญะของวาทกรรมความงามที่เชื่อมโยงรูปลักษณ์กับคุณค่าและสถานะทางสังคม (จันทิมา, 2550; Courtright et al., 2025) อันสอดคล้องกับกลไก Halo Effect (Klebl et al., 2021) ขณะที่อคติด้านสีผิวกลับมีอิทธิพลเชิงลบ ซึ่งสอดคล้องกับ Suhaimi และ Rahman (2023), Akram (2025) และ Jayathunga (2024) ที่พบ

แนวโน้มการปฏิเสธวาทกรรมผิวขาวในหมู่ผู้บริโภครุ่นใหม่ ผลดังกล่าวสะท้อน “การต่อต้านเชิงค่านิยม” ต่ออคติที่ขัดกับอุดมการณ์ความเท่าเทียม

งานวิจัยนี้ชี้ว่าอคติทางการตลาดไม่ได้มีอิทธิพลแบบเอกเทศ หากถูกคัดกรองผ่านกรอบค่านิยมร่วมสมัยของ Generation Z อคติที่ยังสอดคล้องกับโครงสร้างความหมายเดิมยังคงส่งผลเชิงบวก ขณะที่อคติที่ขัดแย้งกับวาทกรรมความหลากหลายถูกลดทอนอิทธิพลลง การตัดสินใจซื้อจึงเป็นผลของกระบวนการต่อรองทางสังคมและวัฒนธรรม มากกว่าการโน้มน้าวเชิงกลไกของการตลาดเพียงอย่างเดียว

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงการนำผลการวิจัยไปใช้

1) นักการตลาดและผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์เสริมความงาม อาจปรับกลยุทธ์การสื่อสารการตลาด โดยลดการใช้ภาพหรือถ้อยคำที่สร้างความเหลื่อมล้ำด้านสีผิว และหันมาให้คุณค่ากับความหลากหลายของรูปลักษณ์ เพศ และอัตลักษณ์ เพื่อสร้างความเชื่อมโยงเชิงบวกกับผู้บริโภครุ่นใหม่และลดแรงต้านต่อแบรนด์ในระยะยาว

2) สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค (สคบ.) สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา (อย.) และสำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กสทช.) สามารถนำผลการวิจัยนี้ไปใช้เป็นข้อมูลประกอบการกำหนดแนวทางหรือกรอบจริยธรรมในการโฆษณาผลิตภัณฑ์เสริมความงาม โดยส่งเสริมการสื่อสารที่เคารพความหลากหลายและลดการผลิตซ้ำอคติทางสังคม จะช่วยยกระดับความรับผิดชอบของอุตสาหกรรมโฆษณาและลดผลกระทบเชิงลบในระดับสังคม

3) สถาบันการศึกษาสามารถนำผลการวิจัยนี้ไปใช้เป็นกรณีศึกษาในการจัดการเรียนการสอนด้านนิเทศศาสตร์ การสื่อสารการตลาด และพฤติกรรมผู้บริโภค โดยเฉพาะในประเด็นอคติทางการตลาด การรู้เท่าทันสื่อ และการสื่อสารในบริบทดิจิทัลของผู้บริโภครุ่นใหม่ การบูรณาการองค์ความรู้จากงานวิจัยเชิงประจักษ์จะช่วยเสริมสร้างทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ให้นักศึกษาและเตรียมความพร้อมในการพัฒนานักสื่อสารและนักการตลาดที่มีจริยธรรมและความรับผิดชอบต่อสังคมในอนาคต

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยในอนาคต

1) งานวิจัยในอนาคตควรขยายกลุ่มตัวอย่างไปยัง Generation Z ในพื้นที่อื่นนอกเหนือจากกรุงเทพมหานคร เพื่อเปรียบเทียบบริบททางสังคมและวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน

2) ควรใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพหรือการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods) เพื่อศึกษาเชิงลึกถึงกระบวนการตีความอคติทางการตลาดและการต่อรองความหมายของผู้บริโภค

3) อาจเพิ่มเติมตัวแปรด้านความรู้เท่าทันสื่อ (Media Literacy) หรือทัศนคติต่อความหลากหลาย (Diversity Attitudes) เพื่ออธิบายกลไกที่ให้อคติบางรูปแบบส่งผลเชิงบวกหรือเชิงลบต่อการตัดสินใจซื้อ

4) ควรศึกษาบทบาทของแพลตฟอร์มเฉพาะ เช่น TikTok หรืออินฟลูเอนเซอร์ ในฐานะตัวแปรกำกับ (Moderating Variable) ระหว่างอคติทางการตลาดและการตัดสินใจซื้อ

3. ข้อจำกัดในการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้วัดการตัดสินใจซื้อในลักษณะดัชนีรวมของกระบวนการตัดสินใจซื้อทั้ง 5 ขั้นตอน เพื่อสะท้อนภาพรวมเชิงพฤติกรรม อย่างไรก็ตาม การรวมคะแนนดังกล่าวอาจไม่สามารถสะท้อนอิทธิพลของอคติทางการตลาดในแต่ละขั้นตอนย่อยได้อย่างละเอียด ดังนั้น การวิจัยในอนาคตอาจพิจารณาวิเคราะห์รายขั้นตอน หรือใช้แบบจำลองสมการโครงสร้าง (Structural Equation Modeling: SEM) เพื่อทดสอบความสัมพันธ์เชิงกระบวนการอย่างเป็นระบบมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- ณัฐวัฒน์ ธนพรรณสิน, ศิริเกศ คุ่มพิทักษ์ และเพิ่มพร ณ นคร. (2569). อิทธิพลของการสื่อสารการตลาดดิจิทัลส่งผลต่อพฤติกรรมแห่งความสำเร็จขั้นพื้นฐานของวัยรุ่นเจนเนอเรชั่น Z. *วารสารวิชาการรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์*, 8(1), 94-109.
- พรวิมล กิริติวิทยนันท์. (2565). *อิทธิพลของทัศนคติและการยอมรับความหลากหลายทางสังคมของแบรนด์ที่มีต่อการตัดสินใจซื้อสินค้ากลุ่มผลิตภัณฑ์ความงามของผู้บริโภคเจนเนอเรชั่นซี [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ ไม่ได้ดีพิมพ์]*. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. http://ethesisarchive.library.tu.ac.th/thesis/2022/TU_2022_6307030145_15205_25466.pdf
- อนุสร หงษ์ขุนทด. (2568). 5 อคติทางความคิด (Cognitive Biases) ที่พบบ่อยเพื่อการตัดสินใจที่ดีขึ้น. <https://krukob.com/web/news-122/>
- Akram, H. (2025). Colorism in Advertising: A Qualitative Analysis of Fairness Cream TVCs in India, Pakistan, and Bangladesh (2011–2020). *Qeios*. <https://doi.org/10.32388/omkvs3>.
- Arao, D. A. (2022). Bodies and biases. *Media Asia*, 49(3), 193–195. <https://doi.org/10.1080/01296612.2022.2068785>
- Baumeister, R. F., & Leary, M. R. (1995). The need to belong: Desire for interpersonal attachments as a fundamental human motivation. *Psychological Bulletin*, 117(3), 497–529.
- Becker, K. (2021). We want connection and we do not mean wi-fi: examining the impacts of Covid-19 on Gen Z's work and employment outcomes. *Management Research Review*. <https://doi.org/10.1108/mrr-01-2021-0052>
- Belch, G. E., & Belch, M. A. (2018). *Advertising and Promotion: An Integrated Marketing Communications Perspective* (11th ed.). McGraw-Hill Education.
- Berger, P. L., & Luckmann, T. (1966). *The Social Construction of Reality: A Treatise in the Sociology of Knowledge*. Anchor Books.
- Djafarova, E., & Rushworth, C. (2017). Exploring the credibility of online celebrities' Instagram profiles in influencing the purchase decisions of young female users. *Computers in Human Behavior*, 6, 1-7. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2016.11.009>
- Dowling, K., Guhl, D., Klapper, D., Spann, M., Stich, L., & Yegoryan, N. (2019). Behavioral biases in marketing. *Journal of the Academy of Marketing Science*, 48, 449-477. <https://doi.org/10.2139/ssrn.3091557>.
- Gill, R. (2007). *Gender and the Media*. Polity Press.
- Guhl, D., Klapper, D., Massner, K., Spann, M., Stich, L., & Yegoryan, N. (2017). *Behavioral biases in marketing* (Discussion Paper No. 51). CRC TRR 190 Rationality and Competition.
- Jayathunga, T. (2024). Colourism in advertising: how skin care product advertisements impact women in India. *Proceedings of Integrated Design Research Conference 2024*. <https://doi.org/10.31705/idr.2024.1>.
- Jayatissa, K. (2023). Generation Z–A New Lifeline: A Systematic Literature Review. *Sri Lanka Journal of Social Sciences and Humanities*. <https://doi.org/10.4038/sljssh.v3i2.110>.
- Kahneman, D. (2013). *Thinking, Fast and Slow*. Farrar, Straus and Giroux.
- Kenig, N., Echeverria, J., & Vives, A. (2023). Human Beauty according to Artificial Intelligence. *Plastic and Reconstructive Surgery Global Open*, 11. <https://doi.org/10.1097/gox.0000000000005153>.
- Klebl, C., Rhee, J., J., Greenaway, K., H., Luo, Y. & Bastian, B. (2021). Beauty Goes Down to the Core: Attractiveness Biases Moral Character Attributions. *Journal of Nonverbal Behavior*, 46, 83–97.
- Riccio, P., & Oliver, N. (2022). *Racial Bias in the Beautyverse*. *ArXiv*, abs/2209.13939. <https://doi.org/10.48550/arXiv.2209.13939>.
- Shim, J., Woo, J., Yeo, H., Kang, S., Kwon, B., Lee, E., Oh, J., Jeong, E., Lim, J., & Park, S. (2024). The Clean Beauty Trend Among Millennial and Generation Z Consumers: Assessing the Safety, Ethicality, and Sustainability Attributes of Cosmetic Products. *SAGE Open*, 14. <https://doi.org/10.1177/21582440241255430>.
- Suhaimi, N., & Rahman, N. (2023). The Impact of Colourism in Social Media Advertising on Young Consumers' Attitude and Behaviour in Malaysia. *Jurnal Pengajian Media Malaysia*. <https://doi.org/10.22452/jpmm.vol25no1.5>.
- Svogun, M. (2012). Rhode, Deborah L.: The Beauty Bias: The injustice of appearance in life and law. *Journal of Interdisciplinary Feminist Thought*, 6(6), 1-3. Available at: <https://digitalcommons.salve.edu/jift/vol6/iss1/6>
- Zylbersztejn, A., Babutsidze, Z., Hanaki, N., & Hopfensitz, A. (2024). How beautiful people see the world: Cooperativeness judgments of and by beautiful people. *Journal of Economic Behavior & Organization*, 218, 296-308.

การปรับปรุงมาตรฐานขั้นต่ำของสภาพการจ้างตามกฎหมายแรงงานรัฐวิสาหกิจสัมพันธ์ : ศึกษาเฉพาะกรณีอัตราค่าจ้างแรกบรรจุ

Improving the Minimum Standards of Employment Conditions under State Enterprise Labour Relations Act: A Case Study of Initial Wage Rates

มโหสถ เกิดเดช

Mahosot Kerddet

สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย จังหวัดปทุมธานี 12120

Thailand Institute of Scientific and Technological Research, Pathum thani 12120

*To whom correspondence should be addressed. e-mail: mahosot1976@gmail.com

Received: 30 January 2026, Revised: 25 February 2026, Accepted: 2 March 2026

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงปัญหาความไม่เท่าเทียมเกี่ยวกับค่าจ้างแรกบรรจุของลูกจ้างรัฐวิสาหกิจเมื่อเปรียบเทียบกับพนักงานของรัฐประเภทอื่น ๆ เพื่อนำผลที่ได้จากการศึกษามาทำการเสนอแนะเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหา ค่าจ้างแรกบรรจุของลูกจ้างรัฐวิสาหกิจ การวิจัยใช้วิธีการวิทยาการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) ในรูปแบบของการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) โดยการศึกษารวบรวม ค้นคว้า และสังเคราะห์เอกสารทางกฎหมายไทย

ผลการวิจัยพบว่า ลูกจ้างรัฐวิสาหกิจซึ่งเป็นพนักงานของรัฐที่เกิดขึ้นเป็นประเภทแรกของประเทศไทย แต่ปัจจุบันลูกจ้างรัฐวิสาหกิจหลายแห่งยังได้รับค่าจ้างแรกบรรจุที่ต่ำกว่าอัตราเงินเดือนแรกบรรจุของข้าราชการพลเรือนและค่าจ้างแรกบรรจุของพนักงานของรัฐประเภทอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นในภายหลัง เช่น พนักงานมหาวิทยาลัย พนักงานราชการ และเจ้าหน้าที่องค์การมหาชน เป็นต้น การวิจัยเสนอแนะให้นำผลการศึกษาไปทำการปรับปรุงประกาศคณะกรรมการแรงงานรัฐวิสาหกิจสัมพันธ์ เรื่อง มาตรฐานขั้นต่ำของสภาพการจ้าง ในรัฐวิสาหกิจตามกฎหมายแรงงาน (ฉบับที่ ...) ด้วยการใช้อัตราเงินเดือนแรกบรรจุของข้าราชการพลเรือนเป็นฐานในการกำหนดค่าจ้างแรกบรรจุของลูกจ้างรัฐวิสาหกิจ โดยกำหนดให้ลูกจ้างรัฐวิสาหกิจสายหลัก จ้างในอัตราข้าราชการพลเรือนแรกบรรจุ บวกด้วยอัตราเพิ่มอีกไม่ต่ำกว่าร้อยละ 30 ของอัตราแรกบรรจุ สำหรับลูกจ้างรัฐวิสาหกิจสายทั่วไป บวกด้วยอัตราเพิ่มอีกไม่ต่ำกว่าร้อยละ 20 ของอัตราแรกบรรจุ ทั้งนี้ การกำหนดค่าจ้างดังกล่าวให้พิจารณาถึงอัตราค่าจ้างแรกบรรจุของพนักงานของรัฐประเภทอื่น ๆ ที่มีลักษณะงานคล้ายคลึงกันและฐานะทางการเงินของรัฐวิสาหกิจ

คำสำคัญ : ลูกจ้างรัฐวิสาหกิจ, สภาพการจ้าง, ค่าจ้างแรกบรรจุ, กฎหมายแรงงานรัฐวิสาหกิจสัมพันธ์

Abstract

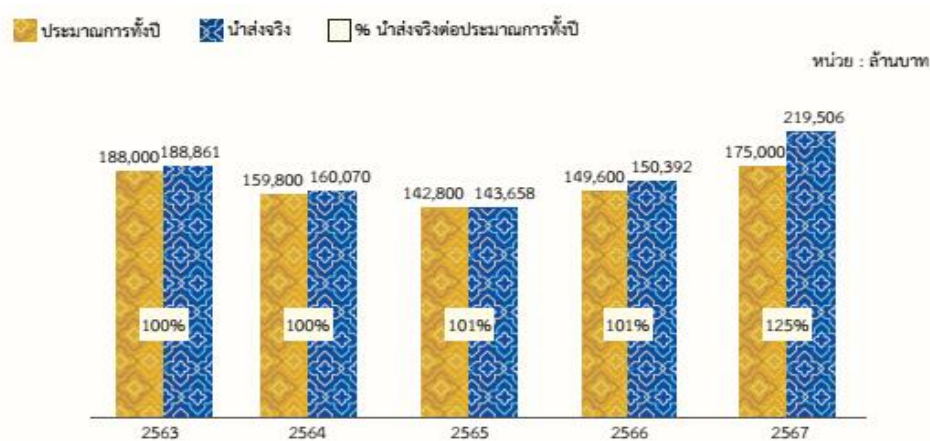
This research aims to find the problems of inequality regarding the initial wage rates of state enterprise employees in comparison with other types of state personnel, in order to utilize the research findings to propose guidelines for resolving the issues surrounding initial wage rates for state enterprise employees. This study employed a qualitative research methodology in the form of documentary research, conducted through the collection, investigation, and synthesis of Thai legal documents.

The research findings revealed that state enterprise employees were the first category of state personnel established in Thailand; however, it was found that employees in several state enterprises still received initial wage rates that were lower than the starting salary rates of ordinary civil servants and the initial wage rates of other types of state personnel established later, such as university staff, government employees, and public organization officials. The research suggests that the study results should be applied as guidelines for amending the State Enterprise Labor Relations Committee Announcement Re: Minimum Standards of Employment Conditions in State Enterprises (No. ...) by utilizing the entry-level salary rates of ordinary civil servants as the base for determining the initial wage rates of state enterprise employees. It is proposed that core-line state enterprise employees be remunerated at the entry-level salary rate of ordinary civil servants plus an additional increment of no less than 30 percent of the entry rate. For general-line state enterprise employees, the rate should be the base rate plus an additional increment of no less than 20 percent. Furthermore, the determination of such wages must take into account the entry-level wage rates of other types of state personnel with similar job descriptions and the financial standing of each respective state enterprise.

Keywords : State Enterprise Employees, Employment Conditions, Initial Wage Rate, State Enterprise Labour Relations Act

บทนำ

รัฐวิสาหกิจถือเป็นหน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการจัดทำบริการสาธารณะทางอุตสาหกรรมและพาณิชย์กรรม (Industrial and Commercial public services) เพื่อผลิตและจำหน่ายสินค้า หรือบริการที่มีลักษณะเป็นการให้บริการสาธารณะ และงานสาธารณูปโภคขนาดใหญ่ หรืองานของรัฐบางด้านที่มีความสำคัญต่อความมั่นคงและการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ หรือการดำเนินกิจกรรมที่มีผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของประชาชน ที่รัฐมีความจำเป็นต้องควบคุมและดำเนินการแต่ผู้เดียว หรือเป็นงานที่มีลักษณะ ที่ภาคเอกชนยังไม่มีความพร้อมที่จะลงทุนดำเนินการ หรือเป็นกิจการที่รัฐจำเป็นต้องแทรกแซงตลาดเพื่อให้เกิดการแข่งขันที่เป็นธรรม หรือเป็นการให้บริการแก่กลุ่มเป้าหมายเฉพาะ โดยรัฐวิสาหกิจแต่ละแห่งนอกจากจะต้องมีความรับผิดชอบต่อขอบเขตอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายจัดตั้งรัฐวิสาหกิจแต่ละฉบับได้กำหนดไว้แล้ว ยังต้องดำเนินการเพื่อหารายได้เข้ารัฐแต่ไม่ได้มีเป้าหมายในการแสวงหากำไรสูงสุด (Maximization of profit) (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ : 2558) ซึ่งจากข้อมูลของสำนักงานคณะกรรมการนโยบายรัฐวิสาหกิจรายงานว่า ณ สิ้นปี 2567 มีรัฐวิสาหกิจที่อยู่ในการกำกับดูแลของกระทรวงการคลัง จำนวน 52 แห่ง มีมูลค่าสินทรัพย์รวม 16,827,010 ล้านบาท รัฐวิสาหกิจเป็นกลไกสำคัญของรัฐในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจและการลงทุนของประเทศ โดยในปี 2563-2567 พบว่า รัฐวิสาหกิจได้จัดเก็บเงินนำส่งรายได้แผ่นดินจากผลประกอบการดังนี้



ภาพที่ 1 ข้อมูลนำส่งเงินรายได้แผ่นดินของรัฐวิสาหกิจ ณ วันที่ 30 กันยายน 2567

การนำส่งเงินรายได้แผ่นดินของรัฐวิสาหกิจ 5 ปีย้อนหลังตามภาพที่ 1 แสดงให้เห็นว่ารัฐวิสาหกิจมีส่วนสำคัญในการจัดหารายได้เข้ารัฐ เพื่อนำไปจัดสรรเป็นงบประมาณรายจ่ายประจำปี โดยในปี 2567 พบว่ารัฐวิสาหกิจได้นำส่งเงินรายได้แผ่นดินเป็นจำนวนเงิน 219,506 ล้านบาท รัฐวิสาหกิจจึงถือเป็นแหล่งรายได้ที่สำคัญของรัฐอันดับ 3 รองจากการจัดเก็บรายได้ของกรมสรรพากรและกรมสรรพสามิต (สำนักงานคณะกรรมการนโยบายรัฐวิสาหกิจ : 2567)

จากความสำคัญดังกล่าวของรัฐวิสาหกิจจึงทำให้เห็นได้ว่า กลไกสำคัญที่มีส่วนขับเคลื่อนการดำเนินงานของรัฐวิสาหกิจให้ประสบความสำเร็จ คือ ลูกจ้างของรัฐวิสาหกิจ หมายถึงผู้ซึ่งตกลงทำงานให้แก่รัฐวิสาหกิจเพื่อรับค่าจ้าง อันประกอบด้วยพนักงานลูกจ้างประจำ และลูกจ้างชั่วคราว โดยใช้ความหมายโดยรวมตามพระราชบัญญัติแรงงานรัฐวิสาหกิจสัมพันธ์ พ.ศ. 2543 มาตรา 6 ว่า “ลูกจ้าง” (พระราชบัญญัติแรงงานรัฐวิสาหกิจสัมพันธ์ : 2543) ซึ่งลูกจ้างที่ทำงานในรัฐวิสาหกิจเหล่านี้มีสถานะเป็นพนักงานของรัฐตามกฎหมาย อันควรที่จะได้รับสิทธิประโยชน์ขั้นพื้นฐานที่ไม่ด้อยไปกว่าพนักงานของรัฐประเภทอื่น ๆ แต่เมื่อได้ทำการเปรียบเทียบสิทธิประโยชน์เกี่ยวกับอัตราค่าจ้างแรกบรรจุของลูกจ้างรัฐวิสาหกิจกับพนักงานของรัฐประเภทอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นภายหลังลูกจ้างรัฐวิสาหกิจกว่า 40 ปี เช่น พนักงานมหาวิทยาลัย พนักงานราชการ และพนักงานองค์การมหาชน เป็นต้น กลับพบว่าพนักงานของรัฐในรูปแบบที่เกิดขึ้นใหม่ ได้รับหลักประกันในการมีกฎหมายหรือนโยบายเกี่ยวกับค่าจ้างแรกบรรจุที่ได้มาตรฐานสูงกว่าลูกจ้างรัฐวิสาหกิจ เช่น พนักงานมหาวิทยาลัยถูกกำหนดโดยมติคณะรัฐมนตรี ให้ได้รับค่าจ้างแรกบรรจุ คือ พนักงานมหาวิทยาลัย สาย ก จ้างในอัตราข้าราชการแรกบรรจุ บวกด้วยอัตราเพิ่มอีกร้อยละ 70 หรือ (1.7) ของอัตราแรกบรรจุ สำหรับพนักงานมหาวิทยาลัย สาย ข และ ค บวกด้วยอัตราเพิ่มอีกร้อยละ 50 หรือ (1.5) ของอัตราแรกบรรจุ เป็นต้น จากประเด็นปัญหานี้จึงนำมาสู่การวิจัยเพื่อศึกษาถึงปัญหาความไม่เท่าเทียมเกี่ยวกับค่าจ้างแรกบรรจุของลูกจ้างรัฐวิสาหกิจเมื่อเปรียบเทียบกับพนักงานของรัฐประเภทอื่น ๆ เพื่อนำผลที่ได้จากการศึกษามาทำการเสนอแนะเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวอย่างเหมาะสมต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

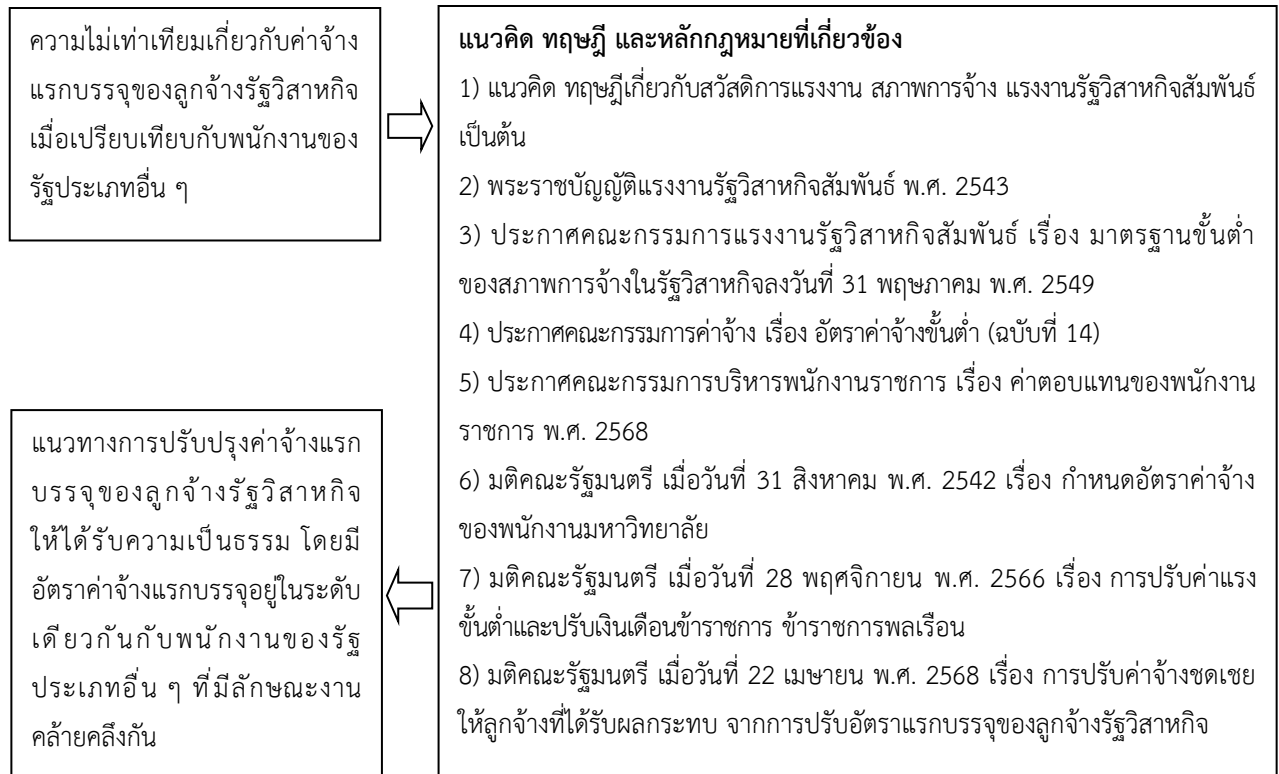
1. เพื่อศึกษาเกี่ยวกับอัตราเงินเดือนแรกบรรจุของข้าราชการพลเรือน และอัตราค่าจ้างแรกบรรจุของพนักงานของรัฐประเภทต่างๆ ที่ใช้อัตราเงินเดือนแรกบรรจุของข้าราชการพลเรือนเป็นฐานในการกำหนดค่าจ้างแรกบรรจุ
2. เพื่อศึกษาถึงปัญหาความไม่เท่าเทียมเกี่ยวกับค่าจ้างแรกบรรจุของลูกจ้างรัฐวิสาหกิจเมื่อเปรียบเทียบกับพนักงานของรัฐประเภทอื่น ๆ
3. เพื่อเสนอมาตรการทางกฎหมายในการปรับปรุงเกณฑ์อัตราค่าจ้างแรกบรรจุของลูกจ้างรัฐวิสาหกิจ ให้ได้รับความเป็นธรรม และมีอัตราค่าจ้างแรกบรรจุอยู่ในระดับเดียวกันกับพนักงานของรัฐประเภทอื่น ๆ ที่มีลักษณะงานคล้ายคลึงกัน

สมมติฐานการวิจัย

การที่ประกาศคณะกรรมการแรงงานรัฐวิสาหกิจสัมพันธ์ เรื่อง มาตรฐานขั้นต่ำของสภาพการจ้างในรัฐวิสาหกิจ ลงวันที่ 31 พฤษภาคม พ.ศ. 2549 ซึ่งเป็นกฎหมายลำดับรองที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติแรงงานรัฐวิสาหกิจสัมพันธ์ พ.ศ. 2543 ไม่ได้กำหนดให้ใช้อัตราเงินเดือนแรกบรรจุของข้าราชการพลเรือนเป็นฐานในการกำหนดค่าจ้างแรกบรรจุของลูกจ้างรัฐวิสาหกิจเหมือนกับพนักงานของรัฐประเภทอื่น ๆ จึงส่งผลให้อัตราค่าจ้างแรกบรรจุของลูกจ้างรัฐวิสาหกิจต่ำกว่าอัตราค่าจ้างแรกบรรจุของพนักงานของรัฐประเภทอื่น ๆ

กรอบแนวคิดงานวิจัย

กรอบแนวคิดการวิจัยพัฒนาจากหลักกฎหมาย แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ได้คำตอบที่นำไปสู่แนวทางการแก้ไขปัญหาความไม่เท่าเทียมเกี่ยวกับค่าจ้างแรกบรรจุของลูกจ้างรัฐวิสาหกิจ เมื่อเปรียบเทียบกับพนักงานของรัฐประเภทอื่น ๆ



ภาพที่ 2 กรอบแนวคิดการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย

การที่ประกาศคณะกรรมการแรงงานรัฐวิสาหกิจสัมพันธ์ เรื่อง มาตรฐานขั้นต่ำของสภาพการจ้างในรัฐวิสาหกิจ ลงวันที่ 31 พฤษภาคม พ.ศ. 2549 ซึ่งเป็นกฎหมายลำดับรอง ที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติแรงงานรัฐวิสาหกิจสัมพันธ์ พ.ศ. 2543 ไม่ได้กำหนดให้ใช้อัตราเงินเดือนแรกบรรจุของข้าราชการพลเรือนเป็นฐานในการกำหนดค่าจ้างแรกบรรจุของลูกจ้างรัฐวิสาหกิจเหมือนกับพนักงานของรัฐประเภทอื่น ๆ จึงส่งผลให้อัตราค่าจ้างแรกบรรจุของลูกจ้างรัฐวิสาหกิจต่ำกว่าอัตราค่าจ้างแรกบรรจุของพนักงานของรัฐประเภทอื่น

วิธีดำเนินการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัยในเชิงคุณภาพเพื่อศึกษาถึงปัญหาความไม่เท่าเทียมเกี่ยวกับค่าจ้างแรกบรรจุของลูกจ้างรัฐวิสาหกิจ เมื่อเปรียบเทียบกับพนักงานของรัฐประเภทอื่น ๆ โดยวิเคราะห์ข้อมูลจากการรวบรวมข้อมูลทางด้านเอกสารต่างๆ ทั้งตัวบทกฎหมาย ข้อบังคับ ระเบียบปฏิบัติและเอกสารที่เกี่ยวข้อง งานวิจัย วารสาร บทความ และฐานข้อมูลเกี่ยวกับสวัสดิการแรงงานและค่าจ้างแรกบรรจุของพนักงานของรัฐประเภทต่างๆ เพื่อเสนอแนะแนวทางการปรับปรุงค่าจ้างแรกบรรจุของลูกจ้างรัฐวิสาหกิจ ให้ได้รับความเป็นธรรม โดยมีอัตราค่าจ้างอยู่ในระดับเดียวกันกับพนักงานของรัฐประเภทอื่น ๆ ที่มีลักษณะงานคล้ายคลึงกัน

ผลการวิจัย

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบผลการวิจัย ดังนี้

1. เปรียบเทียบส่วนต่างค่าจ้างแรกบรรจุของพนักงานของรัฐประเภทต่างๆ ที่ใช้อัตราเงินเดือนแรกบรรจุของข้าราชการพลเรือนเป็นฐานในการกำหนดค่าจ้างแรกบรรจุ

1.1 อัตราเงินเดือนแรกบรรจุของข้าราชการพลเรือน

ข้าราชการพลเรือน หมายความว่า บุคคลซึ่งได้รับบรรจุและแต่งตั้งตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 ให้รับราชการโดยได้รับเงินเดือนจากงบประมาณในกระทรวง กรมฝ่ายพลเรือน (พระราชบัญญัติระเบียบ

ข้าราชการพลเรือน : 2551) โดยปัจจุบันประเทศไทยมีข้าราชการจำนวนทั้งสิ้น 1,756,606 คน (สำนักงานคณะกรรมการนโยบายรัฐวิสาหกิจ : 2567) โดยจำแนกข้าราชการแต่ละประเภทออกได้ ดังนี้



ภาพที่ 3 สรุปภาพรวมของจำนวนข้าราชการ ปีงบประมาณ 2567

จากภาพที่ 3 สรุปภาพรวมของจำนวนข้าราชการ ปีงบประมาณ 2567 พบว่าประเทศไทย มีข้าราชการพลเรือนหรือข้าราชการพลเรือนสามัญจำนวนทั้งสิ้น 414,088 คน โดยข้าราชการพลเรือนมีจำนวนมากเป็นอันดับ 2 รองจากข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา สำหรับสิทธิประโยชน์เกี่ยวกับอัตราเงินเดือนแรกบรรจุของข้าราชการพลเรือนพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 มาตรา 8 (2) กำหนดให้คณะกรรมการข้าราชการพลเรือน หรือที่เรียกโดยย่อว่า “ก.พ.” มีอำนาจหน้าที่รายงานคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาปรับปรุงเงินเดือน เงินประจำตำแหน่ง เงินเพิ่มค่าครองชีพ สวัสดิการ หรือประโยชน์เกื้อกูลอื่นสำหรับข้าราชการฝ่ายพลเรือนให้เหมาะสม ดังนั้นเพื่อให้เป็นไปตามนัยมาตรา 8 (2) ก.พ. จึงได้เสนอต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณารายงานผลการศึกษาดำเนินการตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 31 ตุลาคม 2566 เรื่อง การปรับค่าแรงขั้นต่ำและการปรับอัตราเงินเดือนสำหรับข้าราชการพลเรือน โดยคณะรัฐมนตรีในการประชุมเมื่อวันที่ 28 พฤศจิกายน 2566 ได้มีมติเห็นชอบหลักการปรับอัตราเงินเดือนแรกบรรจุและการปรับเงินเดือนชุดเฉลี่ยผู้ได้รับผลกระทบตามที่ ก.พ. เสนอ โดยให้ผู้ปฏิบัติงานในตำแหน่งที่ใช้คุณวุฒิระดับปริญญาตรีจะต้องมีเงินเดือนไม่น้อยกว่า 18,000 บาท และผู้ที่ปฏิบัติงานในตำแหน่งที่ใช้คุณวุฒิระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ จะมีเงินเดือนไม่น้อยกว่า 11,000 บาท และปรับอัตราเงินเดือนของคุณวุฒิอื่น ๆ ให้สอดคล้องกัน (สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี : 2566) ดังนี้

ตารางที่ 1 อัตราเงินเดือนแรกบรรจุตามคุณวุฒิการศึกษา

คุณวุฒิ	อัตราเงินเดิม (1 มกราคม 2557)	อัตราเงินเดือนปีที่ 1 (1 พฤษภาคม 2567)	อัตราเงินเดือนปีที่ 2 (1 พฤษภาคม 2568)
ประกาศนียบัตรวิชาชีพ	9,400 – 10,340	10,340 – 11,380	11,380 – 12,520
ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง	11,500 – 12,650	12,650 – 13,920	13,920 – 15,320
ปริญญาตรี	15,000 – 16,500	16,500 – 18,150	18,150 – 19,970
ปริญญาโท	17,500 – 19,250	19,250 – 21,180	21,180 – 23,300
ปริญญาเอก	21,000 – 23,100	23,100 – 25,410	25,410 – 27,960

ที่มา (สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, 2566)

หลังจากคณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบในหลักการปรับอัตราเงินเดือนแรกบรรจุตามคุณวุฒิการศึกษาตามตารางที่ 1 แล้ว สำนักงาน ก.พ. จึงได้กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกำหนดอัตราเงินเดือนสำหรับคุณวุฒิที่ ก.พ. รับรอง ในการปรับอัตราเงินเดือนผู้ได้รับการบรรจุและแต่งตั้งเป็นข้าราชการพลเรือนใหม่ และได้แจ้งให้ส่วนราชการทราบและถือปฏิบัติตามหนังสือสำนักงาน ก.พ. ที่ นร 1012.3/ว 9 ลงวันที่ 9 เมษายน 2567 (สำนักนายกรัฐมนตรี : 2567)

1.2 อัตราค่าจ้างแรกบรรจุของพนักงานมหาวิทยาลัย

พนักงานมหาวิทยาลัย หรือพนักงานในสถาบันอุดมศึกษาเป็นบุคลากรในสถาบันอุดมศึกษา เกิดขึ้นเพราะผลพวงวิกฤติเศรษฐกิจต้มยำกุ้งในปี พ.ศ. 2540 รัฐบาลจึงจำเป็นต้องลดกำลังข้าราชการลงเพื่อลดรายจ่ายภาครัฐในระยะยาว คณะรัฐมนตรีจึงได้มีมติเห็นชอบ ในหลักการในคราวประชุมเมื่อวันที่ 1 มิถุนายน 2542 (สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี : 2542) และวันที่ 31 สิงหาคม 2542 (สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี : 2542). ให้จ้างบุคคลตามสัญญาจ้างทดแทนอัตราว่างที่เกิดจากการเกษียณอายุและว่างโดยเหตุอื่น ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2541 เป็นต้นมา โดยกำหนดอัตราค่าจ้างพนักงานมหาวิทยาลัย สาย ก จ้างในอัตราข้าราชการแรกบรรจุ บวกด้วยอัตราเพิ่มอีกร้อยละ 70 ของอัตราแรกบรรจุ สำหรับพนักงานมหาวิทยาลัย สาย ข และ ค บวกด้วยอัตราเพิ่มอีกร้อยละ 50 ของอัตราแรกบรรจุ จนกว่ามหาวิทยาลัย/สถาบันจะปรับเปลี่ยนสถานภาพเป็นมหาวิทยาลัย/สถาบันในกำกับ และต่อมาได้มีการตราพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2551 โดยได้กำหนดนิยามของ “พนักงานในสถาบันอุดมศึกษา” หมายความว่า บุคคลซึ่งได้รับการจ้างตามสัญญาจ้าง ให้ทำงานในสถาบันอุดมศึกษาโดยได้รับค่าจ้างหรือค่าตอบแทนจากงบประมาณแผ่นดินหรือรายได้ของสถาบันอุดมศึกษา และเพิ่มเติมหมวด 9 การบริหารงานบุคคลของพนักงานในสถาบันอุดมศึกษา และมาตรา 65/1 ให้การกำหนดตำแหน่ง ระบบการจ้าง การบรรจุและการแต่งตั้ง อัตราค่าจ้างและค่าตอบแทน เงินเพิ่ม และสวัสดิการ การเลื่อนตำแหน่ง การเปลี่ยนและการโอนย้ายตำแหน่ง การลา จรรยาบรรณ วินัยและการรักษาวินัย การดำเนินการทางวินัย การออกจากงาน การอุทธรณ์และการร้องทุกข์ และการอื่นที่เกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลของพนักงานในสถาบันอุดมศึกษาให้เป็นไปตามข้อบังคับของสภาสถาบันอุดมศึกษา (พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา : 2551) ดังนั้น หากยึดตามมติคณะรัฐมนตรีที่ได้เห็นชอบในหลักการเกี่ยวกับค่าจ้างของพนักงานมหาวิทยาลัยโดยใช้อัตราเงินเดือนแรกบรรจุของข้าราชการพลเรือนเป็นฐานในการกำหนดค่าจ้าง จึงสามารถจำแนกค่าจ้างแรกบรรจุตามคุณวุฒิของพนักงานมหาวิทยาลัยแต่ละสายงานได้ดังนี้

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบค่าจ้างแรกบรรจุของพนักงานมหาวิทยาลัย (ตั้งแต่ 1 พฤษภาคม 2568)

คุณวุฒิ	เงินเดือนแรกบรรจุ ข้าราชการพลเรือน	ค่าจ้างแรกบรรจุ พนักงานมหาวิทยาลัย สาย ก	ค่าจ้างแรกบรรจุ พนักงานมหาวิทยาลัย สาย ข และ ค
ประกาศนียบัตรวิชาชีพ	11,380	-	17,070
ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง	13,920	-	20,880
ปริญญาตรี	18,150	-	27,225
ปริญญาโท	21,180	36,006	31,770
ปริญญาเอก	25,410	43,197	38,115

จากตารางเปรียบเทียบพบว่า นอกจากพนักงานมหาวิทยาลัยจะมีสิทธิได้รับค่าจ้างที่สูงกว่าข้าราชการพลเรือนอีกร้อยละ 70 และร้อยละ 50 ของอัตราแรกบรรจุตามแต่กรณีแล้ว ยังมีสิทธิได้รับสิทธิประโยชน์ตามกฎหมายว่าด้วยการประกันสังคม และสิทธิประโยชน์อื่น ๆ ตามข้อบังคับของสภาสถาบันอุดมศึกษา เช่น กองทุนสำรองเลี้ยงชีพ สวัสดิการสุขภาพ ประกันอุบัติเหตุ เป็นต้น แต่จะไม่มีสิทธิได้รับบำเหน็จบำนาญตามกฎหมายว่าด้วยกองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ

1.3 อัตราค่าตอบแทนแรกบรรจุของพนักงานราชการ

พนักงานราชการ หมายถึง บุคคลซึ่งได้รับการจ้างตามสัญญาจ้างโดยได้รับค่าตอบแทนจากงบประมาณของส่วนราชการ เพื่อเป็นพนักงานของรัฐในการปฏิบัติงานให้กับส่วนราชการ พนักงานราชการมีสถานะเป็นพนักงานของรัฐที่ถูกกำหนดให้มีขึ้นตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยพนักงานราชการ พ.ศ. 2547 ซึ่งกำหนดว่าในกรณีอัตราลูกจ้างประจำว่างลงและคณะกรรมการกำหนดเป้าหมายและนโยบายกำลังคนภาครัฐกำหนดให้จ้างเป็นลูกจ้างชั่วคราว ส่วนราชการจะดำเนินการจ้างเป็นพนักงานราชการตามระเบียบตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ. 2548 เป็นต้นไป หรือในกรณีอัตราลูกจ้างประจำว่างลงระหว่างปีงบประมาณ พ.ศ. 2547 ซึ่งต้องยุบเลิกตำแหน่งนั้นตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 23 กันยายน 2546 หากส่วนราชการยังมีความจำเป็นและไม่ใช้กรณีการจ้างเหมาบริการ ให้ขออนุมัติคณะกรรมการบริหารพนักงานราชการเพื่อพิจารณากำหนดให้เป็นพนักงานราชการ (สำนักนายกรัฐมนตรี : 2547) โดยปัจจุบันประเทศไทยมีพนักงานราชการจำนวนทั้งสิ้น 179,567 คน (สำนักงานคณะกรรมการนโยบายรัฐวิสาหกิจ : 2567)

สำหรับสิทธิประโยชน์เกี่ยวกับอัตราค่าตอบแทนของพนักงานราชการระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยพนักงานราชการ พ.ศ. 2547 ข้อ 16 กำหนดให้คณะกรรมการบริหารพนักงานราชการพิจารณาอัตราค่าตอบแทนและสิทธิประโยชน์ของพนักงานราชการตามข้อ 14 และข้อ 15 เพื่อปรับปรุงให้เหมาะสมเป็นธรรมและมีมาตรฐานโดยคำนึงถึงค่าครองชีพที่เปลี่ยนแปลง ค่าตอบแทนเอกชน อัตราเงินเดือนของข้าราชการพลเรือน และฐานะการคลังของประเทศ รวมทั้งปัจจัยอื่นที่เกี่ยวข้อง ด้วยเหตุนี้จึงทำให้การปรับเงินเดือนแรกบรรจุของข้าราชการพลเรือน เมื่อวันที่ 1 พฤษภาคม 2568 คณะกรรมการบริหารพนักงานราชการจึงได้ออกประกาศ เรื่อง ค่าตอบแทนของพนักงานราชการ พ.ศ. 2568 เพื่อปรับค่าตอบแทนของผู้ได้รับปริญญา ประกาศนียบัตรวิชาชีพ ที่ ก.พ. รับรองคุณวุฒิ โดยให้มีผลตั้งแต่วันที่ 1 พฤษภาคม 2568 เพื่อให้สอดคล้องกับการปรับเงินเดือนแรกบรรจุของข้าราชการพลเรือน (สำนักนายกรัฐมนตรี : 2568) ดังนี้

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบอัตราค่าตอบแทนแรกบรรจุของพนักงานราชการ (วุฒิการศึกษาทั่วไป)

คุณวุฒิ	เงินเดือนแรกบรรจุ ข้าราชการพลเรือน	ค่าตอบแทนแรกบรรจุ พนักงานราชการ	ร้อยละของส่วนต่าง ค่าตอบแทนแรกบรรจุ
ประกาศนียบัตรวิชาชีพ	11,380	13,660	20.03
ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง	13,920	16,700	19.97
ปริญญาตรี	18,150	21,780	20.00
ปริญญาโท	21,180	25,410	19.97
ปริญญาเอก	25,410	30,500	20.03

จากตารางเปรียบเทียบพบว่านอกจากพนักงานราชการจะมีสิทธิได้รับค่าตอบแทน ที่สูงกว่าข้าราชการพลเรือนอีกประมาณร้อยละ 20 ของอัตราค่าตอบแทนแรกบรรจุแล้ว พนักงานราชการยังมีสิทธิได้รับสิทธิประโยชน์ตามกฎหมายว่าด้วยการประกันสังคมและสิทธิประโยชน์อื่น ๆ ในช่วงระหว่างการปฏิบัติงานตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยพนักงานราชการ พ.ศ. 2547 แต่จะไม่มีสิทธิได้รับบำเหน็จบำนาญตามกฎหมายว่าด้วยกองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ

2. ความไม่เท่าเทียมเกี่ยวกับค่าจ้างแรกบรรจุของลูกจ้างรัฐวิสาหกิจเมื่อเปรียบเทียบกับพนักงานของรัฐประเภทอื่น ๆ

ลูกจ้างรัฐวิสาหกิจหรือพนักงานรัฐวิสาหกิจ เป็นพนักงานของรัฐที่มีขึ้นเป็นประเภทแรกในประเทศไทย ตามพระราชบัญญัติมาตรฐานสำหรับกรรมการและพนักงานรัฐวิสาหกิจ พ.ศ. 2518 เพื่อกำหนดคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของพนักงานรัฐวิสาหกิจของหน่วยงานรัฐวิสาหกิจที่จัดตั้งขึ้น ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการจัดตั้งองค์กรของรัฐบาล พ.ศ. 2496 โดยได้กำหนดนิยามของคำว่า “พนักงาน” หมายความว่า พนักงานและลูกจ้างของรัฐวิสาหกิจ (พระราชบัญญัติมาตรฐานสำหรับกรรมการและพนักงานรัฐวิสาหกิจ : 2518) โดยปัจจุบันประเทศไทยมีรัฐวิสาหกิจที่อยู่ในกำกับดูแลของกระทรวงการคลังจำนวน 52 แห่ง และมีลูกจ้างรัฐวิสาหกิจจำนวนทั้งสิ้น 219,014 คน ซึ่งจากจำนวนพนักงานของรัฐทุกประเภทรวมกัน ลูกจ้างรัฐวิสาหกิจมีจำนวนมากเป็นอันดับ 1

รองลงมา ก็จะเป็นพนักงานราชการจำนวน 179,567 คน และพนักงานมหาวิทยาลัยจำนวน 136,859 คน (สำนักงานคณะกรรมการนโยบายรัฐวิสาหกิจ : 2567)

ลูกจ้างรัฐวิสาหกิจเป็นพนักงานของรัฐที่ถูกกำหนดให้มีความมากกว่า 60 ปี โดยในยุคเริ่มต้นของการเกิดรัฐวิสาหกิจขึ้นในประเทศไทย รัฐวิสาหกิจแต่ละแห่งจะกำหนดอัตราค่าจ้างแรกบรรจุและสิทธิประโยชน์อื่น ๆ ให้กับลูกจ้างรัฐวิสาหกิจเหมือนกับข้าราชการ พลเรือน รวมถึงรัฐวิสาหกิจบางแห่ง มีการกำหนดให้จ่ายเป็นเงินบำนาญเมื่อลูกจ้างเกษียณอายุ เช่น การรถไฟแห่งประเทศไทย การท่าเรือแห่งประเทศไทย การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ธนาคารออมสิน เป็นต้น สำหรับรัฐวิสาหกิจที่ไม่มีระบบการจ่ายเงินบำนาญก็จะชดเชยค่าจ้างแรกบรรจุที่สูงกว่าเงินเดือนแรกบรรจุของข้าราชการพลเรือนไม่เกินร้อยละ 20 (สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนา : 2545) แต่ต่อมาในปี พ.ศ. 2539 รัฐบาลจะได้มีนโยบายให้รัฐวิสาหกิจจัดตั้งกองทุนสำรองเลี้ยงชีพตามพระราชบัญญัติกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ พ.ศ. 2530 เพื่อทดแทนระบบบำนาญของลูกจ้างรัฐวิสาหกิจก็ตาม และที่ผ่านมามีพบว่าอัตราค่าจ้างแรกบรรจุของลูกจ้างรัฐวิสาหกิจจะถูกกำหนดให้สูงกว่าข้าราชการอยู่ประมาณร้อยละ 12-15 เมื่อเปรียบเทียบกับอัตราเงินเดือนแรกบรรจุของข้าราชการพลเรือน ซึ่งแนวทางการกำหนดค่าจ้างแรกบรรจุของลูกจ้างรัฐวิสาหกิจดังกล่าวได้ถูกนำไปเป็นต้นแบบในการกำหนดอัตราค่าจ้างแรกบรรจุของพนักงานของรัฐประเภทต่าง ๆ ที่ไม่มีระบบบำนาญเช่น พนักงานมหาวิทยาลัยถูกกำหนดโดยมติคณะรัฐมนตรีให้มีสิทธิได้รับค่าจ้างที่สูงกว่าข้าราชการพลเรือน อีกร้อยละ 70 และร้อยละ 50 ตามแต่กรณี และพนักงานราชการถูกกำหนดโดยประกาศคณะกรรมการบริหารพนักงานราชการให้ได้รับค่าตอบแทนที่สูงกว่าข้าราชการพลเรือนอีกประมาณร้อยละ 20 เป็นต้น แต่เมื่อเวลาผ่านไปจนถึงปัจจุบันพบว่า แนวทางการกำหนดอัตราค่าจ้างแรกบรรจุของลูกจ้างรัฐวิสาหกิจซึ่งเคยเป็นต้นแบบให้กับพนักงานของรัฐประเภทอื่น ๆ กลับถอยหลังเท่ากับอัตราเงินเดือนแรกบรรจุของข้าราชการพลเรือน ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 22 เมษายน 2568 กำหนดให้ลูกจ้างระดับปริญญาตรีอัตราค่าจ้างแรกบรรจุไม่ต่ำกว่า 16,500 บาท ตั้งแต่วันที่ 1 พฤษภาคม 2567 และไม่ต่ำกว่า 18,150 บาท ตั้งแต่วันที่ 1 พฤษภาคม 2568 (สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี : 2568) ซึ่งอัตราค่าจ้างดังกล่าวเมื่อเปรียบเทียบกับอัตราค่าจ้างแรกบรรจุของพนักงานของรัฐประเภทอื่น ๆ จึงพบว่ายังต่ำกว่าอยู่มาก

สรุปและอภิปรายผล

จากสรุปผลการวิจัยมีประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปราย ดังนี้

การที่ลูกจ้างรัฐวิสาหกิจซึ่งมีสถานะเป็นพนักงานของรัฐตามกฎหมายที่ไม่มีระบบบำนาญเป็นหลักประกัน เมื่อต้องออกจากงานหรือเกษียณอายุเฉกเช่นเดียวกับพนักงานของรัฐประเภทอื่น ๆ ประกอบกับปัจจุบันยังไม่มีกฎหมายหรือนโยบายใดของรัฐบาลที่กำหนดรับรองให้ลูกจ้างรัฐวิสาหกิจมีสิทธิได้รับค่าจ้างชดเชย อันเป็นผลมาจากการไม่มีระบบบำนาญ มีแต่เพียงประกาศคณะกรรมการแรงงานรัฐวิสาหกิจสัมพันธ์ เรื่อง มาตรฐานขั้นต่ำของสภาพการจ้างในรัฐวิสาหกิจ ลงวันที่ 31 พฤษภาคม 2549 ข้อ 28 ซึ่งเป็นประกาศที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติแรงงานรัฐวิสาหกิจสัมพันธ์ พ.ศ. 2543 มาตรา 13 (1) กำหนด “ให้นายจ้างจ่ายค่าจ้างแก่ลูกจ้างไม่น้อยกว่าอัตราสูงสุด ของค่าจ้างขั้นต่ำรายวันตามกฎหมายว่าด้วยคุ้มครองแรงงาน” (กระทรวงแรงงาน : 2549) และเมื่อได้ทำการวิเคราะห์ประกาศคณะกรรมการค่าจ้าง เรื่อง อัตราค่าจ้างขั้นต่ำ (ฉบับที่ 14) ซึ่งมีผลใช้บังคับมาตั้งแต่วันที่ 1 กรกฎาคม 2568 เป็นต้นไป พบว่าประกาศคณะกรรมการค่าจ้างได้กำหนดอัตราสูงสุดของค่าจ้างขั้นต่ำรายวันตามกฎหมายว่าด้วยคุ้มครองแรงงานไว้ (กระทรวงแรงงาน : 2568) ดังนี้

ตารางที่ 4 อัตราค่าจ้างขั้นต่ำ (ฉบับที่ 14)

ลำดับ	อัตราค่าจ้างขั้นต่ำ (บาทต่อวัน)	จำนวน (จังหวัด)	เขตท้องที่ใช้บังคับ
1	400	5 จังหวัด 1 อำเภอ	กรุงเทพมหานคร จังหวัดฉะเชิงเทรา ชลบุรี ภูเก็ต ระยอง เฉพาะอำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี
		2 ประเภทกิจการ	กิจการโรงแรมทั่วประเทศ และกิจการสถานบริการทั่วประเทศ

จะเห็นว่าอัตราสูงสุดของค่าจ้างขั้นต่ำรายวันตามประกาศคณะกรรมการค่าจ้างอัตราค่าจ้างที่กำหนดไว้ในอัตรา 400 บาทต่อวัน ตามที่ประกาศคณะกรรมการแรงงานรัฐสวัสดิการสัมพันธ เรื่อง มาตรฐานขั้นต่ำของสภาพการจ้างในรัฐสวัสดิการ ข้อ 28 กำหนดให้ใช้เป็นมาตรฐานขั้นต่ำของค่าจ้างลูกจ้างรัฐสวัสดิการนั้น เป็นเพียงหลักประกันค่าจ้างขั้นต่ำของลูกจ้างรัฐสวัสดิการที่จ้างแบบประเภทแบบรายวันเท่านั้น ซึ่งในสภาพการจ้างงานของรัฐสวัสดิการแต่ละแห่งในปัจจุบันพบว่ารัฐสวัสดิการไม่ค่อยมีการจ้างลูกจ้างแบบประเภทแบบรายวันแล้ว ประกอบกับมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 22 เมษายน 2568 กำหนดให้ลูกจ้างรัฐสวัสดิการจะดับปริญญาตรีจ้างในอัตราค่าจ้างแรกบรรจุไม่ต่ำกว่า 16,500 บาท ตั้งแต่วันที่ 1 พฤษภาคม 2567 และไม่ต่ำกว่า 18,150 บาท ตั้งแต่วันที่ 1 พฤษภาคม 2568 ซึ่งอัตราค่าจ้างตามมติคณะรัฐมนตรีดังกล่าวเป็นเพียงอัตราเงินเดือนแรกบรรจุของข้าราชการพลเรือนเท่านั้น จากสภาพปัญหาดังกล่าวนอกจากจะมีผลกระทบต่อขวัญและกำลังใจของลูกจ้างรัฐสวัสดิการแล้ว ยังอาจมีผลกระทบต่อความมั่นคงของรัฐสวัสดิการในระยะยาว เพราะอัตราค่าจ้างแรกบรรจุตามคุณวุฒิของลูกจ้างรัฐสวัสดิการที่เป็นอยู่ในปัจจุบันยังไม่จูงใจบัณฑิตจบใหม่ที่มีความรู้ ความสามารถ และที่มีศักยภาพสูงเข้าทำงาน

ดังนั้น ผลสรุปที่ได้จากการวิจัย จึงนำมาสู่การเสนอมาตรการทางกฎหมายในการปรับปรุงเกณฑ์อัตราค่าจ้างแรกบรรจุของลูกจ้างรัฐสวัสดิการให้ได้รับความเป็นธรรม และมีอัตราค่าจ้างแรกบรรจุอยู่ในระดับเดียวกันกับพนักงานของรัฐประเภทอื่น ๆ ที่มีลักษณะงานคล้ายคลึงกัน เพื่อสร้างหลักประกันค่าจ้างแรกบรรจุตามมาตรฐานคุณวุฒิของลูกจ้างรัฐสวัสดิการให้ได้มาตรฐานเหมือนกับพนักงานของรัฐประเภทอื่น ๆ โดยกำหนดให้ลูกจ้างรัฐสวัสดิการสายหลัก จ้างในอัตราข้าราชการแรกบรรจุ บวกด้วยอัตราเพิ่มอีกไม่น้อยกว่าร้อยละ 30 ของอัตราแรกบรรจุ สำหรับลูกจ้างรัฐสวัสดิการสายทั่วไป บวกด้วยอัตราเพิ่มอีกไม่น้อยกว่าร้อยละ 20 ของอัตราแรกบรรจุ ส่วนมาตรการดำเนินการตามขั้นตอนของกฎหมายเพื่อให้ลูกจ้างรัฐสวัสดิการได้รับค่าจ้างแรกบรรจุตามผลการวิจัยดังกล่าว จึงเห็นสมควรให้กระทรวงแรงงาน โดยคณะกรรมการแรงงานรัฐสวัสดิการสัมพันธอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติแรงงานรัฐสวัสดิการสัมพันธ พ.ศ. 2543 มาตรา 13 เสนอต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อขอความเห็นชอบในการปรับปรุงมาตรฐานขั้นต่ำของสภาพการจ้างตามกฎหมายแรงงานรัฐสวัสดิการสัมพันธ โดยการแก้ไขเพิ่มเติมประกาศคณะกรรมการแรงงานรัฐสวัสดิการสัมพันธ เรื่อง มาตรฐานขั้นต่ำของสภาพการจ้างในรัฐสวัสดิการ ข้อ 28 ด้วยการเพิ่มเติมข้อความเป็นวรรคสองของประกาศคณะกรรมการแรงงานรัฐสวัสดิการสัมพันธ เรื่อง มาตรฐานขั้นต่ำของสภาพการจ้างในรัฐสวัสดิการ ลงวันที่ 31 พฤษภาคม พ.ศ. 2549 ด้วยข้อความว่า “สำหรับการจ้างลูกจ้างตามมาตรฐานคุณวุฒิของลูกจ้างสายหลัก ให้จ้างในอัตราข้าราชการแรกบรรจุ บวกด้วยอัตราเพิ่มอีกไม่ต่ำกว่าร้อยละ 30 ของอัตราแรกบรรจุ สำหรับลูกจ้างสายทั่วไป บวกด้วยอัตราเพิ่มอีกไม่ต่ำกว่าร้อยละ 20 ของอัตราแรกบรรจุ”

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะการวิจัยไปใช้ประโยชน์

กระทรวงแรงงาน โดยคณะกรรมการแรงงานรัฐสวัสดิการสัมพันธ ควรเร่งรัดแต่งตั้งคณะทำงานเพื่อการศึกษาถึงอัตราที่เหมาะสมของค่าจ้างแรกบรรจุตามมาตรฐานคุณวุฒิของลูกจ้างรัฐสวัสดิการ โดยเปรียบเทียบกับพนักงานของรัฐประเภทอื่น ๆ เมื่อได้ผลการศึกษาที่เหมาะสมแล้วเห็นสมควรเสนอขอความเห็นชอบต่อคณะรัฐมนตรี เพื่อแก้ไขเพิ่มเติมประกาศคณะกรรมการแรงงานรัฐสวัสดิการสัมพันธ เรื่อง มาตรฐานขั้นต่ำของสภาพการจ้างในรัฐสวัสดิการ ข้อ 28 ต่อไป

2. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

เพื่อให้ลูกจ้างรัฐสวัสดิการ ประเภทลูกจ้างชั่วคราว ได้รับสิทธิประโยชน์หรือหลักประกันเมื่อเกษียณหรือออกจากงานที่ไม่ได้อยู่ไปว่าสิทธิที่กฎหมายว่าด้วยการประกันสังคมกำหนด จึงควรมีการศึกษาวินิจฉัยเพื่อกำหนดมาตรการให้ความคุ้มครองสิทธิประโยชน์ขั้นพื้นฐานดังกล่าว

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบคุณสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (วว.) ซึ่งเป็นหน่วยงานต้นสังกัดและเป็นรัฐสวัสดิการในสังกัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ที่ได้ส่งเสริมและสนับสนุนให้สร้างสรรค์ผลงานวิจัยเพื่อตอบโจทย์การปรับปรุงสภาพการจ้างของลูกจ้างรัฐสวัสดิการเกี่ยวกับค่าจ้างแรกบรรจุให้มีความเท่าเทียมกับพนักงานของรัฐประเภทอื่น ๆ

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงแรงงาน. (2549). *ประกาศคณะกรรมการแรงงานรัฐวิสาหกิจสัมพันธ์ เรื่อง มาตรฐานขั้นต่ำของสภาพการจ้างในรัฐวิสาหกิจ*. กระทรวงแรงงาน. (2568). *ประกาศคณะกรรมการค่าจ้าง เรื่อง อัตราค่าจ้างขั้นต่ำ*.
- พระราชบัญญัติมาตรฐานสำหรับกรรมการและพนักงานรัฐวิสาหกิจ พ.ศ. 2518. (2518, 25 มกราคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 92 ตอนที่ 16, หน้า 5-13.
- พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551. (2551, 25 มกราคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 125 ตอนที่ 22 ก, หน้า 1-51.
- พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2551. (2551, 5 กุมภาพันธ์). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 125 ตอนที่ 28 ก, หน้า 36-43.
- พระราชบัญญัติแรงงานรัฐวิสาหกิจสัมพันธ์ พ.ศ. 2543. (2543, 7 เมษายน). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 117 ตอนพิเศษ 31 ก, หน้า 1-24.
- สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนา. (2545). *การศึกษาปรับปรุงโครงสร้างระบบแรงจูงใจและโครงสร้างระบบค่าตอบแทนของรัฐวิสาหกิจ*.
- สำนักงานคณะกรรมการนโยบายรัฐวิสาหกิจ. (2567). *รายงานประจำปีงบประมาณ 2567*.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. (2558). *หลักการจำแนกประเภทหน่วยงานของรัฐในกำกับของฝ่ายบริหาร*. สำนักพิมพ์ คณะรัฐมนตรีและราชกิจจานุเบกษา.
- สำนักนายกรัฐมนตรี. (2547). *ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยพนักงานราชการ พ.ศ. 2547*.
- สำนักนายกรัฐมนตรี. (2567). *หนังสือเวียนการกำหนดอัตราเงินเดือนสำหรับคุณวุฒิที่ ก.พ. รับรอง*.
- สำนักนายกรัฐมนตรี. (2568). *ประกาศคณะกรรมการบริหารพนักงานราชการ เรื่อง ค่าตอบแทนของพนักงานราชการ พ.ศ. 2568*.
- สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี. (2542ก). *การขออนุมัติจัดสรรงบประมาณเพื่อจ้างบุคลากรทดแทนอัตราข้าราชการ*. การประชุม คณะรัฐมนตรี, ทำเนียบรัฐบาล.
- สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี. (2542ข). *การจัดสรรงบประมาณเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายสำหรับการจ้างบุคคลตามสัญญาจ้าง*. การประชุม คณะรัฐมนตรี, ทำเนียบรัฐบาล.
- สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี. (2566). *การปรับค่าแรงขั้นต่ำและการปรับอัตราเงินเดือนสำหรับข้าราชการพลเรือน*. การประชุม คณะรัฐมนตรี, ทำเนียบรัฐบาล.
- สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี. (2568). *การปรับอัตราบรรจุของลูกจ้างรัฐวิสาหกิจ*. การประชุมคณะรัฐมนตรี, ทำเนียบรัฐบาล.

การพัฒนาระบบตรวจสอบวันลาออนไลน์ด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล
เพื่อยกระดับการบริหารวันลา ของสำนักเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร
สำนักงานเลขาธิการสำนักงานอัยการสูงสุด

Development of Online Leave Verification System through Digital
Technology to Enhance Leave Management at the Information
Technology and Communication Bureau, Office of the Attorney General

¹พีระพงษ์ พลีสุดใจ และ ²ปราริชาติ รื่นพงษ์พันธ์*

¹Phiraphong Pleesudjai and ²Prarichart Ruenphongphun*

¹สำนักเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานเลขาธิการสำนักงานอัยการสูงสุด จังหวัดกรุงเทพมหานคร 10210

²สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์ จังหวัดฉะเชิงเทรา 24000

¹Division of Information and Communication Technology, The Secretariat of the Office of the Attorney General,
Bangkok 10210

²Business Computer Program, Faculty of Management Science, Rajabhat Rajanagarindra University,
Chachoengsao 24000

*To whom correspondence should be addressed. e-mail: prarichart.rue@rru.ac.th

Received: 29 January 2026, Revised: 28 February 2026, Accepted: 27 March 2026

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการพัฒนาระบบตรวจสอบวันลาออนไลน์ 2) พัฒนาระบบตรวจสอบวันลาออนไลน์ด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล และ 3) ประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้งานที่มีต่อระบบ สำหรับสำนักเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานเลขาธิการสำนักงานอัยการสูงสุด การวิจัยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการตามแนวคิดของ Kemmis & McTaggart กลุ่มตัวอย่าง คือ ข้าราชการธุรการ จำนวน 64 คน เครื่องมือวิจัยประกอบด้วย แบบสอบถาม ระบบสารสนเทศที่พัฒนาขึ้น และแบบประเมินความพึงพอใจ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า 1) ปัญหาหลักคือการเข้าถึงข้อมูลวันลาเป็นไปด้วยความยากลำบาก ใช้เวลานาน บุคลากรต้องโทรศัพท์สอบถามเจ้าหน้าที่ทุกครั้ง ส่งผลให้เกิดความล่าช้าและภาระงานซ้ำซ้อน 2) ระบบที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.78$, S.D. = 0.29) สามารถใช้งานได้นับอุปกรณ์หลากหลาย แสดงข้อมูลวันลาคงถ้วนถูกต้อง และ 3) ความพึงพอใจของผู้ใช้งานอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.60$, S.D. = 0.52) โดยเฉพาะด้านความสวยงามและการออกแบบ ระบบช่วยลดภาระงาน เพิ่มความสะดวกในการเข้าถึงข้อมูล และสนับสนุนนโยบายสำนักงานไร้กระดาษ

คำสำคัญ : ระบบตรวจสอบวันลาออนไลน์ เทคโนโลยีดิจิทัล การบริหารวันลา เทคโนโลยีและการสื่อสาร สำนักงานอัยการสูงสุด

Abstract

This research aimed to 1) study the problems and needs for developing an online leave verification system, 2) develop an online leave verification system using digital technology, and 3) evaluate user satisfaction with the system for the Information Technology and Communication Bureau, Office of the Secretariat of the Office of the Attorney General. The research employed an action research approach based on Kemmis & McTaggart's concept. The sample consisted of 64 administrative civil servants. Research instruments included questionnaires, the developed information system, and satisfaction evaluation forms. Data were analyzed using descriptive statistics, including percentage, mean, and standard deviation.

The findings revealed that 1) the main problem was difficulty in accessing leave information, which was time-consuming, as personnel had to call staff members every time, resulting in delays and redundant workload, 2) the developed system had appropriateness at the highest level ($\bar{X}$ = 4.78, S.D. = 0.29), could be used on various devices, and displayed complete and accurate leave information, and 3) user satisfaction was at the highest level ($\bar{X}$ = 4.60, S.D. = 0.52), particularly in terms of aesthetics and design. The system reduced workload, increased convenience in accessing information, and supported the paperless office policy.

Keywords : Online Leave Verification System, Digital Technology, Leave Management, Information Technology and Communication, Office of the Attorney General

บทนำ

สำนักงานอัยการสูงสุด (อส.) เป็นหน่วยธุรการและงานวิชาการเพื่อสนับสนุนและอำนวยความสะดวกให้แก่พนักงานอัยการ (พระราชบัญญัติองค์กรอัยการและพนักงานอัยการ พ.ศ. 2553, 2553) และเป็นหน่วยงานของรัฐที่มีภารกิจในการอำนวยความสะดวก รักษาประโยชน์ของรัฐ ค้ำครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชน และมีบุคลากรปฏิบัติงานทั่วประเทศ โดยมีสำนักงานเลขาธิการสำนักงานอัยการสูงสุด (สลอ.อส.) สำนักเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (สทส.) เป็นหน่วยงานราชการธุรการ ขึ้นตรงต่ออัยการสูงสุด มีเลขาธิการสำนักงานอัยการสูงสุดเป็นผู้บังคับบัญชา (ประกาศคณะกรรมการอัยการ เรื่อง การแบ่งหน่วยงานและการกำหนดอำนาจและหน้าที่ของหน่วยงานภายในของสำนักงานอัยการสูงสุด พ.ศ. 2563, 2563) มีภารกิจในการขับเคลื่อนการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงานขององค์กร ภายใต้บริบทของนโยบายรัฐบาลดิจิทัล (Digital Government) และแผนพัฒนารัฐบาลดิจิทัลของประเทศไทย พ.ศ. 2566 - 2570 (สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล [สพร.], 2566) และนโยบายการบริหารงานของอัยการสูงสุด ที่มุ่งเน้นพัฒนาและปรับปรุงระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการทำงานที่รวดเร็ว โปร่งใสและตรวจสอบได้ อส. ซึ่งเป็นองค์กรขนาดใหญ่ที่มีการบริหารจัดการที่ซับซ้อน ประกอบกับแนวโน้มการทำงานแบบผสมผสาน ทำให้ความต้องการเข้าถึงข้อมูลที่ต้อง รวดเร็ว และตรวจสอบได้จากทุกที่ทุกเวลากลายเป็นความจำเป็นเร่งด่วน โดยเฉพาะอย่างยิ่งข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการบริหารทรัพยากรบุคคล เช่น การบริหารจัดการวันลา

สภาพปัญหาในปัจจุบัน คือ หน่วยงานยังคงใช้ระบบการลาโดยให้บุคลากรกรอกแบบฟอร์มกระดาษส่งให้นักจัดการงานทั่วไป ที่ได้รับมอบหมายให้เป็นผู้ตรวจสอบสถิติการลา และให้หัวหน้ากลุ่มงานตรวจสอบภาระงานและเสนอผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้นการบังคับบัญชา ซึ่งต้องใช้ระยะเวลา 2-3 วัน ส่งผลให้การเสนอขออนุมัติมีความล่าช้า อีกทั้งบุคลากรไม่ทราบจำนวนวันลาสะสม และจำนวนวันลาที่ได้ลาไปแล้ว หากต้องการทราบข้อมูลต้องสอบถามนักจัดการงานทั่วไป (ประทุมวรรณ มูลศรี และ โสภณ เครือแก้ว, 2563) ทั้งนี้กระบวนการบริหารจัดการวันลาที่ยังคงพึ่งพากระบวนเอกสาร หรือกระบวนการแบบดั้งเดิมในบางส่วนก่อให้เกิดข้อจำกัดหลายประการ การที่ข้อมูลการลาไม่เป็นปัจจุบัน หรือเข้าถึงได้ยาก ทำให้เกิดความสับสนในการนับสิทธิวันลากงเหลือ ส่งผลให้เกิดการสูญเสียเวลาในการติดต่อประสานงาน และเพิ่มความเสี่ยงด้านความถูกต้องของข้อมูล

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานระบบการตรวจสอบวันลาออนไลน์ ส่วนใหญ่มุ่งเน้นการพัฒนาระบบเพื่อลดการดำเนินงานด้านเอกสารและเพิ่มประสิทธิภาพกระบวนการบริหารวันลา โดยมีการใช้แนวทางการพัฒนาระบบด้วยวิธีการ

แบบ Agile, RAD หรือ SDLC และมีการจัดทำเป็นรายงานเพื่อช่วยลดความผิดพลาดและเพิ่มความสะดวกในการเข้าถึงข้อมูลได้ (Adamu, 2024; Fortich & Marcial, 2015; Pratama, 2024) นอกจากนี้ งานวิจัยบางส่วนมีการทดสอบความสามารถในการใช้งานบนเว็บแอปพลิเคชัน เพื่อทำการยืนยันความพึงพอใจของผู้ใช้งานในองค์กรทั่วไป อย่างไรก็ตาม งานวิจัยที่ผ่านมาส่วนใหญ่เป็นการดำเนินการในบริบทองค์กรภาครัฐกิจและสถาบันการศึกษา ซึ่งยังไม่พบงานที่มีการนำแนวคิดการวิจัยเชิงปฏิบัติการมาใช้ในการพัฒนาระบบสารสนเทศในหน่วยงานภาครัฐด้านกระบวนการยุติธรรม และยังขาดการศึกษาด้านการออกแบบประสบการณ์ผู้ใช้บนอุปกรณ์เคลื่อนที่สำหรับระบบภายในองค์กรภาครัฐ ที่มีโครงสร้างและข้อกำหนดด้านความปลอดภัยเฉพาะเจาะจง ซึ่งช่องว่างดังกล่าวจึงเป็นโอกาสที่สำคัญที่งานวิจัยนี้มีความประสงค์เพิ่มเติมให้เกิดการดำเนินงานกับหน่วยงานภาครัฐขึ้น

ดังนั้น การพัฒนาระบบตรวจสอบวันลาออนไลน์ด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อยกระดับการบริหารวันลา จึงเป็นแนวทางสำคัญในการแก้ไขปัญหาความล่าช้าและข้อจำกัดในการเข้าถึงข้อมูลดังกล่าว โดยมุ่งเน้นการพัฒนาเครื่องมือที่ช่วยให้บุคลากรสามารถเข้าถึงและตรวจสอบข้อมูลการลาของตนเองได้โดยตรง (นินิดา สร้อยดอกสน และคณะ, 2557) สามารถลดภาระงานซ้ำซ้อนของเจ้าหน้าที่ และช่วยให้บุคลากรรวมถึงผู้บังคับบัญชามีข้อมูลที่ถูกต้องและทันสมัยสำหรับประกอบการตัดสินใจเชิงบริหารได้อย่างมีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตามเนื่องจากระบบที่พัฒนาขึ้นจำเป็นต้องใช้เลขประจำตัวประชาชนในการยืนยันตัวตนของผู้ใช้งาน ซึ่งจัดเป็นข้อมูลส่วนบุคคลที่มีความอ่อนไหวสูง การออกแบบและพัฒนาระบบจึงต้องยึดหลักความมั่นคงปลอดภัยของข้อมูลตามกรอบ CIA (Confidentiality, Integrity, Availability) ควบคู่กับหลักการแนวทางแบบองค์รวมในการปกป้องความเป็นส่วนตัว ที่บูรณาการการคุ้มครองความเป็นส่วนตัวไว้ในระบบตั้งแต่เริ่มต้น (Al-Khouri, 2011) ประกอบด้วยมาตรการควบคุมการเข้าถึงตามบทบาทหน้าที่การบันทึกและตรวจสอบกิจกรรมของระบบ และการจัดเก็บเฉพาะข้อมูลที่จำเป็นอย่างเคร่งครัด เพื่อให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 (PDPA) และสร้างความเชื่อมั่นแก่ผู้ใช้งานในหน่วยงาน (Ivkovic & Centner, n.d.; Priisalu & Ottis, 2017)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการพัฒนาระบบตรวจสอบวันลาออนไลน์ด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อยกระดับการบริหารวันลา ของสำนักเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานเลขาธิการสำนักงานอัยการสูงสุด
2. เพื่อพัฒนาระบบตรวจสอบวันลาออนไลน์ด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อยกระดับการบริหารวันลา ของสำนักเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานเลขาธิการสำนักงานอัยการสูงสุด
3. เพื่อประเมินผลความพึงพอใจของผู้ใช้งานที่มีต่อการพัฒนาระบบตรวจสอบวันลาออนไลน์ด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อยกระดับการบริหารวันลา ของสำนักเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานเลขาธิการสำนักงานอัยการสูงสุด

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ตามแนวคิดของ Kemmis & McTaggart (1988) ประกอบด้วย การวางแผน, การปฏิบัติการ, การสังเกต และการสะท้อนผล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ข้าราชการธุรการสำนักงานอัยการสูงสุด ของสำนักเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร จำนวน 76 คน (สำนักงานอัยการสูงสุด, 2568)

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ข้าราชการธุรการสำนักงานอัยการสูงสุด ของสำนักเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ผู้วิจัยใช้ตารางสำเร็จรูป (Krejcie & Morgan, 1970) ในการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากประชากร 76 คน ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% และค่าความคลาดเคลื่อน $\pm 5\%$ ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง 64 คน สุ่มตัวอย่างโดยอาศัยความน่าจะเป็นด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่ายจากการจับสลากรายชื่อข้าราชการธุรการทั้งหมด เกณฑ์การคัดเข้า คือ (1) เป็นข้าราชการธุรการปฏิบัติงานไม่น้อยกว่า 6 เดือน และ (2) สมารถเข้าร่วมการวิจัย

เนื้อหาที่ดำเนินการศึกษา

1. ประเด็นที่ศึกษา ประกอบด้วย การตรวจสอบวันลาออนไลน์ ครอบคลุมประเภทวันลาตามระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุด (ลาพักผ่อน ลาป่วย ลากิจ ฯลฯ)
2. พื้นที่ที่ศึกษา ได้แก่ สำนักเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานเลขาธิการสำนักงานอัยการสูงสุด
3. ระยะเวลาดำเนินการวิจัย จำนวน 4 เดือน
4. ระบบที่ดำเนินการพัฒนาคือระบบเฉพาะการตรวจสอบวันลา ไม่รวมการยื่นคำขอลาและการอนุมัติออนไลน์

แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ตามแนวคิดของ Kemmis & McTaggart (1988) ที่ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่ การวางแผน การปฏิบัติการ การสังเกต และการสะท้อนผล

2. แนวคิดการพัฒนาระบบสารสนเทศ ตามหลักการวงจรการพัฒนาระบบ SDLC (โอภาส เอี่ยมสิริวงศ์, 2560) ประกอบด้วย 6 ขั้นตอน ได้แก่ การวางแผนระบบ การวิเคราะห์ระบบ การออกแบบระบบ การพัฒนาระบบ การติดตั้งระบบ และการดูแลรักษาระบบ โดยระบบที่พัฒนาขึ้นในงานวิจัยนี้มีรายละเอียดเชิงเทคนิค ดังนี้

2.1 สถาปัตยกรรมระบบ ใช้รูปแบบ Client-Server โดยผู้ใช้งานเข้าถึงระบบผ่านเว็บเบราว์เซอร์บนอุปกรณ์ทั้งคอมพิวเตอร์และสมาร์ทโฟน

2.2 กระบวนการไหลของข้อมูล ระบบดึงข้อมูลและจัดเก็บข้อมูลด้วย Google Sheet เพื่อแสดงผลสถานะวันลาแบบ Real-time บนหน้าจอเดียว

2.3 การจัดการสิทธิ์ผู้ใช้ ใช้หลักการควบคุมการเข้าถึงตามบทบาทหน้าที่ (Role-Based Access Control: RBAC) โดยแบ่งระดับสิทธิ์เป็น 3 บทบาท ได้แก่ ผู้ใช้งานทั่วไป ผู้อนุญาตการลา และเจ้าหน้าที่บริหาร ซึ่งแต่ละบทบาทสามารถเข้าถึงข้อมูลได้เฉพาะในขอบเขตที่กำหนด

2.4 มาตรการความปลอดภัย ระบบมีการเข้ารหัสข้อมูล (Encryption) ในการรับส่งข้อมูลผ่านเครือข่ายการจัดการ Session เพื่อป้องกันการเข้าถึงโดยไม่ได้รับอนุญาต และการบันทึกประวัติการใช้งาน (Audit Log) เพื่อความโปร่งใส และสามารถตรวจสอบย้อนหลังได้ สอดคล้องกับหลักการแนวคิดเกี่ยวกับแนวทางแบบองค์รวมในการปกป้องความเป็นส่วนตัว (Spanish Data Protection Agency, 2019) และพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 (สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล [สคส.], 2562)

3. แนวคิดการบริหารทรัพยากรบุคคลดิจิทัล จากงานวิจัยของ มณีนรัตน์ ชัยยะ และเพ็ญศรี ฉิรินัง (2566) การนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารทรัพยากรมนุษย์ โดยอาศัยกลุ่มเทคโนโลยี SMAC ได้แก่ Social Media, Mobile, Analytics และ Cloud Computing เพื่อยกระดับและเปลี่ยนแปลงรูปแบบการทำงานด้านบุคคลให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น

4. แนวคิดความพึงพอใจของผู้ใช้งาน เกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ย 5 ระดับ ตามแนวคิดของบุญชม ศรีสะอาด (2545) ได้แก่ 4.51 – 5.00 มากที่สุด 3.51 – 4.50 มาก 2.51 – 3.50 ปานกลาง 1.51 – 2.50 น้อย และ 1.00 – 1.50 น้อยที่สุด

5. แนวคิดเกี่ยวกับแนวทางแบบองค์รวมในการปกป้องความเป็นส่วนตัว (Spanish Data Protection Agency, 2019) เป็นหลักการคุ้มครองความเป็นส่วนตัวไว้ในระบบตั้งแต่ขั้นตอนการออกแบบ แทนที่จะเพิ่มเติมภายหลัง โดยยึดหลัก 7 ประการ ได้แก่ การป้องกันเชิงรุก การตั้งค่าความเป็นส่วนตัวเป็นค่าเริ่มต้น การฝังความเป็นส่วนตัวในการออกแบบ การทำงานแบบ Positive-Sum ไม่ใช่ Zero-Sum ความปลอดภัยตลอดวงจรชีวิตข้อมูล ความโปร่งใส และการให้ผู้ใช้เป็นศูนย์กลาง

6. แนวคิดตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 PDPA (สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล [สคส.], 2562) หลักการสำคัญในการเก็บรวบรวม ใช้ และเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลอย่างโปร่งใสและมีวัตถุประสงค์ชัดเจน โดยผู้ควบคุมข้อมูลต้องได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูล จัดให้มีมาตรการรักษาความปลอดภัยที่เหมาะสม และเคารพสิทธิของเจ้าของข้อมูลในการเข้าถึง แก้ไข และลบข้อมูลของตนเอง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสอบถามสภาพปัญหาและความต้องการในการปรับปรุงกระบวนการทำงานที่เกี่ยวข้องข้อมูลการลาของข้าราชการ
ธุรการสำนักงานอัยการสูงสุด ของสำนักเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

2. ระบบสารสนเทศสำหรับการตรวจสอบวันลาออนไลน์ ของสำนักเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงาน
เลขาธิการสำนักงานอัยการสูงสุด

3. แบบประเมินผลความพึงพอใจที่มีต่อการยกระดับประสิทธิภาพการบริหารวันลาด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลสำหรับการ
การตรวจสอบวันลาออนไลน์ ของสำนักเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานเลขาธิการสำนักงานอัยการสูงสุด

วิธีการศึกษาและขั้นตอนการศึกษาและการรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนที่ 1 การวางแผน ผู้วิจัยศึกษาเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และระเบียบการลาของสำนักงานอัยการสูงสุด จากนั้น
สำรวจกระบวนการทำงานปัจจุบันและสัมภาษณ์เชิงลึกผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย จำนวน 5 คน โดยคัดเลือกจาก 1) มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรง
กับกระบวนการบริหารวันลา 2) มีประสบการณ์ไม่น้อยกว่า 1 ปี 3) เป็นผู้แทนทุกระดับในสายบังคับบัญชา และ 4) สัมผัส
ให้สัมภาษณ์ การสัมภาษณ์รายบุคคลใช้เวลา 30-45 นาทีต่อคน นำข้อมูลมาสังเคราะห์เพื่อกำหนดขอบเขตและความต้องการ
ของระบบ ออกแบบกระบวนการ สถาปัตยกรรม ฐานข้อมูล และส่วนติดต่อผู้ใช้งาน พัฒนาและทดสอบระบบ จัดทำคู่มือ
และวางแผนการอบรม

ขั้นตอนที่ 2 การปฏิบัติการ ผู้วิจัยพัฒนาระบบและจัดอบรมการใช้งานตามบทบาท ได้แก่ ผู้ใช้งานทั่วไป ผู้อนุญาตการลา
และเจ้าหน้าที่บริหาร พร้อมมอบคู่มือการใช้งาน จากนั้นเปิดใช้งานระบบกับกลุ่มตัวอย่าง 64 คน เป็นเวลา 1 เดือน โดยผู้ใช้งาน
สามารถตรวจสอบวันลาทุกประเภทและจำนวนวันลาคงเหลือได้ออนไลน์ ระหว่างนี้ผู้วิจัยช่วยเหลือแก้ไขปัญหา จัดประชุมกลุ่มย่อย
และเปิดช่องทางให้ผู้ใช้งานรายงานปัญหาและเสนอแนวทางปรับปรุง

ขั้นตอนที่ 3 การสังเกต ผู้วิจัยเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสังเกตพฤติกรรมการใช้งาน รวบรวมคำถามและข้อเสนอแนะ
และวัดความพึงพอใจด้วยแบบประเมิน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา โดยใช้เกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ย 5 ระดับ
(บุญชม ศรีสะอาด, 2545) พร้อมวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน และปัญหาที่พบ โดยหลักฐานที่ใช้ในการสังเกตประกอบด้วย 3 ประเภท
ได้แก่ บันทึกการใช้งานระบบที่บันทึกความถี่และพฤติกรรมการใช้งานของผู้ใช้แต่ละราย รายการปัญหาและข้อเสนอแนะ
ที่รวบรวมจากช่องทางรายงานปัญหาและการประชุมกลุ่มย่อย และผลการประเมินความพึงพอใจจากแบบประเมินที่วัดรายด้าน
ทั้งเนื้อหา ความสวยงาม และเทคนิค

ขั้นตอนที่ 4 การสะท้อนผล ผู้วิจัยวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพจากหลักฐาน
ทั้ง 3 ประเภทข้างต้น วิเคราะห์ปัจจัยความสำเร็จและอุปสรรค จัดประชุมผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเพื่อนำเสนอผลและรับฟังความคิดเห็น
จากการสะท้อนผลพบประเด็นที่นำไปสู่การปรับปรุง ได้แก่ การเพิ่มความชัดเจนของภาษาในการสื่อสารของระบบ การปรับขนาด
และความละเอียดของภาพแสดงผล และการเพิ่มฟังก์ชันแสดงประวัติการลาย้อนหลังให้ครบถ้วนยิ่งขึ้น หลังจากปรับปรุงแล้ว
ผู้วิจัยประเมินความพร้อมในการขยายผล พบว่าผลลัพธ์เป็นที่พอใจ จึงสรุปผลและจัดทำข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาต่อไป

การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อพัฒนาเครื่องมือวิจัย นำเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 คน ประกอบด้วย
ผู้ทรงคุณวุฒิจากหน่วยงาน 2 คน และจากสถาบันอุดมศึกษาด้านการบริหารธุรกิจและคอมพิวเตอร์ที่มีประสบการณ์สอนอย่างน้อย
5 ปี จำนวน 1 คน เพื่อประเมินคุณภาพและความเหมาะสมของเครื่องมือ ดังนี้

1. แบบสอบถาม ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยหาค่า IOC (Turner & Carlson, 2003) กำหนดเกณฑ์ที่ยอมรับตั้งแต่
0.50 ขึ้นไป ผลการตรวจสอบพบว่า เครื่องมือทั้ง 3 รายการมีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.67-1.00 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์

2. ระบบสารสนเทศ นำระบบที่พัฒนาขึ้นเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 3 คน เพื่อประเมินความเหมาะสมในองค์ประกอบ
ด้านต่าง ๆ พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.78$, S.D. = 0.29)

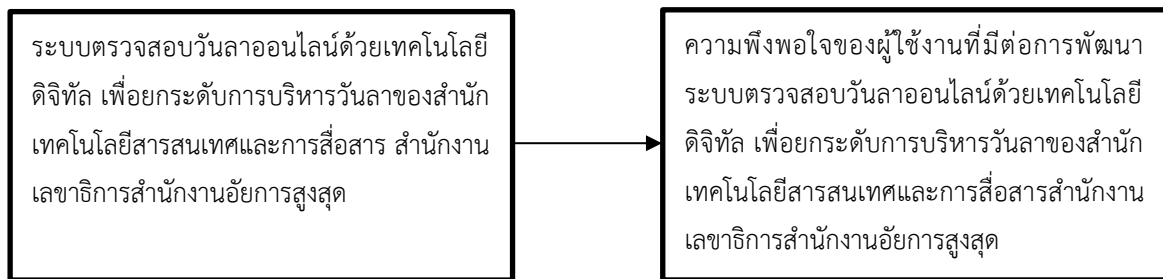
3. แบบประเมินความพึงพอใจ ทดลองใช้กับกลุ่มที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจริง จำนวน 30 คน (Hill, 1998) เพื่อตรวจสอบความเชื่อถือได้โดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟา (Cronbach, 1951) พบว่า มีค่า 0.89 แสดงว่าแบบสอบถามมีความเชื่อมั่นในระดับสูง สามารถนำไปใช้เก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างจริงได้

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลด้านเนื้อหา ได้แก่ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการสัมภาษณ์ การสังเกต การประชุม สทนากลุ่ม และข้อเสนอแนะ

วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (บุญชม ศรีสะอาด, 2545)

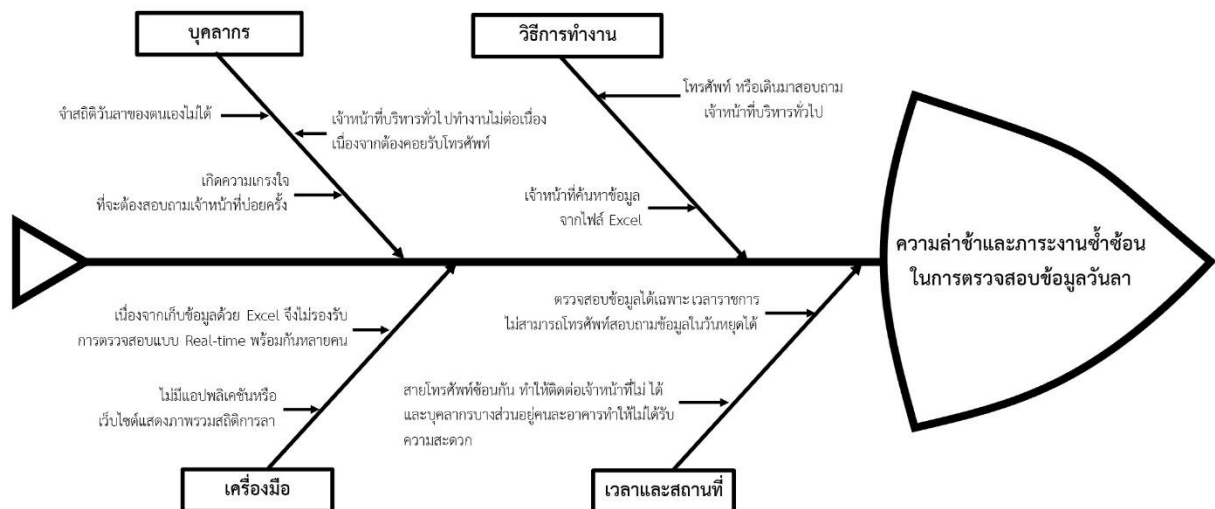
กรอบแนวคิดการวิจัย



ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการในการปรับปรุงกระบวนการทำงานที่เกี่ยวข้องข้อมูลการลาของข้าราชการ อัยการสำนักงานอัยการสูงสุด ของสำนักเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร



ภาพที่ 2 แผนภูมิแกงปลาแสดงสภาพปัญหาและความต้องการในการปรับปรุงกระบวนการทำงานเดิม (ที่มา: นักวิจัย)

จากการสัมภาษณ์ผู้ใช้งาน 5 คน พบปัญหาและความต้องการ ดังนี้

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 1 นักจัดการงานทั่วไปปฏิบัติการ (ประสบการณ์น้อยกว่า 1 ปี) ระบุว่า "...วันหนึ่งๆ มีคนโทรมาถามเยอะมาก 'เหลือวันลากี่วัน?' 'สะสมไว้เท่าไร?' ต้องหยุดงาน เปิดไฟล์ Excel ค้นหา แจ้งยอด บางทีสายซ้อนกัน ทำงานไม่ต่อเนื่อง ทั้งที่เป็นข้อมูลพื้นฐานที่ควรกตเองได้..."

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 2 นักจัดการงานทั่วไปชำนาญการพิเศษ (ประสบการณ์ 12 ปี) กล่าวว่า "...ต้องรับสายเรื่องวันลาเยอะมาก การหยุดงานเปิดไฟล์ค้นหาข้อมูลให้ทีละคน ทำให้งานหลักสะดุด หากมีระบบให้เช็กดูเองผ่านมือถือได้ ภาระจะหายไปจะได้เอาเวลาไปทำงานสำคัญกว่า..."

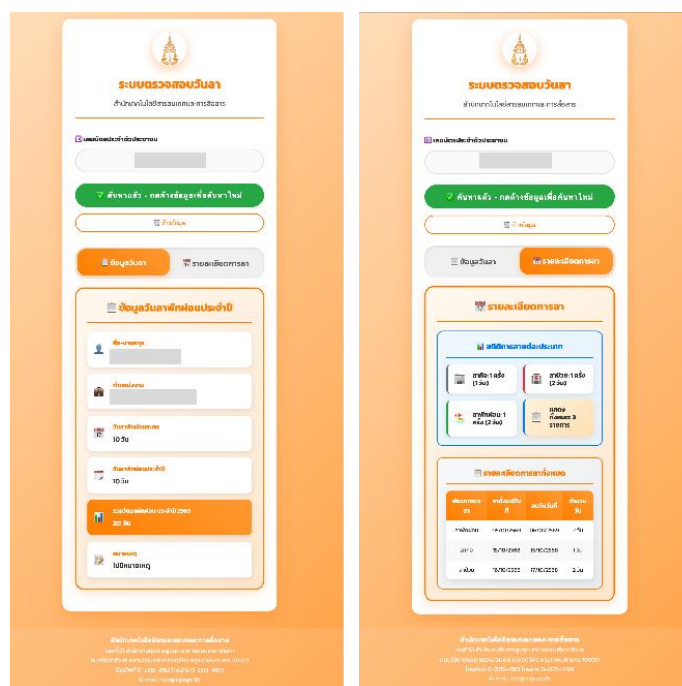
ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 3 นักวิชาการคอมพิวเตอร์ปฏิบัติการ (ประสบการณ์ 2 ปี) แสดงความคิดเห็นว่า "...จะลาที่ต้องโทรเช็กที่ครับ จำไม่ได้ว่าใช้ไปกี่วัน โทรบ่อยก็เกรงใจ อยู่คนละตึกจะไปเปิดแฟ้มก็ไม่ได้ อยากวางแผนเที่ยวช่วงเสาร์อาทิตย์ ต้องรอวันจันทร์โทรถาม มันสะดวกหมด ถ้ามีแอปฯ ให้เช็กยอดเหมือนธนาคาร ชีวิตจะง่ายขึ้นเยอะ..."

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 4 นักวิชาการคอมพิวเตอร์ปฏิบัติการ (ประสบการณ์ 4 ปี) ระบุว่า "...ปัญหาทุกสิ้นปีคือ จำผิดว่ามีวันลาสะสมเท่าไร เกิดข้อโต้แย้ง การมีระบบแสดงชัดเจนว่า 'ได้สิทธิ์กี่วัน สะสมกี่วัน ใช้ไปกี่วัน' จะตรวจสอบได้ตลอด ไม่ต้องเถียงตอนตัดยอด และข้อมูลโปร่งใส..."

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 5 นักวิชาการคอมพิวเตอร์ปฏิบัติการ (ประสบการณ์ 1 ปี) เห็นว่า "...การเข้าถึงข้อมูลคือหัวใจ ถ้าดูแดชบอร์ดได้เลยว่า ป่วยไปกี่วัน ลาอีกเท่าไร ใกล้เกินเกณฑ์หรือยัง โดยไม่ต้องรื้อค้นสำเนาใบลา มันคือการนำเทคโนโลยีมาจัดระเบียบข้อมูลส่วนบุคคลให้มีประสิทธิภาพ..."

จากการสัมภาษณ์ผู้วิจัย สามารถสรุปได้ว่า ปัญหาหลักของการดำเนินงาน คือ การเข้าถึงข้อมูลวันลายากลำบาก ใช้เวลานาน ต้องสอบถามผ่านโทรศัพท์ ก่อให้เกิดความไม่สะดวกและความผิดพลาด ผู้ให้สัมภาษณ์ทุกคนเห็นว่าระบบออนไลน์จะช่วยลดภาระงาน ลดข้อผิดพลาด เพิ่มความโปร่งใส และทำให้บุคลากรตรวจสอบข้อมูลด้วยตนเองได้ ส่งผลให้การบริหารวันลามีประสิทธิภาพและความพึงพอใจเพิ่มขึ้น

2. ผลการพัฒนาสารสนเทศสำหรับการตรวจสอบวันลาออนไลน์ ของสำนักเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานเลขาธิการสำนักงานอัยการสูงสุด



ภาพที่ 3 ระบบสารสนเทศสำหรับการตรวจสอบวันลาออนไลน์ ของสำนักเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร
สำนักงานเลขาธิการสำนักงานอัยการสูงสุด (ที่มา: นักวิจัย)

การพัฒนากระบวนการสารสนเทศสำหรับการตรวจสอบวันลาออนไลน์ ของสำนักเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานเลขาธิการสำนักงานอัยการสูงสุด ดำเนินการตามวงจรการพัฒนากระบวนการสารสนเทศ (SDLC) (โอบาส เอี่ยมสิริวงศ์, 2560) ครบทั้ง 6 ขั้นตอน ได้แก่ การวางแผนระบบโดยศึกษาความต้องการจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย การวิเคราะห์ระบบจากสภาพปัญหาที่พบ การออกแบบสถาปัตยกรรม ฐานข้อมูล และส่วนติดต่อผู้ใช้งาน การพัฒนาและทดสอบระบบ การติดตั้งและอบรมการใช้งาน และการดูแลรักษาระบบอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการบริหารทรัพยากรบุคคลดิจิทัล ของมณีนันท์ ชัยยะ และเพ็ญศรี ฉรินัง (2566) ที่มุ่งเน้นการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารทรัพยากรมนุษย์ โดยเฉพาะการใช้เทคโนโลยีสมาร์ทโฟน ที่ช่วยให้บุคลากรสามารถเข้าถึงข้อมูลของตนเองได้ทุกที่ทุกเวลา และการใช้การวิเคราะห์ข้อมูลในการประมวลผลข้อมูล วันลาได้อย่างถูกต้องและเป็นปัจจุบัน ระบบที่พัฒนาขึ้นสามารถใช้งานได้บนอุปกรณ์ที่หลากหลายทั้งคอมพิวเตอร์และสมาร์ทโฟน ผ่านอินเทอร์เน็ต ด้วยการยืนยันตัวตนของผู้ใช้ผ่านเลขประจำตัวประชาชน โดยเมื่อบุคลากรกรอกข้อมูลยืนยันตัวตนเรียบร้อยแล้ว ระบบจะดึงและประมวลผลข้อมูล อาทิ ชื่อ-นามสกุล ตำแหน่ง รวมถึงสิทธิวันลาทั้งหมดของแต่ละบุคคลมีอยู่ เช่น จำนวนวันลาพักผ่อนประจำปี จำนวนวันลาพักผ่อนสะสมจากปีก่อน และข้อมูลการใช้สิทธิวันลาประเภทต่าง ๆ รวมถึงแสดงรายละเอียดประวัติการลา ทั้งหมดในรูปแบบที่เข้าใจง่ายบนหน้าจอเดียว อันช่วยให้บุคลากรสามารถตรวจสอบและทวนสอบสถานะรวมถึงประวัติการใช้สิทธิ วันลาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ถูกต้อง และเป็นปัจจุบัน ทั้งนี้ระบบได้รับการออกแบบให้สอดคล้องกับหลักการแบบองค์รวม ในการปกป้องความเป็นส่วนตัว (Spanish Data Protection Agency, 2019) โดยมีการควบคุมการเข้าถึงตามบทบาทหน้าที่ การบันทึกประวัติการใช้งาน และการจัดเก็บเฉพาะข้อมูลที่จำเป็น เพื่อให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 (สคส., 2562)

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนผลการประเมินความเหมาะสมของการพัฒนาระบบสารสนเทศ สำหรับการตรวจสอบวันลาออนไลน์ ของสำนักเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานเลขาธิการสำนักงานอัยการสูงสุด

รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการประเมิน
ด้านเนื้อหา	4.87	0.32	มากที่สุด
ด้านเทคนิค	4.73	0.32	มากที่สุด
ด้านความสวยงาม	4.73	0.26	มากที่สุด
ภาพรวม	4.78	0.29	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนผลการประเมินความเหมาะสมของการพัฒนาระบบสารสนเทศ สำหรับการตรวจสอบวันลาออนไลน์ ของสำนักเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานเลขาธิการสำนักงานอัยการสูงสุด จากการตอบแบบประเมินของผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 3 คน ดังตารางที่ 1 พบว่า ความเหมาะสมการพัฒนาระบบสารสนเทศสำหรับการตรวจสอบวันลาออนไลน์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.78$, S.D. = 0.29) จำแนกเป็นรายด้านย่อย ดังนี้ ด้านเนื้อหาอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.87$, S.D. = 0.32) รองลงมา คือ ด้านความสวยงามอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.73$, S.D. = 0.26) และด้านเทคนิคอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.73$, S.D. = 0.32) ตามลำดับ

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานผลการประเมินผลความพึงพอใจ ที่มีต่อการยกระดับประสิทธิภาพการบริหารวันลา ด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลสำหรับการตรวจสอบวันลาออนไลน์ ของสำนักเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานเลขาธิการ สำนักงานอัยการสูงสุด

รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
1. ด้านเทคนิค	4.56	0.55	มากที่สุด
1.1 ความสามารถของระบบในการรองรับการเข้าถึงและใช้งานบนอุปกรณ์ที่หลากหลาย (เช่น คอมพิวเตอร์, แท็บเล็ต, สมาร์ทโฟน)	4.57	0.51	มากที่สุด
1.2 ประสิทธิภาพความรวดเร็วและความเสถียรของระบบ	4.52	0.56	มากที่สุด
1.3 ความถูกต้องและความปลอดภัยของข้อมูล	4.58	0.59	มากที่สุด
2. ด้านเนื้อหา	4.61	0.50	มากที่สุด
2.1 ความครบถ้วนและถูกต้องของประเภทการลา และเงื่อนไขการลาตามระเบียบข้อบังคับของสำนักงานอัยการสูงสุด	4.55	0.50	มากที่สุด
2.2 ความชัดเจนของภาษาและการสื่อสารของระบบ	4.53	0.56	มากที่สุด
2.3 ความถูกต้องและความเป็นปัจจุบันของข้อมูลสรุปสถานะวันลา (Dashboard)	4.66	0.48	มากที่สุด
2.4 ความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การใช้งาน	4.69	0.47	มากที่สุด
3. ด้านความสวยงามและการออกแบบ	4.64	0.50	มากที่สุด
3.1 การจัดวางองค์ประกอบและความสะดวกในการใช้งาน	4.61	0.52	มากที่สุด
3.2 ความเหมาะสมของการออกแบบและภาพลักษณ์องค์กร	4.58	0.53	มากที่สุด
3.3 ภาพรวมประสบการณ์การใช้งาน	4.73	0.45	มากที่สุด
ภาพรวม	4.60	0.52	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานผลการประเมินผลความพึงพอใจที่มีต่อการยกระดับประสิทธิภาพการบริหารวันลาด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลสำหรับการตรวจสอบวันลาออนไลน์ ของสำนักเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานเลขาธิการสำนักงานอัยการสูงสุด จากการตอบแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 64 คน (คิดเป็นร้อยละ 100 ของจำนวนกลุ่มตัวอย่าง) พบว่า ความพึงพอใจต่อการใช้งานระบบการตรวจสอบวันลาออนไลน์โดยรวมพึงพอใจมากที่สุด ($\bar{X} = 4.60$, S.D. = 0.52) สามารถจำแนกตามรายด้านในการประเมินความพึงพอใจ ดังนี้

ด้านความสวยงามและการออกแบบ พบว่า มีความพึงพอใจมากที่สุด ($\bar{X} = 4.64$, S.D. = 0.50) จำแนกเป็นรายข้อย่อย ดังนี้ ภาพรวมประสบการณ์การใช้งาน พึงพอใจมากที่สุด ($\bar{X} = 4.73$, S.D. = 0.45) รองลงมา คือ การจัดวางองค์ประกอบและความสะดวกในการใช้งาน พึงพอใจมากที่สุด ($\bar{X} = 4.61$, S.D. = 0.52) และความเหมาะสมของการออกแบบและภาพลักษณ์องค์กร พึงพอใจมากที่สุด ($\bar{X} = 4.58$, S.D. = 0.53) ตามลำดับ

ด้านเนื้อหา พบว่า มีความพึงพอใจมากที่สุด ($\bar{X} = 4.61$, S.D. = 0.50) จำแนกเป็นรายข้อย่อย ดังนี้ ความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การใช้งาน พึงพอใจมากที่สุด ($\bar{X} = 4.69$, S.D. = 0.47) รองลงมา คือ ความถูกต้องและความเป็นปัจจุบันของข้อมูลสรุปสถานะวันลา (Dashboard) พึงพอใจมากที่สุด ($\bar{X} = 4.66$, S.D. = 0.48) ความครบถ้วนและถูกต้องของประเภทการลา และเงื่อนไขการลาตามระเบียบข้อบังคับของสำนักงานอัยการสูงสุด พึงพอใจมากที่สุด ($\bar{X} = 4.55$, S.D. = 0.50) และความชัดเจนของภาษาและการสื่อสารของระบบ พึงพอใจมากที่สุด ($\bar{X} = 4.53$, S.D. = 0.56) ตามลำดับ

ด้านเทคนิค พบว่า มีความพึงพอใจมากที่สุด ($\bar{X} = 4.56$, S.D. = 0.55) จำแนกเป็นรายข้อย่อย ดังนี้ ความถูกต้องและความปลอดภัยของข้อมูลพึงพอใจมากที่สุด ($\bar{X} = 4.58$, S.D. = 0.59) รองลงมา คือ ความสามารถในการรองรับการใช้งาน

บนอุปกรณ์ที่หลากหลาย (เช่น คอมพิวเตอร์, แท็บเล็ต, สมาร์ทโฟน) พึงพอใจมากที่สุด ($\bar{X} = 4.57$, S.D. = 0.51) และประสิทธิภาพ ความรวดเร็วและความเสถียรของระบบ พึงพอใจมากที่สุด ($\bar{X} = 4.52$, S.D. = 0.56) ตามลำดับ

สรุปและอภิปรายผล

จากการพัฒนาระบบตรวจสอบวันลาออนไลน์ด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อยกระดับการบริหารวันลา ของสำนักเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานเลขาธิการสำนักงานอัยการสูงสุด สามารถสรุปประเด็นสำคัญตามวัตถุประสงค์การวิจัยได้ ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการในการปรับปรุงกระบวนการทำงานที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลการลาของข้าราชการ อัยการสำนักงานอัยการสูงสุด ของสำนักเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร พบว่า ปัญหาหลักของหน่วยงาน คือบุคลากร ไม่สามารถเข้าถึงข้อมูลวันลาของตนเองได้โดยตรง ต้องสอบถามผ่านโทรศัพท์ทุกครั้ง ส่งผลให้เกิดความล่าช้า ภาระงานซ้ำซ้อน และความคลาดเคลื่อนของข้อมูล บุคลากรทุกระดับมีความต้องการระบบออนไลน์ที่สามารถตรวจสอบสิทธิวันลาได้ด้วยตนเอง ทุกที่ทุกเวลา

2. ผลการพัฒนาระบบตรวจสอบวันลาออนไลน์ด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อยกระดับการบริหารวันลา ของสำนักเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานเลขาธิการสำนักงานอัยการสูงสุด พบว่า ระบบที่พัฒนาขึ้นตามระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุด สามารถรองรับการใช้งานบนอุปกรณ์หลากหลายทั้งคอมพิวเตอร์และสมาร์ทโฟน สามารถแสดงข้อมูลสิทธิวันลาทุกประเภท ได้อย่างถูกต้องและเป็นปัจจุบัน และผ่านการประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งระบบที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมในการใช้งานอยู่ในระดับ มากที่สุด ($\bar{X} = 4.78$, S.D. = 0.29) ด้านเนื้อหาภายในระบบที่พัฒนามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.87$, S.D. = 0.32) รองลงมาคือด้านความสวยงามและด้านเทคนิคมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.73$, S.D. = 0.26 และ 0.32 ตามลำดับ)

3. ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้งานที่มีต่อการพัฒนาระบบตรวจสอบวันลาออนไลน์ด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อยกระดับการบริหารวันลา ของสำนักเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานเลขาธิการสำนักงานอัยการสูงสุด พบว่า บุคลากรกลุ่มตัวอย่าง 64 คน มีความพึงพอใจต่อระบบโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.60$, S.D. = 0.52) โดยด้าน ความสวยงามและการออกแบบได้รับความพึงพอใจมากที่สุด ($\bar{X} = 4.64$, S.D. = 0.50) รองลงมาคือ ด้านเนื้อหาได้รับความพึงพอใจ มากที่สุด ($\bar{X} = 4.61$, S.D. = 0.50) และด้านเทคนิคได้รับความพึงพอใจมากที่สุด ($\bar{X} = 4.56$, S.D. = 0.55) ตามลำดับ ทั้งนี้ระบบ ช่วยลดภาระงานซ้ำซ้อน เพิ่มความสะดวกในการเข้าถึงข้อมูล และสนับสนุนนโยบายสำนักงานรักรักษาของสำนักงานอัยการสูงสุด ได้อย่างเป็นรูปธรรม

ข้อจำกัดของงานวิจัย การวิจัยครั้งนี้มีข้อจำกัดที่ควรพิจารณา ได้แก่ กลุ่มตัวอย่างเป็นบุคลากรเฉพาะสำนักเทคโนโลยี สารสนเทศและการสื่อสารเพียงหน่วยงานเดียว ระยะเวลาทดลองใช้งานระบบเพียง 1 เดือน และการประเมินผลการวิจัยใช้รูปแบบ การประเมินความพึงพอใจเป็นหลัก โดยไม่ได้วัดประสิทธิภาพเชิงปริมาณ เช่น จำนวนสายโทรศัพท์ที่ลดลงหรือระยะเวลา ในการเข้าถึงข้อมูลก่อนและหลังใช้ระบบ ผลการวิจัยจึงอาจไม่สามารถนำไปใช้อ้างอิงกับหน่วยงานอื่นได้โดยตรง

อภิปรายผลการวิจัย

1. การศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการในการปรับปรุงกระบวนการทำงานที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลการลาของข้าราชการ อัยการสำนักงานอัยการสูงสุด ของสำนักเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ทั้งนี้ จากการสัมภาษณ์พบว่า ปัญหาหลักคือการเข้าถึง ข้อมูลวันล่ายากลำบากและใช้เวลานาน ผู้ให้สัมภาษณ์เห็นตรงกันว่าควรนำระบบสารสนเทศมาช่วยเพิ่มความสะดวก ลดภาระงาน และลดข้อผิดพลาด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธนภัทร เจริญขวัญ และคณะ (2563) ที่พบความต้องการพัฒนาระบบตรวจสอบ วันลาเพื่อให้ผู้ใช้งานตรวจสอบสถานะได้อย่างถูกต้อง แม่นยำ และรวดเร็วกว่ารูปแบบเดิม และสอดคล้องกับ ประทุมวรรณ มูลศรี และโสภณ เครือแก้ว (2563) ที่พบว่า ระบบออนไลน์ช่วยให้บุคลากรพึงพอใจเพิ่มขึ้น สามารถตรวจสอบข้อมูลด้วยตนเอง ลดความซ้ำซ้อนและปัญหาเอกสารสูญหาย ทั้งนี้เนื่องจาก การบริหารจัดการภาครัฐสมัยใหม่มุ่งเน้นการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

เพื่อเพิ่มความโปร่งใสและการให้บริการตนเอง สอดคล้องกับนโยบายสำนักงานไร่กระต่ายและนโยบายรัฐบาลดิจิทัล ซึ่งส่งเสริมให้หน่วยงานนำเทคโนโลยีมาเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน ลดต้นทุน และเพิ่มความพึงพอใจของบุคลากร

2. จากผลการพัฒนาระบบและการประเมินความเหมาะสมของระบบสารสนเทศสำหรับการตรวจสอบวันลาออนไลน์ พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 3 คนมีความเห็นสอดคล้องกันว่าระบบมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด โดยเฉพาะด้านเนื้อหาที่ได้คะแนนสูงสุด เนื่องจากระบบพัฒนาตามระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุด ทำให้การแสดงผลสิทธิวันลาและจำนวนวันลาที่มีความถูกต้องแม่นยำ สอดคล้องกับ ธนภัทร เจริญขวัญ และคณะ (2563) ที่พบว่า ปัจจัยสำคัญของระบบการลาคือความถูกต้องของข้อมูล และการประมวลผลที่แม่นยำ ซึ่งสร้างความเชื่อมั่นให้ผู้ใช้งานและลดข้อผิดพลาด ด้านความสวยงามและเทคนิค ผู้ทรงคุณวุฒิเห็นว่าระบบออกแบบส่งเสริมประสบการณ์การใช้งานที่ดี ใช้งานง่าย และตอบสนองรวดเร็ว สอดคล้องกับ นพรัตน์ พระดวงงาม (2567) ที่พบว่า การนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาบริหารการลาช่วยให้บุคลากรตรวจสอบวันลาด้วยตนเองได้สะดวกรวดเร็ว ลดขั้นตอนที่ซับซ้อน และลดระยะเวลาดำเนินการของเจ้าหน้าที่อย่างมีนัยสำคัญ ทั้งนี้แสดงให้เห็นว่า ความสำเร็จของระบบสารสนเทศการลาขึ้นอยู่กับ 3 ปัจจัยหลัก คือ (1) ความถูกต้องของข้อมูลตามระเบียบ (2) การออกแบบที่เน้นผู้ใช้งาน และ (3) ประสิทธิภาพด้านเทคนิคที่ตอบสนองรวดเร็ว ซึ่งเป็นหลักการสำคัญในการพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการในหน่วยงานภาครัฐ

3. ความพึงพอใจที่มีต่อระบบสารสนเทศที่พัฒนาขึ้น ผู้ใช้งานมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด เมื่อจำแนกรายย่อยของการประเมินความพึงพอใจ พบว่า ภาพรวมประสบการณ์การใช้งานมีความพึงพอใจมากที่สุด ($\bar{X} = 4.73$, S.D. = 0.45) ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะการออกแบบส่วนติดต่อผู้ใช้งานที่เน้นความเรียบง่าย จัดวางองค์ประกอบเป็นระเบียบ และสอดคล้องกับภาพลักษณ์องค์กร ทำให้ผู้ใช้งานประทับใจและสามารถใช้งานได้ทันทีโดยไม่ต้องเรียนรู้ซ้ำซ้อน สอดคล้องกับ นพรัตน์ พระดวงงาม (2567) ที่พบว่า การออกแบบที่คำนึงถึงความสะดวกของผู้ใช้ช่วยลดความยุ่งยาก ทำให้บุคลากรเข้าถึงบริการได้รวดเร็ว ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่สร้างความพึงพอใจสูงสุด รองลงมาคือ ด้านเนื้อหาและเทคนิค ผู้ใช้งานพึงพอใจในความถูกต้องของข้อมูลแดชบอร์ด และความสามารถรองรับอุปกรณ์หลากหลาย สอดคล้องกับ ธนภัทร กุหลาบทิพย์ และคงวุฒิ แสงกล้า (2561) ที่พบว่าระบบสารสนเทศทำให้การประมวลผลถูกต้องเป็นระบบ ลดความคลาดเคลื่อนจากการคำนวณด้วยมือ และเพิ่มความปลอดภัยของข้อมูล ความสำเร็จดังกล่าวเกิดจากการพัฒนาระบบที่มุ่งเน้นแก้ปัญหาจากความต้องการที่แท้จริงของบุคลากร โดยออกแบบให้เข้าถึงง่าย แสดงผลถูกต้อง และตรวจสอบได้ทุกที่ทุกเวลา ซึ่งสะท้อนหลักการ User Experience (UX) ที่ดี ประกอบด้วย ใช้งานได้ง่าย ความพึงพอใจ และการเข้าถึงได้ จึงส่งผลให้ความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะการวิจัยใช้ประโยชน์

1. ขับเคลื่อนการพัฒนาแนวนโยบายสำนักงานไร่กระต่ายให้เกิดเป็นรูปธรรม โดยส่งเสริมให้ระบบที่พัฒนาขึ้นสามารถเป็นระบบหลักในการตรวจสอบวันลาออนไลน์ของบุคลากรในหน่วยงาน ทดแทนการติดต่อประสานงานกับเจ้าหน้าที่โดยตรง ซึ่งจะลดภาระงานที่มีความซ้ำซ้อนของเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบได้
2. ตรวจสอบความถูกต้องและรักษาความปลอดภัยของข้อมูลอย่างสม่ำเสมอ รวมถึงทบทวนมาตรการด้านความปลอดภัยข้อมูลส่วนบุคคลให้สอดคล้องกับ PDPA เพื่อรักษาความเชื่อมั่นในการใช้ระบบที่พัฒนาขึ้นจากผู้ใช้งาน
3. แนะนำให้บุคลากรเข้าใช้งานผ่านอุปกรณ์เคลื่อนที่สมาร์ทโฟนเป็นหลัก พร้อมจัดอบรมการใช้งานระบบที่พัฒนาขึ้นผ่านการใช้งานโทรศัพท์มือถือ เพื่อให้เข้าถึงข้อมูลวันลาได้ทุกที่ทุกเวลา สอดคล้องกับรูปแบบการทำงานแบบผสมผสาน

ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

1. ต่อยอดระบบที่พัฒนาให้สามารถใช้งานในการจัดทำเอกสารออนไลน์ เช่น การจัดทำแบบฟอร์มการยื่นใบลาและอนุมัติออนไลน์ เพื่อให้ครอบคลุมและลดขั้นตอนการเดินเอกสารได้อย่างครบวงจร
2. พัฒนาระบบแจ้งเตือนสถานการณ์ลาอัตโนมัติ เพื่อสื่อสารสถานะวันลาในรูปแบบเรียลไทม์ ไปยังผู้ใช้งานและผู้บังคับบัญชา ซึ่งจะเพิ่มความรวดเร็วและตอบโต้การใช้งานของทุกกลุ่มในองค์กรอย่างแท้จริง

3. ขยายขอบเขตการวิจัยสู่หน่วยงานภาครัฐอื่น โดยศึกษาความเป็นไปได้ในการนำรูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการและแนวทางการพัฒนาระบบไปประยุกต์ใช้ในหน่วยงานภาครัฐอื่นๆ เพื่อสร้างองค์ความรู้ที่ครอบคลุมและเป็นแนวปฏิบัติที่ดีในระดับกว้างขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- ธนภัทร กุหลาบพิทย และคงวุฒิ แสงกล้า. (2561). การพัฒนาระบบรายงานออนไลน์ของสหกรณ์ออมทรัพย์ ขอนแก่น จำกัด. *SciTech Research Journal*, 1(2), 35–40.
- ธนภัทร เจริญชัย, ชัยณรงค์ รักธรรม, วรณิภา ณ นคร และสุวิทย์ วิบูลย์เศรษฐ์. (2563). ระบบฐานข้อมูลการลา: กรณีศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา. ใน *การประชุมมหาดไทยวิชาการระดับชาติและนานาชาติครั้งที่ 11* (หน้า 1929–1937). มหาวิทยาลัยมหาดไทย.
- นินดา สร้อยดอกสน, จุฑารัตน์ ทัพย์สุวรรณ, พงษ์ศักดิ์ สุขอ้วน และจิตรภรณ์ บุษยะมา. (2557). การพัฒนาระบบรายงานออนไลน์. *วารสารวิชาการและวิจัย มทร.พระนคร*, 8(2), 115–126. <https://doi.org/10.14456/jrmutp.2014.24>
- นพรัตน์ พระดวงงาม. (2567). การพัฒนาระบบสารสนเทศการลาของบุคลากร กรณีศึกษา: กองการเจ้าหน้าที่ มหาวิทยาลัยพะเยา. *วารสารวิชาการเพื่อการพัฒนาวัฒนธรรมเชิงพื้นที่*, 5(3), 1–17.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 7). สุริยาสาน.
- ประกาศคณะกรรมการอัยการ เรื่อง การแบ่งหน่วยงานและการกำหนดอำนาจและหน้าที่ของหน่วยงานภายในของสำนักงานอัยการสูงสุด พ.ศ. 2563. (2563, 15 กันยายน). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 137 ตอนที่ 73 ก, หน้า 27–98.
- ประทุมวรรณ มูลศรี และโสภณ เครือแก้ว. (2563). การสำรวจความพึงพอใจต่อระบบการรายงานออนไลน์ของคณะกายภาพบำบัด มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. *วารสารวิชาการที่ประชุมสภาข้าราชการ พนักงานและลูกจ้างมหาวิทยาลัยแห่งประเทศไทย* (ปชมท.), 9(2), 66–75. <https://hdl.handle.net/20.500.14740/9155>
- พระราชบัญญัติองค์กรอัยการและพนักงานอัยการ พ.ศ. 2553. (2553, 7 ธันวาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 127 ตอนที่ 75 ก, หน้า 38–50.
- มนิรัตน์ ชัยยะ และเพ็ญศรี ฉิรินัง. (2566). การบริหารทรัพยากรมนุษย์ภายใต้การเปลี่ยนแปลงสู่ยุคดิจิทัล (Digital HR). *วารสารนวัตกรรมการบริหารและการจัดการ*, 11(1), 104–115.
- สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล. (2562). *แนวปฏิบัติการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล (PDPA Guideline)*. https://www.ipthailand.go.th/images/26881/PDPA_Guideline_v_1.pdf
- สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน). (2566). *แผนพัฒนารัฐบาลดิจิทัลของประเทศไทย พ.ศ. 2566–2570*.
- สำนักงานอัยการสูงสุด. (2568). *คำสั่งสำนักงานอัยการสูงสุด 2568*. <https://www.ago.go.th/>
- โอภาส เอี่ยมสิริวงศ์. (2560). *การวิเคราะห์และออกแบบระบบ* (ฉบับปรับปรุงเพิ่มเติม). ซีเอ็ดดูเคชั่น.
- Adamu, A. (2024). *Employee leave management system* [Report]. <https://doi.org/10.60692/b894w-vpc73>
- Al-Khouri, A. M. (2011). PKI in government identity management systems. *International Journal of Network Security & Its Applications*, 3(3), 69–96. <https://doi.org/10.5121/IJNSA.2011.3306>
- Cronbach, L. J. (1951). Coefficient alpha and the internal structure of tests. *Psychometrika*, 16(3), 297–334. <https://doi.org/10.1007/BF02310555>
- Fortich, M. S., & Marcial, D. E. (2015). Human resource e-leave management: A decision support system. *Informatics*, 10(2). <https://doi.org/10.21460/INF.2014.102.329>
- Hill, R. (1998). What sample size is "enough" in internet survey research. *Interpersonal Computing and Technology: An Electronic Journal for the 21st Century*, 6(3-4), 3–12.
- Ivkovic, M., & Centner, M. (n.d.). *Information cards and affirmative statements*. <https://doi.org/10.5220/0002804203330339>
- Kemmis, S., & McTaggart, R. (1988). *The action research planner* (3rd ed.). Deakin University.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607–610. <https://doi.org/10.1177/001316447003000308>
- Pratama, R. (2024). Perancangan dan implementasi sistem manajemen cuti pegawai berbasis web menggunakan pendekatan agile. *JITET: Jurnal Informatika dan Teknik Elektro Terapan*, 12(3). <https://doi.org/10.23960/jitet.v12i3.4527>

- Priisalu, J., & Ottis, R. (2017). Personal control of privacy and data: Estonian experience. *Health Technology*, 7(4), 441–451. <https://doi.org/10.1007/S12553-017-0195-1>
- Spanish Data Protection Agency. (2019). *A guide to privacy by design*. <https://www.aepd.es/guides/guide-to-privacy-by-design.pdf>
- Turner, R. C., & Carlson, L. (2003). Indexes of item-objective congruence for multidimensional items. *International Journal of Testing*, 3(2), 163–171. https://doi.org/10.1207/S15327574IJT0302_5

การพัฒนาคู่มือปฏิบัติงานช่างเพื่อส่งเสริมความปลอดภัย
สำหรับนักศึกษาช่างอุตสาหกรรม ระดับปริญญาตรี
สังกัดคณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏ

Development of a Safety manual to Enhance Safety
for Undergraduate Industrial Technology Students,
Faculty of Industrial Technology, Rajabhat University

¹สมพร ไชยะ และ ²ไพโรจน์ เนียมนาค*

¹Somporn Chaiya and ²Pairon Niamnak*

¹คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง จังหวัดกรุงเทพมหานคร 10520

²คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร จังหวัดกำแพงเพชร 62000

¹Faculty of Industrial Education, King Mongkut's Institute of Technology Ladkrabang, Bangkok 10520

²Faculty of Industrial Technology, Kamphaeng Phet Rajabhat University, Kamphaeng Phet 62000

*To whom correspondence should be addressed. e-mail: niamnak.p@gmail.com

Received: 30 January 2026, Revised: 10 March 2026, Accepted: 31 March 2026

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาคู่มือปฏิบัติงานช่างเพื่อส่งเสริมความปลอดภัยสำหรับนักศึกษาช่างอุตสาหกรรม ระดับปริญญาตรี 2) ประเมินคุณภาพของคู่มือปฏิบัติงานช่าง และ 3) ศึกษาผลการใช้คู่มือปฏิบัติงานช่างที่มีต่อความรู้และทักษะ ด้านความปลอดภัยของนักศึกษา รูปแบบการวิจัยเป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development: R&D) กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาช่างอุตสาหกรรม คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏ จำนวน 45 คน ได้มาโดยการเลือก แบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ (1) คู่มือปฏิบัติงานช่างเพื่อเพิ่มความปลอดภัย (2) แบบประเมินคุณภาพคู่มือโดยผู้เชี่ยวชาญ และ (3) แบบทดสอบวัดความรู้ด้านความปลอดภัยก่อนและหลังการใช้คู่มือ จำนวน 30 ข้อ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที (t-test)

ผลการวิจัยพบว่า 1) คู่มือปฏิบัติงานช่างเพื่อเพิ่มความปลอดภัยสำหรับนักศึกษาช่างอุตสาหกรรมระดับปริญญาตรี ที่พัฒนาขึ้นพบว่า มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.71$) 2) ผลการประเมินคุณภาพของคู่มือปฏิบัติงานช่างอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.79$, S.D=0.42) และ 3) ผลการเปรียบเทียบความรู้ด้านความปลอดภัยก่อนและหลังใช้คู่มือที่พัฒนาขึ้น พบว่านักศึกษามีคะแนนความรู้ ด้านความปลอดภัยหลังใช้คู่มือสูงกว่าก่อนใช้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 ($\bar{X}_{\text{ก่อน}}=12.45$, S.D=2.10, $\bar{X}_{\text{หลัง}}=17.82$, S.D=1.65)

คำสำคัญ : คู่มือปฏิบัติงานช่าง, ความปลอดภัยในการทำงาน, นักศึกษาช่างอุตสาหกรรม, การวิจัยและพัฒนา

Abstract

This research aimed to 1) develop a technical work manual to enhance safety among undergraduate industrial technology students; 2) evaluate the quality of the developed manual; and 3) examine the effects of the manual on students' safety knowledge and skills. The research employed a Research and Development (R&D) approach. The sample consisted of 45 undergraduate students in industrial technology from the Faculty of Industrial Technology, Rajabhat

University, selected through purposive sampling. The research instruments included: (1) A technical work manual for enhancing safety; (2) A quality assessment form evaluated by experts; and (3) A safety knowledge test consisting of 30 items administered before and after the implementation of the manual. The data were analyzed using mean, standard deviation, and t-test.

The findings revealed that: 1) The developed technical work manual was appropriate at the highest level ($\bar{X}=4.71$); 2) The overall quality of the manual was rated at the highest level ($\bar{X}=4.79$, S.D.=0.42); and 3) The students' post-test scores on safety knowledge were significantly higher than their pre-test scores at the .05 level (pre-test: $\bar{X}=12.45$, S.D.=2.10; post-test: $\bar{X}=17.82$, S.D.=1.65).

Keywords: Safety Manual, Workplace Safety, Industrial Technology Students, Research and Development

บทนำ

ในยุคที่ภาคอุตสาหกรรมมีการพัฒนาอย่างรวดเร็ว ทั้งด้านเทคโนโลยี เครื่องจักร และกระบวนการผลิต ความปลอดภัยในการทำงานจึงเป็นประเด็นสำคัญที่ไม่อาจมองข้าม โดยเฉพาะในสาขาช่างอุตสาหกรรมซึ่งเกี่ยวข้องกับการใช้เครื่องมือ เครื่องจักร และอุปกรณ์ที่มีความเสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุ หากขาดความรู้ ความเข้าใจ และทักษะด้านความปลอดภัยที่ถูกต้อง อาจนำไปสู่การบาดเจ็บ สูญเสียทรัพย์สิน หรือเกิดอุบัติเหตุ ร้ายแรงได้ การจัดการเรียนการสอนด้านช่างอุตสาหกรรมในระดับอุดมศึกษามุ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ทักษะ และสมรรถนะที่สอดคล้องกับการทำงานจริงในสถานประกอบการ (กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน, 2564)

สถาบันอุดมศึกษา โดยเฉพาะคณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรมในมหาวิทยาลัยราชภัฏ มีบทบาทสำคัญในการผลิตบัณฑิตด้านช่างอุตสาหกรรมที่มีสมรรถนะทั้งด้านวิชาชีพและความปลอดภัย เนื่องจากการจัดการเรียนการสอนที่ผ่านมา พบว่านักศึกษาบางส่วนยังขาดความรู้และทักษะด้านความปลอดภัยในการปฏิบัติงานจริง ขาดสื่อการเรียนรู้ที่เป็นระบบ ที่มีขั้นตอนชัดเจน และสอดคล้องกับบริบทของงานช่างอุตสาหกรรมโดยตรง ซึ่งจากสถิติของกระทรวงแรงงาน (2022) ระบุว่ากว่า 30% ของอุบัติเหตุในโรงงานเกิดจากความรู้ด้านความปลอดภัยไม่เพียงพอ ขณะที่งานวิจัยของ Occupational Safety and Health Administration (OSHA, 2021) พบว่า การมีคู่มือความปลอดภัยช่วยลดอุบัติเหตุในงานช่างได้ถึง 25–40 % แสดงให้เห็นว่าคู่มือความปลอดภัยเป็นองค์ประกอบสำคัญของการฝึกปฏิบัติงาน

แนวคิดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง (Experiential Learning) ของ Kolb (1984) ชี้ให้เห็นว่าผู้เรียนจะเกิดการเรียนรู้ที่มีความหมายเมื่อได้ลงมือปฏิบัติร่วมกับการสะท้อนคิด ขณะที่ทิสนา แชนณี (2560) ได้เสนอว่าการจัดการเรียนรู้ด้านทักษะจำเป็นต้องมีสื่อและแนวทางที่เป็นระบบ ชัดเจน และปลอดภัย เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้เชิงปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้วิจัยจึงเห็นความจำเป็นในการพัฒนาคู่มือปฏิบัติงานช่างเพื่อส่งเสริมความปลอดภัยสำหรับนักศึกษาช่างอุตสาหกรรมระดับปริญญาตรี เพื่อใช้เป็นเครื่องมือสนับสนุนการเรียนรู้ ลดความเสี่ยง ลดความผิดพลาดในการทำงาน และส่งเสริมการปฏิบัติงานอย่างปลอดภัย และยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับมาตรฐานวิชาชีพ ดังนั้น การพัฒนาคู่มือปฏิบัติงานช่างที่มีคุณภาพ ผ่านกระบวนการวิจัยและพัฒนาอย่างเป็นระบบ จึงเป็นแนวทางหนึ่งที่จะช่วยยกระดับคุณภาพการเรียนการสอน และเพิ่มความปลอดภัยให้กับนักศึกษาช่างอุตสาหกรรมได้อย่างเป็นรูปธรรม

นอกจากนี้ นักศึกษาช่างอุตสาหกรรมในปัจจุบันยังพบว่ามีความรู้ด้านความปลอดภัยค่อนข้างต่ำและมักปฏิบัติงานโดยอาศัยความเคยชิน (Chan & Lee, 2021) ทำให้เกิดความเสี่ยงในการปฏิบัติงานสูง การจัดทำ “คู่มือปฏิบัติงานช่างเพื่อเพิ่มความปลอดภัย” ที่ชัดเจน เข้าใจง่าย และเหมาะสมกับงานช่างระดับพื้นฐาน จึงเป็นแนวทางหนึ่งที่สามารถช่วยลดความเสี่ยงและส่งเสริมการเรียนรู้อย่างเป็นระบบได้ ดังนั้นจากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะพัฒนาคู่มือปฏิบัติงานช่างเพื่อส่งเสริมความปลอดภัยให้แก่นักศึกษาช่างอุตสาหกรรม เพื่อเป็นแนวทางในการเรียนรู้การทำงานอย่างถูกต้อง และปลอดภัย ทั้งในขณะกำลังศึกษาอยู่ และเมื่อได้ออกไปทำงานยังสถานประกอบการต่างๆ ในอนาคตต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาคู่มือปฏิบัติงานช่างเพื่อส่งเสริมความปลอดภัยสำหรับนักศึกษาช่างอุตสาหกรรมระดับปริญญาตรี
2. เพื่อประเมินคุณภาพของคู่มือปฏิบัติงานช่าง
3. เพื่อศึกษาผลการใช้คู่มือปฏิบัติงานช่างที่มีต่อความรู้และทักษะด้านความปลอดภัยของนักศึกษา

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีขอบเขตดังต่อไปนี้

ขอบเขตด้านเนื้อหา

ประกอบด้วยเนื้อหาด้านความปลอดภัยในการปฏิบัติงานช่างอุตสาหกรรม เช่น การใช้เครื่องมืออย่างถูกวิธี การป้องกันอุบัติเหตุ และข้อควรระวังในการทำงาน

ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร (Population) ที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาช่างอุตสาหกรรม สังกัดคณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏ ที่ลงทะเบียนเรียนในรายวิชาปฏิบัติการด้านช่างในภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2567

กลุ่มตัวอย่าง (Sample) ได้แก่ นักศึกษาช่างอุตสาหกรรมระดับปริญญาตรี จำนวน 45 คน ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยมีคุณสมบัติคือ เป็นนักศึกษาที่เรียนรายวิชาปฏิบัติการด้านช่างยังไม่เคยผ่านการอบรมด้านความปลอดภัยเชิงระบบอย่างเป็นทางการและสมัครใจเข้าร่วมการทดลอง

ขอบเขตด้านตัวแปร

ตัวแปรต้น ได้แก่ คู่มือปฏิบัติงานช่างเพื่อเพิ่มความปลอดภัย

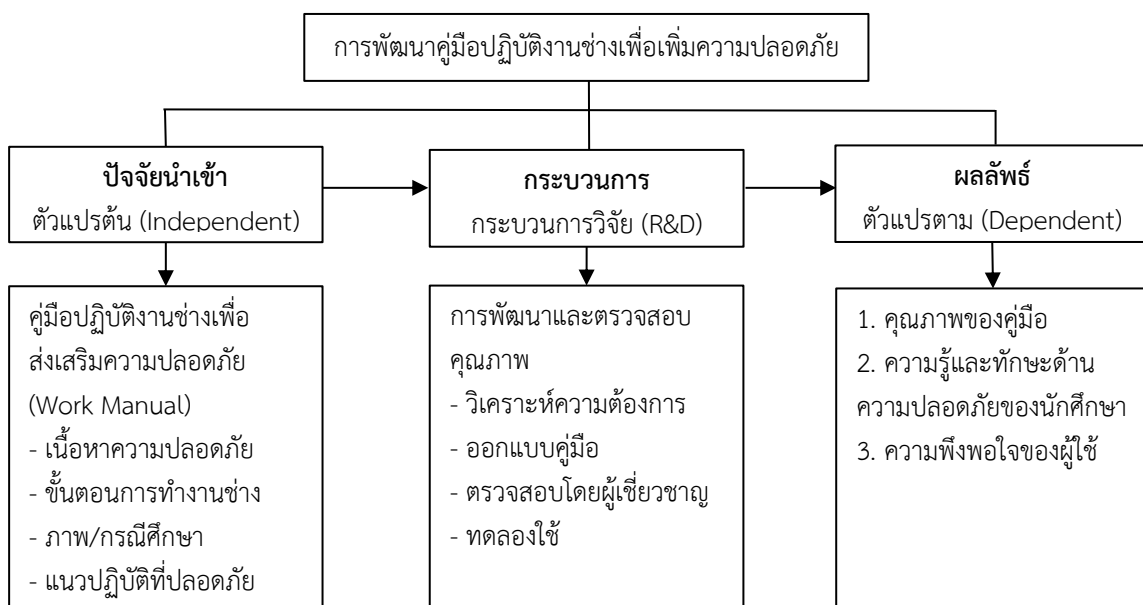
ตัวแปรตาม ได้แก่ ความรู้และทักษะด้านความปลอดภัยของนักศึกษา

ขอบเขตด้านระยะเวลา

ดำเนินการวิจัยในช่วงภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนาคู่มือปฏิบัติงานช่างเพื่อส่งเสริมความปลอดภัย สำหรับนักศึกษาช่างอุตสาหกรรมระดับปริญญาตรี สังกัดคณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏ” ครั้งนี้มีกรอบแนวคิดที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้น กระบวนการ และตัวแปรตาม แสดงดังภาพที่ 1



ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยเรื่อง การพัฒนาคู่มือปฏิบัติงานช่างเพื่อส่งเสริมความปลอดภัย สำหรับนักศึกษาช่างอุตสาหกรรม ระดับปริญญาตรี สังกัดคณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏ เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) ร่วมกับการวิจัยเชิงปริมาณ โดยมีขั้นตอนการดำเนินการวิจัยที่สำคัญ ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 วิเคราะห์สภาพปัญหาและความต้องการ

ผู้วิจัยศึกษาสภาพปัญหาเกี่ยวกับความปลอดภัยในการเรียนรายวิชาปฏิบัติการด้านช่างอุตสาหกรรม จากเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และการสังเกตพฤติกรรมการทำงานของนักศึกษา ซึ่งพบว่ายังขาดสื่อหรือคู่มือที่อธิบายขั้นตอนการทำงานอย่างปลอดภัยอย่างเป็นระบบ ส่งผลให้เกิดความเสี่ยงต่ออุบัติเหตุในการฝึกปฏิบัติ

ขั้นตอนที่ 2 ออกแบบและพัฒนาคู่มือปฏิบัติงานช่าง

ผู้วิจัยออกแบบและพัฒนาคู่มือปฏิบัติงานช่างเพื่อส่งเสริมความปลอดภัย โดยยึดหลักการพัฒนาสื่อการเรียนการสอนเชิงระบบ และแนวคิดการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง (Learning by Doing) เน้นหาคอบคลุมความรู้ด้านความปลอดภัย ขั้นตอนการทำงานช่าง อุปกรณ์ป้องกันอันตราย และกรณีศึกษาประกอบภาพ เพื่อให้ นักศึกษาสามารถเรียนรู้และนำไปใช้ได้จริง

ขั้นตอนที่ 3 ตรวจสอบคุณภาพและความเหมาะสมของคู่มือ

นำคู่มือปฏิบัติงานช่างที่พัฒนาขึ้นเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญด้านความปลอดภัยในงานอุตสาหกรรมและการจัดการเรียนการสอน จำนวน 5 คน ประเมินคุณภาพในด้านเนื้อหา ความถูกต้อง ความเหมาะสมของรูปแบบ และการนำไปใช้ประโยชน์ โดยใช้แบบประเมินมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จากนั้นนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงคู่มือให้สมบูรณ์

ขั้นตอนที่ 4 ทดลองใช้คู่มือกับกลุ่มตัวอย่าง

นำคู่มือปฏิบัติงานช่างที่ผ่านการปรับปรุงแล้วไปลองใช้ (Try out) กับนักศึกษาที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน แล้วนำมาสรุปและประเมินอีกครั้งจนมั่นใจ จากนั้นจึงนำไปใช้จริงกับกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นนักศึกษาช่างอุตสาหกรรมระดับปริญญาตรี จำนวน 45 คน โดยดำเนินการทดสอบความรู้ด้านความปลอดภัยก่อนใช้คู่มือ (Pretest) จากนั้นให้นักศึกษาใช้คู่มือประกอบการเรียนและฝึกปฏิบัติ และทดสอบความรู้หลังใช้คู่มือ (Posttest)

ขั้นตอนที่ 5 เก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล

เก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบประเมินคุณภาพคู่มือโดยผู้เชี่ยวชาญ แบบทดสอบก่อนและหลังการใช้คู่มือ และแบบสอบถามความพึงพอใจของผู้ใช้คู่มือ จากนั้นจึงนำข้อมูลมาวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ การทดสอบค่าทีแบบกลุ่มตัวอย่างสัมพันธ์กัน (Paired Samples t-test) เพื่อเปรียบเทียบผลก่อนและหลังการใช้คู่มือ โดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ขั้นตอนที่ 6 สรุปผล อภิปรายผล

ผู้วิจัยนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลมาสรุป อภิปรายผลโดยเชื่อมโยงกับแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พร้อมทั้งเสนอข้อเสนอแนะเพื่อการนำไปใช้ประโยชน์และทำการเผยแพร่ต่อไป

ผลการวิจัย

1. การพัฒนาคู่มือปฏิบัติงานช่าง เพื่อส่งเสริมความปลอดภัยสำหรับนักศึกษาช่างอุตสาหกรรมระดับปริญญาตรี

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนาคู่มือปฏิบัติงานช่างเพื่อส่งเสริมความปลอดภัยสำหรับนักศึกษาช่างอุตสาหกรรมระดับปริญญาตรี สังกัดคณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏ” ครั้งนี้ มีที่มาจากปัญหาการขาดแคลนสื่อคู่มือปฏิบัติ งานที่เป็นระบบ และเน้นความปลอดภัยโดยเฉพาะในงานช่าง ซึ่งส่งผลให้ผู้เรียนและผู้ปฏิบัติงานมีความเสี่ยงต่ออุบัติเหตุ และขาดความรู้ความเข้าใจด้านความปลอดภัยอย่างถูกต้อง การวิจัยจึงมุ่งพัฒนาคู่มือปฏิบัติงานช่างที่มีเนื้อหาถูกต้อง ชัดเจน เป็นขั้นตอน และสามารถนำไปใช้ในการปฏิบัติงานจริงได้ เพื่อยกระดับความปลอดภัยในการเรียนและการทำงานด้านช่าง ดังแสดงในตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 ผลการพัฒนาคู่มือปฏิบัติงานช่างเพื่อส่งเสริมความปลอดภัย

องค์ประกอบของคู่มือ	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	S.D.	ระดับ
1.เนื้อหา (Content)	4.72	0.45	มากที่สุด
2.ขั้นตอนการปฏิบัติงาน	4.68	0.49	มากที่สุด
3.ข้อความระบุงด้านความปลอดภัย	4.75	0.43	มากที่สุด
4.การใช้อุปกรณ์ป้องกันส่วนบุคคล	4.70	0.46	มากที่สุด
รวม	4.71	0.46	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 จะพบว่า คู่มือปฏิบัติงานช่างเพื่อส่งเสริมความปลอดภัยสำหรับนักศึกษาช่างที่พัฒนาขึ้น มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.71$) เนื่องจากผู้วิจัยได้ใช้กระบวนการวิจัยและพัฒนา (Research and Development: R&D) โดยคู่มือที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ เนื้อหา (Content), ขั้นตอนการปฏิบัติงาน, ข้อความระบุงด้านความปลอดภัย และการใช้อุปกรณ์ป้องกันส่วนบุคคล ซึ่งมีการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือโดยผู้เชี่ยวชาญ ที่มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้ มีความถูกต้องของเนื้อหา และมีความเหมาะสมในการนำไปใช้ในบริบทการเรียนการสอนด้านช่างอุตสาหกรรม กระบวนการ พัฒนาคู่มือได้ดำเนินการอย่างเป็นระบบ ตั้งแต่การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน การออกแบบ การสร้าง การตรวจสอบคุณภาพ และการปรับปรุงแก้ไข ทำให้ได้คู่มือที่สามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับรายวิชา ปฏิบัติการช่าง และครอบคลุมประเด็นด้านความปลอดภัยในการทำงานอย่างเป็นระบบ

2. การประเมินคุณภาพของคู่มือปฏิบัติงานช่าง สามารถแสดงผลการประเมินเป็นตารางได้ดังนี้

ตารางที่ 2 ผลการประเมินคุณภาพของคู่มือปฏิบัติงานช่างโดยผู้เชี่ยวชาญ

ด้านการประเมิน	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	S.D.	ระดับ
1. ความถูกต้องของเนื้อหา	4.80	0.41	มากที่สุด
2. ความชัดเจนของภาษา	4.76	0.44	มากที่สุด
3. ความเหมาะสมในการนำไปใช้	4.78	0.42	มากที่สุด
4. ความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์	4.82	0.39	มากที่สุด
รวม	4.79	0.42	มากที่สุด

จากผลการประเมินคุณภาพของคู่มือปฏิบัติงานช่างโดยผู้เชี่ยวชาญ ดังแสดงในตารางที่ 2 พบว่า ผลการพัฒนาคู่มือปฏิบัติงานช่างที่พัฒนาขึ้นมีคุณภาพอยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด จากการประเมินคุณภาพของคู่มือปฏิบัติงานช่างเพื่อส่งเสริมความปลอดภัยของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 คน ซึ่งมีความเชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีอุตสาหกรรมและด้านความปลอดภัยในการทำงาน ทำให้ทราบว่าคู่มือปฏิบัติงานช่างที่พัฒนาขึ้นมีคุณภาพโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.79$, S.D.=0.42) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านเนื้อหา มีความถูกต้องครบถ้วน และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.80$, S.D.=0.41) ด้านการนำเสนอ มีความชัดเจนของภาษา เข้าใจง่าย อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.76$, S.D.=0.44) และมีความเหมาะสมในการนำไปใช้ออยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.78$, S.D.=0.42) และมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.82$, S.D.=0.39) เช่นกัน และโดยภาพคู่มือปฏิบัติงานช่างที่พัฒนาขึ้นมีคุณภาพอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.79$, S.D.=0.42)

จากผลการค้นพบดังกล่าว ชี้ให้เห็นว่าคู่มือมีความถูกต้องตามหลักวิชาการ เหมาะสมกับผู้ใช้งานและสามารถนำไปใช้ได้จริง ส่งเสริมความปลอดภัยให้แก่บุคลากรในการปฏิบัติงานอย่างมีคุณภาพในระดับมากที่สุด เนื่องจากมีองค์ประกอบครบถ้วน ทั้งด้านเนื้อหา ความถูกต้องทางวิชาการ ความเหมาะสมของภาษา และความสอดคล้องกับบริบทของงานช่าง การออกแบบคู่มือ มีการยึดหลักการพัฒนาสื่อเชิงระบบ (System Approach) มีการวิเคราะห์ผู้เรียนและบริบทการใช้งาน และรวมถึงการตรวจสอบคุณภาพด้วย IOC โดยผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Andrews (1980) ที่ระบุว่าขั้นตอนการวิเคราะห์ ออกแบบ และประเมินเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาสื่อให้มีคุณภาพ ซึ่งผลดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าการพัฒนาคู่มือโดยอาศัยแนวคิด

การพัฒนาสื่อการเรียนการสอนเชิงระบบ (Systematic Instructional Design) ช่วยให้เนื้อหาที่มีความเป็นลำดับขั้น ชัดเจน และเหมาะสมกับบริบทของผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Dick and Carey ที่เน้นการออกแบบสื่อโดยคำนึงถึงผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และการเชื่อมโยงวัตถุประสงค์ เนื้อหา และการประเมินผลอย่างเป็นระบบ

สรุปได้ว่า คู่มือปฏิบัติงานช่างเพื่อส่งเสริมความปลอดภัยที่พัฒนาขึ้นมีคุณภาพอยู่ในระดับมากที่สุด และมีความเหมาะสมสำหรับนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาปฏิบัติการช่าง

3. ผลการใช้คู่มือปฏิบัติงานช่างที่มีต่อความรู้และทักษะด้านความปลอดภัยของนักศึกษา ทั้งก่อนและหลัง สามารถแสดงเป็นตาราง ดังนี้

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบความรู้ด้านความปลอดภัยก่อนและหลังใช้คู่มือ

กลุ่มตัวอย่าง	N	$\bar{X}$	S.D.	t	Sig.
ก่อนใช้คู่มือ	30	12.45	2.10	-	-
หลังใช้คู่มือ	30	17.82	1.65	12.36*	.000

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบความรู้ด้านความปลอดภัยก่อนและหลังจากการใช้คู่มือที่พัฒนาขึ้น พบว่าก่อนการใช้คู่มือจะมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 12.45 (S.D.=2.10) และภายหลังจากได้ใช้คู่มือแล้วค่าเฉลี่ยเพิ่มขึ้นมาเป็น 17.82 (S.D.=1.65) มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ทำให้ทราบว่าคู่มือปฏิบัติงานช่างเพื่อส่งเสริมความปลอดภัยสำหรับนักศึกษาช่างอุตสาหกรรมระดับปริญญาตรี ที่ใช้กระบวนการวิจัยและพัฒนา (Research and Development: R&D) นั้น จะได้คู่มือปฏิบัติงานช่างที่มีโครงสร้างเนื้อหาครบถ้วน สอดคล้องกับรายวิชาปฏิบัติการช่าง และครอบคลุมประเด็นด้านความปลอดภัยในการทำงานอย่างเป็นระบบ ซึ่งคู่มือที่ได้พัฒนาขึ้นประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ คำชี้แจง และวัตถุประสงค์ของคู่มือ, เนื้อหาความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับความปลอดภัยในการปฏิบัติงานช่าง, ขั้นตอนการปฏิบัติงานช่างในแต่ละกิจกรรมอย่างเป็นลำดับขั้น และข้อควรระวังและแนวทางป้องกันอุบัติเหตุในการทำงานและจากการนำคู่มือการปฏิบัติงานช่างดังกล่าวไปใช้จริง และผู้วิจัยได้ทำการประเมินทักษะด้านความปลอดภัยของนักศึกษา ได้พบว่านักศึกษามีทักษะด้านความปลอดภัยอยู่ในระดับมาก ดังแสดงในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ผลการประเมินทักษะด้านความปลอดภัยของนักศึกษาหลังใช้คู่มือ

รายการประเมินทักษะ	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	S.D.	ระดับ
1. การปฏิบัติตามขั้นตอนอย่างถูกต้อง	4.60	0.50	มาก
2. การใช้อุปกรณ์ป้องกันส่วนบุคคล	4.65	0.48	มาก
3. ความระมัดระวังในการทำงาน	4.58	0.49	มาก
4. การประเมินความเสี่ยงเบื้องต้น	4.66	0.47	มาก
รวม	4.62	0.47	มาก

จากตารางที่ 4 ผลการประเมินทักษะด้านความปลอดภัยของนักศึกษาหลังจากได้นำคู่มือไปปฏิบัติจริง พบว่ามีทักษะทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ การปฏิบัติตามขั้นตอนอย่างถูกต้อง, การใช้อุปกรณ์ป้องกันส่วนบุคคล, ความระมัดระวังในการทำงาน และการประเมินความเสี่ยงเบื้องต้น อยู่ในเกณฑ์มาก ($\bar{X}$ =4.62, S.D.=0.47) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

สรุปและอภิปรายผล

ในการวิจัยเพื่อพัฒนาคู่มือปฏิบัติงานช่างเพื่อส่งเสริมความปลอดภัย สำหรับนักศึกษาช่างอุตสาหกรรมระดับปริญญาตรีสังกัดคณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏ โดยผู้วิจัยได้กำหนดวัตถุประสงค์ไว้ 3 ข้อ คือ เพื่อพัฒนาคู่มือปฏิบัติงานช่างเพื่อส่งเสริมความปลอดภัยสำหรับนักศึกษาช่างอุตสาหกรรมระดับปริญญาตรี, เพื่อประเมินคุณภาพของคู่มือปฏิบัติงานช่าง และ

เพื่อศึกษาผลการใช้คู่มือปฏิบัติงานช่างที่มีต่อความรู้และทักษะด้านความปลอดภัยของนักศึกษา โดยใช้กระบวนการวิจัยที่เป็นระบบจนได้รับผลเป็นที่น่าพอใจ ซึ่งผู้วิจัยจะขอนำเสนอรายละเอียดและข้อค้นพบ เพื่อนำไปสู่แนวทางการนำไปปฏิบัติและใช้จริงในการจัดการเรียนการสอนนักศึกษาช่างอุตสาหกรรมในระดับอุดมศึกษา ต่อไป ดังจะนำเสนอผลที่ได้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ดังนี้

1. การพัฒนาคู่มือปฏิบัติงานช่างเพื่อส่งเสริมความปลอดภัยสำหรับนักศึกษาช่างอุตสาหกรรมระดับปริญญาตรี ผลการวิจัยพบว่าคู่มือปฏิบัติงานช่างที่พัฒนาขึ้นมีองค์ประกอบที่ครบถ้วน มีความเป็นระบบชัดเจน และเหมาะสมกับผู้เรียนในระดับอุดมศึกษา โดยประกอบด้วยเนื้อหาด้านขั้นตอนการปฏิบัติงาน ข้อควรระวัง การใช้อุปกรณ์ป้องกันส่วนบุคคล และแนวทางการป้องกันอุบัติเหตุ ซึ่งส่งผลให้ผู้เรียนสามารถทำความเข้าใจและนำไปใช้ได้อย่างถูกต้อง ซึ่งการค้นพบผลดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าการพัฒนาสื่อการเรียนรู้ที่มีลักษณะเป็น “คู่มือเชิงปฏิบัติ” ช่วยให้การจัดการเรียนการสอนมีโครงสร้างที่ชัดเจน และเอื้อต่อการเรียนรู้ด้วยตนเองของผู้เรียน สอดคล้องกับแนวคิดของ ทิศนา ขมณี ที่เน้นการจัดการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญและการออกแบบสื่อที่ส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเอง ในเชิงประโยชน์ต่อการจัดการเรียนการสอน คู่มือที่พัฒนาขึ้นสามารถใช้เป็นเครื่องมือประกอบการสอนที่ช่วยลดความคลาดเคลื่อนในการถ่ายทอดเนื้อหา ทำให้ผู้สอนสามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้อย่างเป็นระบบและราบรื่นมากขึ้น อีกทั้งยังสามารถใช้เป็นเอกสารอ้างอิงสำหรับผู้เรียนทั้งก่อน ระหว่าง และหลังการปฏิบัติงาน ซึ่งช่วยเพิ่มประสิทธิภาพของการเรียนรู้ในระยะยาว

2. การประเมินคุณภาพคู่มือปฏิบัติงานช่างโดยผู้เชี่ยวชาญพบว่า คู่มือมีคุณภาพอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งในด้านเนื้อหา ความถูกต้อง ความชัดเจนของภาษา และความเหมาะสมในการนำไปใช้ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าคู่มือที่พัฒนาขึ้นมีความน่าเชื่อถือ และสามารถนำไปใช้ในสถานการณ์จริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผลดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนาสื่อการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ ซึ่งต้องผ่านกระบวนการตรวจสอบและประเมินจากผู้เชี่ยวชาญ เพื่อให้มั่นใจว่าสื่อมีความถูกต้องและเหมาะสมต่อผู้เรียน ในมุมของการนำไปใช้ ผลการวิจัยนี้ชี้ให้เห็นว่าคู่มือสามารถเป็น “เครื่องมือมาตรฐาน” (Standardized Instructional Tool) สำหรับการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาปฏิบัติด้านช่างอุตสาหกรรมได้ โดยช่วยให้ผู้สอนในแต่ละรายวิชาสามารถใช้แนวทางเดียวกันในการสอนด้านความปลอดภัย ลดความแตกต่างของคุณภาพการสอน และสร้างมาตรฐานด้านความปลอดภัยในสถานศึกษา และนอกจากนี้ ยังสามารถนำไปพัฒนาเป็นเอกสารกลางของคณะหรือหลักสูตร เพื่อใช้กำกับการเรียนการสอนในรายวิชาปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม

3. การศึกษาผลการใช้คู่มือปฏิบัติงานช่างที่มีต่อความรู้และส่งเสริมทักษะด้านความปลอดภัยของนักศึกษา ผลการวิจัยพบว่านักศึกษามีความรู้และทักษะด้านความปลอดภัยเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญหลังการใช้คู่มือ โดยสามารถปฏิบัติงานได้อย่างถูกต้องปลอดภัย และมีความสามารถในการใช้อุปกรณ์ป้องกันส่วนบุคคล รวมถึงการประเมินความเสี่ยงเบื้องต้นได้ดีขึ้น ผลดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าคู่มือปฏิบัติงานช่างไม่เพียงแต่เป็นสื่อให้ความรู้ แต่ยังเป็นเครื่องมือที่ช่วยพัฒนาทักษะเชิงปฏิบัติของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับแนวคิดของ Bloom (1956) ในด้านพุทธิพิสัย และแนวคิดของ Simpson (2018) ในด้านทักษะพิสัย ที่เน้นการเรียนรู้ผ่านการฝึกปฏิบัติอย่างเป็นขั้นตอน ในเชิงการนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน ผลการวิจัยนี้ชี้ให้เห็นว่า การใช้คู่มือร่วมกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงปฏิบัติ จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้แบบบูรณาการ ทั้งความรู้และทักษะ ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของการผลิตบัณฑิตสายช่างอุตสาหกรรมที่มีคุณภาพ และนอกจากนี้ การที่ผู้เรียนมีทักษะด้านความปลอดภัยที่ดีขึ้น ยังช่วยลดความเสี่ยงในการเกิดอุบัติเหตุในระหว่างการเรียนรู้ และเตรียมความพร้อมในการทำงานจริงในสถานประกอบการ

ดังนั้น จะเห็นได้ว่าจากผลการวิจัยดังที่ได้กล่าวมา สามารถสังเคราะห์ได้ว่าคู่มือปฏิบัติงานช่างที่พัฒนาขึ้นมีคุณลักษณะสำคัญ คือ มีความเป็นระบบ มีคุณภาพ และสามารถพัฒนาผู้เรียนได้ทั้งด้านความรู้และทักษะด้านความปลอดภัย จุดเด่นสำคัญของคู่มือ คือ การบูรณาการองค์ความรู้ด้านความปลอดภัยเข้ากับการปฏิบัติงานจริง ทำให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่างมีความหมาย (Meaningful Learning) และนำไปใช้ได้จริง คู่มือฉบับนี้จึงสามารถใช้เป็น “ต้นแบบ (Prototype Model)” ในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นความปลอดภัยในงานช่างอุตสาหกรรมได้ โดยสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในลักษณะต่างๆ ได้แก่การพัฒนาเป็น

คู่มือมาตรฐานประจำรายวิชา การใช้เป็นแนวทางในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงปฏิบัติ การพัฒนาเป็นหลักสูตรหรือโมดูลด้านความปลอดภัย และสามารถขยายผลไปสู่สาขาวิชาอื่นที่มีลักษณะการเรียนรู้แบบปฏิบัติได้ ในภาพรวมแล้ว งานวิจัยนี้จึงมีคุณค่าเชิงวิชาการและเชิงปฏิบัติ โดยช่วยยกระดับคุณภาพการจัดการเรียนการสอนด้านช่างอุตสาหกรรม และส่งเสริมวัฒนธรรมความปลอดภัยในสถานศึกษาอย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อการนำไปใช้ประโยชน์

- 1.1 ควรนำคู่มือไปใช้ในรายวิชาปฏิบัติทุกสาขาช่าง และพัฒนาเป็น E-Manual
- 1.2 ใช้เป็นสื่อประกอบการเรียนการสอนในรายวิชาปฏิบัติการด้านช่างอุตสาหกรรม
- 1.3 ใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาสื่อหรือคู่มือด้านความปลอดภัยในสาขาวิชาช่างอื่น ๆ
- 1.4 ใช้เป็นเครื่องมือในการเสริมสร้างวัฒนธรรมความปลอดภัยในสถานศึกษาและการฝึกปฏิบัติงานจริง

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

- 2.1 ควรศึกษากับกลุ่มตัวอย่างที่หลากหลายและเปรียบเทียบกับสื่อดิจิทัลรูปแบบอื่น
- 2.2 ควรขยายกลุ่มตัวอย่างไปยังสถาบันหรือสาขาวิชาช่างที่หลากหลาย รวมทั้งศึกษาผลในระยะยาวเกี่ยวกับ

พฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงานจริง

เอกสารอ้างอิง

- กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน. (2564). *ข้อมูลผลงานสำคัญกระทรวงแรงงานประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 รอบ 6 เดือน (ตุลาคม 2563 - มีนาคม 2564)*. <https://www.mol.go.th>
- Andrews, D. H., & Goodson, L. A. (1980). A comparative analysis of models of instructional design. *Journal of Instructional Development*, 3(4), 2–16.
- Bandura, A. (1977). *Social learning theory*. Prentice-Hall.
- Bloom, B., Engelhart, M., Furst, E., Hill, W., & Krathwohl, D. (1956). *Taxonomy of education objectives the classification of educational goals: Handbook 1, cognitive domain*. New York: David McKay Company, Inc.
- Chaiya, S. (2022). *Vocational education teaching and learning management*. Sukhothai Thammathirat Open University.
- Chan, C. K., & Lee, K. K. (2021). Reflection literacy: A multilevel perspective on the challenges of using reflections in higher education through a comprehensive literature review. *Educational Research Review*, 32, 100376.
- Choosri, J. (2021). Development of an operational manual media to promote safety for certificate-level students. *Journal of Vocational Education Studies*, 14(2), 45–57.
- Clark, R. E. (1983). Reconsidering research on learning from media. *Review of Educational Research*, 53(4), 445–459.
- Deming, W. E. (1986). *Out of the crisis*. MIT Press.
- Dewey, J. (1938). *Experience and education*. Macmillan.
- Dick, W., Carey, L., & Carey, J. O. (2015). *The systematic design of instruction* (8th ed.). Pearson.
- Duangkaew, T. (2020). Workplace safety of industrial technology students. *Journal of Vocational Education Research and Development*, 8(1), 89–100.
- Ericsson, K. A., Krampe, R. T., & Tesch-Römer, C. (1993). The role of deliberate practice in the acquisition of expert performance. *Psychological Review*, 100(3), 363–406.
- Gagné, R. M. (1985). *The conditions of learning and theory of instruction* (4th ed.). Holt, Rinehart & Winston.
- Gibson, J. J. (1979). *The ecological approach to visual perception*. Houghton Mifflin.
- Goetsch, D. L., & Davis, S. B. (2019). *Quality management for organizational excellence*. Pearson.

- Hirumi, A., & Bays, C. L. (2015). The ADDIE model. In J. M. Spector (Ed.), *The SAGE encyclopedia of educational technology* (pp. 20–23). SAGE Publications.
- Khamanee, T. (2017). *The science of teaching: Knowledge for effective learning process design* (21st ed.). Chulalongkorn University Press.
- Knowles, M. S. (1980). *The modern practice of adult education*. Prentice Hall.
- Koetphol, B. (2019). *Risk assessment in industrial technical work for accident prevention*. Chulalongkorn University Press.
- Kolb, A. D., Rubin, M. I., & Osland, J. (1991). *Organizational behavior: An experiential approach* (5th ed.). Prentice-Hall.
- Kolb, D. A. (1984). *Experiential learning: Experience as the source of learning and development*. Prentice-Hall.
- Madlae, W., Sriopas, A., & Lertwisuttipaiboon, S. (2022). Comparison of occupational safety knowledge before and after using an operational manual for production workers in a rubber glove factory. *Journal of Safety and Health*, 15(2), 173–188.
- Mayer, R. E. (2009). *Multimedia learning*. Cambridge University Press.
- Michaels, D., & Barab, J. (2021). The Occupational Safety and Health Administration at 50: Protecting workers in a changing economy. *American Journal of Public Health*, 110(5), 631–635.
- Narinsri, S. (2021). Effects of using an operational manual on learners' safety skills. *Journal of Industrial Technology*, 10(3), 112–127.
- Occupational Safety and Health Administration. (2021). *Recommended practices for safety and health programs*. U.S. Department of Labor.
- Paivio, A. (1986). *Mental representations*. Oxford University Press.
- Reason, J. (1990). *Human error*. Cambridge University Press.
- Rita C. Richey, James D. Klein, Monica W. Tracey. (2011). *Instructional design*. Routledge.
- Riuancharoenkul, S. (2017). *Guidelines for developing work safety practices according to safety operation manuals of electrical trouble-shooting technicians at the provincial electricity authority region 2 (central region)*. <https://buuir.buu.ac.th/bitstream/1234567890/6696/1/fulltext.pdf>
- Simpson, J. T., & Durbin, R. (2012). Efficient de novo assembly of large genomes using compressed data structures. *Genome Research*, 22, 549–556.
- Srinuan, K. (2019). *Development of a safety manual for industrial technical work for vocational students* [Master's thesis, King Mongkut's University of Technology North Bangkok].
- Sujitwanich, C. (2020). *Effects of behavior-based safety processes on safety behavior of workers at an electrical substation construction site* [Master's thesis, Burapha University].
- Thammason, V. (2019). *Safety manual in industrial factories*. Rajamangala University of Technology.
- Thampalang, S. (2018). *Learning media development*. Sukhothai Thammathirat Open University.
- Tolman, E. C. (1948). Cognitive maps in rats and men. *Psychological Review*, 55(4), 189–208.
- Wongnan, K. (2021). *Safety in industrial technical work*. SE-ED Publishing.

การพัฒนาหลักสูตรเสริมโดยใช้แนวคิด TPACK ร่วมกับการใช้เกมเป็นฐานเพื่อส่งเสริม ความสามารถในการออกแบบสื่อการสอนวิทยาศาสตร์สำหรับนักศึกษาครู

Development of a Supplementary Curriculum Using the TPACK Framework and Game-Based Learning to Enhance Science Instructional Media Design Abilities for Pre-service Teachers

วุฒิชัย ฤทธิ¹, จาตุรงค์ ผลประเสริฐ^{2*}, ณัฐนันท์ เจียรประดิษฐ์³, เฉินยี เม่ง⁴, วรณา วัฒนา¹
และศิริวรรณ วณิชวัฒนวรชัย⁵

Wuttichai Ritti¹, Jaturong Phonprasert^{2*}, Nattanun Jienpradith³, Chenyi Meng⁴, Wanna Wattana¹
and Siriwan Vanichwatanavorachai⁵

¹คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี 76000

¹ Faculty of Science and Technology, Phetchaburi Rajabhat University, Phetchaburi 76000

²ภาควิชาเคมี คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร จังหวัดนครปฐม 73000

² Department of Chemistry, Faculty of Science, Silpakorn University, Nakhon Pathom 73000

³กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ โรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัยศิลปากร (มัธยมศึกษา) จังหวัดนครปฐม 73000

³ Demonstration School, Silpakorn University (Secondary Level), Nakhon Pathom 73000

⁴ภาควิชาการสอนภาษานานาชาติ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร จังหวัดนครปฐม 73000

⁴ Department of International Language Teaching, Faculty of Education, Silpakorn University, Nakhon Pathom 73000

⁵คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร จังหวัดนครปฐม 73000

⁵ Faculty of Education, Silpakorn University, Nakhon Pathom 73000

*To whom correspondence should be addressed. e-mail: phonprasert_j@su.ac.th

Received: 14 December 2025, Revised: 15 March 2026, Accepted: 19 April 2026

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาและหาคุณภาพของหลักสูตรเสริมโดยใช้แนวคิด TPACK ร่วมกับการใช้เกมเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมความสามารถในการออกแบบสื่อการสอนวิทยาศาสตร์สำหรับนักศึกษาครู และ 2) ศึกษาประสิทธิภาพของหลักสูตรเสริมที่พัฒนาขึ้น โดยดำเนินการวิจัยตามกระบวนการวิจัยและพัฒนา ผสมผสานวิธีการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักศึกษาครูระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 4 สาขาวิชาชีววิทยา คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา 1 ภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2568 จำนวน 19 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ หลักสูตรเสริมฯ คู่มือการใช้หลักสูตร แบบทดสอบวัดความรู้ แบบวัดความสามารถในการออกแบบสื่อการสอน และแบบประเมินความพึงพอใจ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย พบว่า 1. หลักสูตรเสริมที่พัฒนาขึ้นมีองค์ประกอบสำคัญ 6 ด้าน ได้แก่ 1) หลักการ 2) จุดมุ่งหมาย 3) โครงสร้าง 4) เนื้อหาสาระ 5) การจัดการเรียนรู้ และ 6) การวัดประเมินผล และมีกระบวนการพัฒนาหลักสูตร 7 ขั้นตอน คือ 1) การวิเคราะห์ความต้องการในการพัฒนาหลักสูตร 2) การกำหนดจุดมุ่งหมาย 3) การคัดเลือกและจัดเนื้อหาสาระ 4) การเลือกประสบการณ์การเรียนรู้ 5) การดำเนินการใช้หลักสูตร 6) การประเมินและทบทวนหลักสูตร และ 7) การปรับปรุงและให้ข้อเสนอแนะ

โดยมุ่งเน้นการบูรณาการความรู้เนื้อหา วิธีการสอน และเทคโนโลยี (TPACK) ผ่านกลยุทธ์การเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐาน (Game-Based Learning) และการใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (Generative AI) ผลการตรวจสอบคุณภาพโดยผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า หลักสูตรเสริมมีคุณภาพในระดับเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.78; SD= 0.43) และคู่มือการใช้หลักสูตรมีความเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.86; SD=0.29) 2. ผลการศึกษาประสิทธิภาพของหลักสูตร พบว่า 1) นักศึกษามีความรู้เกี่ยวกับการออกแบบสื่อการสอน วิทยาศาสตร์หลังการอบรมอยู่ในระดับดีมาก โดยมีคะแนนเฉลี่ย 17.53 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 87.63 2) ความสามารถในการออกแบบสื่อการสอนวิทยาศาสตร์ของนักศึกษาครูอยู่ในระดับดี ($\bar{X}$ = 15.74; SD=3.07) โดยนักศึกษาร้อยละ 89.47 มีความสามารถอยู่ในระดับดีถึงดีเยี่ยม จุดเด่นคือความถูกต้องของเนื้อหาและความคิดสร้างสรรค์ และ 3) นักศึกษามีความพึงพอใจต่อหลักสูตรเสริมโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.59; SD=0.51) โดยมีความพึงพอใจสูงสุดในด้านผลลัพธ์ และประโยชน์ที่ได้รับจากการนำไปประยุกต์ใช้จริง

คำสำคัญ : การพัฒนาหลักสูตร เกมเป็นฐาน TPACK การออกแบบสื่อการสอนวิทยาศาสตร์ นักศึกษาครู

Abstract

The objectives of this research were to: 1) develop and validate the quality of a supplementary curriculum utilizing the Technological Pedagogical Content Knowledge (TPACK) framework integrated with Game-Based Learning (GBL) to enhance science instructional media design ability for pre-service teachers, and 2) study the effectiveness of the developed curriculum. This study employed a Research and Development (R&D) process combined with a Mixed Methods Research approach. The sample group consisted of 19 fourth-year undergraduate students majoring in Biology, Faculty of Science and Technology, Phetchaburi Rajabhat University, enrolled in the Internship 1 course during the first semester of the academic year 2025, selected via purposive sampling. The research instruments included the supplementary curriculum, a curriculum implementation manual, a knowledge test, an instructional media design ability assessment (using scoring rubrics), and a satisfaction questionnaire. Data were analyzed using percentage, mean, standard deviation, and content analysis.

The research findings were as follows: 1. The developed supplementary curriculum consists of six key components: 1. principles, 2. objectives, 3. structure, 4. content, 5. learning management, and 6. measurement and evaluation; and involves seven development steps; 1. Needs analysis 2. Formulation of objectives 3. Selection and organization of content 4. Selection of learning experiences 5. Curriculum implementation 6. Curriculum evaluation and review and 7. Curriculum improvement and feedback. The curriculum focuses on integrating Content, Pedagogy, and Technology knowledge (TPACK) through Game-Based Learning strategies and Generative AI technology. Expert validation indicated that the supplementary curriculum had the highest level of appropriateness ($\bar{X}$ =4.78; SD=0.43), and the curriculum implementation manual was also rated at the highest level of appropriateness ($\bar{X}$ =4.86; SD= 0.29). 2. Regarding the effectiveness of the curriculum, the results revealed that: 1) Pre-service teachers' knowledge of science instructional media design after training was at a very good level, with a mean score of 17.53, representing 87.63 percent. 2) The ability to design science instructional media was at a good level overall ($\bar{X}$ =15.74; SD=3.07), with 89.47 percent of students achieving good to excellent levels; notable strengths were content accuracy and creativity. 3) Pre-service teachers' satisfaction with the supplementary curriculum was at the highest level overall ($\bar{X}$ =4.59; SD=0.51), with the highest satisfaction reported in the aspect of results and benefits gained from practical application.

Keywords: Curriculum Development, Game-Based Learning, TPACK, Science Instructional Media Design, Pre-service Teachers

บทนำ

ในยุคปัจจุบัน การจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ได้ก้าวข้ามขีดจำกัดของการถ่ายทอดเนื้อหา ไปสู่การสร้างความเข้าใจในธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ (Nature of Science) ซึ่งมองว่าวิทยาศาสตร์ คือ กระบวนการสืบเสาะหาความรู้ (Scientific Inquiry) ที่มีพลวัตและเปลี่ยนแปลงได้ตามหลักฐานเชิงประจักษ์ใหม่ ๆ เป้าหมายสำคัญ คือ การหล่อหลอมให้ผู้เรียนเกิดทักษะการคิดขั้นสูง และมีสมรรถนะในการแก้ปัญหาผ่านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ในบริบทนี้ สื่อการสอนได้กลายเป็นเครื่องมือทางปัญญา (Cognitive Tools) ที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ของผู้เรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งสื่อดิจิทัล และสื่อจำลองสถานการณ์ที่สามารถทำให้ปรากฏการณ์ที่เป็นนามธรรมหรือสังเกตได้ยากในห้องเรียน กลายเป็นรูปธรรมที่จับต้องได้ ดังนั้น ความสามารถในการออกแบบและพัฒนาสื่อการสอนที่ทรงประสิทธิภาพจึงกลายเป็นสมรรถนะหลัก (Core Competency) ของผู้สอนวิทยาศาสตร์ยุคใหม่ที่จะกำหนดคุณภาพการศึกษาของประเทศในอนาคต (สิทธิพงษ์ สุพรม, 2561; อังณรี ศิลางค์, 2565)

อย่างไรก็ตาม พบว่า นักศึกษาคูวิชาวิทยาศาสตร์ในปัจจุบันยังประสบปัญหาด้านความสามารถในการออกแบบสื่อการสอนอย่างมีนัยสำคัญ งานวิจัยหลายฉบับชี้ให้เห็นว่านักศึกษาคูส่วนใหญ่ยังขาดทักษะในการแปลงจุดประสงค์การเรียนรู้ไปสู่กิจกรรมที่ปฏิบัติได้จริง (Translating Objectives into Practice) มักเกิดความผิดพลาดในการเลือกใช้เทคโนโลยีที่ไม่สอดคล้องกับเนื้อหาหรือประสบปัญหาในการควบคุมอุปกรณ์จนนำไปสู่ความเข้าใจคลาดเคลื่อน (Misconception) ของผู้เรียน ปัญหาดังกล่าวยิ่งทวีความรุนแรงขึ้นเมื่อเผชิญกับปัจจัยเชิงโครงสร้างในสถานศึกษาจริง ทั้งภาระงานที่หนักหน่วงของครู ความไม่พร้อมของโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยี และที่สำคัญที่สุด คือ กระบวนทัศน์การสอนแบบดั้งเดิม ที่ยังยึดติดกับการบรรยายและการท่องจำ ซึ่งส่งผลให้บทบาทของสื่อถูกลดทอนลง สภาพการณ์เหล่านี้ก่อให้เกิดวงจรของความไร้ประสิทธิภาพในการออกแบบ (Vicious Cycle of Low Design Efficacy) กล่าวคือ เมื่อนักศึกษาคูไม่ได้รับการฝึกฝนการออกแบบสื่ออย่างเป็นระบบตั้งแต่ระดับอุดมศึกษา พวกเขาจะเข้าสู่วิชาชีพด้วยความไม่มั่นใจ และเมื่อเผชิญกับอุปสรรคในโรงเรียนก็จะตัดสินใจกลับไปใช้วิธีสอนแบบบรรยายดั้งเดิม ทำให้ขาดโอกาสในการพัฒนาทักษะการสร้างนวัตกรรมอย่างต่อเนื่อง (ภาริณี สุวรรณศรี และประสาธน์ เนื่องเฉลิม, 2562; วรกันยา แก้วกลม และคณะ 2561)

สาเหตุสำคัญของปัญหาคูคุณภาพการออกแบบสื่อที่ต่า่นั้น ส่วนหนึ่งมาจากข้อบกพร่องในหลักสูตรการผลิตครูที่มักจัดการเรียนรู้แบบแยกส่วน (Isolation) โดยแยกการสอนเนื้อหาวิชา (Content), วิธีการสอน (Pedagogy) และเทคโนโลยี (Technology) ออกจากกันเป็นรายวิชาเอกเทศ สิ่งนี้ทำให้เกิดปัญหาความรู้ที่ไม่เชื่อมโยง (Fragmented Knowledge Problem) นักศึกษาอาจมีความเชี่ยวชาญในแต่ละด้าน แต่ขาดความสามารถในการบูรณาการ (Integrate) ความรู้เหล่านั้นเข้าด้วยกันเพื่อตอบโจทย์การเรียนรู้เฉพาะทาง (Shulman, 1986; Capatayan et al., 2014) ความล้มเหลวในการเชื่อมโยงองค์ความรู้นี้สะท้อนออกมาในรูปแบบของการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่ไม่สมดุล เช่น การใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยแต่ไม่สอดคล้องกับเนื้อหาวิทยาศาสตร์ หรือการเลือกใช้วิธีการสอนที่ไม่สามารถดึงศักยภาพของสื่อออกมาได้ การแก้ปัญหาที่ต้นเหตุจึงจำเป็นต้องอาศัยกรอบแนวคิดที่มุ่งเน้นการพัฒนาความรู้เชิงบูรณาการอย่างเป็นรูปธรรม

เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว งานวิจัยนี้จึงมุ่งพัฒนาหลักสูตรเสริมสำหรับนักศึกษาคู โดยมีกรอบแนวคิด TPACK (Technological Pedagogical Content Knowledge) (Koehler and Mishra, 2008) ซึ่งเป็นองค์ความรู้ที่เกิดจากการบูรณาการระหว่าง เนื้อหา วิธีการสอน และเทคโนโลยี เข้าด้วยกันอย่างเป็นระบบ การฝึกฝนภายใต้กรอบ TPACK จะช่วยให้นักศึกษาคูเข้าใจว่าเทคโนโลยีใด ควรใช้กับเนื้อหาไหน และต้องใช้วิธีสอนอย่างไร จึงจะเกิดประสิทธิภาพสูงสุด อย่างไรก็ตาม การพัฒนาความรู้ TPACK ลำพังเพียงทฤษฎีอาจไม่เพียงพอ จึงจำเป็นต้องนำแนวคิดการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐาน (Game-Based Learning: GBL) เข้ามาเป็นกลไกขับเคลื่อนหลัก การใช้เกมเป็นฐานในหลักสูตรเสริมมีจุดเด่นหลายประการ เช่น เกมสามารถจำลองความท้าทายในการออกแบบสื่อที่นักศึกษาต้องเผชิญในชั้นเรียนจริง ช่วยให้เกิดการเรียนรู้ผ่านการลองผิดลองถูก (Trial and Error) ในสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย การเพิ่มแรงจูงใจและปฏิสัมพันธ์ เช่น การสะสมคะแนน การแข่งขัน และการได้รับผลสะท้อนกลับทันที (Immediate Feedback) ช่วยกระตุ้นให้นักศึกษาเกิดความกระตือรือร้นในการฝึกฝนทักษะที่ซับซ้อน รวมถึงสามารถช่วยพัฒนาการคิดขั้นสูงได้ เนื่องจากการออกแบบเกมหรือการใช้เกมเป็นสื่อการสอน กระตุ้นให้นักศึกษาคูต้องคิดวิเคราะห์เชิงระบบ (Systems

Thinking) เพื่อเชื่อมโยงกลไกของเกมเข้ากับเนื้อหาวิทยาศาสตร์และวัตถุประสงค์การเรียนรู้ ดังนั้น การพัฒนาหลักสูตรเสริมที่ใช้แนวคิด TPACK ร่วมกับการใช้เกมเป็นฐาน จึงไม่ใช่เพียงการเพิ่มพูนทักษะทางเทคนิค แต่เป็นการปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ (Paradigm Shift) ในการสร้างสื่อการสอนวิทยาศาสตร์ จากการมองสื่อเป็นเพียงส่วนเสริมไปสู่การมองว่าสื่อคือ องค์รวมของการบูรณาการความรู้ที่ซับซ้อน หากนักศึกษาคูได้รับการพัฒนาสมรรถนะในลักษณะบูรณาการนี้อย่างเข้มข้น พวกเขาจะมีความมั่นใจและมีความสามารถในการฝ่าฟันข้อจำกัดเชิงโครงสร้าง เพื่อสร้างพื้นที่การเรียนรู้วิทยาศาสตร์ที่มีคุณภาพและยั่งยืน อันเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาการศึกษาวิทยาศาสตร์ของประเทศสืบไป (Shulman, 1986)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาและหาคุณภาพของหลักสูตรเสริมโดยใช้แนวคิด TPACK ร่วมกับการใช้เกมเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมความสามารถในการออกแบบสื่อการสอนวิทยาศาสตร์สำหรับนักศึกษาคู
2. เพื่อศึกษาประสิทธิผลของหลักสูตรเสริมโดยใช้แนวคิด TPACK ร่วมกับการใช้เกมเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมความสามารถในการออกแบบสื่อการสอนวิทยาศาสตร์สำหรับนักศึกษาคู ในประเด็นดังต่อไปนี้
 - 2.1 เพื่อศึกษาความรู้ของนักศึกษาคูหลังการใช้หลักสูตรเสริมโดยใช้แนวคิด TPACK ร่วมกับการใช้เกมเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมความสามารถในการออกแบบสื่อการสอนวิทยาศาสตร์สำหรับนักศึกษาคู
 - 2.2 เพื่อศึกษาความสามารถในการออกแบบสื่อการสอนหลังการใช้หลักสูตรเสริมโดยใช้แนวคิด TPACK ร่วมกับการใช้เกมเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมความสามารถในการออกแบบสื่อการสอนวิทยาศาสตร์สำหรับนักศึกษาคู
 - 2.3 เพื่อประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาคูที่มีต่อหลักสูตรเสริมโดยใช้แนวคิด TPACK ร่วมกับการใช้เกมเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมความสามารถในการออกแบบสื่อการสอนวิทยาศาสตร์สำหรับนักศึกษาคู

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยพัฒนาหลักสูตรเสริมโดยใช้แนวคิด TPACK ร่วมกับการใช้เกมเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมความสามารถในการออกแบบสื่อการสอนวิทยาศาสตร์สำหรับนักศึกษาคู มีขอบเขต ดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
 - 1.1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ นักศึกษาคูระดับปริญญาตรี สาขาวิชาชีววิทยา สาขาวิชาเคมี และสาขาวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา 1 (Internship 1) ภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2568 ชั้นปีที่ 4 รวมทั้ง 3 สาขาวิชา จำนวน 46 คน
 - 1.2. กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักศึกษาคูระดับปริญญาตรี สาขาวิชาชีววิทยา คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา 1 (Internship 1) ภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2568 ชั้นปีที่ 4 จำนวน 19 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)
2. ตัวแปรที่ศึกษา
 - 2.1 ตัวแปรต้น (Independent variables) คือ หลักสูตรเสริมโดยใช้แนวคิด TPACK ร่วมกับการใช้เกมเป็นฐาน
 - 2.2 ตัวแปรตาม (Dependent variables) ประกอบด้วย
 - 2.2.1 ความรู้ของนักศึกษาคูเกี่ยวกับการออกแบบสื่อการสอนวิทยาศาสตร์ด้วย AI และบอร์ดเกม
 - 2.2.2 ความสามารถในการออกแบบสื่อการสอนวิทยาศาสตร์ของนักศึกษาคู
 - 2.2.3 ความพึงพอใจของนักศึกษาคูหลังการใช้หลักสูตรเสริมโดยใช้แนวคิด TPACK ร่วมกับการใช้เกมเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมความสามารถในการออกแบบสื่อการสอนวิทยาศาสตร์สำหรับนักศึกษาคู
3. เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย

เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย คือ การสร้างสื่อเกมการเรียนรู้ดิจิทัลด้วยปัญญาประดิษฐ์ (AI) Canva AI และการสร้างสื่อเกมการเรียนรู้บอร์ดเกม

4.ระยะเวลาในการวิจัย

การวิจัยนี้ดำเนินการทดลองในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2568 ใช้เวลาในการวิจัยและทดลองหลักสูตรเสริมโดยใช้แนวคิด TPACK ร่วมกับการใช้เกมเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมความสามารถในการออกแบบสื่อการสอนวิทยาศาสตร์สำหรับนักศึกษาครู จำนวน 6 ชั่วโมง ประกอบด้วยการสร้างสื่อเกมการเรียนรู้ดิจิทัลด้วยปัญญาประดิษฐ์ (AI) Canva AI จำนวน 3 ชั่วโมง และการสร้างสื่อเกมการเรียนรู้บอร์ดเกม จำนวน 3 ชั่วโมง รวมทั้งสิ้น 6 ชั่วโมง ระหว่างเดือนสิงหาคมและกันยายน 2568

กรอบแนวคิดทางทฤษฎี

การวิจัยนี้สังเคราะห์กรอบแนวคิดจาก 2 ทฤษฎีหลัก คือ

1. กรอบแนวคิด TPACK (Technological Pedagogical Content Knowledge): เป็นกรอบแนวคิดที่อธิบายถึงองค์ความรู้เชิงบูรณาการที่ครูจำเป็นต้องมีเพื่อจัดการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีอย่างมีประสิทธิภาพ โดยผสานความรู้ 3 ด้านหลัก ได้แก่ ความรู้ด้านเนื้อหา (CK), ความรู้ด้านวิธีสอน (PK) และความรู้ด้านเทคโนโลยี (TK) ซึ่งหัวใจสำคัญอยู่ที่พื้นที่ทับซ้อนระหว่างองค์ความรู้เหล่านี้ และจุดศูนย์กลางคือ TPACK ซึ่งเป็นความเข้าใจอย่างลึกซึ้งว่าจะใช้เทคโนโลยีใด (TK) ด้วยวิธีการสอนแบบไหน (PK) เพื่อนำเสนอเนื้อหาวิทยาศาสตร์เรื่องใด (CK) ให้ผู้เรียนเข้าใจได้ดีที่สุด (Koehler and Mishra, 2008)

2. การเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐาน (Game-Based Learning: GBL): เป็นกลยุทธ์การสอนที่ใช้กลไกของเกม เช่น ความท้าทาย การแข่งขัน และการให้ข้อมูลป้อนกลับ มาออกแบบประสบการณ์การเรียนรู้ GBL สามารถสร้างแรงจูงใจภายใน (Intrinsic Motivation) และสร้างพื้นที่ปลอดภัย (Safe Environment) ให้ผู้เรียนได้ทดลองและเรียนรู้จากความผิดพลาดโดยไม่กังวล ซึ่งช่วยสร้างความมั่นใจและพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูง (Lai and Hwang, 2025; Garris et al., 2002; Hwang and Chen, 2023) การผสมผสานแนวคิดนี้เข้าด้วยกัน ทำให้ GBL ทำหน้าที่เป็นกระบวนการเชิงปฏิบัติที่นำนักศึกษาครูไปสู่เป้าหมายในการพัฒนาองค์ความรู้แบบ TPACK ได้อย่างมีประสิทธิภาพและน่าสนใจ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็น การวิจัยและพัฒนา (Research and Development: R&D) โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) แบ่งการดำเนินงานเป็น 4 ระยะ คือ ระยะที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน (R1) ศึกษาเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และสำรวจความต้องการจำเป็นของนักศึกษาครูและผู้เชี่ยวชาญ เพื่อนำข้อมูลมาเป็นฐานในการออกแบบหลักสูตร ระยะที่ 2 การออกแบบและพัฒนา (D1) นำข้อมูลจากระยะที่ 1 มาสร้างร่างหลักสูตรเสริมฯ คู่มือการใช้ และเครื่องมือวิจัย จากนั้นนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่านตรวจสอบคุณภาพและความเหมาะสม ระยะที่ 3 การทดลองใช้ (R2) นำหลักสูตรที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างในรูปแบบการวิจัยกึ่งทดลองแบบกลุ่มเดียววัดผลหลังการทดลอง (One-Shot Case Study) ระยะที่ 4 การประเมินและปรับปรุง (D2) นำข้อมูลที่ได้จากการทดลองใช้มาวิเคราะห์เพื่อประเมินประสิทธิผลและปรับปรุงหลักสูตรให้มีความสมบูรณ์

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. หลักสูตรเสริมฯ และคู่มือการใช้หลักสูตร ที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญ โดยใช้แบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ พบว่า คุณภาพหลักสูตรเสริมฯ $\bar{X}=4.78$, S.D.=0.43 และคู่มือการใช้หลักสูตร $\bar{X}=4.86$, S.D.=0.29 ซึ่งแปลผลระดับคุณภาพของเครื่องมือทั้งสองชิ้นนี้ มีความเหมาะสมมากที่สุด สามารถนำไปใช้ได้

2. แบบทดสอบวัดความรู้ เรื่องการออกแบบสื่อการสอนวิทยาศาสตร์ด้วย AI และบอร์ดเกม ชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ ที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญ โดยใช้การประเมินความตรงเชิงเนื้อหาด้วย IOC ผลการประเมิน พบว่า $\bar{X}=0.95$, S.D.=0.08 ซึ่งแปลผลระดับคุณภาพของเครื่องมือ พบว่า สามารถนำไปใช้ได้ และมีค่าความเชื่อมั่น (KR-20) อยู่ในเกณฑ์ดี (0.75) ค่าเฉลี่ยความยากง่าย $p = 0.39$ และค่าเฉลี่ยอำนาจจำแนก $r = 0.63$

3. แบบวัดความสามารถในการออกแบบสื่อการสอน ซึ่งเป็นแบบประเมินผลงานโดยใช้เกณฑ์รูบรีค (Scoring Rubrics) ที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญ โดยใช้แบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ พบว่า $\bar{X}=4.81$, $S.D.=0.34$ ซึ่งแปลผลระดับคุณภาพของเครื่องมือ มีความเหมาะสมมากที่สุด สามารถนำไปใช้ได้

4. แบบประเมินความพึงพอใจต่อหลักสูตรเสริมฯ ที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญ โดยใช้แบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ พบว่า $\bar{X}=4.96$, $S.D.=0.09$ ซึ่งแปลผลระดับคุณภาพของเครื่องมือ มีความเหมาะสมมากที่สุด สามารถนำไปใช้ได้

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการจัดอบรมตามหลักสูตรเสริมฯ ให้กับกลุ่มตัวอย่างเป็นเวลา 6 ชั่วโมง ประกอบด้วย การสร้างสื่อดิจิทัลด้วย Canva AI (3 ชั่วโมง) และการสร้างบอร์ดเกม (3 ชั่วโมง) หลังจากสิ้นสุดการอบรมจึงเก็บข้อมูล โดยใช้แบบทดสอบวัดความรู้ แบบวัดความสามารถในการออกแบบสื่อ และแบบประเมินความพึงพอใจ

การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยสถิติเชิงบรรยาย ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ($S.D.$) และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์และข้อเสนอแนะโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ตอน มีรายละเอียดดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการพัฒนาและหาคุณภาพของหลักสูตรเสริมฯ หลักสูตรเสริมที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วย 6 องค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ 1) หลักการ 2) จุดมุ่งหมาย 3) โครงสร้าง 4) เนื้อหาสาระ 5) การจัดการเรียนรู้ และ 6) การวัดประเมินผล โดยมีกระบวนการพัฒนา 7 ขั้นตอน ประกอบด้วย 1) การวิเคราะห์ความต้องการในการพัฒนาหลักสูตร 2) การกำหนดจุดมุ่งหมาย 3) การคัดเลือกและจัดเนื้อหาสาระ 4) การเลือกประสบการณ์การเรียนรู้ 5) การดำเนินการใช้หลักสูตร 6) การประเมินและทบทวนหลักสูตร และ 7) การปรับปรุงและให้ข้อเสนอแนะ โดยหลักสูตรมุ่งเน้นการบูรณาการความรู้ตามกรอบแนวคิด TPACK ผ่านกลยุทธ์ GBL และการใช้ Generative AI ผลการประเมินคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญ ดังที่แสดงข้อมูลในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการประเมินคุณภาพของหลักสูตร คู่มือการใช้หลักสูตร และเครื่องมือที่ใช้วัดประเมินประสิทธิผล

รายการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ	$\bar{X}$ /IOC	$S.D.$	การแปลผล
1. คุณภาพหลักสูตรเสริมฯ	4.78	0.43	เหมาะสมมากที่สุด
2. คู่มือการใช้หลักสูตรเสริมฯ	4.86	0.29	เหมาะสมมากที่สุด
3. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินประสิทธิผล			
3.1 แบบทดสอบวัดความรู้*	0.95	0.08	นำไปใช้ได้
3.2 แบบวัดความสามารถในการออกแบบสื่อการสอน	4.81	0.34	เหมาะสมมากที่สุด
3.3 แบบประเมินความพึงพอใจต่อการให้หลักสูตรเสริมฯ	4.96	0.09	เหมาะสมมากที่สุด

หมายเหตุ: *เป็นการประเมินโดยใช้ค่า IOC

ตอนที่ 2 ผลการศึกษาประสิทธิผลของหลักสูตรเสริมฯ

2.1) ด้านความรู้ในการออกแบบสื่อการสอนวิทยาศาสตร์ หลังการอบรม นักศึกษาครุมีคะแนนทดสอบความรู้เฉลี่ย 17.53 คะแนน จากคะแนนเต็ม 20 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 87.63 ซึ่งอยู่ในระดับดีมาก โดยนักศึกษาร้อยละ 89.47 มีคะแนนอยู่ในระดับดีมาก และไม่มีผู้ใดได้คะแนนต่ำกว่าเกณฑ์

2.2 ด้านความสามารถในการออกแบบสื่อการสอนวิทยาศาสตร์ ความสามารถในการออกแบบสื่อของนักศึกษาครู โดยภาพรวมอยู่ในระดับดี ($\bar{X}=15.74$, $S.D.=3.07$) โดยนักศึกษาร้อยละ 89.47 มีความสามารถอยู่ในระดับดีถึงดีเยี่ยม จุดเด่นที่พบในผลงานของนักศึกษาคือ ความถูกต้องของเนื้อหาและความคิดสร้างสรรค์

2.3 ด้านความพึงพอใจต่อหลักสูตรเสริมฯ นักศึกษามีความพึงพอใจต่อหลักสูตรเสริมฯ โดยภาพรวมอยู่ใน ระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.59$, S.D.=0.51) โดยมีความพึงพอใจสูงสุดในด้านผลลัพธ์และประโยชน์ที่ได้รับ ($\bar{X}=4.66$) โดยเฉพาะประเด็นการได้ฝึกทักษะการประยุกต์ใช้ TPACK ($\bar{X}=4.74$) และการใช้เกมช่วยเพิ่มความสนใจในการเรียนรู้ ($\bar{X}=4.74$)

อภิปรายผล

1. การพัฒนาหลักสูตรเสริมโดยใช้แนวคิด TPACK ร่วมกับการใช้เกมเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมความสามารถในการออกแบบสื่อการสอนวิทยาศาสตร์สำหรับนักศึกษาครู ผลการพัฒนาหลักสูตรเสริมฯ พบว่า มีคุณภาพและความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.78$, S.D.=0.34) เช่นเดียวกับคู่มือการใช้หลักสูตรฯ ($\bar{X}=4.86$, S.D.=0.29) ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่ากระบวนการวิจัยและพัฒนา (R&D) อย่างเป็นระบบทั้ง 7 ขั้นตอน สามารถตอบโจทย์ปัญหาและความต้องการของนักศึกษาครูวิทยาศาสตร์ได้อย่างตรงจุด โดยเฉพาะการแก้ปัญหาความคลาดเคลื่อนทางเนื้อหา (Misconception) และการขาดทักษะบูรณาการเทคโนโลยี สอดคล้องกับ Gustafson and Branch (2002) ที่ระบุว่าความสำเร็จของหลักสูตรขึ้นอยู่กับ การวิเคราะห์ความต้องการจำเป็น และการออกแบบอย่างเป็นระบบเพื่อให้ได้ผลลัพธ์ที่ตรงกับสภาพจริง และสอดคล้องกับแนวคิดของสิทธิพงษ์ สุพรหม (2561) ที่เน้นการออกแบบกิจกรรมเชิงรุก จากบริบทของผู้เรียนปัจจัยสำคัญที่ทำให้หลักสูตรมีคุณภาพสูงคือการใช้กรอบแนวคิด TPACK เป็นแกนหลักในการเชื่อมโยงเนื้อหา (CK) วิธีการสอนแบบเกม (PK) และเทคโนโลยีดิจิทัล (TK) เข้าด้วยกันอย่างเป็นระบบ ช่วยปิดช่องว่างความรู้ที่ไม่เชื่อมโยง รวมถึงสอดคล้องกับ Koehler and Mishra (2008) ที่ชี้ว่าการบูรณาการเทคโนโลยีที่มีประสิทธิภาพต้องเกิดจากความเข้าใจในความสัมพันธ์ที่ซับซ้อนของทั้งสามส่วน และตรงกับข้อค้นพบของภาริณี สุวรรณศรี และประสาธ

เนื่องเฉลิม (2562) ที่ว่าครูมืออาชีพต้องบูรณาการเนื้อหาเข้ากับวิธีการสอนที่ทันสมัยเพื่อส่งเสริมกระบวนการสืบเสาะ นอกจากนี้ การใช้กลยุทธ์ การเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐาน (GBL) ยังเป็นตัวขับเคลื่อนหลักที่สร้างแรงจูงใจและเปลี่ยนบทบาทนักศึกษาให้เป็นผู้สร้างนวัตกรรม สอดคล้องกับ Bado (2022) และ Vlachopoulos and Makri (2017) ที่พบว่า GBL พัฒนาทักษะทางปัญญาและลดความวิตกกังวลในการเรียนรู้ รวมถึงสอดคล้องกับอันฉริ ศีลางัด (2565) ในด้านการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ เมื่อผสานกับขั้นตอนการผลิตสื่อ 4 ขั้นตอนที่ชัดเจนตามแนวคิดของ Dick, Carey, and Carey (2015) จึงทำให้นักศึกษามีผลสัมฤทธิ์ที่มีคุณภาพและแม่นยำ สรุปได้ว่าหลักสูตรนี้เป็นนวัตกรรมที่ช่วยเปลี่ยนกระบวนการผลิตครูจากการฝึกอบรมทักษะแยกส่วนมาเป็นการส่งเสริมให้ครูเป็นผู้ออกแบบการเรียนรู้ ตามข้อเสนอแนะของ Voogt et al. (2015) อย่างแท้จริง

2. ประสิทธิภาพของหลักสูตรเสริมโดยใช้แนวคิด TPACK ร่วมกับการใช้เกมเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมความสามารถในการออกแบบสื่อการสอนวิทยาศาสตร์สำหรับนักศึกษาครู

2.1 การศึกษาความรู้ของนักศึกษาครู ผลการศึกษพบว่า นักศึกษามีคะแนนเฉลี่ยความรู้หลังการอบรมสูงถึงร้อยละ 87.63 (ระดับดีมาก) โดยมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานต่ำ (S.D.=1.43) สะท้อนถึงความเป็นเอกภาพของประสิทธิภาพในกลุ่มผู้เรียน ประเด็นสำคัญเกิดจากการใช้การเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐาน (GBL) ทำหน้าที่เป็นนั่งร้านทางปัญญา (Scaffolding) ที่ช่วยลดความซับซ้อนของเนื้อหาการออกแบบสื่อ ส่งผลให้ผู้เรียนเปิดรับและประมวลผลข้อมูลใหม่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Lai and Hwang (2025) และ Cheng et al. (2024) ที่ยืนยันว่าองค์ประกอบของเกมช่วยสร้างแรงจูงใจและความผูกพันกับบทเรียนผ่านภาวะความมีตัวตนตามโมเดลแรงจูงใจ ARCS นอกจากนี้ กระบวนการ Workshop เชิงปฏิบัติการยังกระตุ้นให้เกิดการคิดขั้นสูง เนื่องจากผู้เรียนต้องบูรณาการความรู้เนื้อหา (CK) และหลักการสอน (PK) เพื่อสร้างสรรค์ชิ้นงานจริง สอดคล้องกับแนวคิด TPACK-L ของ Yi et al. (2021) ที่เน้นการคิดเชิงออกแบบทางการสอนและช่วยทำให้เกิดความรู้ฝังแน่นมากกว่าการเรียนแบบบรรยาย ปัจจัยความสำเร็จที่สำคัญอีกประการคือการนำ Canva AI มาช่วยขจัดกำแพงทักษะทางเทคนิคทำให้นักศึกษาสามารถทุ่มเทสมาธิไปที่ความถูกต้องของเนื้อหาและกระบวนการสอนได้อย่างเต็มที่ (Lim et al., 2023; Luo and Freeman, 2024) เสริมด้วยการเรียนรู้แบบร่วมมือและการตรวจสอบโดยเพื่อนที่ช่วยอุดช่องว่างทางความรู้และแก้ไขข้อผิดพลาดได้อย่างมีนัยสำคัญ (Rapanta and Goodyear, 2025; Bozkurt and Sharma, 2025; Kruger and Evans, 2025)

2.2 ความสามารถในการออกแบบสื่อการสอนวิทยาศาสตร์ ในภาพรวมอยู่ในระดับดี โดยมีจุดเด่น คือความแม่นยำของเนื้อหา และความคิดสร้างสรรค์ ผลลัพธ์นี้เกิดจากการเปลี่ยนกระบวนการทัศน์จากผู้ใช้สื่อสู่การเป็นผู้สร้างผ่าน

การผลิตชิ้นงานต้นแบบ ซึ่งส่งผลให้เกิดการเข้าใจโครงสร้างองค์ความรู้ที่ลึกซึ้งกว่าการใช้สื่อสำเร็จรูป (Admiraal et al., 2024) โดยมีกรอบแนวคิด TPACK เป็นแกนกลางควบคุมความเที่ยงตรงทางวิชาการ สอดคล้องกับแนวคิด Intelligent TPACK ของ Chai et al. (2024) ที่เน้นการบูรณาการเทคโนโลยีอัจฉริยะโดยคำนึงถึงบริบทและความถูกต้องของเนื้อหาเป็นสำคัญ ในด้านความคิดสร้างสรรค์ การใช้ AI ทำหน้าที่เป็นคู่คิดเชิงสร้างสรรค์ ช่วยลดภาระทางปัญญาในด้านเทคนิค ทำให้ผู้เรียนขยายขอบเขตจินตนาการและเพิ่มความเชื่อมั่นในตนเองได้อย่างมีนัยสำคัญ (Hwang and Chen, 2023) อย่างไรก็ตาม ประเด็นท้าทายที่พบ คือความเป็นไปได้ในการนำไปใช้จริง ซึ่งมีคะแนนเฉลี่ยต่ำที่สุด เนื่องจากนักศึกษาในฐานะนักออกแบบมือใหม่ ยังขาดมุมมองเชิงระบบและมักมุ่งเน้นความซับซ้อนของกลไกเกมจนละเลยข้อจำกัดด้านทรัพยากรในสถานการณ์จริง (McKenney and Visscher-Voerman, 2023) สะท้อนความจำเป็นของการฝึกผ่านวงจรการออกแบบและการสะท้อนคิดอย่างต่อเนื่อง

2.3 ความพึงพอใจต่อหลักสูตรเสริมฯ นักศึกษามีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด โดยเฉพาะด้านผลลัพธ์และประโยชน์ที่ได้รับ เนื่องจากการออกแบบหลักสูตรที่ยึดโยงกับผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นอย่างเป็นระบบ สอดคล้องกับแนวคิดของ Gustafson and Branch (2002) และ Admiraal et al. (2024) ที่ว่าความสำเร็จของนวัตกรรมขึ้นอยู่กับความสอดคล้องกับบริบทปัญหาจริงของผู้ใช้ การบูรณาการ GBL และ Canva AI ไม่เพียงแต่ช่วยทลายข้อจำกัดด้านทักษะดิจิทัล แต่ยังสร้างภาวะสิ้นไหวและความรู้สึกถึงความสำเร็จในการเรียนรู้ ช่วยลดความวิตกกังวลในเนื้อหาที่ซับซ้อนได้เป็นอย่างดี (Bado, 2022; Luo and Freeman, 2024) นอกจากนี้ รูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก และระบบพี่เลี้ยงที่ให้ข้อมูลย้อนกลับอย่างใกล้ชิด ยังเป็นปัจจัยสำคัญที่สร้างเจตคติที่ดีต่อรายวิชาและวิชาชีพครู (สิทธิพงษ์ สุพรม, 2561; อังฉวี ศิลาจัต, 2565) สอดคล้องกับงานวิจัยของ Zhang and Wang (2025) ที่ชี้ให้เห็นว่าสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่สนับสนุนการสะท้อนคิดช่วยเพิ่มความมั่นใจในสมรรถนะของตนเอง สรุปได้ว่าความพึงพอใจในระดับสูงนี้เป็นดัชนีชี้วัดความสำเร็จของกระบวนการวิจัยและพัฒนา (R&D) ที่สามารถเปลี่ยนเนื้อหาวิชาการที่ยากให้เป็นประสบการณ์การเรียนรู้ที่ทรงพลังและตอบโจทยความเป็นครูวิทยาศาสตร์ในศตวรรษที่ 21 อย่างแท้จริง

สรุปและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

การพัฒนาหลักสูตรเสริมโดยใช้แนวคิด TPACK ร่วมกับการใช้เกมเป็นฐาน ประสบความสำเร็จในการสร้างนวัตกรรมที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพสูง สามารถส่งเสริมทั้งความรู้ ความสามารถในการออกแบบสื่อ และสร้างความพึงพอใจให้แก่ นักศึกษาครูได้อย่างเป็นรูปธรรม โดยพิสูจน์ให้เห็นว่าการบูรณาการ GBL และ AI ภายใต้กรอบ TPACK เป็นแนวทางที่มีศักยภาพในการยกระดับการผลิตครูวิทยาศาสตร์ให้พร้อมสำหรับความท้าทายในศตวรรษที่ 21

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

- 1.1 ควรนำรูปแบบการอบรมเชิงปฏิบัติการที่เน้นการลงมือทำร่วมกับเครื่องมือ Canva AI ไปปรับใช้ในรายวิชาชีพครู เพื่อช่วยลดภาระงานเทคนิค ทำให้นักศึกษาสามารถผลิตสื่อคุณภาพสูงได้รวดเร็วและมีความคิดสร้างสรรค์
- 1.2 ผู้สอนควรเพิ่มความสำคัญของการฝึกเขียนคำอธิบายการใช้สื่อให้ชัดเจน และจัดกิจกรรมจำลองสถานการณ์เพื่อตรวจสอบความเป็นไปได้ในการนำไปใช้จริงก่อนการผลิต เพื่อแก้ปัญหาเรื่องความซับซ้อนของสื่อที่พบในงานวิจัย
- 1.3 ควรมีระบบพี่เลี้ยงคอยตรวจสอบในขั้นตอนการออกแบบอย่างใกล้ชิด เพื่อป้องกันความคลาดเคลื่อนทางเนื้อหาและรับประกันความถูกต้องทางวิชาการของสื่อการสอนวิทยาศาสตร์

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยต่อไป

- 2.1 ควรขยายขอบเขตวิจัยไปสู่การนำสื่อต้นแบบที่นักศึกษาลดขึ้น ไปทดลองใช้จริงกับนักเรียนในโรงเรียน เพื่อประเมินประสิทธิผลของสื่อต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความพึงพอใจของนักเรียน
- 2.2 ควรศึกษาติดตามความคงทนของทักษะการออกแบบและการประยุกต์ใช้ TPACK ของนักศึกษาครูเมื่อออกไปฝึกประสบการณ์วิชาชีพจริง เพื่อดูความสามารถในการแก้ปัญหาหน้างานเมื่อไม่มีพี่เลี้ยงคอยให้คำแนะนำ

เอกสารอ้างอิง

- ภาริณี สุวรรณศรี และประสาธ เนืองเฉลิม. (2562). ธรรมชาติของวิทยาศาสตร์กับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21. ใน รายงานสืบเนื่องจาก การประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ครั้งที่ 1 “ครบรอบ 55 ปี มรส. กับการพัฒนาท้องถิ่น” (น. 19-24). คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- วรกันยา แก้วกลม, พินิจ ขำวงษ์, และจรรยา ดาสา. (2561). สภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการในการจัดการเรียนรู้สะเต็มศึกษาของ ครูวิทยาศาสตร์ระดับชั้นประถมศึกษา. *Veridian E-Journal, Silpakorn University (ฉบับภาษาไทย)*, 11(3), 2092–2112.
- สิทธิพงษ์ สุพรม. (2561). การพัฒนาความสามารถในการเรียนรู้เชิงรุกในศตวรรษที่ 21 สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น. *วารสารวิจัยและประเมินผลอุปบลราชธานี*, 7(2), 49–58.
- อันฉรี ศิลางค์. (2565). การพัฒนาความสามารถในการคิดสร้างสรรค์รายวิชาวิทยาศาสตร์ โดยใช้การจัดการเรียนรู้เชิงรุก สำหรับนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยศิลปากร].
- Admiraal, W., Veldman, I., & Mainhard, T. (2024). Teacher as designer: The role of teacher agency in curriculum development. *Journal of Curriculum Studies*, 56(1), 45–60.
- Bado, N. (2022). Game-based learning pedagogy: A review of the literature. *Interactive Learning Environments*, 30(7), 936–948.
- Bozkurt, A., & Sharma, R. C. (2025). Putting TPACK into action in learning design: The case of PeerLAND. *Australasian Journal of Educational Technology*, 41(1), 1–18.
- Capatayan, A. C., Navarro, S. J. D., & Navigar, E. L. (2014). *Challenges experienced by pre-service science teachers in teaching the K-12 program* [Paper presentation]. Research Conference, West Visayas State University, Iloilo, Philippines.
- Chai, C. S., Lin, P. Y., Jong, M. S. Y., & Dai, Y. (2024). The era of artificial intelligence: Intelligent TPACK. *Educational Technology Research and Development*, 72, 1–18.
- Cheng, P.-J., Hwang, G.-J., & Chen, C.-H. (2024). Game-based learning through programming: Impact on preservice teachers' learning motivation. *Journal of Information Technology Education: Research*, 23, 1–25.
- Dick, W., Carey, L., & Carey, J. O. (2015). *The systematic design of instruction* (8th ed.). Pearson.
- Garris, R., Ahlers, R., & Driskell, J. E. (2002). Games, motivation, and learning: A research and practice model. *Simulation & Gaming*, 33(4), 441–467.
- Gustafson, K. L., & Branch, R. M. (2002). *Survey of instructional development models* (4th ed.). ERIC Clearinghouse on Information & Technology.
- Hwang, G.-J., & Chen, N.-S. (2023). Roles and research trends of artificial intelligence in mathematics education: A bibliometric analysis and systematic review. *Mathematics*, 11(16), Article 3537.
- Koehler, M. J., & Mishra, P. (2008). *Introducing technological pedagogical content knowledge* [Paper presentation]. Annual Meeting of the American Educational Research Association, New York, NY, United States.
- Kruger, F., & Evans, R. (2025). Pre-service teachers' feedback on their peers' lesson plans. *Asia-Pacific Journal of Teacher Education*, 53(1), 1–15.
- Lai, C.-F., & Hwang, G.-J. (2025). Narrative-driven digital gamification for motivation and presence: Preservice teachers' experiences in a science education course. *Computers*, 14(9), Article 384.
- Lim, W. M., Gunasekara, A., Pallant, J. L., Pallant, J. I., & Pechenkina, E. (2023). Generative AI and the future of education: Ragnarök or reformation? A holistic approach to the challenges and opportunities of generative AI. *British Journal of Educational Technology*, 54(3), 1097–1127.
- Luo, T., & Freeman, C. (2024). Generative AI in instructional design: Adoption, benefits, and best practices. *Journal of Applied Instructional Design*, 13(2).
- McNeill, L., Uddin, M. M., Pei, M., & Regalado, L. (2025). Generative AI in Instructional Design: Adoption, Benefits, and Best Practices. *The Journal of Applied Instructional Design*, 14(3). <https://doi.org/10.59668/2223.22720>

- McKenney, S., & Visscher-Voerman, I. (2023). Teacher design expertise: What it is and how to develop it. *Educational Designer*, 4(16).
- Rapanta, C., & Goodyear, P. (2025). Harnessing the power of collaboration: How design for online learning can empower educator practices and professional development. *Oxford Review of Education*. Advance online publication.
- Shulman, L. S. (1986). Those who understand: Knowledge growth in teaching. *Educational Researcher*, 15(2), 4–14.
- Vlachopoulos, D., & Makri, A. (2017). The effect of games and simulations on higher education: A systematic literature review. *International Journal of Educational Technology in Higher Education*, 14(1), Article 22.
- Voogt, J., Laferrière, T., Breuleux, A., Itow, R. C., Hickey, D. T., & McKenney, S. (2015). Collaborative design as a form of professional development. *Instructional Science*, 43(2), 259–282.
- Yi, Y., Zhao, Y., & Liu, X. (2021). TPACK-L: Teachers' pedagogical design thinking for the wise integration of technology. *Educational Technology Research and Development*, 69, 1–22.
- Zhang, M., & Wang, Y. (2025). Developing a model to explain teacher effectiveness: The mediating role of gamification. *Cogent Education*, 12(1), Article 2436706.

การพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ภาษาอังกฤษผ่านระบบ PBRU LMS: ปัจจัยการยอมรับเทคโนโลยีและความเชื่อมั่นของนักศึกษาระดับปริญญาตรีมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

Enhancing English Language Learning Quality through PBRU LMS: Technology Acceptance and Trust Factors among Phetchaburi Rajabhat University Undergraduates

เจษฎารัตน์ กล่ำศรี* และ อาพร สุนทรวัฒน์

Jetsadarat Kloumsri* and Arporn Soontornwat

ศูนย์ภาษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี 76000

PBRU Language Center, Phetchaburi Rajabhat University, Phetchaburi 76000

ศูนย์เทคโนโลยีดิจิทัล สำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี 76000

Digital Technology, Office of the President, Phetchaburi Rajabhat University, Phetchaburi 76000

*To whom correspondence should be addressed. e-mail: jetsadarat.klo@mail.pbru.ac.th

Received: 11 February 2026, Revised: 20 March 2026, Accepted: 23 April 2026

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ประโยชน์ การรับรู้ความสะดวกในการใช้งานทัศนคติต่อการใช้งาน และความเชื่อมั่นของนักศึกษาในการเรียนรู้ภาษาอังกฤษผ่านระบบการจัดการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี (PBRU LMS) โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การวิจัยได้ทำการศึกษาความสัมพันธ์ตามสมมติฐาน 5 ประการ ได้แก่ 1) อิทธิพลของการรับรู้ประโยชน์ต่อทัศนคติต่อการใช้งาน 2) อิทธิพลของการรับรู้ความสะดวกในการใช้งานต่อทัศนคติต่อการใช้งาน 3) อิทธิพลของการรับรู้ความง่ายในการใช้งานต่อความเชื่อมั่นของนักศึกษา 4) อิทธิพลของการรับรู้ประโยชน์ต่อความเชื่อมั่นของนักศึกษา และ 5) อิทธิพลของทัศนคติต่อการใช้งานต่อความเชื่อมั่นของนักศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามแบบมีโครงสร้างกลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยนักศึกษาระดับปริญญาตรีจำนวน 400 คน ที่ศึกษาอยู่ที่มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี ประเทศไทย ซึ่งได้รับการคัดเลือกโดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเชิงพรรณนา (ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน) และการวิเคราะห์การถดถอยเชิงเส้นอย่างง่ายเพื่อทดสอบความสัมพันธ์ตามสมมติฐาน

ผลการวิจัยเชิงประจักษ์แสดงให้เห็นการสนับสนุนอย่างมีนัยสำคัญต่อความสัมพันธ์ตามสมมติฐานทั้ง 5 ประการ ประการแรก การรับรู้ต่อประโยชน์มีอิทธิพลเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อทัศนคติในการใช้งาน ($\beta = 0.747, p < 0.01$) ประการที่สอง การรับรู้ต่อความสะดวกมีอิทธิพลเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อทัศนคติต่อการใช้งาน ($\beta = 0.552, p < 0.01$) ประการที่สาม การรับรู้ต่อความสะดวกในการใช้งานมีอิทธิพลเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อความเชื่อมั่นของนักศึกษา ($\beta = 0.582, p < 0.01$) ประการที่สี่ การรับรู้ต่อประโยชน์มีอิทธิพลเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อความเชื่อมั่นของนักศึกษา ($\beta = 0.860, p < 0.01$) และประการสุดท้าย ทัศนคติในการใช้งานมีอิทธิพลเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อความเชื่อมั่นของนักศึกษา ($\beta = 0.814, p < 0.01$) ความสัมพันธ์ทั้งหมดมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ซึ่งบ่งชี้ถึงความตรงเชิงพยากรณ์ที่แข็งแกร่ง

ผลการวิจัยนี้มีส่วนสนับสนุนต่อความเข้าใจเชิงทฤษฎีเกี่ยวกับการยอมรับเทคโนโลยีในบริบทของการเรียนรู้ภาษา และนำเสนอข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติสำหรับสถาบันอุดมศึกษาที่ดำเนินการใช้ระบบการจัดการเรียนรู้ ผลการวิจัยยืนยันว่า ปัจจัยทั้งด้านประโยชน์ใช้สอย (การรับรู้ประโยชน์) และด้านความพึงพอใจ (การรับรู้ความสะดวกในการใช้งาน) เป็นปัจจัยกำหนดที่สำคัญต่อทัศนคติและความเชื่อมั่นของนักศึกษาในสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษผ่านระบบ PBRU LMS ผู้บริหาร สถานการณ์การศึกษาและนักออกแบบการเรียนการสอนควรให้ความสำคัญกับความสามารถในการใช้งานระบบและคุณค่าเชิงหน้าที่ เพื่อเพิ่มการมีส่วนร่วมและความเชื่อมั่นของนักศึกษา

คำสำคัญ : การเรียนภาษาอังกฤษ ระบบจัดการการเรียนรู้ แบบจำลองการยอมรับเทคโนโลยี ความเชื่อมั่นของนักศึกษา

Abstract

This study investigated the relationships among perceived usefulness, perceived ease of use, attitude toward usage, and student trust in learning English through the Phetchaburi Rajabhat University Learning Management System (PBRU LMS). Specifically, the research examined five hypothesized relationships: 1) the influence of perceived usefulness on attitude toward usage, 2) the influence of perceived ease of use on attitude toward usage, 3) the influence of perceived ease of use on student trust, 4) the influence of perceived usefulness on student trust, and 5) the influence of attitude toward usage on student trust. A structured questionnaire served as the primary research instrument for data collection. The sample comprised 400 undergraduate students at Phetchaburi Rajabhat University, Thailand, selected through multistage random sampling procedures. Statistical analyses included descriptive statistics (mean and standard deviation) and simple linear regression to test the hypothesized relationships.

The empirical findings provided strong support for all five hypothesized relationships. First, perceived usefulness of learning English through the PBRU LMS demonstrated a statistically significant positive influence on attitude toward usage ($\beta = 0.747, p < 0.01$). Second, perceived ease of use of learning English through the PBRU LMS exhibited a statistically significant positive influence on attitude toward usage ($\beta = 0.552, p < 0.01$). Third, perceived ease of use showed a statistically significant positive influence on student trust ($\beta = 0.582, p < 0.01$). Fourth, perceived usefulness demonstrated a statistically significant positive influence on student trust ($\beta = 0.860, p < 0.01$). Finally, attitude toward learning English through the PBRU LMS exhibited a statistically significant positive influence on student trust ($\beta = 0.814, p < 0.01$). All relationships were significant at the 0.01 level, indicating robust predictive validity.

These findings contribute to the theoretical understanding of technology acceptance in language learning contexts and offer practical implications for higher education institutions implementing learning management systems. The results confirm that both utilitarian (perceived usefulness) and hedonic (perceived ease of use) factors are critical determinants of student attitudes and trust in PBRU LMS-based English learning environments. Educational administrators and instructional designers should prioritize system usability and functional value to enhance student engagement and trust.

Keywords : English Learning, Learning Management System, Technology Acceptance Model (TAM), Student Trust

บทนำ

ภาษาอังกฤษนับว่ามีความสำคัญอย่างมาก เนื่องจากถูกใช้เป็นภาษากลางในการติดต่อสื่อสารของประชากรทั่วโลก และถูกใช้เป็นภาษาที่สองของประชากรทั่วโลกกว่า 750 ล้านคน นอกจากนี้ยังใช้เป็นภาษาราชการทั่วโลกใน 64 ประเทศ (Festallor Education, 2563) ในประเทศไทยนั้น พบว่าปัญหาในการเรียนภาษาอังกฤษมีสาเหตุมาจากหลายประการ อาทิ การขาดแรงจูงใจในการเรียนภาษาอังกฤษเพราะผู้เรียนมองว่าภาษาอังกฤษเป็นเรื่องยาก การเรียนการสอนในชั้นเรียนอาจมุ่งเน้นที่การท่องจำไวยากรณ์มากกว่าการฝึกฝนทักษะการสื่อสารในสถานการณ์จริง การขาดโอกาสในการฝึกฝนการใช้ภาษาอังกฤษกับเจ้าของภาษารวมถึงการขาดสื่อการสอนหรือสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการฝึกฝนและพัฒนาทักษะด้านภาษาอังกฤษ นับเป็นโอกาสและความท้าทายของการยกระดับด้านการเรียนการสอนภาษาอังกฤษสำหรับผู้เรียนในประเทศไทย ซึ่งนับว่ามีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง โดยกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (อว.) ได้กำหนดนโยบายยกระดับมาตรฐานภาษาอังกฤษในสถาบันอุดมศึกษา พ.ศ. 2567 เพื่อแก้ไขปัญหาการเรียนรู้และความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษของคนไทย เพื่อส่งเสริมให้บัณฑิตจบการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพและสามารถใช้ทักษะภาษาอังกฤษในการประกอบอาชีพภายหลังสำเร็จการศึกษาได้ (สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม, 2568) โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคดิจิทัล เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT) ได้เข้ามามีบทบาทสำคัญอย่างมากต่อการจัดการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษา สถาบันการศึกษาได้นำเทคโนโลยีมาผสมผสานในการเรียนรู้ผ่านแพลตฟอร์มต่างๆ ตลอดจนการพัฒนาหลักสูตรผ่านแพลตฟอร์มที่หลากหลายซึ่งมีทั้งการให้บริการแบบเสียค่าใช้จ่ายและไม่เสียค่าใช้จ่าย สถาบันการศึกษาจำนวนมากใช้ระบบจัดการการเรียนรู้ (Learning Management System-LMS) เป็นเครื่องมือสำหรับการเรียนการสอนในชั้นเรียน เพื่อสร้างโอกาสในการศึกษาสำหรับผู้เรียน

มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรีได้สนับสนุนนโยบายของกระทรวง อว. โดยจัดให้มีระบบ PBRU LMS เพื่อให้บริการแก่นักศึกษาและบุคลากรทางการศึกษาทุกระดับ เพื่อให้ นักศึกษาสามารถพัฒนาทักษะด้านภาษาอังกฤษด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง ซึ่งระบบ PBRU LMS ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Life-long Learning) รวมถึงการลดค่าใช้จ่ายในการเดินทางมายังมหาวิทยาลัย ปัจจุบันมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรีจัดคอร์สเรียนออนไลน์ เพื่อการพัฒนาภาษาอังกฤษบริการแก่นักศึกษาและบุคลากร จำนวน 19 หลักสูตร มีจำนวนผู้รับบริการกว่า 1,765 คน ความสำเร็จของการนำระบบ PBRU LMS มาใช้นั้น การพิจารณาปัจจัยด้านผู้ใช้งานนับว่ามีความสำคัญ การที่ผู้เรียนจะเปิดรับและใช้งานระบบอย่างเต็มศักยภาพ เพื่อพัฒนาทักษะทางภาษาอังกฤษนั้น ตามแนวคิดแบบจำลองการยอมรับเทคโนโลยี (Technology acceptance model-TAM) ปัจจัยด้านการรับรู้ต่อประโยชน์ของระบบ PBRU LMS (Perceived Usefulness) และการรับรู้ว่ารระบบ PBRU LMS ใช้งานสะดวก (Perceived Ease of Use) ส่งผลต่อทัศนคติที่ดีต่อการใช้งานระบบ PBRU LMS (Attitude towards using) ในการใช้งานระบบหรือเทคโนโลยี และสามารถนำไปสู่พฤติกรรมความตั้งใจในการใช้เทคโนโลยี (Behavioral intentions to use) ด้วย สุดท้ายก็จะผลักดันให้เกิดพฤติกรรมการใช้งานจริง (Actual use) (Davis et al., 1989) และสามารถสร้างความเชื่อมั่น (Trust) (Gefen et al., 2003) ให้แก่ผู้เรียนได้ นอกจากนี้ Truong Tuan Linh และ Nguyen Thi Thanh Huyen (2025) ได้ทำการศึกษาและพบความสัมพันธ์ระหว่างอิทธิพลของการรับรู้ต่อความสะดวกต่อ การรับรู้ต่อประโยชน์ในการใช้งานระบบชำระเงินแบบดิจิทัล เนื่องจากความสะดวกในการใช้งานฟีเจอร์ต่างๆ ของระบบก็จะค้นพบประโยชน์จากการใช้งานระบบที่มากขึ้น นอกจากนี้ Parasuraman และคณะ (1985) กล่าวว่า ความเชื่อมั่นคือความสามารถในการให้บริการเพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ผู้รับบริการ โดยผู้ให้บริการจะต้องมีศักยภาพทั้งด้านความสามารถในการให้บริการที่ดี การบริการจนบรรลุวัตถุประสงค์ผ่านการสื่อสารอย่างชัดเจน เพื่อให้ผู้รับบริการมั่นใจได้ว่าจะได้รับบริการที่ดีที่สุด บริการด้านการศึกษานั้นก็เช่นเดียวกัน หากผู้เรียนรับรู้ได้ถึงความสามารถในการให้บริการของระบบ PBRU LMS ในการช่วยพัฒนาทักษะด้านภาษาอังกฤษก็จะส่งผลต่อผลลัพธ์การเรียนรู้ที่ดีจากการใช้งานระบบดังกล่าว

นอกจากนี้ยังพบว่า ความเชื่อมั่นส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้รับบริการได้เช่นเดียวกัน เมื่อนักศึกษาเกิดความพึงพอใจจากการใช้งานระบบ PBRU LMS เพื่อพัฒนาทักษะด้านภาษาอังกฤษแล้วก็จะส่งผลต่อคุณภาพผลลัพธ์การเรียนรู้ (Quality of Learning Outcomes) ในระดับที่สูงขึ้นทั้งในด้านความรู้ ทักษะ และความสามารถในการประยุกต์ใช้ ตามกรอบอ้างอิง

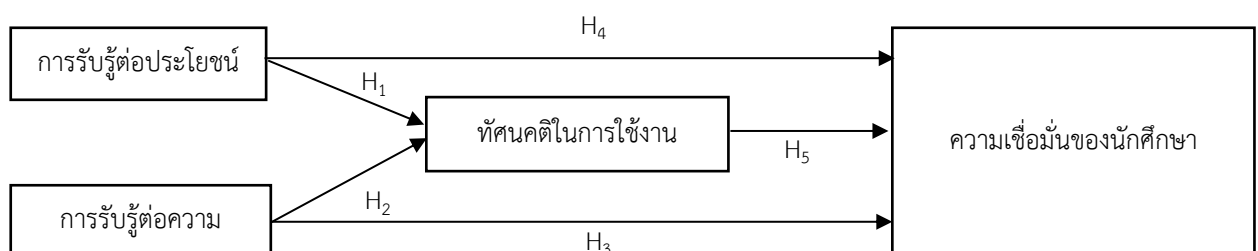
ความสามารถทางภาษาของยุโรป (Common European Framework of Reference for Languages: CEFR) (EF SET, 2025) เมื่อนักศึกษาเกิดความเชื่อมั่นว่าระบบ PBRU LMS มีความเสถียรสามารถใช้งานได้สะดวกและเป็นประโยชน์ จะส่งผลให้นักศึกษาใช้งานอย่างต่อเนื่องและมีแนวโน้มที่จะเข้าถึงเนื้อหา ทำแบบฝึกหัดหรือเรียนรู้ด้วยตนเองต่อไป ซึ่งการใช้งานอย่างสม่ำเสมอ นับเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาทักษะด้านภาษา เมื่อนักศึกษาใช้งานระดับดังกล่าวและเกิดความเชื่อมั่นต่อความถูกต้อง และคุณภาพของเนื้อหาในระบบ ก็ย่อมส่งผลให้นักศึกษาต้องการที่จะมีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษเพิ่มมากขึ้น ด้วย จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า การรับรู้ความสะดวก การรับรู้ต่อประโยชน์และทัศนคติในการใช้งาน เทคโนโลยีมีผลต่อความตั้งใจใช้เทคโนโลยี และนำไปสู่พฤติกรรมกรยอมรับเทคโนโลยี (ชีวิรัตน์ ชัยสำโรง, 2562)

จากความสำเร็จและความเป็นมาที่กล่าวมาทั้งหมดนั้น ทำให้คณะผู้วิจัยมีความสนใจศึกษาเรื่องการพัฒนาคุณภาพการเรียนภาษาอังกฤษผ่านระบบ PBRU LMS: ปัจจัยการยอมรับเทคโนโลยีและความเชื่อมั่นของนักศึกษาระดับปริญญาตรีมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี เพื่อจะได้ทราบถึงทัศนคติและการรับรู้ของนักศึกษาในการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษผ่านระบบ PBRU LMS ว่าเป็นไปตามความต้องการและความคาดหวังของนักศึกษามากน้อยอย่างไร เพื่อนำข้อมูลดังกล่าวมาปรับปรุงและพัฒนาการเรียนภาษาอังกฤษให้สอดคล้องกับความคาดหวังของผู้เรียน นำมาซึ่งการยกระดับความสามารถด้านภาษาอังกฤษให้แก่ นักศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ ความสำคัญของทัศนคติและพฤติกรรมกรเรียนรู้ของนักศึกษาจะนำไปสู่การเพิ่มคุณภาพการเรียนการสอนของสถาบันการศึกษาให้มีความก้าวหน้าและทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมในยุคปัจจุบัน นักศึกษาสามารถใช้เครื่องมือดังกล่าว เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักศึกษา เนื่องจากประสิทธิภาพของเครื่องมือ ย่อมส่งผลต่อการเพิ่มคุณภาพการเรียนของผู้เรียนได้ สอดคล้องกับนโยบายมหาวิทยาลัยด้านการขับเคลื่อนเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในการจัดการเรียนการสอนเพื่อก้าวสู่การเป็น Digital University รวมถึงการสนับสนุนให้บัณฑิตของมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี เป็นบัณฑิตที่มีคุณภาพสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน (Sustainable Development Goals-SDGs) เป้าหมายที่ 4 การศึกษาที่มีคุณภาพ นับเป็นโอกาสในการสร้างการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างครอบคลุมและเท่าเทียม สามารถสนับสนุนการเรียนรู้ได้ทุกที่ทุกเวลาซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการส่งเสริมโอกาสในการเรียนรู้ตลอดชีวิต ตลอดจนการลดความเหลื่อมล้ำและการเข้าถึงการศึกษาในระดับอุดมศึกษาที่มีคุณภาพอย่างทั่วถึง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาอิทธิพลเชิงบวกของการรับรู้ต่อประโยชน์ในการเรียนภาษาอังกฤษผ่านระบบ PBRU LMS ต่อทัศนคติในการใช้งาน
2. เพื่อศึกษาอิทธิพลเชิงบวกของการรับรู้ต่อความสะดวกในการเรียนภาษาอังกฤษผ่านระบบ PBRU LMS ต่อทัศนคติในการใช้งาน
3. เพื่อศึกษาอิทธิพลเชิงบวกของการรับรู้ต่อความสะดวกในการเรียนภาษาอังกฤษผ่านระบบ PBRU LMS ต่อความเชื่อมั่นของนักศึกษา
4. เพื่อศึกษาอิทธิพลเชิงบวกของการรับรู้ต่อประโยชน์ในการเรียนภาษาอังกฤษผ่านระบบ PBRU LMS ต่อความเชื่อมั่นของนักศึกษา
5. เพื่อศึกษาอิทธิพลเชิงบวกของทัศนคติในการใช้งานต่อความเชื่อมั่นของนักศึกษา

กรอบแนวคิดการวิจัย



สมมติฐานของการวิจัย

1. การรับรู้ต่อประโยชน์ในการเรียนภาษาอังกฤษผ่านระบบ PBRU LMS มีอิทธิพลเชิงบวกต่อทัศนคติในการใช้งาน
2. การรับรู้ต่อความสะดวกในการเรียนภาษาอังกฤษผ่านระบบ PBRU LMS มีอิทธิพลเชิงบวกต่อทัศนคติในการใช้งาน
3. การรับรู้ต่อความสะดวกในการเรียนภาษาอังกฤษผ่านระบบ PBRU LMS มีอิทธิพลเชิงบวกต่อความเชื่อมั่นของนักศึกษา
4. การรับรู้ต่อประโยชน์ในการเรียนภาษาอังกฤษผ่านระบบ PBRU LMS มีอิทธิพลเชิงบวกต่อความเชื่อมั่นของนักศึกษา
5. ทัศนคติในการใช้งานมีอิทธิพลเชิงบวกต่อความเชื่อมั่นของนักศึกษา

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหา การเรียนภาษาอังกฤษของนักศึกษา ผ่านระบบ PBRU LMS มีรายละเอียด ดังนี้

ระบบ PBRU LMS เป็นระบบให้บริการหลักสูตรออนไลน์เพื่อพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี สามารถใช้งานผ่านคอมพิวเตอร์ โทรศัพท์มือถือและแท็บเล็ตพีซี ในบทเรียนประกอบด้วยเนื้อหาและแบบทดสอบก่อน-หลังเรียน โดยกำหนดระยะเวลาในการเรียนรู้สามารถศึกษาได้ตามความต้องการของผู้เรียน ระยะเวลา 3 - 6 เดือน ซึ่งภายหลังสำเร็จหลักสูตรผู้เรียนจะได้รับใบประกาศนียบัตรการสำเร็จหลักสูตรแต่ละหลักสูตร

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยดำเนินการโดยใช้วิธีวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี จากข้อมูลจำนวนนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี ในปีการศึกษา 2566-2568 พบว่า มีจำนวนนักศึกษาทุกชั้นปี จำนวน 7,058 คน (สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี, 2568)

กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรีที่ได้เข้าร่วมพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษผ่านระบบ PBRU LMS ปีการศึกษา 2566-2568 อย่างน้อย 1 หลักสูตร ผู้วิจัยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ความผิดพลาดไม่เกิน 5% ใช้สูตรคำนวณแบบทราบจำนวนประชากรตามวิธีการของ Taro Yamane (Yamane, 1973) ดังนี้ $n = \frac{N}{1 + Ne^2}$ (n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง, N = ขนาดของกลุ่มประชากร, e = ความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่างกำหนดให้เท่ากับ 0.05) คำนวณได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง 378.55 คน คณะผู้วิจัยจึงกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 คน เพื่อความสะดวกในการจัดเก็บข้อมูลและการวิเคราะห์ผลการวิจัยตลอดจนการลดความสูญเสียของข้อมูลจาก non-response ซึ่งจะส่งผลต่อความแม่นยำในการประมาณค่าพารามิเตอร์ของประชากร และใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Sampling) โดยได้กำหนดคุณสมบัติของกลุ่มตัวอย่างให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการศึกษา ขั้นที่ 1 การสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified Sampling) โดยแบ่งกลุ่มนักศึกษาตามคณะ ตามข้อมูลของสำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน ประกอบด้วย 8 คณะ 1 วิทยาลัย ประกอบด้วย คณะครุศาสตร์ คณะพยาบาลศาสตร์และวิทยาการสุขภาพ คณะมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี คณะวิศวกรรมศาสตร์และเทคโนโลยีอุตสาหกรรม คณะเทคโนโลยีการเกษตร คณะเทคโนโลยีสารสนเทศ และวิทยาลัยนวัตกรรมการอาหารและอุตสาหกรรมบริการ ขั้นที่ 2 สุ่มตัวอย่างจากแต่ละคณะ เพื่อให้ได้จำนวนที่เหมาะสมและครอบคลุมประชากร ซึ่งในงานวิจัยนี้ต้องการตัวอย่างทั้งหมด 400 คน โดยใช้สูตรกระจายตามสัดส่วน (นิยม ปุราคำ, 2417) จำนวนกลุ่มตัวอย่าง มีรายละเอียดดังนี้ คณะครุศาสตร์ 46 คน คณะพยาบาลศาสตร์ และวิทยาการสุขภาพ 40 คน คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ 144 คน คณะวิทยาการจัดการ 52 คน คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี 25 คน คณะวิศวกรรมศาสตร์และเทคโนโลยีอุตสาหกรรม 24 คน คณะเทคโนโลยีการเกษตร 22 คน คณะเทคโนโลยีสารสนเทศ 20 คน และวิทยาลัยนวัตกรรมการอาหารและอุตสาหกรรมบริการ 7 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้พัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามซึ่งได้ทำการปรับปรุงจากงานวิจัยของ Binyamin และคณะ (2018) Salloum และคณะ (2019) และ Kumar และคณะ (2021) รวมทั้งงานวิจัยอื่นๆ ที่มีลักษณะใกล้เคียงกัน โดยการนำข้อคำถามมาทดสอบหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ซึ่งทดสอบค่าความเชื่อมั่นโดยโปรแกรม SPSS และได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.937 ซึ่งมากกว่า 0.70 จึงถือว่าแบบสอบถามชุดนี้ยอมรับได้ สามารถนำไปใช้เก็บข้อมูลได้ โดยแบบสอบถามประกอบด้วย 3 ส่วน ดังนี้ ส่วนที่ 1 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการยอมรับการเรียนภาษาอังกฤษผ่านระบบ PBRU LMS ของนักศึกษา (Binyamin et al., 2018; Salloum et al., 2019; Kumar et al., 2021) มีจำนวน 9 ข้อ ส่วนที่ 2 การวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับความเชื่อมั่นในการเรียนภาษาอังกฤษผ่านระบบ PBRU LMS (Gefen, 2003) มีจำนวน 3 ข้อ โดยแบบสอบถามส่วนที่ 1 และ 2 ใช้มาตรวัด 5 ระดับ (5-Point Scale) ตามแบบของ Likert (ศิริวรรณและคณะ, 2541) โดย 5 หมายถึง เห็นด้วยอย่างยิ่ง 4 หมายถึง เห็นด้วย 3 หมายถึง ปานกลาง 2 หมายถึง ไม่เห็นด้วย และ 1 หมายถึง ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง สุดท้ายส่วนที่ 3 ลักษณะส่วนบุคคล มีจำนวน 8 ข้อ ประกอบด้วย เพศ อายุ ชั้นปีที่กำลังศึกษา คณะ สาขาวิชา รายวิชาที่เรียนและเงื่อนไขในการเรียน วัตถุประสงค์ในการเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษและประสบการณ์ในการใช้ระบบ “PBRU LMS” (Berelson and Steiner, 1964)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามออนไลน์ซึ่งได้ผ่านการอนุมัติรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรีโครงการวิจัยที่ ECPB_R 22/2568 เรียบร้อยแล้ว และได้รับใบรับรองเลขที่ 26/2568 หลังจากนั้นทำการขอความร่วมมือไปยังนักศึกษาภายหลังจากที่ได้เข้าร่วมพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษผ่านระบบ PBRU LMS ปีการศึกษา 2566-2568 อย่างน้อย 1 หลักสูตร

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นของนักศึกษาโดยใช้ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) สำหรับการทดสอบสมมติฐานใช้การวิเคราะห์การถดถอยเชิงเส้นอย่างสะดวก (Simple Linear Regression Analysis)

ผลการวิจัย

ส่วนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ที่คิดเห็นเกี่ยวกับการยอมรับการเรียนภาษาอังกฤษผ่านระบบ PBRU LMS ของนักศึกษา

ตารางที่ 1 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการยอมรับการเรียนภาษาอังกฤษผ่านระบบ PBRU LMS ของนักศึกษา

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการยอมรับการเรียนภาษาอังกฤษผ่านระบบ PBRU LMS	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. การรับรู้ระบบ “PBRU LMS” สะดวกต่อการใช้งาน	4.04	0.915	มาก
1.1 ท่านคิดว่าสามารถเรียนภาษาอังกฤษผ่านระบบ “PBRU LMS” ได้โดยไม่ยุ่งยาก	4.21	0.833	มาก
1.2 ท่านคิดว่าท่านสามารถใช้ระบบ “PBRU LMS” ในการเรียนภาษาอังกฤษได้ทันทีแม้ไม่มีคำแนะนำ	3.85	1.009	มาก
1.3 ท่านคิดว่าการเรียนภาษาอังกฤษผ่านระบบ “PBRU LMS” มีขั้นตอนการใช้งานชัดเจนและเข้าใจได้สะดวก	4.06	0.905	มาก
2. การรับรู้ต่อประโยชน์ของระบบ “PBRU LMS”	4.12	0.809	มาก
2.1 ท่านคิดว่าการเรียนภาษาอังกฤษผ่านระบบ “PBRU LMS” ช่วยให้ท่านเข้าใจและเรียนรู้ได้ดีขึ้น	4.12	0.820	มาก
2.2 ท่านคิดว่าการเรียนภาษาอังกฤษผ่านระบบ “PBRU LMS” ช่วยให้ทักษะทางภาษาอังกฤษของท่านดีขึ้น อาทิ ทักษะด้านการฟัง พูด อ่าน เขียน เป็นต้น	4.04	0.832	มาก
2.3 ท่านคิดว่าการเรียนภาษาอังกฤษผ่านระบบ “PBRU LMS” โดยรวมมีประโยชน์	4.20	0.777	มาก

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการยอมรับการเรียนรู้ภาษาอังกฤษผ่านระบบ PBRU LMS	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
3. ทศนคติต่อการเรียนภาษาอังกฤษผ่านระบบ “PBRU LMS”	4.14	0.796	มาก
3.1 ท่านคิดว่าการเรียนภาษาอังกฤษผ่านระบบ “PBRU LMS” สามารถสร้างสิ่งแวดล้อมที่น่าสนใจและจูงใจให้เรียนภาษาอังกฤษได้ดี	4.15	0.807	มาก
3.2 ท่านคิดว่าการเรียนภาษาอังกฤษผ่านระบบ “PBRU LMS” เป็นวิธีที่เหมาะสมในการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษ	4.15	0.770	มาก
3.3 ท่านคิดว่าการเรียนภาษาอังกฤษผ่านระบบ “PBRU LMS” ทำให้ท่านเกิดความเพลิดเพลิน	4.13	0.813	มาก

จากตารางที่ 1 นักศึกษามีความคิดเห็นโดยรวมเกี่ยวกับการรับรู้ระบบ “PBRU LMS” สะดวกต่อการใช้งานอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 4.04 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. = 0.915) โดยมีความคิดเห็นแยกรายด้านดังนี้ นักศึกษามีความคิดเห็นว่าสามารถเรียนภาษาอังกฤษผ่านระบบ “PBRU LMS” ได้โดยไม่ยุ่งยากอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 4.21 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. = 0.833) รองลงมาคือ นักศึกษาคิดว่าการเรียนภาษาอังกฤษผ่านระบบ “PBRU LMS” มีขั้นตอนการใช้งานชัดเจนและเข้าใจได้สะดวกอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 4.06 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. = 0.905) และนักศึกษาคิดว่าสามารถใช้ระบบ “PBRU LMS” ในการเรียนภาษาอังกฤษได้ทันทีที่ไม่มีคำแนะนำอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 3.85 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. = 1.009) ตามลำดับ โดยค่า S.D. ที่สูงถึง 1.009 นั้น สะท้อนถึงความเห็นของนักศึกษาที่มีความแตกต่างกันมากในประเด็นนี้ อาจมีสาเหตุมาจากความคลุมเครือของข้อความซึ่งควรปรับปรุงให้มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น ในอีกประเด็นอาจมีสาเหตุมาจากนักศึกษางานกลุ่มมีความชำนาญในการใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศที่ต่างกันจึงส่งผลต่อความคิดเห็นในการใช้งานที่ต่างกันได้เช่นกัน

นักศึกษามีความคิดเห็นโดยรวมเกี่ยวกับการรับรู้ต่อประโยชน์ของระบบ “PBRU LMS” อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 4.12 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. = 0.809) โดยมีความคิดเห็นแยกรายด้านดังนี้ นักศึกษาคิดว่าการเรียนภาษาอังกฤษผ่านระบบ “PBRU LMS” โดยรวมมีประโยชน์อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 4.20 (S.D. = 0.777) รองลงมาคือ นักศึกษาคิดว่าการเรียนภาษาอังกฤษผ่านระบบ “PBRU LMS” ช่วยให้นักศึกษาเข้าใจและเรียนรู้ได้ดีขึ้นอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 4.12 (S.D. = 0.820) และนักศึกษาคิดว่าการเรียนภาษาอังกฤษผ่านระบบ “PBRU LMS” ช่วยให้ทักษะทางภาษาอังกฤษของนักศึกษาดีขึ้น อาทิ ทักษะด้านการฟัง พูด อ่าน เขียน เป็นต้น อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 4.04 (S.D. = 0.832) ตามลำดับ

นักศึกษามีความคิดเห็นโดยรวมเกี่ยวกับทัศนคติการใช้ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 4.14 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. = 0.796) โดยมีความคิดเห็นแยกรายด้านดังนี้ นักศึกษาคิดว่าการเรียนภาษาอังกฤษผ่านระบบ “PBRU LMS” สามารถสร้างสิ่งแวดล้อมที่น่าสนใจและจูงใจให้เรียนภาษาอังกฤษได้ดีอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 4.15 (S.D. = 0.807) นักศึกษาคิดว่าการเรียนภาษาอังกฤษผ่านระบบ “PBRU LMS” เป็นวิธีที่เหมาะสมในการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 4.15 (S.D. = 0.770) และนักศึกษาคิดว่าการเรียนภาษาอังกฤษผ่านระบบ “PBRU LMS” ทำให้นักศึกษาเกิดความเพลิดเพลิน อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 4.13 (S.D. = 0.813) ตามลำดับ

ส่วนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับความเชื่อมั่นในการเรียนภาษาอังกฤษผ่านระบบ PBRU LMS

ตารางที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับความเชื่อมั่นในการเรียนภาษาอังกฤษผ่านระบบ PBRU LMS

ความเชื่อมั่นในการเรียนภาษาอังกฤษผ่านระบบ “PBRU LMS”	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ท่านคิดว่าการเรียนภาษาอังกฤษผ่านระบบ “PBRU LMS” มีความน่าเชื่อถือ	4.20	0.816	มาก
2. ท่านคิดว่าการเรียนภาษาอังกฤษผ่านระบบ “PBRU LMS” ช่วยตอบสนองความคาดหวังของท่านได้	4.10	0.821	มาก
3. ท่านคิดว่าการเรียนภาษาอังกฤษผ่านระบบ “PBRU LMS” มีมาตรฐานรับรอง	4.17	0.851	มาก
รวม	4.15	0.829	มาก

จากตารางที่ 2 นักศึกษามีความคิดเห็นโดยรวมเกี่ยวกับความเชื่อมั่นในการเรียนภาษาอังกฤษผ่านระบบ “PBRU LMS” มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 4.15 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. = 0.829) นักศึกษาคิดว่าการเรียนภาษาอังกฤษผ่านระบบ “PBRU LMS” มีความน่าเชื่อถือ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 4.20 (S.D. = 0.816) รองลงมาคือ นักศึกษาคิดว่าการเรียนภาษาอังกฤษผ่านระบบ “PBRU LMS” มีมาตรฐานรับรอง อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 4.17 (S.D. = 0.851) และนักศึกษาคิดว่าการเรียนภาษาอังกฤษผ่านระบบ “PBRU LMS” ช่วยตอบสนองความคาดหวังของท่านได้อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 4.10 (S.D. = 0.821) ตามลำดับ

ส่วนที่ 3 ข้อมูลส่วนบุคคลของนักศึกษา

ตารางที่ 3 ข้อมูลส่วนบุคคลของนักศึกษา

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม		จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ	หญิง	325	81.3
	ชาย	75	18.80
2. อายุ	18 – 19 ปี	337	84.30
	20 – 21 ปี	46	11.50
	22 ปีขึ้นไป	14	3.50
	ต่ำกว่า 18 ปี	3	0.70
3. ชั้นปีที่กำลังศึกษา	ชั้นปี 1	382	95.50
	ชั้นปี 4	14	3.50
	ชั้นปี 2	4	1.00
4. คณะ	พยาบาลศาสตร์และวิทยาการสุขภาพ	258	64.50
	มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์	55	13.80
	วิทยาการจัดการ	36	9.00
	วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	31	7.80
	เทคโนโลยีสารสนเทศ	20	5.00
5. สาขาวิชา	สาธารณสุขศาสตร์และอาชีวอนามัย	117	29.30
	พยาบาลศาสตร์	98	24.50
	การแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก	42	10.50
	วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	25	6.30
	คอมพิวเตอร์	20	5.00
	อังกฤษธุรกิจ	18	4.50
	วิทยาการคอมพิวเตอร์แขนงซอฟต์แวร์	16	4.00
	ภาษาอังกฤษ (ครูศาสตร์)	15	3.80
	ภาษาจีน	11	2.80
	ดนตรีศึกษา	8	2.00
	บัญชี	8	2.00
	บริหารธุรกิจ (คอมพิวเตอร์ดิจิทัล)	7	1.80
	บริหารธุรกิจ (คอมพิวเตอร์ธุรกิจ)	6	1.50
	นิติศาสตร์	3	0.80

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม		จำนวน	ร้อยละ
5. สาขาวิชา	อาหารและโภชนาการประยุกต์	3	0.80
	ชีววิทยา	3	0.80
6. รายวิชาที่เรียน และเงื่อนไขในการเรียน	ไม่ระบุ	270	68
	All About English	29	7.30
	พยาบาลศาสตร์	29	7.30
	สาธารณสุขศาสตร์	27	6.8
	ครุศาสตรบัณฑิต	20	5.00
	CEFR	15	3.80
	เก็บเครดิต	4	1.00
	Basic Reading Grammar	3	0.80
	ศิลปศาสตร์	3	0.80
7. วัตถุประสงค์ในการเรียน ภาษาอังกฤษผ่านระบบ “PBRU LMS”	ต้องการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษ	213	53.30
	มหาวิทยาลัย/คณะกำหนดให้เข้าร่วม	121	30.30
	ต้องการ Certificate รับรองด้านภาษาอังกฤษ เพื่อใช้ในอนาคต	65	16.30
	อื่นๆ	1	0.10
8. ประสบการณ์ในการใช้ ระบบ “PBRU LMS”	ไม่มีประสบการณ์ในการใช้	277	69.30
	น้อยกว่า 1 ปี	114	28.50
	2 ปีขึ้นไป	8	2.00
	ไม่ระบุ	1	0.20
	ชีววิทยา	3	0.80
รวม		400	100

จากตารางที่ 3 ลักษณะส่วนบุคคลของนักศึกษา 1. เพศ พบว่า นักศึกษา จำนวน 400 คน ผู้ตอบส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 325 คน คิดเป็นร้อยละ 81.30 และเพศชาย จำนวน 75 คน คิดเป็นร้อยละ 18.80 ตามลำดับ อายุ พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่มีอายุ 18 – 19 ปี จำนวน 337 คน คิดเป็นร้อยละ 84.30 และอายุ 20 - 21 ปี จำนวน 46 คน คิดเป็นร้อยละ 11.50 อายุ 22 ปี ขึ้นไป จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 3.50 และอายุต่ำกว่า 18 ปี จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 0.70 ชั้นปีที่กำลังศึกษา พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นปีที่ 1 จำนวน 382 คน คิดเป็นร้อยละ 95.50 รองลงมาได้แก่นักศึกษาชั้นปีที่ 4 จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 3.50 และนักศึกษาชั้นปีที่ 2 จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 1 สำหรับคณะ พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่มาจากคณะพยาบาลศาสตร์และวิทยาการสุขภาพ จำนวน 258 คน คิดเป็น 64.50 รองลงมาคือคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ 55 คน คิดเป็นร้อยละ 13.80 คณะวิทยาการจัดการ จำนวน 36 คน คิดเป็นร้อยละ 9 คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี จำนวน 31 คน คิดเป็นร้อยละ 7.80 และคณะเทคโนโลยีสารสนเทศ จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 5 สาขาวิชา พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่มาจากสาขาสาธารณสุขศาสตร์และอาชีวอนามัย จำนวน 117 คน คิดเป็นร้อยละ 29.30 สาขาพยาบาลศาสตร์ จำนวน 98 คน คิดเป็นร้อยละ 24.50 สาขาการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก จำนวน 42 คน คิดเป็นร้อยละ 10.50 สาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 6.30 สาขาคอมพิวเตอร์ จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 5 สาขาอังกฤษธุรกิจ จำนวน 18 คน คิดเป็น

ร้อยละ 4.50 สาขาวิทยาการคอมพิวเตอร์แขนงซอฟต์แวร์ จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 4 สาขา ภาษาอังกฤษ (ครุศาสตร์) จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 3.80 สาขาภาษาจีน จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 2.80 สาขาคณิตศาสตร์ จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 2 สาขาบัญชี จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 2 สาขาบริหารธุรกิจ (คอมพิวเตอร์ดิจิทัล) จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 1.80 สาขาบริหารธุรกิจ (คอมพิวเตอร์ธุรกิจ) จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 1.50 สาขานิเทศศาสตร์ จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 0.80 สาขาอาหารและโภชนาการประยุกต์ จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 0.80 สาขาชีววิทยา จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 0.80 รายวิชาที่เรียนและเงื่อนไขในการเรียน พบว่า ส่วนใหญ่นักศึกษาไม่ระบุข้อมูล จำนวน 270 คน คิดเป็นร้อยละ 68 รองลงมานักศึกษาเรียนวิชา All About English จำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 7.30 เงื่อนไขรายวิชาด้านพยาบาลศาสตร์ จำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 7.30 เงื่อนไขรายวิชาด้านสาธารณสุข จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 6.80 เงื่อนไขรายวิชาของหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 5 รายวิชาเกี่ยวกับ CEFR จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 3.80 การเก็บเครดิตกิจกรรม จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 0.80 วิชา Basic Reading Grammar จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 0.80 และ รายวิชาด้านศิลปศาสตร์ จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 0.80 วัตถุประสงค์ในการเข้าร่วม พบว่า ส่วนใหญ่นักศึกษาต้องการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษ 213 คน คิดเป็นร้อยละ 53.30 รองลงมาคือมหาวิทยาลัย/คณะกำหนดให้เข้าร่วม จำนวน 121 คน คิดเป็นร้อยละ 30.30 นักศึกษาต้องการ Certificate รับรองด้านภาษาอังกฤษเพื่อใช้ในอนาคต จำนวน 65 คน คิดเป็นร้อยละ 16.30 และอื่นๆ จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.10 ประสิทธิภาพในการใช้ระบบ “PBRU LMS” พบว่า ส่วนใหญ่นักศึกษาไม่มีประสิทธิภาพในการใช้ระบบ “PBRU LMS” จำนวน 277 คน คิดเป็นร้อยละ 69.30 รองลงมาคือนักศึกษามีประสิทธิภาพน้อยกว่า 1 ปี จำนวน 114 คน คิดเป็นร้อยละ 28.50 นักศึกษามีประสิทธิภาพ 2 ปีขึ้นไป จำนวน 8 คน ร้อยละ 2 และ ไม่ระบุ จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.20

ส่วนที่ 4 ผลการศึกษานิเทศของตัวแปรตามกรอบแนวคิดการวิจัย

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยอย่างง่ายระหว่างการรับรู้ต่อประโยชน์ (X) และทัศนคติในการใช้ (Y)

ตัวแปร	B	S.D.	Beta	t	P-value
การรับรู้ต่อประโยชน์	0.747	0.030	0.805	24.733**	0.000
ค่าคงที่	3.366	0.395		8.520**	0.000
R = 0.805	R ² = 0.648		Adjusted R ² = 0.646		

** p ≤ 0.01

จากตารางที่ 4 การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยระหว่างการรับรู้ต่อประโยชน์และทัศนคติในการใช้ ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอย พบว่า มีค่า P-value น้อยกว่า 0.01 นั่นคือปฏิเสธสมมติฐาน H_0 แสดงว่า การรับรู้ต่อประโยชน์มีอิทธิพลเชิงบวกกับทัศนคติในการใช้ ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 โดยมีค่าน้ำหนักความสำคัญ (β) เท่ากับ 0.747 มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.805 (R = 0.805) โดยสามารถทำนายหรือพยากรณ์ทัศนคติในการใช้ได้ ร้อยละ 64.80 (R² = 0.648) ซึ่งผลการทดสอบที่ได้สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ สมการพยากรณ์ในรูปแบบคะแนนดิบ คือ $Y = 3.366 + 0.747X$

ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยอย่างง่ายระหว่างการรับรู้ต่อความสะดวก (X) และทัศนคติในการใช้ (Y)

ตัวแปร	B	S.D.	Beta	t	P-value
การรับรู้ต่อความสะดวก	0.552	0.032	0.690	17.030**	0.000
ค่าคงที่	6.055	0.422		14.343**	0.000
R = 0.690	R ² = 0.476		Adjusted R ² = 0.475		

** p ≤ 0.01

จากตารางที่ 5 การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยระหว่างการรับรู้ต่อความสะดวกกับทัศนคติในการใช้ ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอย พบว่า มีค่า P-value น้อยกว่า 0.01 นั่นคือปฏิเสธสมมติฐาน H_0 แสดงว่า การรับรู้ต่อความสะดวกมีอิทธิพลเชิงบวกกับทัศนคติในการใช้ระบบ PBRU LMS ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 โดยมีค่าน้ำหนักความสำคัญ (β) เท่ากับ 0.552

มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.690 ($R = 0.690$) โดยสามารถทำนายหรือพยากรณ์ทัศนคติในการใช้ได้ ร้อยละ 47.60 ($R^2 = 0.476$) ซึ่งผลการทดสอบที่ได้สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ สมการพยากรณ์ในรูปแบบคะแนนดิบ คือ $Y = 6.055 + 0.552X$

ตารางที่ 6 ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยอย่างง่ายระหว่างการรับรู้ต่อความสะดวก (X) และความเชื่อมั่นของนักศึกษา (Y)

ตัวแปร	B	S.D.	Beta	t	P-value
การรับรู้ต่อความสะดวก	0.582	0.038	0.655	15.400**	0.000
ค่าคงที่	5.761	0.491		11.729**	0.000
$R = 0.655$		$R^2 = 0.429$		Adjusted $R^2 = 0.427$	

** $p \leq 0.01$

จากตารางที่ 6 การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยระหว่างการรับรู้ต่อความสะดวกและความเชื่อมั่นของนักศึกษา ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอย พบว่า มีค่า P-value น้อยกว่า 0.01 นั่นคือปฏิเสธสมมติฐาน H_0 แสดงว่าการรับรู้ต่อความสะดวกมีอิทธิพลเชิงบวกกับความเชื่อมั่นของนักศึกษา ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 โดยมีค่าน้ำหนักความสำคัญ (β) เท่ากับ 0.582 มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.655 ($R = 0.655$) โดยสามารถทำนายหรือพยากรณ์ความเชื่อมั่นของนักศึกษาได้ ร้อยละ 42.90 ($R^2 = 0.429$) ซึ่งผลการทดสอบที่ได้สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ สมการพยากรณ์ในรูปแบบคะแนนดิบ คือ $Y = 5.761 + 0.582X$

ตารางที่ 7 ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยอย่างง่ายระหว่างการรับรู้ต่อประโยชน์ (X) และความเชื่อมั่นของนักศึกษา (Y)

ตัวแปร	B	S.D.	Beta	t	P-value
การรับรู้ต่อประโยชน์	0.860	0.032	0.829	27.116**	0.000
ค่าคงที่	1.945	0.415		4.689**	0.000
$R = 0.829$		$R^2 = 0.688$		Adjusted $R^2 = 0.687$	

** $p \leq 0.01$

จากตารางที่ 7 การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยระหว่างการรับรู้ต่อประโยชน์และความเชื่อมั่นของนักศึกษา ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอย พบว่า มีค่า P-value น้อยกว่า 0.01 นั่นคือปฏิเสธสมมติฐาน H_0 แสดงว่า การรับรู้ต่อประโยชน์มีอิทธิพลเชิงบวกต่อความเชื่อมั่นของนักศึกษา ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 โดยมีค่าน้ำหนักความสำคัญ (β) เท่ากับ 0.860 มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.829 ($R = 0.829$) โดยสามารถทำนายหรือพยากรณ์ความเชื่อมั่นของนักศึกษาได้ ร้อยละ 68.80 ($R^2 = 0.688$) ซึ่งผลการทดสอบที่ได้สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ สมการพยากรณ์ในรูปแบบคะแนนดิบ คือ $Y = 1.945 + 0.860X$

ตารางที่ 8 ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยอย่างง่ายระหว่างทัศนคติ (X) และความเชื่อมั่นของนักศึกษา (Y)

ตัวแปร	B	S.D.	Beta	t	P-value
ทัศนคติในการใช้งาน	0.814	0.038	0.766	5.095	0.000
ค่าคงที่	2.533	0.497		5.095	0.000
$R = 0.844$		$R^2 = 0.713$		Adjusted $R^2 = 0.712$	

** $p \leq 0.01$

จากตารางที่ 8 การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยระหว่างทัศนคติและความเชื่อมั่นของนักศึกษา ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอย พบว่า มีค่า P-value น้อยกว่า 0.01 นั่นคือปฏิเสธสมมติฐาน H_0 แสดงว่า ทัศนคติในการใช้มีอิทธิพลเชิงบวกต่อความเชื่อมั่นของนักศึกษา ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 โดยมีค่าน้ำหนักความสำคัญ (β) เท่ากับ 0.814 มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.844 ($R = 0.844$) โดยสามารถทำนายหรือพยากรณ์ความเชื่อมั่นของนักศึกษาได้ ร้อยละ 71.30 ($R^2 = 0.713$) ซึ่งผลการทดสอบที่ได้สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ สมการพยากรณ์ในรูปแบบคะแนนดิบ คือ $Y = 2.533 + 0.814X$

สรุปผลการวิจัย

ผลการศึกษาอิทธิพลของตัวแปรตามกรอบแนวคิดการวิจัย พบว่า การรับรู้ต่อประโยชน์ในการเรียนภาษาอังกฤษผ่านระบบ PBRU LMS มีอิทธิพลเชิงบวกต่อทัศนคติในการใช้ อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01 การรับรู้ต่อความสะดวกในการเรียนภาษาอังกฤษผ่านระบบ PBRU LMS มีอิทธิพลเชิงบวกต่อทัศนคติในการใช้ อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01 การรับรู้ต่อความสะดวกในการเรียนภาษาอังกฤษผ่านระบบ PBRU LMS มีอิทธิพลเชิงบวกต่อความเชื่อมั่นของนักศึกษา อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01 การรับรู้ต่อประโยชน์ในการเรียนภาษาอังกฤษผ่านระบบ PBRU LMS มีอิทธิพลเชิงบวกต่อความเชื่อมั่นของนักศึกษา อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01 และทัศนคติในการเรียนภาษาอังกฤษผ่านระบบ PBRU LMS มีอิทธิพลเชิงบวกต่อความเชื่อมั่นของนักศึกษา อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ทั้งหมด ผลการวิจัยครั้งนี้สะท้อนให้เห็นว่าระบบ PBRU LMS มีศักยภาพในการสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ภาษาอังกฤษให้ผู้เรียนได้ เมื่อนักศึกษารับรู้ถึงประโยชน์และความสะดวกในการใช้งาน จะนำไปสู่ทัศนคติเชิงบวกและความเชื่อมั่นในการเรียนรู้ที่เพิ่มขึ้น ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญสำหรับการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษอย่างยั่งยืน ดังนั้น มหาวิทยาลัยควรส่งเสริมการใช้งานระบบอย่างต่อเนื่อง พร้อมทั้งพัฒนาระบบดังกล่าวเพื่อให้ตอบสนองความต้องการของผู้เรียนได้มากยิ่งขึ้น

อภิปรายผลการวิจัย

1. การรับรู้ต่อประโยชน์ในการเรียนภาษาอังกฤษผ่านระบบ PBRU LMS มีอิทธิพลเชิงบวกต่อทัศนคติในการใช้

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า การรับรู้ประโยชน์ที่ได้รับจากการเรียนรู้ภาษาอังกฤษผ่านระบบ PBRU LMS ส่งผลเชิงบวกต่อทัศนคติในการนำระบบไปใช้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ($\beta = 0.747$, $R^2 = 0.648$) โดยสามารถทำนายทัศนคติในการใช้งานได้ถึงร้อยละ 64.80 ข้อค้นพบดังกล่าวบ่งชี้ว่า เมื่อผู้เรียนได้รับการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษในหลากหลายมิติผ่านระบบ PBRU LMS อย่างสม่ำเสมอ จะส่งผลให้ความสามารถทางภาษาอังกฤษสูงขึ้น ประสบการณ์เชิงบวกจากการพัฒนาทักษะดังกล่าวนำไปสู่ทัศนคติที่ดีต่อการใช้ระบบ PBRU LMS สามารถอธิบายได้ว่า เมื่อผู้เรียนมีความตระหนักถึงคุณค่าที่ได้รับจากระบบการเรียนรู้ผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ ทั้งในแง่ของการยกระดับประสิทธิภาพการเรียนรู้ ความสะดวกในการเข้าถึงบทเรียน และความคล่องตัวในการบริหารจัดการเวลาศึกษา จึงนำไปสู่ทัศนคติเชิงบวกและความพึงพอใจในการประยุกต์ใช้ระบบดังกล่าวเพื่อการพัฒนาตนเอง ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับงานวิจัยของธรรกฤษ ออมศิริ และสุทธาวรรณ จีระพันธุ์ (2559) ที่ทำการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกเรียนภาษาอังกฤษด้วยระบบอีเลิร์นนิ่ง พบว่า ผู้เรียนให้น้ำหนักความสำคัญกับการรับรู้ประโยชน์ของเทคโนโลยีในระดับสูงสุด นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับการศึกษาของ Kumar และคณะ (2021) ที่ศึกษาโมเดลการยอมรับเทคโนโลยีและระบบจัดการการเรียนรู้ในกลุ่มนักศึกษาระดับปริญญาตรีสาขาการท่องเที่ยวและการโรงแรม ซึ่งพบว่าการรับรู้ประโยชน์เป็นปัจจัยหลักที่ส่งผลต่อทัศนคติของบุคคลในการนำเทคโนโลยีมาใช้ ทฤษฎีการยอมรับเทคโนโลยี (Technology Acceptance Model: TAM) ทั้งนี้ จุดเด่นของ TAM คือการเน้นโดยเฉพาะเจาะจงบริบทของการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาประยุกต์ใช้งาน ซึ่งทำให้โมเดลนี้มีความเหมาะสมและมีประสิทธิภาพในการอธิบายปรากฏการณ์การยอมรับเทคโนโลยีได้อย่างชัดเจน

2. การรับรู้ต่อความสะดวกในการเรียนภาษาอังกฤษผ่านระบบ PBRU LMS มีอิทธิพลเชิงบวกต่อทัศนคติในการใช้

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า การรับรู้ความสะดวกในการเรียนภาษาอังกฤษผ่านระบบ PBRU LMS ส่งผลเชิงบวกต่อทัศนคติในการใช้งานระบบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ($\beta = 0.552$, $R^2 = 0.476$) โดยสามารถทำนายทัศนคติในการใช้งานได้ถึงร้อยละ 47.60 ข้อค้นพบนี้แสดงให้เห็นว่า เมื่อผู้เรียนมีโอกาสยกระดับทักษะภาษาอังกฤษผ่านระบบ PBRU LMS และได้รับประสบการณ์ตรงในการใช้งานด้วยตนเอง ซึ่งกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเองผ่านระบบนี้สามารถดำเนินการได้อย่างราบรื่นไม่ซับซ้อน ประกอบกับระบบมีคู่มือการใช้งานที่ครบถ้วนและชัดเจน รวมถึงมีช่องทางการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ผู้ดูแลระบบเพื่อการสนับสนุนและแก้ไขปัญหาได้อย่างรวดเร็ว สิ่งเหล่านี้ส่งผลให้ผู้เรียนเกิดทัศนคติเชิงบวกต่อการนำระบบ PBRU LMS มาใช้พัฒนาสมรรถนะทางภาษาอังกฤษ ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธีระ กุลสวัสดิ์ (2557) ที่ศึกษาการยอมรับอีเลิร์นนิ่งของนิสิตระดับปริญญาตรีในมหาวิทยาลัยบูรพา พบว่า การใช้งานอีเลิร์นนิ่งได้รับอิทธิพลโดยตรงจากความตั้งใจในการใช้งานและการรับรู้

การควบคุมพฤติกรรม ในขณะที่อิทธิพลทางอ้อมเกิดจากการรับรู้ว่ามีคุณค่า โดยโมเดลการยอมรับอีเลิร์นนิง (E-Learning Acceptance Model) มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ในระดับที่ดี นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับการศึกษาของวงวิญา ใจเร็ว และคณะ (2565) ซึ่งศึกษาโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของการยอมรับเทคโนโลยีสำหรับการสอนออนไลน์ของครูในช่วงการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 พบว่าการรับรู้ความสะดวกของเทคโนโลยีสำหรับการสอนออนไลน์มีอิทธิพลทางตรงต่อการรับรู้ประโยชน์และความตั้งใจใช้งานเทคโนโลยีสำหรับการสอนออนไลน์ของครู อย่างไรก็ตาม การรับรู้ประโยชน์ของเทคโนโลยีสำหรับการสอนออนไลน์ไม่ส่งผลกระทบต่อความตั้งใจใช้งานเทคโนโลยีสำหรับการสอนออนไลน์ของครู ยิ่งไปกว่านั้น ผลการศึกษายังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Sanchez และ Hueros (2010) ที่ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการยอมรับระบบการเรียนการสอนผ่าน Moodle ของนักศึกษาจากคณะ Business Sciences และคณะ Educational Sciences ณ University of Huelva ประเทศสเปน ซึ่งผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่าการรับรู้ความสะดวกในการใช้งานเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำหน้าที่เป็นตัวกลางในการเชื่อมโยงปัจจัยภายนอกไปสู่การยอมรับและการใช้งานระบบจัดการการเรียนรู้

3. การรับรู้ต่อความสะดวกในการเรียนภาษาอังกฤษผ่านระบบ PBRU LMS มีอิทธิพลเชิงบวกต่อความเชื่อมั่นของนักศึกษา ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า การรับรู้ความสะดวกในการเรียนภาษาอังกฤษผ่านระบบ PBRU LMS ส่งผลเชิงบวกต่อความเชื่อมั่นของผู้เรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ($\beta = 0.582$, $R^2 = 0.491$) โดยสามารถทำนายความเชื่อมั่นของผู้เรียนได้ร้อยละ 49.10 ข้อค้นพบนี้แสดงให้เห็นว่า เมื่อผู้เรียนได้รับโอกาสในการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษผ่านระบบ PBRU LMS และประสบการณในการใช้งานด้วยตนเอง ประกอบกับการพบว่ากระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเองผ่านระบบนี้ดำเนินการได้อย่างไม่ซับซ้อน ร่วมกับการมีคู่มือการใช้งานที่ครบถ้วนและชัดเจน รวมถึงมีระบบสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ผู้ดูแลที่พร้อมให้ความช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาได้ตลอดเวลา สิ่งเหล่านี้ส่งผลให้ผู้เรียนเกิดความเชื่อมั่นต่อระบบ PBRU LMS ว่าสามารถเป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพในการยกระดับสมรรถนะทางภาษาอังกฤษได้อย่างแท้จริง สามารถอธิบายได้ว่า ความสะดวกในการใช้งานเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยลดความกังวลและเพิ่มความมั่นใจของผู้เรียนในการใช้เทคโนโลยี เมื่อผู้เรียนสามารถใช้งานระบบได้อย่างคล่องแคล่วและประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ จะส่งผลต่อความเชื่อมั่นต่อระบบที่ใช้งาน ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับการศึกษาของ Gefen และคณะ (2003) ซึ่งศึกษาการผสมผสานระหว่างแนวคิดความเชื่อมั่น (Trust) และทฤษฎีการยอมรับเทคโนโลยี (Technology Acceptance Model: TAM) ในบริบทของพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ โดยใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้บริโภคที่มีประสบการณ์การซื้อสินค้าออนไลน์ซ้ำ ผลการศึกษานี้ชี้ให้เห็นว่าความเชื่อมั่นของผู้บริโภค (Consumer Trust) มีความสำคัญต่อความตั้งใจในการซื้อสินค้าออนไลน์ในระดับที่เทียบเท่ากับตัวแปรหลักของทฤษฎี TAM ยิ่งไปกว่านั้น ผลการศึกษายังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Dickson Ben Uche และคณะ (2021) ที่ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับและการใช้งาน LMS ในการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ ซึ่งพบว่าการรับรู้ประโยชน์เป็นหนึ่งในตัวแปรที่มีอิทธิพลสูงสุดต่อความตั้งใจในการใช้งานระบบ เมื่อผู้เรียนตระหนักว่าระบบสามารถส่งเสริมให้พวกเขาพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษได้อย่างมีประสิทธิภาพ พวกเขาจะมีแนวโน้มที่จะมีทัศนคติเชิงบวกและความมั่นใจในการเรียนรู้เพิ่มมากขึ้น

4. การรับรู้ต่อประโยชน์ในการเรียนภาษาอังกฤษผ่านระบบ PBRU LMS มีอิทธิพลเชิงบวกต่อความเชื่อมั่นของนักศึกษา ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า การรับรู้ประโยชน์ในการเรียนภาษาอังกฤษผ่านระบบ PBRU LMS ส่งผลเชิงบวกต่อความเชื่อมั่นของผู้เรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ($\beta = 0.860$, $R^2 = 0.688$) โดยสามารถทำนายความเชื่อมั่นของผู้เรียนได้ร้อยละ 68.80

ข้อค้นพบนี้แสดงให้เห็นว่า เมื่อผู้เรียนมีการรับรู้คุณค่าที่ได้รับจากการเรียนภาษาอังกฤษผ่านระบบ PBRU LMS ในด้านการยกระดับทักษะภาษาอังกฤษของตนเอง ประกอบกับความสามารถของระบบ PBRU LMS ที่สามารถตอบสนองความต้องการและอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้เกิดความพึงพอใจและความเชื่อมั่นต่อคุณภาพการเรียนรู้ผ่านระบบ PBRU LMS สามารถอธิบายได้ว่า การที่ผู้เรียนสามารถรับรู้ประโยชน์ที่เป็นรูปธรรมจากการใช้งานระบบ เช่น การพัฒนาทักษะการฟัง พูด อ่าน เขียน ที่ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง จะส่งผลต่อการเสริมสร้างความเชื่อมั่นในตนเองและความเชื่อมั่นต่อระบบจัดการการเรียนรู้ที่ใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาสมรรถนะทางภาษา ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับ Almusfar (2025) ที่ศึกษา

การใช้ระบบ LMS สำหรับการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในบริบทของประเทศในภูมิภาคตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งพบว่าการรับรู้ประโยชน์ มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับความพึงพอใจและความมั่นใจของผู้เรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อระบบมีคุณลักษณะ ที่ตอบสนองต่อความต้องการเฉพาะของผู้เรียนภาษา เช่น การให้ข้อเสนอแนะแบบทันที (Immediate Feedback) การเข้าถึง แหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลาย และการปรับแต่งเนื้อหาตามระดับความสามารถของผู้เรียน

5. ทศนคติในการเรียนภาษาอังกฤษผ่านระบบ PBRU LMS มีอิทธิพลเชิงบวกต่อความเชื่อมั่นในการเรียนภาษาอังกฤษ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ทศนคติในการเรียนภาษาอังกฤษผ่านระบบ PBRU LMS ส่งผลเชิงบวกต่อความเชื่อมั่น ในการเรียนภาษาอังกฤษอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ($\beta = 0.814$, $R^2 = 0.713$) โดยสามารถทำนายความเชื่อมั่น ในการเรียนภาษาอังกฤษได้ร้อยละ 71.30 ข้อค้นพบนี้สะท้อนให้เห็นว่า เมื่อผู้เรียนมีทัศนคติที่ดีต่อการใช้งานระบบ PBRU LMS เพื่อการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษ อันเป็นผลมาจากประสบการณ์ตรงในการใช้งานจริง ทำให้ผู้เรียนรับรู้ความสะดวกสบายในการ ใช้งานระบบและมองเห็นประโยชน์ที่เป็นรูปธรรมจากการเรียนรู้ผ่านระบบดังกล่าว จนก่อให้เกิดทัศนคติเชิงบวกต่อระบบ อย่างต่อเนื่อง ซึ่งนำไปสู่ความเชื่อมั่นว่าหากต้องการพัฒนาทักษะด้านภาษาอังกฤษ ระบบ PBRU LMS จะสามารถถูกนำมาใช้ เป็นช่องทางหนึ่งในการพัฒนาการเรียนรู้ดังกล่าวให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด สามารถอธิบายได้ว่า ทัศนคติเชิงบวกที่ก่อตัวขึ้น จากประสบการณ์การใช้งานที่ประสบความสำเร็จและได้รับความพึงพอใจ จะส่งผลต่อการเสริมสร้างความเชื่อมั่นในการใช้งานระบบ อย่างต่อเนื่อง และความเชื่อมั่นดังกล่าวจะกลายเป็นแรงผลักดันสำคัญที่ทำให้ผู้เรียนเลือกใช้ระบบเป็นเครื่องมือหลักในการยกระดับ สมรรถนะทางภาษาอังกฤษของตนเอง สอดคล้องกับการศึกษาของ Truong Tuan Linh และ Nguyen Thi Thanh Huyen (2025) ที่ศึกษาการขยายโมเดลความน่าเชื่อถือและทฤษฎีการยอมรับเทคโนโลยี (TAM) ด้วยทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน (Theory of Planned Behavior: TPB) ในบริบทของการนำระบบการชำระเงินแบบดิจิทัลมาใช้งาน โดยเป็นการศึกษาเชิงประจักษ์ในประเทศไทย เวียดนาม ผลการศึกษายืนยันว่าความน่าเชื่อถือ (Trust) เป็นปัจจัยสำคัญในการกำหนดการนำระบบการชำระเงินดิจิทัลมาประยุกต์ใช้ โดยส่งผลกระทบต่อการรับรู้ประโยชน์ (Perceived Usefulness) และบรรทัดฐานเชิงอัตวิสัย (Subjective Norms)

ข้อเสนอแนะ

1. นโยบายการพัฒนาที่เน้นความสะดวกในการใช้งาน

จากผลการศึกษาที่พบว่าการรับรู้ความสะดวกในการใช้งานมีอิทธิพลเชิงบวกต่อทั้งทัศนคติ ($\beta = 0.552$) และความเชื่อมั่น ($\beta = 0.582$) อย่างมีนัยสำคัญ สถาบันการศึกษาควรกำหนดนโยบายการพัฒนาบริหารจัดการการเรียนรู้ที่เน้นการออกแบบส่วนติดต่อ ผู้ใช้งาน (User Interface) ให้มีความเรียบง่าย ใช้งานสะดวก มีความเป็นมิตรต่อผู้ใช้งาน และรองรับการเข้าถึงผ่านอุปกรณ์ อิเล็กทรอนิกส์หลากหลายรูปแบบ ทั้งคอมพิวเตอร์ แท็บเล็ต และโทรศัพท์มือถือ นอกจากนี้ ควรจัดให้มีการพัฒนาคู่มือการใช้งาน ที่มีเนื้อหาครอบคลุมและนำเสนอในรูปแบบที่เข้าใจสะดวก รวมถึงการผลิตสื่อวิดีโอสาธิตการใช้งานแบบเป็นขั้นตอนที่ชัดเจน และเข้าถึงได้สะดวก จะช่วยให้ระบบมีความเหมาะสมกับผู้ใช้ที่มีความหลากหลาย

2. นโยบายการบูรณาการระบบเข้ากับหลักสูตร

เนื่องจากการรับรู้ประโยชน์มีอิทธิพลในระดับสูงต่อทัศนคติ ($\beta = 0.747$) และความเชื่อมั่น ($\beta = 0.860$) อย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติ สถาบันการศึกษาควรกำหนดนโยบายให้มีการบูรณาการการใช้งานระบบจัดการการเรียนรู้เข้ากับหลักสูตรการเรียนการสอน อย่างเป็นระบบและมีความต่อเนื่อง โดยกำหนดให้การใช้งานระบบเป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญของกิจกรรมการเรียนรู้ มีการมอบหมายงาน และโครงการ มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโต้ตอบ และมีการประเมินผลการเรียนรู้ผ่านระบบอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้ผู้เรียน เห็นประโยชน์ที่เป็นรูปธรรม สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้จริง และรับรู้ถึงคุณค่าของระบบในการสนับสนุนการเรียนรู้ของตนเอง

3. นโยบายด้านความปลอดภัยและการสร้างความเชื่อมั่น

สถาบันการศึกษาควรมีนโยบายที่ชัดเจนด้านความปลอดภัยของข้อมูลและสารสนเทศ การคุ้มครองความเป็นส่วนตัว ของผู้ใช้งาน และการสื่อสารที่โปร่งใสและสม่ำเสมอเกี่ยวกับการใช้งานระบบ รวมถึงการจัดการกับข้อมูลส่วนบุคคลตามกฎหมาย และมาตรฐานสากล เพื่อสร้างความมั่นใจและความเชื่อมั่นให้กับผู้ใช้งานทุกระดับ

4. การศึกษาในครั้งต่อไป

ควรศึกษาตัวแปรอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง อาทิ ประสิทธิภาพการใช้เทคโนโลยี บรรทัดฐานทางสังคม รวมถึงการใช้สถิติการวิจัยที่สอดคล้องและเหมาะสม อาทิ การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ หรือการวิเคราะห์เส้นทาง เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- ชีวรัตน์ ชัยสำโรง. (2562). การยอมรับเทคโนโลยีการเรียนรู้ภาษาผ่านแอปพลิเคชันออนไลน์ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล. *วารสารระบบสารสนเทศด้านธุรกิจ*, 5(2), 25–42.
- ธกรฤกษ์ ออมศิริ และสุทธาวรรณ จิระพันธุ์. (2559). ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกเรียนภาษาอังกฤษด้วยระบบอีเลิร์นนิง. คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย. [http://www.utccmbaonline.com/ijbr/doc/\(Edit\)ld38-901-05-2016_15:37:37.pdf](http://www.utccmbaonline.com/ijbr/doc/(Edit)ld38-901-05-2016_15:37:37.pdf)
- ธีระ กุลสวัสดิ์. (2553). *เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหาร*. ห้างหุ้นส่วนจำกัด เอ็ม ที เพรส.
- นิยม ปุราคำ. (2517). *ทฤษฎีของการสำรวจสถิติจากตัวอย่าง*. ห้างหุ้นส่วนจำกัด ศ.ส. การพิมพ์.
- วนิษา ใจเร็ว, ดวงรัตน์ เหลืองอ่อน, และคณิติน จรโคกกรวด. (2565). ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุการยอมรับเทคโนโลยีสำหรับการสอนออนไลน์ของครูในช่วงการแพร่ระบาดของโควิด-19. *Journal of Modern Learning Development*, 8(5), 31–48.
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์, ปริญ ลักขิตามาศ, ศุภร เสรีรัตน์, อดิศักดิ์ ปัทมานิช, และปริญ ลักขิตานนท์. (2541). *การบริหารการตลาดยุคใหม่*. วีระฟิล์มและไซเท็กซ์.
- สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม. (2568). *ประกาศคณะกรรมการมาตรฐานการอุดมศึกษา เรื่องนโยบายการยกระดับมาตรฐานภาษาอังกฤษในสถาบันอุดมศึกษา พ.ศ. 2567*. <https://www.ops.go.th/en/ches-downloads/edu-standard/item/9625-2567>
- สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี. (2568). *แบบสำรวจข้อมูลการศึกษ*. <http://acad.pbru.ac.th/pdf/acad/NumberOfSTD/2563.pdf>
- Berelson, B., & Steiner, G. A. (1964). *Human behavior: An inventory of scientific findings*. Harcourt, Brace and World.
- Binyamin, S. S., Al-Mekhlafi, A. A., & Al-Ameri, M. (2018). Exploring the factors influencing students' acceptance of e-learning systems: A study in Yemen. *Proceedings of the International Conference on Electronic Business*, 244–252.
- Dickson Ben Uche, O., Onwuka, E. M., & Okafor, O. A. (2021). Integrating trust into Technology Acceptance Model (TAM), the conceptual framework for e-payment platform acceptance. *British Journal of Management and Marketing Studies*, 4(4), 34–56.
- EF SET. (2025). *The CEFR and EFSET*. <https://www.efset.org/cefr/>
- Festallor Education. (2563). *ความสำคัญของภาษาอังกฤษในด้านต่างๆ*. <https://www.festallor-edu.com/why-english-is-important>
- Gefen, D., Karahanna, E., & Straub, D. W. (2003). Trust and TAM in online shopping: An integrated model. *MIS Quarterly*, 27(1), 51–90.
- Kumar, V., Nayak, P. K., & Bhinder, S. H. (2021). The technology acceptance model and learning management system: A study on undergraduate tourism and hospitality students. *European Journal of Interdisciplinary Studies*, 13(2), 65–89.
- Parasuraman, A., Zeithaml, V. A., & Berry, L. L. (1985). A conceptual model of service quality and its implications for future research. *Journal of Marketing*, 49(4), 41–50.
- Salloum, S. A., Al-Emran, M., & Shaalan, K. (2019). Factors Affecting the E-Learning Acceptance: A Case Study from UAE. Education and Information Technologies. *Open Journal of Social Sciences*, 24(1), 509–530.
- Sanchez, R. A., & Hueros, A. D. (2010). Motivational factors that influence the acceptance of Moodle using TAM. *Computers in Human Behavior*, 26(6), 1632–1640.
- Truong, T. L., & Nguyen, T. T. H. (2025). An extension of trust and TAM model with TPB in the adoption of digital payment: An empirical study in Vietnam. *F1000Research*, 14, 127. (1–41). <https://doi.org/10.12688/f1000research.157763.3>
- Yamane, T. (1973). *Statistics, an introductory analysis* (2nd ed.). Harper and Row.

การวิเคราะห์ลักษณะทางประชากรศาสตร์ของนักท่องเที่ยวกับพฤติกรรมการท่องเที่ยว ชุมชนริมน้ำจันทบูร จังหวัดจันทบุรี

Analysis of Tourists' Demographic Characteristics and Tourism Behavior in the Chanthaboon Waterfront Community, Chanthaburi Province

สุทธิดา แสงพระจันทร์ เจตน์จรรย์ อาจโธสง* และยุบุญ พุฒัสไพลิน

Suttida Sangprachan, Jetchan Atthaisong*, and Yuboon Phaluehaspailin

คณะเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก วิทยาเขตจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี 22210

Faculty of Social Technology, Rajamangala University of Technology Tawan-ok, Chanthaburi Campus,
Chanthaburi 22210

*To whom correspondence should be addressed. e-mail: jetchan_at@rmutto.ac.th

Received: 1 April 2026, Revised: 19 April 2026, Accepted: 23 April 2026

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทยในชุมชนริมน้ำจันทบูร จังหวัดจันทบุรี และวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางประชากรศาสตร์ของนักท่องเที่ยวกับพฤติกรรมการท่องเที่ยวชุมชนริมน้ำจันทบูร จังหวัดจันทบุรี การวิจัยนี้ใช้การวิจัยเชิงปริมาณ สุ่มตัวอย่างจากนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาเที่ยวชุมชนริมน้ำจันทบูร จังหวัดจันทบุรี จำนวน 400 คน ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองโดยใช้แบบสอบถาม สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแจกแจงไคสแควร์

ผลการวิจัยพบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เพศหญิง อายุ 20-24 ปี รายได้ต่อเดือน 10,000-19,999 บาท ระดับการศึกษาปริญญาตรี เป็นนักเรียน/นักศึกษา และมีภูมิลำเนาจังหวัดจันทบุรี พฤติกรรมการท่องเที่ยว พบว่า มีจุดประสงค์ในการเดินทางเพื่อพักผ่อนหย่อนใจ มีช่วงเวลาในการท่องเที่ยว วันเสาร์-วันอาทิตย์ จำนวนครั้งที่เคยเดินทางมาท่องเที่ยวมากกว่า 3 ครั้ง ค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยว ไม่เกิน 2,999 บาท แหล่งข้อมูลที่ทำให้รู้จักชุมชนริมน้ำจันทบูร จากสื่อสังคมออนไลน์ ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า ลักษณะทางประชากรศาสตร์ของนักท่องเที่ยว 1) มิติด้านลักษณะส่วนบุคคล พบว่า เพศไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการท่องเที่ยว แต่ทั้งนี้พบว่า อายุและภูมิลำเนา มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการท่องเที่ยว 2) มิติด้านดัชนีสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม พบว่า ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชุมชนริมน้ำจันทบูร จังหวัดจันทบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ : พฤติกรรมการท่องเที่ยว ชุมชนริมน้ำจันทบูร จังหวัดจันทบุรี ลักษณะทางประชากรศาสตร์

Abstract

The purposes of this research were to study the Thai tourism behavior of the Chanthaboon waterfront community, and to analyze the relationship between demographic factors and tourism behavior of the Chanthaboon waterfront community, Chanthaburi province. This research uses quantitative research. Sampled from 400 Thai tourists who visited the Chanthaboon waterfront community, Chanthaburi Province. The data was collected by researchers with questionnaires as an instrument. The data are analyzed by the chi-square

distribution. The results showed that most of the tourists were female, aged 20-24 years old, with a monthly income of 10,000-19,999 Baht. Graduated Bachelor's degree, there are students and hometown in Chanthaburi Province. Tourism behavior was found to be for the purpose of traveling for recreation. There is time to visit: Saturday and Sunday. The frequency of trips has been more than 3 times, and the cost of tourism is less than 2,999 Baht. The results of the hypothesis test showed that the demographic factors: 1) In terms of demographic characteristics, it was found that gender was not related to tourism behavior. However, it has been found that age and domicile were related to tourism behavior. 2) The dimension of the socio-economic status index showed that the education level, occupation, and monthly income were statistically significantly correlated with the tourist behavior of tourists in the Chantaboon Waterfront Community, Chanthaburi Province, at the level of 0.05.

Keywords : Tourism Behavior, Chantaboon Waterfront Community, Chanthaburi Province, Demographic

บทนำ

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยกำหนดทิศทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวระยะยาว ปี 2561-2564 โดยส่งเสริมและขยายฐานนักท่องเที่ยวกลุ่มระดับกลาง-บน ให้เติบโตอย่างต่อเนื่อง ควบคู่กับความร่วมมือกับหน่วยงานในและนอกอุตสาหกรรมท่องเที่ยวตามห่วงโซ่อุปทาน (Value Chain) ตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ เริ่มจากการพัฒนาและสร้างความเข้มแข็งให้สินค้าบริการทางการท่องเที่ยว มีความพร้อมและความสมดุลต่อการต้อนรับ รองรับนักท่องเที่ยว การดูแลความปลอดภัย (ณัฐวิกร ธรรมชาติ, 2564) การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ได้ประกาศทิศทางการส่งเสริมการตลาดของภาคการท่องเที่ยวของประเทศไทย ในปี 2566 ว่าประเทศไทยจะกลับไปเป็นประเทศที่มีรายได้จากนักท่องเที่ยวต่างประเทศสูงสุด 1 ใน 5 ของโลก หลังจากในปี 2562 ก่อนเกิดวิกฤตการณ์แพร่ระบาดของโควิด 19 ไทยเคยอยู่ในอันดับที่ 4 ของโลกมาแล้ว โดยททท. ได้ขับเคลื่อนนโยบายสนับสนุนการท่องเที่ยวเมืองรองภายใต้โครงการ “365 มหัศจรรย์เมืองไทยเที่ยวได้ทุกวัน” มาพร้อมกับ “เปิดประสบการณ์ใหม่ เมืองรองมีรูปลักษณ์” (ศิริขวัญ วิเชียรเพริศ, 2564) การท่องเที่ยวเมืองรองเป็นหนึ่งทางเลือกของการท่องเที่ยวประเภทแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ (Natural Attraction) และแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม (Cultural Attraction)

จังหวัดจันทบุรี เป็นหนึ่งในจังหวัดเมืองรองที่มีความน่าสนใจและได้รับความนิยมในการท่องเที่ยวจังหวัดทางภาคตะวันออก จันทบุรีเป็นเมืองพลอย เมืองผลไม้ (วิมลมาส มาสมบุญ และกฤษฎา เขียววัฒนสุข, 2566) ศักยภาพของจังหวัดเป็นเมืองครบเครื่อง เมืองแห่งความสุข เมืองแห่งภูมิปัญญา เมืองวิถีชีวิตและวัฒนธรรม เมืองวิทยาการอาหาร เมืองผลไม้ เมืองอัญมณี และเมืองพื้นที่สีเขียว (อารีรัตน์ ภาคพิเชฐเจริญ และคณะ, 2566) การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดจันทบุรีเป็นแหล่งท่องเที่ยวเมืองรองที่มีศักยภาพสูง เนื่องจากครบเครื่องเรื่องวิถีถิ่นและแหล่งธรรมชาติ เอกลักษณ์แหล่งท่องเที่ยว ภาพลักษณ์แหล่งท่องเที่ยว และบุคลิกภาพแหล่งท่องเที่ยว มีอัตราการเติบโตใกล้เคียงกับเมืองหลัก มีสถานที่ท่องเที่ยวทุกประเภท คือ มีทั้งการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ เชิงวัฒนธรรม รวมทั้งมีแหล่งประวัติศาสตร์ สถาปัตยกรรม วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณีที่สืบทอดกันมาอย่างยาวนาน ศักยภาพด้านแหล่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว คือ มีแหล่งชุมชนที่สืบทอดกันมาเป็นระยะเวลานาน เช่น ชุมชนริมน้ำจันทบูร (ชุมชนเก่าท่าหลวง) (วิจิตรา บุญแล และคณะ, 2567) ชุมชนริมน้ำจันทบูรมีสถาปัตยกรรมที่น่าสนใจอยู่หลายแห่ง ส่วนใหญ่จะเป็นบ้านเก่าแก่อายุกว่า 100 ปีขึ้นไป อาสนวิหาร พระนางมารีอาปฏิสนธินิรมล เป็นวัดคาทอลิกที่มีรูปแบบสถาปัตยกรรมแบบโกธิค ด้านศิลปกรรม ผู้คนที่เดินผ่านไปมาบนถนนสุขาภิบาลจะพบเห็นลวดลายของศิลปกรรมที่แฝงอยู่ในสิ่งก่อสร้างได้ตลอดเส้นทาง ทั้งลวดลายแกะสลักแบบจีน แบบฝรั่งเศส แบบไทย และแบบผสมผสาน ชาวชุมชนริมน้ำจันทบูรมีทั้งศาสนาพุทธและศาสนาคริสต์ มีการผสมผสานกัน 3 วัฒนธรรม คือ ไทย จีน และญวน ซึ่งในอดีตจะเห็นได้ชัดเจนในเรื่องของการแต่งกาย ภาษาพูด และอาหาร สามารถอยู่ด้วยกันได้อย่างกลมเกลียวผสมผสาน (อภิขญา สุขประเสริฐ และ สรพงษ์ วงศ์ธีระธรรม, 2563) นอกจากนี้ยังมีอาหารท้องถิ่นจันทบุรีซึ่งมีบทบาทในการท่องเที่ยว ทำหน้าที่สะท้อนอัตลักษณ์ตัวตนของคนเมืองจันท สืบสานอนุรักษ์ภูมิปัญญาที่มีคุณค่าของท้องถิ่น สร้างอาชีพ สร้างรายได้ให้กับคนในท้องถิ่น (วิเนศวร ทะกอง และอรรธรณ ศิริสวัสดิ์ อภิขยกุล,

2566) ชุมชนริมน้ำจันทบูรมีวิถีชีวิตที่เรียบง่าย ภายในชุมชนส่วนมากจะเป็นคนเฒ่าคนแก่ อาศัยอยู่สืบทอดกันมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เป็นชุมชนเล็ก ๆ บนถนนสุขาภิบาล (อภิขญา สุขประเสริฐ และ สรพงษ์ วงศ์ธีระธรณ, 2563)

การมุ่งใจให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยวจังหวัดจันทบุรีนั้น จำเป็นจะต้องศึกษาถึงลักษณะทางประชากรศาสตร์ของนักท่องเที่ยว โดยเฉพาะอย่างยิ่งในมิติลักษณะส่วนบุคคล (Demographic Characteristics) และมิติดัชนีสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม (Socio-economic Index: SEI) (Duncan, 1961, Lenski, 1966) ว่ามีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมผู้บริโภคอย่างไร เนื่องจากข้อมูลประชากรศาสตร์นั้นเป็นข้อมูลส่วนบุคคลที่ใช้ในการวางแผนและจัดการ เพื่อให้ตรงกับความต้องการเฉพาะของแต่ละกลุ่ม ช่วยในการแบ่งส่วนตลาด (Market Segmentation) กำหนดตลาดเป้าหมาย (Target Market) ได้อย่างชัดเจน อันนำไปสู่การพัฒนาผลิตภัณฑ์ การกำหนดตำแหน่งทางการตลาด (Positioning) และการออกแบบกลยุทธ์การตลาดที่สอดคล้องกับความต้องการของแต่ละกลุ่มเป้าหมายได้อย่างเหมาะสม เนื่องจากความต้องการและความสนใจของบุคคล มักสัมพันธ์กับลักษณะทางประชากร อีกทั้งยังเป็นข้อมูลที่วัดและเก็บรวบรวมได้ง่าย ช่วยลดความเสี่ยงในการทำธุรกิจและกำหนดกลยุทธ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Kotler & Armstrong, 2018) เพิ่มโอกาสในการประสบความสำเร็จทางการตลาด (วนสนันท์ โพธิ์เพชร, 2562)

จังหวัดจันทบุรีเป็นเมืองรองที่มีอัตลักษณ์เป็นเมืองต้นแบบแห่งศักยภาพทางเศรษฐกิจจังหวัดหนึ่งที่น่าสนใจของนักท่องเที่ยวทั้งในและต่างประเทศ ซึ่งมีการพัฒนาให้เป็นเมืองรองของการท่องเที่ยว โดยส่งเสริมการท่องเที่ยวในชุมชนริมน้ำจันทบูร ดังนั้นงานวิจัยนี้จึงมุ่งศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางประชากรศาสตร์ว่ามีผลอย่างไรกับพฤติกรรมการท่องเที่ยวชุมชนริมน้ำจันทบูร จังหวัดจันทบุรี เพื่อนำไปสู่แนวทางการพัฒนาและการจัดการท่องเที่ยวของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดจันทบุรี ที่มีอัตลักษณ์ที่ทรงคุณค่าให้สามารถดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาสัมผัสบรรยากาศวิถีชีวิตริมน้ำจันทบูร เกิดประโยชน์แก่นักท่องเที่ยว สร้างรายได้ให้แก่ชุมชน และผู้ประกอบการท่องเที่ยวในจังหวัดจันทบุรี เกิดการอนุรักษ์และหวงแหนศิลปวัฒนธรรม และประเพณี ร่วมกันระหว่างนักท่องเที่ยวและชุมชน เพื่อให้เกิดความยั่งยืนของทรัพยากรท้องถิ่นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทยในชุมชนริมน้ำจันทบูร จังหวัดจันทบุรี
2. เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางประชากรศาสตร์กับพฤติกรรมการท่องเที่ยวชุมชนริมน้ำจันทบูร จังหวัดจันทบุรี

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวชุมชนริมน้ำจันทบูร (รวมคนจันทบุรีที่เดินทางมาท่องเที่ยวด้วย) จำนวน 506,707 คน (สำนักงานสถิติจังหวัดจันทบุรี, 2565)

กลุ่มตัวอย่าง คือ นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาเที่ยวชุมชนริมน้ำจันทบูร จังหวัดจันทบุรี โดยใช้การคำนวณจากสูตร Taro Yamane (Yamane, 1969) กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างด้วยระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ค่าความคลาดเคลื่อน .05 ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม ประกอบด้วย 3 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 ลักษณะทางประชากรศาสตร์ ได้แก่ 1) มิติด้านลักษณะส่วนบุคคล (เพศ อายุ และภูมิลำเนา) 2) มิติด้านดัชนีสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม (ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน) เป็นข้อคำถามแบบสอบถามแบบตรวจสอบรายการ (Checklist)

ตอนที่ 2 พฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทยในชุมชนริมน้ำจันทบูร จังหวัดจันทบุรี ได้แก่ จุดประสงค์ในการเดินทาง ช่วงเวลาในการท่องเที่ยว จำนวนครั้งที่เคยเดินทางมาท่องเที่ยว ค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวต่อครั้ง และแหล่งข้อมูลที่ทำให้รู้จักชุมชนริมน้ำจันทบูร เป็นข้อคำถามแบบสอบถามแบบตรวจสอบรายการ (Checklist)

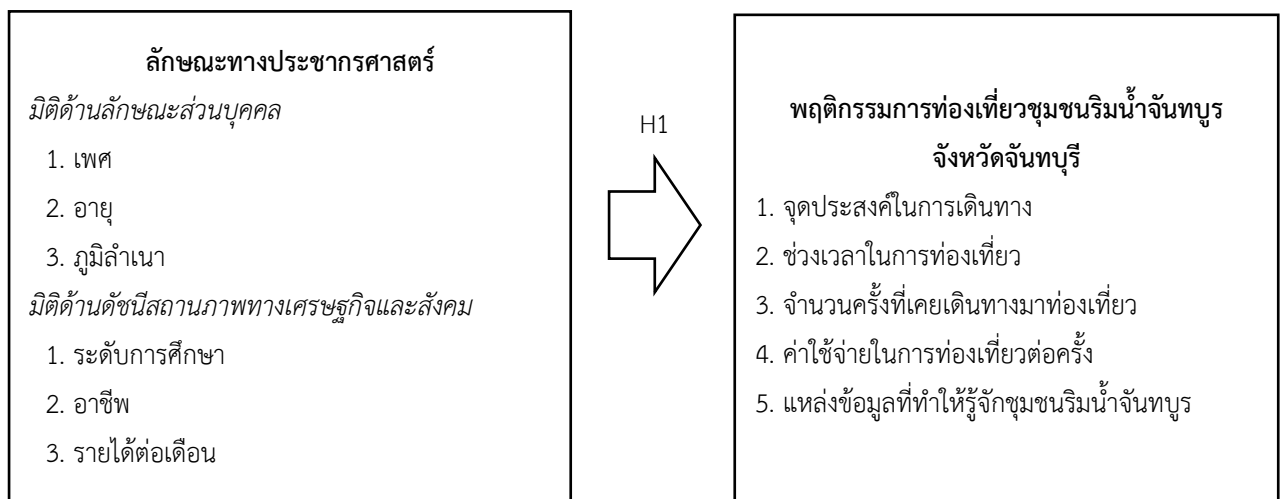
ตอนที่ 3 ปัญหาและข้อเสนอแนะ เป็นแบบว่างให้เติมคำอธิบาย

เมื่อสร้างเครื่องมือเรียบร้อยแล้วทำการหาคุณภาพเครื่องมือโดยใช้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา พิจารณาเลือกข้อที่มีค่า I.O.C. ตั้งแต่ 0.67 ขึ้นไป และตรวจสอบความเชื่อมั่นด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค มีค่าความเชื่อมั่นไม่ต่ำกว่า 0.70 จึงจะอยู่ในเกณฑ์ที่มีความเชื่อถือได้ (Jump, 1978) ผลการวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ มีค่าเท่ากับ 0.75 อยู่ในเกณฑ์ที่มีความเชื่อถือได้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลจากนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวชุมชนริมน้ำจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง มีการแจ้งวัตถุประสงค์การวิจัย และให้นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวชุมชนริมน้ำจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี Scan QR Code ทำแบบสอบถามออนไลน์ โดยทำการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) รวมจำนวน 400 คน ข้อมูลถูกเก็บรวบรวมระหว่างเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2568 ถึงเดือนตุลาคม พ.ศ. 2568 ใช้ระยะเวลา 4 เดือน เก็บข้อมูลโดยคณะผู้วิจัย รวบรวมแบบสอบถามและตรวจสอบความสมบูรณ์ของคำตอบในแบบสอบถาม จัดหมวดหมู่ของข้อมูลในแบบสอบถาม เพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปในการวิเคราะห์ข้อมูลตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลจากวารสาร หนังสือ และตำราที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย

กรอบแนวคิดการวิจัย



ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ผลการวิจัย

การศึกษาเรื่องการวิเคราะห์ลักษณะทางประชากรศาสตร์ของนักท่องเที่ยวกับพฤติกรรมนักท่องเที่ยวชุมชนริมน้ำจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี มีลำดับการนำเสนอ ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ลักษณะทางประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เพศหญิง จำนวน 231 คน คิดเป็นร้อยละ 57.75 อายุ 20-24 ปี จำนวน 137 คน คิดเป็นร้อยละ 34.25 รายได้ต่อเดือน 10,000-19,999 บาท จำนวน 147 คน คิดเป็นร้อยละ 36.75 ระดับการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 199 คน คิดเป็นร้อยละ 49.75 อาชีพนักเรียน/นักศึกษา จำนวน 146 คน คิดเป็นร้อยละ 36.50 ภูมิลำเนาจังหวัดจันทบุรี จำนวน 377 คน คิดเป็นร้อยละ 94.25

2. ผลการวิเคราะห์พฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทยในชุมชนริมน้ำจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี (วัตถุประสงค์ข้อที่ 1)

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทยในชุมชนริมน้ำจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี

(n=400)

พฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทย	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. จุดประสงค์ในการเดินทาง		
เพื่อพักผ่อนหย่อนใจ	237	59.25
เพื่อสร้างความสัมพันธ์ของครอบครัว/กลุ่มเพื่อน	60	15.00
เพื่อเพิ่มความรู้และประสบการณ์	44	11.00
เพื่อศึกษาในเรื่องศิลปวัฒนธรรมประเพณี	31	7.75
เพื่อรับประทานอาหารท้องถิ่น	28	7.00
2. ช่วงเวลาในการท่องเที่ยว		
วันเสาร์-วันอาทิตย์	227	56.75
วันจันทร์-วันศุกร์	116	29.00
วันหยุดนักขัตฤกษ์	56	14.00
วันว่าง	1	0.25
3. จำนวนครั้งที่เคยเดินทางมาท่องเที่ยว		
จำนวน 1 ครั้ง	69	17.25
จำนวน 2 ครั้ง	132	33.00
จำนวน 3 ครั้ง	64	16.00
มากกว่า 3 ครั้ง	135	33.75
4. ค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวต่อครั้ง		
ต่ำกว่า 1,000 บาท	161	40.25
1,000 - 2,999 บาท	161	40.25
3,000 - 4,999 บาท	61	15.25
5,000 - 6,999 บาท	14	3.50
7,000 - 8,999 บาท	2	0.50
9,000 - 10,999 บาท	1	0.25
5. แหล่งข้อมูลที่ทำให้รู้จักชุมชนริมน้ำจันทบุรี		
สื่อสังคมออนไลน์ (Facebook, Tiktok)	252	63.00
บุคคลใกล้ชิด/ญาติพี่น้อง	103	25.75
ป้ายประชาสัมพันธ์ในพื้นที่	29	7.25
การประชาสัมพันธ์ของหน่วยงานตามสื่อต่าง ๆ	16	4.00

จากตารางที่ 1 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีพฤติกรรมการท่องเที่ยวในแต่ละประเด็นดังนี้ 1) มีจุดประสงค์ในการเดินทางเพื่อพักผ่อนหย่อนใจ จำนวน 237 คน คิดเป็นร้อยละ 59.25 2) ช่วงเวลาในการท่องเที่ยว วันเสาร์-วันอาทิตย์ จำนวน 227 คน คิดเป็นร้อยละ 56.75 3) จำนวนครั้งที่เคยเดินทางมาท่องเที่ยว มากกว่า 3 ครั้ง จำนวน 135 คน คิดเป็นร้อยละ 33.75

4) ค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวต่อครั้ง ไม่เกิน 2,999 บาท จำนวน 322 คน คิดเป็นร้อยละ 80.50 5) แหล่งข้อมูลที่ทำให้รู้จักชุมชนริมน้ำจันทบูร จากสื่อสังคมออนไลน์ (Facebook, Tiktok) จำนวน 252 คน คิดเป็นร้อยละ 63.00

3. ผลการวิเคราะห์ตามสมมติฐานการวิจัย (วัตถุประสงค์ข้อที่ 2)

สมมติฐาน ลักษณะทางประชากรศาสตร์ของนักท่องเที่ยวที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชุมชนริมน้ำจันทบูร จังหวัดจันทบุรี

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางประชากรศาสตร์ของนักท่องเที่ยวชาวไทยกับพฤติกรรมการท่องเที่ยว

พฤติกรรมการท่องเที่ยว	ลักษณะทางประชากรศาสตร์ของนักท่องเที่ยวชาวไทย						
		เพศ	อายุ	ภูมิลำเนา	ระดับการศึกษา	อาชีพ	รายได้ต่อเดือน
1. จุดประสงค์ในการเดินทาง	χ^2	12.196	45.124	28.934	10.436	26.492	22.628
	Sig.	0.143	0.021*	0.903	0.236	0.150	0.542
2. ช่วงเวลาในการท่องเที่ยว	χ^2	7.456	120.818	13.865	5.514	32.380	24.663
	Sig.	0.281	0.000*	0.995	0.480	0.006*	0.134
3. จำนวนครั้งที่เคยเดินทางมาท่องเที่ยว	χ^2	4.507	33.491	36.233	21.188	18.162	32.262
	Sig.	0.608	0.041*	0.201	0.002*	0.254	0.020*
4. ค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยว	χ^2	15.157	116.493	110.494	22.383	90.678	146.721
	Sig.	0.126	0.000*	0.000*	0.013*	0.000*	0.000*
5. แหล่งข้อมูลที่ทำให้รู้จักชุมชนริมน้ำจันทบูร	χ^2	5.020	22.716	35.413	17.398	28.515	47.995
	Sig.	0.541	0.359	0.228	0.008*	0.019*	0.000*
ภาพรวม		ไม่สัมพันธ์	สัมพันธ์	สัมพันธ์	สัมพันธ์	สัมพันธ์	สัมพันธ์

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางประชากรศาสตร์ของนักท่องเที่ยวชาวไทยกับพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชุมชนริมน้ำจันทบูร จังหวัดจันทบุรี โดยแบ่งลักษณะทางประชากรศาสตร์ของนักท่องเที่ยวชาวไทยออกเป็น 2 มิติ ดังนี้

3.1 มิติด้านลักษณะส่วนบุคคล

เพศไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชุมชนริมน้ำจันทบูร จังหวัดจันทบุรี ในทุกด้าน

อายุมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชุมชนริมน้ำจันทบูร จังหวัดจันทบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05 ได้แก่ ด้านจุดประสงค์ในการเดินทาง (ค่า $\chi^2 = 45.124$, Sig. 0.021) ด้านช่วงเวลาในการท่องเที่ยว (ค่า $\chi^2 = 120.818$, Sig. 0.000) ด้านจำนวนครั้งที่เคยเดินทางมาท่องเที่ยว (ค่า $\chi^2 = 33.491$, Sig. 0.041) ด้านค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยว (ค่า $\chi^2 = 116.493$, Sig. 0.000) ยกเว้นในด้านแหล่งข้อมูลที่ทำให้รู้จักชุมชนริมน้ำจันทบูร (ค่า $\chi^2 = 22.716$, Sig. 0.359) ไม่มีความสัมพันธ์กัน

ภูมิลำเนามีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชุมชนริมน้ำจันทบูร จังหวัดจันทบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05 คือ ด้านค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยว (ค่า $\chi^2 = 110.494$, Sig. 0.000) ส่วนด้านจุดประสงค์ในการเดินทาง (ค่า $\chi^2 = 28.934$, Sig. 0.903) ด้านช่วงเวลาในการท่องเที่ยว (ค่า $\chi^2 = 13.865$, Sig. 0.995) ด้านจำนวนครั้งที่เคยเดินทางมาท่องเที่ยว (ค่า $\chi^2 = 36.233$, Sig. 0.201) และ ด้านแหล่งข้อมูลที่ทำให้รู้จักชุมชนริมน้ำจันทบูร (ค่า $\chi^2 = 35.413$, Sig. 0.228) ไม่มีความสัมพันธ์กัน

3.2 มิติด้านดัชนีสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม

ระดับการศึกษามีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชุมชนริมน้ำจันทบูร จังหวัดจันทบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05 ได้แก่ ด้านจำนวนครั้งที่เคยเดินทางมาท่องเที่ยว (ค่า $\chi^2 = 21.188$, Sig. 0.002) ด้านค่าใช้จ่าย

ในการท่องเที่ยว (ค่า $\chi^2 = 22.383$, Sig. 0.013) ด้านแหล่งข้อมูลที่ทำให้รู้จักชุมชนริมน้ำจันทบุรี (ค่า $\chi^2 = 17.398$, Sig. 0.008) ยกเว้นในด้านจุดประสงค์ในการเดินทาง (ค่า $\chi^2 = 10.436$, Sig. 0.236) และ ด้านช่วงเวลาในการท่องเที่ยว (ค่า $\chi^2 = 5.514$, Sig. 0.480) ไม่มีความสัมพันธ์กัน

อาชีพมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชุมชนริมน้ำจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05 ได้แก่ ด้านช่วงเวลาในการท่องเที่ยว (ค่า $\chi^2 = 32.380$, Sig. 0.006) ด้านค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยว (ค่า $\chi^2 = 90.678$, Sig. 0.000) และด้านแหล่งข้อมูลที่ทำให้รู้จักชุมชนริมน้ำจันทบุรี (ค่า $\chi^2 = 28.515$, Sig. 0.019) ยกเว้นในด้านจำนวนครั้งที่เคยเดินทางมาท่องเที่ยว (ค่า $\chi^2 = 18.162$, Sig. 0.254) และด้านจุดประสงค์ในการเดินทาง (ค่า $\chi^2 = 26.492$, Sig. 0.150) ไม่มีความสัมพันธ์กัน

รายได้ต่อเดือนมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชุมชนริมน้ำจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05 ได้แก่ ด้านจำนวนครั้งที่เคยเดินทางมาท่องเที่ยว (ค่า $\chi^2 = 32.262$, Sig. 0.020) ด้านค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยว (ค่า $\chi^2 = 146.721$, Sig. 0.000) ด้านแหล่งข้อมูลที่ทำให้รู้จักชุมชนริมน้ำจันทบุรี (ค่า $\chi^2 = 47.995$, Sig. 0.000) ยกเว้นในด้านจุดประสงค์ในการเดินทาง (ค่า $\chi^2 = 22.628$, Sig. 0.542) และ ช่วงเวลาในการท่องเที่ยว (ค่า $\chi^2 = 24.663$, Sig. 0.134) ไม่มีความสัมพันธ์กัน

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาเรื่องการวิเคราะห์ลักษณะทางประชากรศาสตร์ของนักท่องเที่ยวกับพฤติกรรมการท่องเที่ยวชุมชนริมน้ำจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี มีผลการวิจัยดังนี้ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ เพศหญิง อายุ 20-24 ปี รายได้ต่อเดือน 10,000-19,999 บาท ระดับการศึกษาปริญญาตรี อาชีพนักเรียน/นักศึกษา ภูมิลำเนาจังหวัดจันทบุรี พฤติกรรมการท่องเที่ยวมีจุดประสงค์ในการเดินทางเพื่อพักผ่อนหย่อนใจ ช่วงเวลาในการท่องเที่ยว วันเสาร์-วันอาทิตย์ จำนวนครั้งที่เคยเดินทางมาท่องเที่ยวมากกว่า 3 ครั้ง ค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวต่อครั้งไม่เกิน 2,999 บาท แหล่งข้อมูลที่ทำให้รู้จักชุมชนริมน้ำจันทบุรี จากสื่อสังคมออนไลน์ (Facebook, Tiktok)

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางประชากรศาสตร์กับพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชุมชนริมน้ำจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี พบว่า 1) มิติด้านลักษณะส่วนบุคคล พบว่าเพศไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการท่องเที่ยว แต่ทั้งนี้พบว่าอายุและภูมิลำเนา มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการท่องเที่ยว 2) มิติด้านดัชนีสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม พบว่า ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชุมชนริมน้ำจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

อภิปรายผลการวิจัย

ปัจจัยประชากรศาสตร์มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชุมชนริมน้ำจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี โดยแยกมิติของการพิจารณา ดังนี้

1. มิติด้านลักษณะส่วนบุคคล เป็นการบอก “ตัวตน” ของนักท่องเที่ยว ดังนี้

1.1 เพศ ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชุมชนริมน้ำจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี ในทุกด้าน ได้แก่ ด้านจุดประสงค์ในการเดินทาง ด้านช่วงเวลาในการท่องเที่ยว ด้านจำนวนครั้งที่เคยเดินทางมาท่องเที่ยว ด้านค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยว และด้านแหล่งข้อมูลที่ทำให้รู้จักชุมชนริมน้ำจันทบุรี ไม่มีความสัมพันธ์กัน สอดคล้องกับ เกริกกิต ชัยรัตน์ ขวสีย์ ณ กลาง และเสรี วงษ์มณฑา (2565) กล่าวว่า เพศ ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในชุมชนของกรุงเทพมหานคร แต่กลับพบว่า เพศส่งผลต่อความสนใจและรูปแบบการใช้เวลาว่างที่ต่างกัน และในด้านค่าใช้จ่ายในการเดินทางท่องเที่ยวเฉลี่ยต่อครั้งต่อคน

1.2 อายุ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชุมชนริมน้ำจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี ด้านจุดประสงค์ในการเดินทาง (เพื่อพักผ่อนหย่อนใจ) ด้านช่วงเวลาในการท่องเที่ยว ด้านจำนวนครั้งที่เคยเดินทางมาท่องเที่ยว

และด้านค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวต่อครั้ง สอดคล้องกับ Kotler & Armstrong (2018) ความต้องการของผู้บริโภคจะเปลี่ยนแปลงไปตามช่วงอายุและช่วงชีวิต (Life-Cycle Stage) "อายุ" เป็นตัวแปรหลักในการแบ่งส่วนตลาด (Market Segmentation) เนื่องจากเป็นข้อมูลที่วัดผลและเก็บรวบรวมได้ง่าย และมีความสัมพันธ์โดยตรงกับพฤติกรรมการตัดสินใจของผู้บริโภค พชรินทร์ ชูชัย (2568) กล่าวว่า อายุ มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจและรูปแบบการท่องเที่ยว วาสนา ขวัญทองยิ้ม ขวลิย์ ณ กลาง และเสรี วงษ์มณฑา (2566) พบว่า อายุมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทย ขณะที่ นพมาศ สุวชาติ (2568) พบว่าไลฟ์สไตล์เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อพฤติกรรมเชิงอนุรักษ์ของวัยผู้ใหญ่ตอนต้นในแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ และยังสอดคล้องกับ เทวินทร์ พิมพิไลพงศ์ และปิ่นกนก วงศ์ปิ่นเพชร พิบูลแถว (2568) กล่าวว่า จุดประสงค์ในการเดินทางเพื่อพักผ่อนหย่อนใจ โดยมีปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ คือ วัฒนธรรม กลุ่มอ้างอิง ลักษณะทางครอบครัว สภาพทางการเงิน พัฒนาการของแต่ละบุคคล แรงจูงใจ สถานการณ์ในปัจจุบัน และความพยายามทางการตลาด

1.3 ภูมิสำเนา ความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชุมชนริมน้ำจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี ด้านค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวต่อครั้ง สอดคล้องกับ พชรินทร์ ชูชัย (2568) พบว่า ภูมิสำเนา มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจและรูปแบบการท่องเที่ยว สอดคล้องกับงานของ วาสนา ขวัญทองยิ้ม ขวลิย์ ณ กลาง และเสรี วงษ์มณฑา (2566) พบว่า ภูมิสำเนาของนักท่องเที่ยวมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มาท่องเที่ยว นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ กัญญวรา ศรีธำธรรม (2561) กล่าวว่า นักท่องเที่ยวชาวไทยมีความพึงพอใจกับการเข้ามาท่องเที่ยวด้านค่าพาหนะและค่าที่พักแตกต่างกัน ทั้งนี้เนื่องจากภูมิสำเนา มีผลต่อค่าใช้จ่ายในการเดินทางเพื่อการท่องเที่ยวต่อครั้งที่แตกต่างกัน

2. มิติด้านดัชนีสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม (Socio-economic Index: SEI) ตามแนวคิดของ Duncan (1961) และ Lenski (1966) เป็นการบอก "ศักยภาพ" ของนักท่องเที่ยวด้านอำนาจซื้อและการยอมรับในสังคม ดังนี้

2.1 ระดับการศึกษา ความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชุมชนริมน้ำจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี ด้านจำนวนครั้งที่เคยเดินทางมาท่องเที่ยว ด้านค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวต่อครั้ง ด้านแหล่งข้อมูลที่ทำให้รู้จักชุมชนริมน้ำจันทบุรี สอดคล้องกับ Kotler & Armstrong (2018) ระดับการศึกษามีผลต่อความรู้ ความคิด ทักษะ และพฤติกรรมการตัดสินใจของบุคคล ผู้ที่มีระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน มักมีพฤติกรรมการบริโภคและการตัดสินใจเลือกสินค้าและบริการที่ต่างกัน บุคคลที่มีระดับการศึกษาสูงมักให้ความสำคัญกับข้อมูล รายละเอียด และคุณค่าของสินค้าและบริการมากขึ้น และระดับการศึกษาถือเป็นปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญที่สุด เพราะเป็นตัวกำหนดโอกาสในการเข้าถึงอาชีพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Ramaano (2025) การจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืน สามารถนำไปสู่ความสำเร็จด้านความยั่งยืน เมื่อกิจกรรมการท่องเที่ยวเป็นไปตามหลักการของการเดินทางอย่างมีจริยธรรมและยั่งยืน

2.2 อาชีพ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชุมชนริมน้ำจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี ด้านช่วงเวลาในการท่องเที่ยว ด้านค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวต่อครั้ง และด้านแหล่งข้อมูลที่ทำให้รู้จักชุมชนริมน้ำจันทบุรี สอดคล้องกับ Kotler & Armstrong (2018) กล่าวว่าอาชีพมีผลต่อรูปแบบการใช้ชีวิต รายได้และความสนใจในกิจกรรมต่างๆ ส่งผลต่อพฤติกรรมการบริโภคโดยตรง มีงานวิจัยของ เกริกกิต ชัยรัตน์ ขวลิย์ ณ กลาง และเสรี วงษ์มณฑา (2565) กล่าวว่า อาชีพมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวชาวไทย ที่เดินทางมาท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในชุมชนของกรุงเทพมหานคร ในด้านลักษณะของการเดินทางมาท่องเที่ยว ความถี่ในการเดินทางท่องเที่ยว พาหนะที่ใช้ในการเดินทางมาท่องเที่ยว และค่าใช้จ่ายในการเดินทางท่องเที่ยวเฉลี่ยต่อครั้งต่อคน

2.3 รายได้ต่อเดือน มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชุมชนริมน้ำจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี ในประเด็นด้านจำนวนครั้งที่เคยเดินทางมาท่องเที่ยว ด้านค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยว (ค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวไม่เกิน 2,999 บาท) สอดคล้องกับ กนกอร ชมชาติ บัว ศรีศุข และวีระ วีระโสภณ (2568) ค่าใช้จ่ายในตลาดน้ำอัมพวา 501-1,000 บาท รายได้ต่อเดือนมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการท่องเที่ยวด้านแหล่งข้อมูลที่ทำให้รู้จักชุมชนริมน้ำจันทบุรี สอดคล้องกับงานวิจัยของ เทวินทร์ พิมพิไลพงศ์ และปิ่นกนก วงศ์ปิ่นเพชร พิบูลแถว (2568) กล่าวว่า จุดประสงค์ในการเดินทางเพื่อพักผ่อนหย่อนใจ โดยมีปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ คือ สภาพทางการเงิน

ทั้งนี้เนื่องจากสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมเป็นตัวบ่งชี้ถึงโอกาสในการเข้าถึงทรัพยากร และคุณภาพชีวิตที่ต่างกันของบุคคล จึงส่งผลต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยวที่ต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ ด้านการแบ่งส่วนตลาด

1.1 มิติด้านลักษณะส่วนบุคคล ซึ่งเป็นการบอก “ตัวตน” ของนักท่องเที่ยว ดังนี้

1) ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยว ควรใช้เกณฑ์อายุ เพื่อจัดโปรแกรมการท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับไลฟ์สไตล์ (อายุ) และมุ่งเน้นศักยภาพทางการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว โดยเน้นกิจกรรมเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ

2) ผู้ประกอบการธุรกิจด้านโรงแรมและที่พัก ควรออกแบบสถานที่ให้บริการให้สอดคล้องกับอายุของลูกค้า เช่น ลูกค้ายุคครอบครัว ควรมีสวนเด็กเล่น มีที่นั่งพักผ่อนจิบกาแฟ เล่นโทรศัพท์สำหรับผู้ปกครอง ระหว่างรอเด็กเล่น เป็นต้น

3) ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยว ควรใช้เกณฑ์ภูมิฐานะ เพื่อจัดแพ็คเกจทัวร์ที่สอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมาย เช่น ถ้านักท่องเที่ยวเป็นคนกรุงเทพฯ ระยะทางไม่ไกลเกินไปสามารถจัดแพ็คเกจทัวร์แบบไป-กลับได้ แต่ถ้านักท่องเที่ยวเดินทางจากภาคเหนือ ควรมีการจัดอาหาร ที่พัก เพื่อรองรับการท่องเที่ยวด้วย เป็นต้น

1.2 มิติด้านดัชนีสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม (Socioeconomic Index: SEI) เป็นการบอก “ศักยภาพ” ของนักท่องเที่ยวด้านอำนาจซื้อและการยอมรับในสังคม ดังนี้

1) ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยว ควรใช้เกณฑ์ระดับการศึกษาในการแบ่งส่วนตลาด หากเลือกตลาดกลางค่อนข้างบนจะเป็นกลุ่มบุคคลที่มีระดับการศึกษาสูงมักให้ความสำคัญกับข้อมูล รายละเอียด และคุณค่าของสินค้าและบริการมากขึ้น ดังนั้นผู้ประกอบการท่องเที่ยวจะต้องมุ่งเน้นการให้ข้อมูลที่ถูกต้อง น่าสนใจ รวมถึงการเสนอคุณค่าของสินค้าและบริการที่โดดเด่น แตกต่างจากแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ โดยใช้สื่อสังคมออนไลน์ (Facebook, TikTok)

2) ผู้ประกอบการท่องเที่ยวและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียควรให้ความสำคัญกับอาชีพในการวางแผนกลยุทธ์ทางการตลาด และการสื่อสารไปยังตลาดเป้าหมายโดยควรจัดโปรแกรมการท่องเที่ยวช่วงวันเสาร์-วันอาทิตย์

3) ผู้ประกอบการท่องเที่ยวและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ควรให้ความสำคัญกับรายได้ของนักท่องเที่ยวในการวางแผนกลยุทธ์ทางการตลาด โดยจัดโปรแกรมการท่องเที่ยวให้มีความคุ้มค่าในการท่องเที่ยวต่อครั้ง ไม่เกิน 2,999 บาท

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาถึงส่วนประสมการตลาดบริการว่ามีผลต่อพฤติกรรมนักท่องเที่ยวอย่างไร

2.2 ควรดำเนินการวิจัยแบบผสมผสาน (Mix Method) โดยใช้การวิจัยเชิงปริมาณเพื่อทำความเข้าใจนักท่องเที่ยวมากขึ้น ขณะเดียวกัน ใช้การวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อศึกษาประเด็นความพร้อมของผู้ประกอบการในท้องถิ่น หรือคนในชุมชน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่จะรองรับการท่องเที่ยวชุมชนริมน้ำ หรือชุมชนอื่น ๆ ในอนาคต โดยมีการจัดเป็นเส้นทางท่องเที่ยวร่วมกัน เพื่อเพิ่มความหลากหลายของการท่องเที่ยวเมืองรองจันทบุรี

เอกสารอ้างอิง

- กนกกร ชมชาติ, บัว ศรีคช, และวีระ วีระโสภณ. (2568). การศึกษาพฤติกรรมและความพึงพอใจนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยว ตลาดน้ำอัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม. ใน รายงานสืบเนื่องการประชุมวิชาการระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 18: สร้างสรรค์ความรู้เพื่อพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจ (น. 1-9). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2566). นโยบายส่งเสริมเมืองรองเพื่อกระจายรายได้สู่ท้องถิ่น. <https://intelligence.tourismthailand.org>
- กัญญวรา ศรีทราธรรม. (2561). การศึกษาพฤติกรรมนักท่องเที่ยวและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีต่อหาดไม้ขาว จังหวัดภูเก็ต [สารนิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิตไม่ได้อภิสิทธิ์]. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.

- เกริกกิต ชัยรัตน์, ขวลิย์ ณ ถลาง, และเสรี วงษ์มณฑา. (2565). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวในจังหวัดเลย. *วารสารการบริหารนิติบุคคลและนวัตกรรมการท่องเที่ยว*, 8(10), 13–22.
- ณัฐวิกร หารษาพันธุ์ และจำเริญ คังคะศรี. (2564). กลยุทธ์การสื่อสารการตลาดเพื่อการท่องเที่ยวชุมชนริมน้ำจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี. *วารสารบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสวนดุสิต*, 17(2), 217–233.
- เทวินทร์ พิมพ์ใจพงศ์ และปิ่นกนก วงศ์ปิ่นเพชร พิบูลแถว. (2568). การศึกษาพฤติกรรมการตัดสินใจท่องเที่ยวต่างประเทศในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกกรณีศึกษาบุคลากรภาครัฐ. *วารสารราชพฤกษ์*, 23(1), 51–66.
- นพมาศ สุชาติ. (2568). ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมเชิงอนุรักษ์ของวัยผู้ใหญ่ตอนต้นในแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ. *วารสารบริหารธุรกิจและการบัญชี มหาวิทยาลัยขอนแก่น*, 9(3), 89–102.
- พัชรินทร์ ชูชัย. (2568). การวิเคราะห์ปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของนักท่องเที่ยวในอำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช. *วารสารนวัตกรรมการธุรกิจและสังคม*, 2(5), 74–84.
- วนสนันท์ โพธิ์เพชร. (2562). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจท่องเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ของผู้เยี่ยมเยือนชาวไทย กรณีศึกษาอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจไม่ได้ออกพิมพ์). มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- วาสนา ขวัญทองยิ้ม, ขวลิย์ ณ ถลาง, และเสรี วงษ์มณฑา. (2566). พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวพหุวัฒนธรรมในจังหวัดสงขลา. *วิทยาการจัดการวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์*, 4(1), 45–53.
- วิเนศวร ทะกอง และอรรณพ ศิริสวัสดิ์ อภิขยกุล. (2566). การปรับตัวด้านอัตลักษณ์อาหารท้องถิ่นจันทบุรีในบริบทการท่องเที่ยว. *วารสารสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม*, 7(2), 48–68.
- วิจิตรา บุญแล, เสรี วงษ์มณฑา, ขวลิย์ ณ ถลาง, และกาญจนา พงศ์พนรัตน์. (2567). การศึกษาศักยภาพองค์ประกอบของทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดจันทบุรี. *วารสารสมาคมนักวิจัย*, 26(1), 46–56.
- วิมลมาส มาสมบุญ และกฤษดา เขียววัฒนสุข. (2566). การท่องเที่ยวเมืองรองเชิงสร้างสรรค์ในพื้นที่จังหวัดจันทบุรี. *วารสารวิจัยราชภัฏกรุงเทพ*, 10(2), 181–189.
- ศิริขวัญ วิเชียรเพลิศ. (2564). ข้อเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองรองเพื่อกระจายรายได้จากการท่องเที่ยว. <https://dl.parliament.go.th/handle/20.500.13072/590826>
- สำนักงานสถิติจังหวัดจันทบุรี. (2565). จำนวนนักท่องเที่ยวของจังหวัดจันทบุรี. <https://chanthaburi.gdcatalog.go.th>
- อภิญา สุขประเสริฐ และสรพงษ์ วงศ์ธีระธรณ์. (2563). การสื่อสารภาพลักษณ์และการมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ของชุมชนริมน้ำจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี. *วารสารเทคโนโลยีสื่อสารมวลชน มทร.พระนคร*, 5(2), 67–76.
- อารีรัตน์ ภาคพิเชษฐ, ภัทร ยืนยง, อธิ ศรีสกุลไชยรัก, และรพี ดอกไม้เทศ. (2566). การศึกษาเพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาศักยภาพห่วงโซ่อุปทานการท่องเที่ยวจังหวัดจันทบุรีอย่างยั่งยืน. *วารสารวิชาการการท่องเที่ยวไทยนานาชาติ*, 19(1), 18–36.
- Duncan, O. D. (1961). A Social Economic Index for All Occupations. In A. J. Reiss (Ed.), *Occupations and social status*. (pp. 109-138). Free Press.
- Kotler, P., & Armstrong, G. (2018). *Principles of Marketing* (17th ed.). Pearson Education Limited.
- Lenski, G. E. (1966). *Power and Privilege: A Theory of Social Stratification*. New York: McGraw-Hill.
- Nunnally, J. C. (1978). *Psychometric theory* (2nd ed.). McGraw-Hill.
- Ramaano, A.I. (2025). Toward tourism-oriented community-based natural resource management for sustainability and climate change mitigation leadership in rural municipalities. *Journal of Humanities and Applied Social Sciences*, 7(2), 107-131. DOI 10.1108/JHASS-07-2024-0099
- Yamane, T. (1969). *Statistics: An Introductory Analysis* (3rd ed.). New York: Harper and Row.

ความสัมพันธ์ระหว่างอัตราส่วนทางการเงินกับราคาหุ้น ของบริษัทกลุ่มอาหารและเครื่องดื่มในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

Correlation between financial ratios and stock prices

of the food & beverage companies listed on the stock exchange of Thailand

นวพร สมัครอภิรักษ์* และ เกษม สวัสดิ์

Navaporn Samak-Apirak* and Kasem Swasdee

โครงการหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยรามคำแหง กรุงเทพมหานคร 10240

Master of Business Administration Program, Faculty of Business Administration, Ramkhamhaeng University,

Bangkok 10240

*To whom correspondence should be addressed. e-mail: kasem250088@gmail.com

Received: 25 February 2026, Revised: 29 March 2026, Accepted: 24 April 2026

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ค่าเฉลี่ยอัตราส่วนทางการเงินและราคาหุ้นจำแนกรายบริษัท 2) ความสัมพันธ์ระหว่างอัตราส่วนทางการเงินกับราคาหุ้น ของบริษัทกลุ่มอาหารและเครื่องดื่มที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET) เป็นการวิจัยเชิงปริมาณโดยใช้ข้อมูลทุติยภูมิจากแบบแสดงรายการข้อมูลประจำปี (แบบ 56-1) และข้อมูลราคาหุ้น ในช่วงปี พ.ศ. 2558–2567 จำนวน 14 บริษัท จากเว็บไซต์สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ก.ล.ต.) และจากเว็บไซต์ finnomena.com ใช้สถิติค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน พบว่า 1) ค่าเฉลี่ยของอัตราส่วนทางการเงินมีความแตกต่างกันระหว่างบริษัท สะท้อนถึงความแตกต่างด้านประสิทธิภาพการดำเนินงาน 2) กำไรต่อหุ้นและมูลค่าหุ้นทางบัญชี มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับราคาหุ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่อัตราส่วนสภาพคล่อง อัตราการหมุนเวียนของสินทรัพย์ อัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้น อัตรากำไรสุทธิ อัตราผลตอบแทนผู้ถือหุ้น และอัตราส่วนเงินปันผลตอบแทน ไม่มีความสัมพันธ์กับราคาหุ้น ข้อเสนอแนะการวิจัยในครั้งนี้ คือ ผู้สนใจลงทุนควรวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงิน โดยให้ความสำคัญกับกำไรต่อหุ้น และมูลค่าทางบัญชี เนื่องจากมีความสัมพันธ์กับราคาหุ้น เพื่อประเมินราคาหุ้นที่เหมาะสม ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป คือ ใช้สถิติอื่น เช่น การวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ เพิ่มอัตราส่วนทางการเงิน และเลือกบริษัทกลุ่มอื่นๆ

คำสำคัญ : อัตราส่วนทางการเงิน ราคาหุ้น กลุ่มอุตสาหกรรมอาหารและเครื่องดื่ม ความสัมพันธ์

Abstract

This research aimed to examine: 1) the average of the financial ratios and stock prices classified by company, and 2) the correlation between the financial ratios and the stock prices of the food & beverage companies listed on SET. Secondary data were collected from annual registration statements (Form 56-1) from SEC and finnomena.com, from 2015 to 2024, for fourteen companies. Data were analyzed using the mean, S.D., and Pearson's Correlation Coefficient. Findings showed that 1) each company had different average financial ratios and share prices, reflecting differences in operational performance efficiency. 2) EPS and BVPS were positively correlated with the stock prices at the lowest level ($r = 0.171$) and at a very high level ($r = 0.901$), but CR, TAT,

DER, NPM, ROE and DIY did not correlate at the .05 level of significance. Recommendations: To evaluate the stock price of a target company, investors should analyze financial ratio focusing on EPS and BVPS, because they were related to stock prices. For future research, it is recommended to use multiple regression analysis, increase the number of financial ratios, and select other company groups.

Keywords : Financial Ratios, Stock Price, Food and Beverage, Listed Companies, Correlation

บทนำ

Brigham and Houston (2019) เขียนหนังสือ Fundamentals of Financial Management (การจัดการทางการเงิน) อธิบายว่า เป้าหมายสำคัญของการดำเนินธุรกิจ คือการสร้างมูลค่าเพิ่มความมั่งคั่งให้แก่ผู้ถือหุ้น (Shareholder Wealth Maximization) ซึ่งสะท้อนผ่านมูลค่ากิจการและราคาหุ้นในตลาดทุน การเพิ่มความมั่งคั่งดังกล่าวสามารถบรรลุผลโดยทำให้ราคาหุ้นสามัญของบริษัทเพิ่มขึ้นสูงสุด (Maximizing the Price of the Firm's Common Stock) เนื่องจากราคาหุ้นทำหน้าที่เป็นตัวแทนของมูลค่ากิจการที่นักลงทุนประเมินจากกระแสเงินสดในอนาคต (Expected Future Cash Flows) และระดับความเสี่ยงของกิจการ ดังนั้นผลประโยชน์ทางการเงินแสดงถึงความสามารถในการสร้างกระแสเงินสดของกิจการของบริษัท จึงเป็นข้อมูลที่สำคัญ เมื่อผลประโยชน์ดังกล่าวถูกเปิดเผยต่อสาธารณะ นักลงทุนจะนำข้อมูลผลประโยชน์ทางการเงินไปใช้ในการประเมินมูลค่าหุ้นเพื่อประกอบการตัดสินใจลงทุน สอดคล้องกับแนวคิด Besley and Brigham (2015) ที่ระบุว่าข้อมูลทางการเงินของบริษัทมีบทบาทสำคัญในการกำหนดมูลค่าหุ้นผ่านกลไกของตลาดทุน ซึ่งราคาหุ้นในตลาดทุนจะทำหน้าที่เป็นกลไกสะท้อนการรับรู้และการประเมินมูลค่าของนักลงทุน และหลักฐานเชิงประจักษ์ที่สนับสนุนแนวคิดนี้ปรากฏในงานวิจัยคลาสสิกของ Ball and Brown (1968, อ้างถึงใน Williams and College, 2019) ซึ่งศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างกำไรที่ไม่คาดคิด (unexpected earnings) กับการเปลี่ยนแปลงของราคาหุ้นในตลาดหลักทรัพย์สหรัฐอเมริกา ผลการศึกษา earnings residuals และ price residuals มีความสัมพันธ์กันในเชิงบวก

Besley and Brigham (2015) กล่าวว่า นักลงทุนต้องการผลตอบแทนจากการลงทุนในหุ้นอย่างน้อยประกอบด้วย risk free rate คือ ผลตอบแทนที่เสี่ยงน้อยที่สุดเช่นผลตอบแทนของพันธบัตรรัฐบาล บวกกับ market risk premium คือผลตอบแทนของตลาดหุ้นโดยรวม หมายถึง กำไรที่เกิดจากการขายหุ้นออกไปในราคาที่สูงกว่าราคาซื้อ (capital gain) และเงินปันผลเมื่อบริษัทมีผลกำไรจากการดำเนินงาน (dividend) แนวคิดของนักวิชาการเช่น Williams J.R., et.al. (2009) ในเรื่องการวิเคราะห์ผลประโยชน์ทางการเงิน โดยใช้อัตราส่วนทางการเงินว่าเป็นการนำรายการงบการเงินที่มีความสัมพันธ์กันมาเปรียบเทียบกัน Brigham and Houston (2019) และตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (2568) ได้จัดอัตราส่วนทางการเงินแบ่งเป็น 5 กลุ่มดังนี้ 1) อัตราส่วนสภาพคล่อง (Current Ratio: CR) ใช้วัดความสามารถของบริษัทที่จะใช้คืนหนี้ระยะสั้นเมื่อถึงกำหนด ถ้าอัตราส่วนนี้มีค่าสูงยิ่งแสดงว่าบริษัทมีสภาพคล่องสูง 2) อัตราส่วนการบริหารสินทรัพย์ เช่น อัตราการหมุนเวียนของสินทรัพย์ (Total Assets Turnover: TAT) ใช้วัดความสามารถของบริษัทในการสร้างรายได้จากสินทรัพย์ทั้งหมดที่บริษัทลงทุนไปหากกิจการใดมีค่าอัตราส่วนนี้ยิ่งสูง กิจการนั้นสามารถใช้เงินทุนที่ต่ำในการสร้างรายได้ 3) อัตราส่วนการบริหารหนี้สิน เช่น อัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (Debt to Equity Ratio: D/E) แสดงโครงสร้างของเงินทุนของบริษัทว่ามีสัดส่วนของหนี้สินรวมเมื่อเทียบกับส่วนของผู้ถือหุ้นหรือส่วนของผู้ถือหุ้นเป็นเท่าใด ถ้าอัตราส่วนนี้สูงก็แสดงว่าบริษัทมีความเสี่ยงสูง 4) อัตราส่วนความสามารถในการทำกำไร เช่น อัตรากำไรสุทธิ (Net Profit Margin: NPM) ใช้วัดความสามารถในการทำกำไรของบริษัทหลังจากนำรายได้และค่าใช้จ่ายทุกประเภทเข้าพิจารณาแล้ว แสดงถึงความสามารถในการควบคุมต้นทุนและค่าใช้จ่ายต่างๆ เพื่อให้เกิดผลกำไร อัตราผลตอบแทนผู้ถือหุ้น (Return on Equity: ROE) ใช้วัดผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น แสดงถึงความสามารถในการบริหารงานเพื่อให้เกิดผลตอบแทนแก่ส่วนของผู้ถือหุ้น กำไรต่อหุ้น (Earnings per Share: EPS) แสดงส่วนของกำไรสุทธิจากผลการดำเนินงานของบริษัทที่แบ่งเฉลี่ยให้แก่หุ้นสามัญแต่ละหุ้น 5) อัตราส่วนมูลค่า เช่น มูลค่าหุ้นทางบัญชี (Book Value per Share: BVPS) หมายถึง มูลค่าของบริษัทต่อหุ้นสามัญ 1 หุ้นแสดงถึงมูลค่าบริษัทจากการประเมินสินทรัพย์สุทธิ (net asset value)

ต่อหุ้นสามัญ 1 หุ้น อัตราส่วนเงินปันผลตอบแทน (Dividend Yield: DIY) เป็นอัตราเปรียบเทียบเงินปันผลจ่ายต่อหุ้นสามัญกับราคาตลาดของหุ้นสามัญเพื่อดูผลตอบแทนว่าหากลงทุนซื้อหุ้น ณ ระดับราคาตลาดปัจจุบัน จะมีโอกาสได้รับเงินปันผลคิดเป็นอัตราร้อยละเท่าไรของราคาหุ้น

แนวคิดเกี่ยวกับการกำหนดราคาหุ้น Brigham and Houston (2019) และตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (2568) กล่าวว่าราคาหุ้นจะถูกกำหนดโดยอุปสงค์และอุปทานจากนักลงทุนทั่วโลกโดยได้รับอิทธิพลจาก 1) ปัจจัยภายในองค์กรหรือปัจจัยพื้นฐานเช่น (1) ผลประกอบการ เช่น กำไรสุทธิ (net profits) อัตราผลตอบแทนผู้ถือหุ้น (ROE) กำไรต่อหุ้น (EPS) มูลค่าทางบัญชี (BVPS) หากเติบโตอย่างต่อเนื่องราคาหุ้นมักจะสูงขึ้น เนื่องจากนักลงทุนคาดหวังผลตอบแทนที่ดีในอนาคต (2) คุณภาพของผู้บริหารและกลยุทธ์ทางธุรกิจ การตัดสินใจของผู้บริหารในการดำเนินงานและกลยุทธ์ในการสร้างการเติบโตของบริษัทในระยะยาวจะมีผลต่อความเชื่อมั่นของนักลงทุน 2) ปัจจัยภายนอกองค์กรซึ่งอยู่นอกเหนือการควบคุมของบริษัท เช่น ภาวะเศรษฐกิจโดยรวม ที่เติบโตจะช่วยให้บริษัททำธุรกิจได้ดีขึ้น ส่งผลบวกต่อราคาหุ้น ในทางกลับกันภาวะเศรษฐกิจถดถอยอาจส่งผลลบต่อราคาหุ้น การเปลี่ยนแปลงอัตราดอกเบี้ยของธนาคารกลางมีผลกระทบต่อราคาหุ้น หากอัตราดอกเบี้ยเพิ่มขึ้นจะทำให้อัตราคิดลดสูงขึ้นส่งผลให้มูลค่าปัจจุบันของกระแสเงินสดที่จะได้รับลดลง ตามทฤษฎีมูลค่าปัจจุบัน (Present Value Theory) ราคาหุ้นในวันนี้เป็นผลรวมของมูลค่าปัจจุบันของกระแสเงินสด (dividends & capital gains) ที่จะได้รับในอนาคต

นักวิจัยจำนวนมากพยายามศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างอัตราส่วนทางการเงินกับราคาหุ้น จากการทบทวนวรรณกรรมผู้วิจัยพบงานวิจัยทั้งต่างประเทศและในประเทศ ผลการศึกษาส่วนใหญ่พบว่า อัตราส่วนทางการเงินมีความสัมพันธ์สอดคล้องกันในบางอัตราส่วน แต่บางอัตราส่วนมีความสัมพันธ์ไม่สอดคล้องกัน ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่าลักษณะประเภทธุรกิจ ระยะเวลาการเก็บข้อมูลแตกต่างกันและการได้รับผลจากสภาพแวดล้อมต่างกัน เช่น Ma, et.al. (2018) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างอัตราส่วนทางการเงินและราคาหุ้นของบริษัทกลุ่มสื่อ กลุ่มพลังงาน และกลุ่มเหล็กที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ประเทศจีน ใช้วิธีการวิเคราะห์สหสัมพันธ์เพียร์สัน พบว่า CR, DTA, ROA, ROE, EPS มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับราคาหุ้น Bustani et.al. (2021) พบว่า EPS DIY P/BV มีอิทธิพลเชิงบวกต่อราคาหุ้น แต่ NPM ไม่มีอิทธิพล Rifaqat, et.al. (2023) ศึกษาบริษัทกลุ่ม Electronic Data Processing (EDP) Services Companies ที่จดทะเบียนใน NASDAQ พบว่า EPS มีผลกระทบในเชิงบวกกับราคาหุ้น Poejianto and Kurniawati (2025) ศึกษาบริษัทในกลุ่มอาหารและเครื่องดื่มที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์อินโดนีเซีย พบว่า CR, ROE, D/E และ TAT ส่งผลกระทบบนอ้อมสำคัญต่อราคาหุ้น Azizah, et.al. (2024) ศึกษาบริษัทกลุ่มอาหารและเครื่องดื่มที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์อินโดนีเซียพบว่า ROA มีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญต่อราคาหุ้น แต่ CR, D/E, TAT ไม่มีอิทธิพลต่อราคาหุ้น นักวิจัยไทยได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างอัตราส่วนทางการเงินกับราคาหุ้นบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย เช่น สินี ภาควิชา (2558) ศึกษาบริษัทที่มีมูลค่าหลักทรัพย์ตามราคาตลาดสูงสุดของแต่ละกลุ่มอุตสาหกรรมจำนวน 8 อุตสาหกรรม พบว่าอัตราส่วนทางการเงินที่มีความสัมพันธ์กับราคาหลักทรัพย์ คือ D/E, NPM, ROE, DIY แต่ ROA ไม่มีความสัมพันธ์ กนกศักดิ์ สุขวัฒนาสินธิ์ และสุจิตต์ ณ นคร (2019) ได้ศึกษาบริษัทกลุ่มอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง พบว่า TAT และ GPM มีอิทธิพลเชิงบวกต่อราคาหุ้น แต่ CR, D/E, NPM, ROE ไม่มีอิทธิพล วชิรรัตน์ พารณา (2565) ศึกษาบริษัทกลุ่มการท่องเที่ยวและสันทนาการ พบว่า มูลค่าทางบัญชี (BVPS) มีอิทธิพลต่อราคาหลักทรัพย์ วาสนา บัวเกิด (2566) ได้ศึกษาบริษัทกลุ่ม SETHD พบว่า CR, EPS มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับราคาหุ้น แต่ ROA มีความสัมพันธ์ในเชิงลบ อีราพร มงคลธีระสกุล (2568) ศึกษาบริษัทอุตสาหกรรมบริการหมวดธุรกิจพาณิชย์ พบว่า FAT, DE, ROE, EPS และ ROA มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับราคาหุ้น แต่ TAT, GPM มีความสัมพันธ์เชิงลบกับราคาหุ้น ส่วน CR, QR, NPM ไม่มีความสัมพันธ์กับราคาหุ้น

อุตสาหกรรมอาหารและเครื่องดื่ม เป็นเสาหลักสำคัญของเศรษฐกิจไทย สร้างรายได้จากการส่งออก สร้างความมั่นคงทางอาหาร เชื่อมโยงถึงเกษตรกร จึงขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากและห่วงโซ่อุปทานทั้งระบบ และมีการจ้างงานจำนวนมาก ช่วยกระจายรายได้สู่ภูมิภาคส่งผลให้เศรษฐกิจท้องถิ่นมีความเข้มแข็ง บริษัทจดทะเบียนในกลุ่มนี้ มีนวัตกรรม ความยั่งยืน มีการลงทุนในเทคโนโลยีการผลิตอาหารอาหารเพื่อสุขภาพ บรรลุเกณฑ์เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมตามมาตรฐาน ESG (สิ่งแวดล้อม สังคม และธรรมาภิบาล) ยกระดับอุตสาหกรรมอาหารไทย เป็นแหล่งลงทุนที่สำคัญในตลาดทุน ประมาณมูลค่าตลาดรวม 550,000 – 600,000 ล้านบาท

เป็นสัดส่วนที่สำคัญของ GDP (~4–5%) แนวโน้มธุรกิจอุตสาหกรรมอาหารและเครื่องดื่ม ปี 2568-2571 เจริญเติบโตอย่างต่อเนื่อง เช่น อุตสาหกรรมอาหารทะเลกระป๋อง อุตสาหกรรมเครื่องดื่ม อุตสาหกรรมไก่แช่เย็น แซ่แข็ง และแปรรูป ปริมาณการผลิตคาดการณ์ว่าขยายตัวเติบโตเฉลี่ยในอัตรา 1.0-4.5% ต่อปีปริมาณการส่งออกมีแนวโน้มเติบโตที่อัตราเฉลี่ย 2.0-6.0% ต่อปี (รพีภูมิ ลาภมาก, 2568) (รพีภูมิ ลาภมาก, 2569)

จากข้อมูลข้างต้นผู้วิจัยไม่พบว่ามีการศึกษาบริษัทกลุ่มอาหารและเครื่องดื่มที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ซึ่งเป็นกลุ่มอุตสาหกรรมที่สำคัญต่อเศรษฐกิจของประเทศและเป็นที่น่าสนใจของนักลงทุน จึงมีความสนใจจะศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างอัตราส่วนทางการเงินกับราคาหุ้นของบริษัทกลุ่มอาหารและเครื่องดื่มที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยมีคำถามวิจัยว่าอัตราส่วนทางการเงินใดมีความสัมพันธ์กับราคาหุ้นหรือไม่อย่างไร เพื่อเป็นข้อมูลให้นักลงทุนและผู้สนใจใช้ประเมินราคาหุ้นที่เหมาะสมประกอบการตัดสินใจเลือกลงทุน และบริษัทสามารถนำไปใช้ในการวางแผนกลยุทธ์ทางการเงินได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษา 1) ค่าเฉลี่ยของอัตราส่วนทางการเงินและราคาหุ้นจำแนกรายบริษัท 2) ความสัมพันธ์ระหว่างอัตราส่วนทางการเงินกับราคาหุ้นของบริษัทกลุ่มอาหารและเครื่องดื่มในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ในช่วงปี พ.ศ. 2558–2567

สมมติฐานการวิจัย

อัตราส่วนสภาพคล่อง (Current Ratio: CR) อัตราการหมุนเวียนของสินทรัพย์ (Total Asset Turnover: TAT) อัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (Debt to Equity Ratio: D/E) อัตรากำไรสุทธิ (Net Profit Margin: NPM) อัตราผลตอบแทนผู้ถือหุ้น (Return on Equity: ROE) กำไรต่อหุ้น (Earnings per Share: EPS) มูลค่าทางบัญชี (Book Value per Share: BVPS) อัตราส่วนเงินปันผลตอบแทน (Dividend Yield: DIY) มีความสัมพันธ์กับราคาหุ้นของบริษัทกลุ่มอาหารและเครื่องดื่มที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

วิธีดำเนินการวิจัย

วิธีวิจัยเชิงปริมาณ จากการทบทวนวรรณกรรม แนวคิดทฤษฎีการบริหารจัดการทางการเงินของ Brigham and Houston และตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยและงานวิจัยต่างๆ แล้วกำหนดตัวแปรคือราคาหุ้นและอัตราส่วนทางการเงิน จำนวน 8 อัตราส่วน ดังนี้ 1) อัตราส่วนสภาพคล่อง (Current Ratio: CR) $CR (\text{เท่า}) = \text{รวมสินทรัพย์หมุนเวียน} / \text{รวมหนี้สินหมุนเวียน}$ 2) อัตราการหมุนเวียนของสินทรัพย์ (Total Assets Turnover: TAT) $TAT (\text{เท่า}) = \text{รวมรายได้} / \text{รวมสินทรัพย์ (เฉลี่ย)}$ 3) อัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (Debt to Equity Ratio: D/E) $D/E (\text{เท่า}) = \text{รวมหนี้สิน} / \text{รวมส่วนของผู้ถือหุ้น}$ 4) อัตรากำไรสุทธิ (Net Profit Margin: NPM) $NPM (\%) = [\text{การแบ่งปันกำไร (ขาดทุน) สุทธิ ผู้ถือหุ้นบริษัทใหญ่}] / [\text{การแบ่งปันกำไร (ขาดทุน) สุทธิส่วนได้ส่วนเสียที่ไม่มีอำนาจควบคุม}] * 100 / \text{รวมรายได้}$ 5) อัตราผลตอบแทนผู้ถือหุ้น (Return on Equity: ROE) $ROE (\%) = [\text{การแบ่งปันกำไร (ขาดทุน) สุทธิผู้ถือหุ้นบริษัทใหญ่ (12 เดือน)}] / [\text{รวมส่วนของผู้ถือหุ้นของบริษัทใหญ่ (เฉลี่ย)}] * 100$ 6) กำไรต่อหุ้น (Earnings per Share: EPS) $EPS (\text{บาท}) = \text{กำไรสุทธิของบริษัท} / \text{จำนวนหุ้นสามัญที่เรียกชำระที่ปรับเพิ่มลดแล้ว}$ 7) มูลค่าหุ้นทางบัญชี (Book Value per Share: BVPS) $BVPS (\text{บาท}) = [(\text{ส่วนของผู้ถือหุ้นสามัญของบริษัท รวมมูลค่าหุ้นที่ถือโดยบริษัทย่อย}) \pm (\text{มูลค่าหุ้นจดทะเบียนเพิ่มทุนลดทุน})] / [(\text{จำนวนหุ้นสามัญ} + \text{จำนวนหุ้นบริษัทย่อย}) - \text{จำนวนหุ้นซื้อคืน} \pm (\text{จำนวนหุ้นจดทะเบียนเพิ่มทุนลดทุน})]$ 8) อัตราส่วนเงินปันผลตอบแทน (Dividend Yield: DIY) $DIY (\%) = [\text{มูลค่าเงินปันผลรวมตามรอบผลประกอบการประจำปี (ล่าสุด)}] / [\text{ราคาปิดของหุ้นสามัญ} * (\text{จำนวนหุ้นสามัญที่ปรับเพิ่มลดแล้ว})] * 100$

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างคือ บริษัทกลุ่มอาหารและเครื่องดื่มที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (2568) จำนวน 57 บริษัท กลุ่มตัวอย่างจำนวน 14 บริษัท คำนวณโดยใช้โปรแกรม HHU (2020) G*Power 3.1.9.7 โดยกำหนดการทดสอบ Two tails, Effect size 0.5, Alpha error 0.05, Power (1-beta error) 0.95 ได้จำนวน 50 ตัวอย่าง เพื่อให้การวิเคราะห์

มีความแม่นยำมากขึ้นผู้วิจัยได้กำหนดเป็นจำนวน 140 ตัวอย่าง (14 บริษัท ระยะเวลา 10 ปี) ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง คือ บริษัทที่มีข้อมูลผลการดำเนินงานครบถ้วนในระยะเวลา 10 ปี ตั้งแต่วันที่ 30 ธันวาคม ปีพ.ศ. 2558 – 30 ธันวาคม พ.ศ. 2567 (ถึงปีปัจจุบันที่ทำการวิจัย) ดังนี้ 1) บริษัท ซีเฟรชอินดัสตรี จำกัด (มหาชน) (CFRESH) 2) บริษัท ห้างหุ้นส่วนจำกัดใหญ่ จำกัด (มหาชน) (CHOTI) 3) บริษัท เชียงใหม่โปรเซสฟู๊ดส์ จำกัด (มหาชน) (CM) 4) บริษัท เจริญโภคภัณฑ์อาหาร จำกัด (มหาชน) (CPF) 5) บริษัท ฟู้ดแอนด์ดริ้งส์ จำกัด (มหาชน) (F&D) 6) บริษัท หาดทิพย์ จำกัด (มหาชน) (HTC) 7) บริษัท พี อาร์ จี คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) (PRG) 8) บริษัท เอส แอนด์ พี ซินดิเคท จำกัด (มหาชน) (SNP) 9) บริษัท ส. ขอนแก่นฟู๊ดส์ จำกัด (มหาชน) (SORKON) 10) บริษัท สุรพลฟู๊ดส์ จำกัด (มหาชน) (SSF) 11) บริษัท ทรูฟู้ดส์ไทย จำกัด (มหาชน) (SST) 12) บริษัท ทropicคอลแคนนิง (ประเทศไทย) จำกัด (มหาชน) (TC) 13) บริษัท ทิปปโกฟู๊ดส์ จำกัด (มหาชน) (TIPCO) 14) บริษัท น้ำมันพืชไทย จำกัด (มหาชน) (TVO)

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยใช้เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลอัตราส่วนทางการเงินและราคาหุ้นจากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data) ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2558 – 2567 มีขั้นตอนดังนี้ 1) เก็บข้อมูลอัตราส่วนทางการเงินจากแบบแสดงรายการข้อมูลประจำปี (แบบ 56-1) จากเว็บไซต์สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ก.ล.ต.) (<https://market.sec.or.th>) (2568) 2) เก็บข้อมูลราคาปิดของหุ้นบริษัทกลุ่มอาหารและเครื่องดื่ม ณ วันสิ้นสุดบัญชีประจำปี จำนวน 14 บริษัท จากเว็บไซต์ finnomena (<https://www.finnomena.com>) (2568) 3) นำข้อมูลที่ได้บันทึกลงในตารางบันทึกข้อมูลและประมวลผลทางสถิติด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ ตารางการบันทึกข้อมูลออกแบบตามหลักการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสองตัวแปรตามทฤษฎีการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน ในโปรแกรมสำเร็จรูป นำข้อมูลและผลการวิเคราะห์ข้อมูลสอบย้อนความถูกต้องตัวเลขกับข้อมูลของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย จาก www.set.or.th

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ใช้โปรแกรมสำเร็จรูปวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติดังนี้ 1) สถิติเชิงพรรณนา คือค่าเฉลี่ย (mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) 2) การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson's Correlation Coefficient: r) โดยกำหนดค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

$$\text{แบบจำลองเชิงประจักษ์ คือ } r = \frac{\sum (x_i - \bar{x}) * (y_i - \bar{y})}{\sqrt{\sum (x_i - \bar{x})^2 * \sum (y_i - \bar{y})^2}}$$

โดย r คือ Pearson's Correlation Coefficient Y คือราคาหุ้น, X1 คือ อัตราส่วนสภาพคล่อง, X2 คือ อัตราการหมุนเวียนของสินทรัพย์, X3 คือ อัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้น, X4 คือ อัตรากำไรสุทธิ, X5 คือ อัตราผลตอบแทนผู้ถือหุ้น, X6 คือ กำไรต่อหุ้น, X7 คือ มูลค่าหุ้นค่าทางบัญชี, X8 คือ อัตราส่วนเงินปันผลตอบแทน ตามทฤษฎีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน ค่า r เป็นการวัดระดับและทิศทางของความสัมพันธ์เชิงเส้นระหว่างคู่ตัวแปร ตัวแปร X และตัวแปร Y จะเป็นตัวแปรสุ่ม เครื่องหมายของสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เป็นการระบุทิศทางของความสัมพันธ์ ซึ่งความหมายหากค่า r เป็นลบแสดงว่าตัวแปรมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงข้าม ค่า r เป็นบวกแสดงว่าตัวแปรมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน ค่า r เท่ากับ 0.00 หรือมีผลทดสอบค่านัยสำคัญทางสถิติแล้วมีค่ามากกว่า .05 แสดงว่าตัวแปรไม่มีความสัมพันธ์ ค่า r มีค่าเข้าใกล้หรือเท่ากับบวกหรือลบ 1 แสดงว่ามีความสัมพันธ์ในระดับสูงสุด (กัลยา วานิชย์บัญชา และจิตา วานิชย์บัญชา, 2564) (พรเพ็ญ เพชรสุขศิริ, 2548)

สรุปผลการวิจัย

ข้อค้นพบตามวัตถุประสงค์ข้อ 1

ตาราง 1 แสดงค่าเฉลี่ย (mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) ของอัตราส่วนทางการเงิน และราคาหุ้นของบริษัทกลุ่มอาหารและเครื่องดื่มที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

Ratio	CR (t)	TAT (t)	D/E (t)	NPM (%)	ROE (%)	EPS (฿)	BVPS (฿)	DIY (%)	PRICE (฿)
บริษัท	mean (S.D.)	mean (S.D.)	mean (S.D.)	mean (S.D.)	mean (S.D.)	mean (S.D.)	mean (S.D.)	mean (S.D.)	mean (S.D.)
CFRESH	1.448 (0.290)	1.400 (0.143)	1.292 (0.311)	1.390 (3.578)	4.846 (12.476)	0.103 (0.467)	3.261 (0.779)	1.130 (2.456)	2.824 (1.447)
CHOTI	2.268 (0.916)	1.535 (0.350)	0.843 (0.557)	-0.860 (4.682)	-1.301 (11.451)	-1.424 (15.093)	137.816 (20.537)	2.270 (3.569)	118.531 (41.056)
CM	12.750 (3.748)	0.833 (0.104)	0.115 (0.054)	3.393 (6.681)	4.730 (6.381)	0.185 (0.220)	3.604 (0.169)	3.626 (3.197)	3.012 (0.871)
CPF	0.896 (0.091)	0.814 (0.119)	1.927 (0.139)	3.271 (1.917)	10.589 (3.838)	1.301 (1.164)	22.254 (4.952)	3.209 (0.637)	22.517 (3.311)
F&D	1.300 (0.507)	0.610 (0.179)	0.710 (0.538)	-0.670 (7.964)	-2.400 (7.608)	-0.206 (3.147)	54.102 (18.969)	5.883 (18.603)	24.510 (6.233)
HTC	1.045 (0.161)	1.267 (0.076)	0.700 (0.137)	6.034 (2.139)	12.631 (3.846)	1.534 (0.858)	13.498 (2.867)	4.644 (1.932)	10.722 (4.910)
PRG	0.851 (0.241)	1.491 (2.098)	0.315 (0.040)	15.923 (4.286)	5.149 (1.724)	0.567 (0.188)	12.791 (2.802)	4.179 (1.705)	9.933 (0.930)
SNP	1.438 (0.163)	1.559 (0.477)	0.702 (0.212)	6.241 (1.594)	16.303 (4.818)	0.830 (0.232)	4.960 (0.305)	4.254 (1.478)	14.035 (2.710)
SORKON	0.887 (0.137)	1.145 (0.128)	1.443 (0.189)	4.196 (1.406)	10.410 (5.475)	0.637 (0.746)	16.053 (13.143)	3.480 (0.790)	3.547 (1.677)
SSF	1.703 (0.938)	1.282 (0.184)	0.588 (0.315)	6.149 (2.557)	12.654 (4.405)	0.421 (0.271)	6.748 (1.409)	4.635 (1.317)	6.956 (1.066)
SST	0.483 (0.175)	0.520 (0.076)	1.376 (0.474)	-3.783 (6.127)	-3.436 (6.915)	-0.126 (0.257)	4.621 (0.493)	0.444 (0.515)	5.303 (2.125)
TC	3.458 (0.843)	1.787 (0.218)	0.402 (0.077)	2.642 (3.166)	6.902 (8.264)	0.452 (0.534)	6.250 (1.075)	3.482 (2.023)	4.438 (2.669)
TIPCO	0.788 (0.169)	0.513 (0.187)	0.582 (0.089)	11.043 (9.469)	10.554 (10.466)	0.876 (0.815)	8.518 (0.660)	6.532 (4.737)	8.745 (2.237)
TVO	3.174 (0.649)	2.289 (0.216)	0.357 (0.146)	4.389 (2.755)	19.922 (7.138)	2.104 (0.680)	10.530 (0.884)	5.892 (2.140)	22.556 (4.366)

จากตาราง 1 ค่าเฉลี่ยของอัตราส่วนทางการเงินมีความแตกต่างกันระหว่างบริษัท สะท้อนถึงความแตกต่างด้านประสิทธิภาพการดำเนินงาน โดยบริษัท CM มีค่าเฉลี่ยอัตราส่วนสภาพคล่อง (CR) สูงที่สุดเท่ากับ 12.750 เท่า (S.D. = 3.748) บริษัท SST มีค่าเฉลี่ย CR ต่ำที่สุดเท่ากับ 0.483 เท่า (S.D. = 0.175) บริษัท TVO มีค่าเฉลี่ยอัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (D/E) สูงที่สุดเท่ากับ 2.289 เท่า (S.D. = 0.216) บริษัท TIPCO มีค่าเฉลี่ย TAT ต่ำที่สุดเท่ากับ 0.513 เท่า (S.D. = 0.187) บริษัท CPF มีค่าเฉลี่ยอัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (D/E) สูงที่สุดเท่ากับ 1.927 เท่า (S.D. = 0.139) บริษัท CM มีค่าเฉลี่ย D/E ต่ำที่สุดเท่ากับ 0.115 เท่า (S.D. = 0.054) บริษัท PRG มีค่าเฉลี่ยอัตรากำไรสุทธิ (NPM) สูงที่สุดเท่ากับ 15.923% (S.D. = 4.286) บริษัท SST มีค่าเฉลี่ย NPM ต่ำที่สุดเท่ากับ -3.783 % (S.D. = 6.127) บริษัท TVO มีค่าเฉลี่ยอัตราผลตอบแทนผู้ถือหุ้น (ROE) สูงที่สุดเท่ากับ 19.922 % (S.D. = 7.138) บริษัท SST มีค่าเฉลี่ย ROE ต่ำที่สุดเท่ากับ -3.436 % (S.D. = 6.915) บริษัท TVO มีค่าเฉลี่ยกำไรต่อหุ้น (EPS) สูงที่สุดเท่ากับ 2.104 บาท (S.D. = 0.680) บริษัท CHOTI มีค่าเฉลี่ย EPS ต่ำที่สุดเท่ากับ -1.424 บาท (S.D. = 15.093) และมีค่าเฉลี่ยมูลค่าทางบัญชี (BVPS) สูงที่สุดเท่ากับ 137.816 บาท (S.D. = 20.537) บริษัท CFRESH มีค่าเฉลี่ย BVPS ต่ำที่สุดเท่ากับ 3.261 บาท (S.D. = 0.779) บริษัท TIPCO มีค่าเฉลี่ยอัตราส่วนเงินปันผลตอบแทน (DIY) สูงที่สุดเท่ากับ 6.532% (S.D. = 4.737) บริษัท SST มีค่าเฉลี่ย DIY ต่ำที่สุดเท่ากับ 0.444 % (S.D. = 0.515) บริษัท CHOTI มีค่าเฉลี่ยราคาหุ้นสูงที่สุดเท่ากับ 118.531 บาท (S.D. = 41.056) บริษัท CFRESH มีค่าเฉลี่ยราคาหุ้นต่ำที่สุดเท่ากับ 2.824 บาท (S.D. = 1.447)

ข้อค้นพบตามวัตถุประสงค์ข้อ 2 และสรุปผลข้อค้นพบตามสมมติฐาน

ตาราง 2 แสดงค่า Pearson Correlation Coefficient (r) และผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างอัตราส่วนทางการเงินกับราคาหุ้นของบริษัทกลุ่มอาหารและเครื่องดื่มที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

	Pearson Correlation Coefficient (r)	Significance (2-tailed)	ความสัมพันธ์
CR	-.055	.519	ระดับต่ำที่สุด ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
TAT	.144	.090	ระดับต่ำที่สุด ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
D/E	.035	.685	ระดับต่ำที่สุด ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
NPM	-.132	.121	ระดับต่ำที่สุด ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
ROE	-.093	.274	ระดับต่ำที่สุด ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
EPS	.171*	.044	ระดับต่ำที่สุด มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
BVPS	.901**	<.001	ระดับสูงมาก มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
DIY	.016	.848	ระดับต่ำที่สุด ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

(*) มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05, (**) มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 2 กำไรต่อหุ้น (EPS) มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับราคาหุ้นในระดับต่ำที่สุดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมูลค่าทางบัญชี (BVPS) มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับราคาหุ้น ในระดับสูงมากอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แต่อัตราการหมุนเวียนของสินทรัพย์ (TAT) อัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (D/E) และอัตราส่วนเงินปันผลตอบแทน (DIY) มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับราคาหุ้นในระดับต่ำที่สุด โดยไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 หรืออีกนัยหนึ่งคือ อัตราส่วนทางการเงินดังกล่าวไม่มีความสัมพันธ์กับราคาหุ้น ส่วนอัตราส่วนสภาพคล่อง (CR) อัตราการกำไรสุทธิ (NPM) และอัตราผลตอบแทนผู้ถือหุ้น (ROE) มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงข้ามกับราคาหุ้นในระดับต่ำที่สุด โดยไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 หรืออีกนัยหนึ่งคือ อัตราส่วนทางการเงินดังกล่าวไม่มีความสัมพันธ์กับราคาหุ้น ของบริษัทกลุ่มอาหารและเครื่องดื่มที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

EPS และ BVPS มีความสัมพันธ์กับราคาหุ้นในเชิงบวกหมายความว่าเมื่อผลประกอบการของบริษัททำให้อัตราส่วนนี้เพิ่มสูงขึ้นราคาหุ้นของบริษัทจะมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น และในทางกลับกันหากผลประกอบการของบริษัททำให้อัตราส่วนนี้ลดลงราคาหุ้นของบริษัทจะมีแนวโน้มลดลง ส่วนอัตราส่วนสภาพคล่อง อัตราการหมุนเวียนของสินทรัพย์ อัตราส่วนหนี้สินต่อส่วน

ของผู้ถือหุ้น อัตรากำไรสุทธิ อัตราผลตอบแทนผู้ถือหุ้น และอัตราส่วนเงินปันผลตอบแทน ไม่มีความสัมพันธ์กับราคาหุ้น นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผลการวิจัย

1. ค่าเฉลี่ยของอัตราส่วนทางการเงินมีความแตกต่างกันระหว่างบริษัท สะท้อนถึงความแตกต่างด้านประสิทธิภาพการดำเนินงาน โดย

อัตราส่วนสภาพคล่อง (Current Ratio: CR) บริษัท CM มีค่าเฉลี่ย CR สูงที่สุดเท่ากับ 12.750 เท่า (S.D. = 3.748) ส่วนบริษัท SST มีค่าเฉลี่ย CR ต่ำที่สุดเท่ากับ 0.483 เท่า (S.D. = 0.175) จากทฤษฎีการจัดการการเงิน (Brigham and Houston, 2019) อัตราส่วน CR ชี้วัดความสามารถชำระหนี้สินระยะสั้น ค่าอัตราส่วนที่เหมาะสมอยู่ระหว่าง 1.2 ถึง 2.0 เท่า ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าบริษัท CM มีสินทรัพย์หมุนเวียนมาก ในขณะที่มีหนี้สินหมุนเวียนต่ำ บริษัทไม่สามารถบริหารจัดการการใช้สินทรัพย์หมุนเวียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ สินทรัพย์หมุนเวียนบางส่วนอาจไม่ได้ถูกนำไปใช้ในการสร้างผลตอบแทน ส่วนบริษัท SST มีค่าอัตราส่วน CR ต่ำกว่า 1 แสดงว่าบริษัทมีสินทรัพย์หมุนเวียนน้อยกว่าหนี้สินหมุนเวียน บริษัทอาจขาดสภาพคล่องไม่สามารถชำระหนี้ระยะสั้นได้ตามกำหนด

อัตราหมุนเวียนของสินทรัพย์ (Total Asset Turnover Ratio: TAT) บริษัท TVO มีค่าเฉลี่ย TAT สูงที่สุดเท่ากับ 2.289 เท่า (S.D. = 0.216) ส่วนบริษัท TIPCO มีค่าเฉลี่ย TAT ต่ำที่สุดเท่ากับ 0.513 เท่า (S.D. = 0.187) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า บริษัท TVO มีความสามารถในการบริหารจัดการสินทรัพย์ที่มีอยู่ให้เกิดรายได้สูงสุด หรือมีการลงทุน (ในสินทรัพย์) ที่ทำให้เกิดรายได้ได้สูง สะท้อนถึงประสิทธิภาพในการบริหารสินทรัพย์ ส่วนบริษัท TIPCO การบริหารสินทรัพย์ให้เกิดรายได้มีประสิทธิภาพน้อยกว่า จากทฤษฎีการจัดการการเงิน (Brigham and Houston, 2019) อัตราการหมุนเวียนของสินทรัพย์เป็นค่าที่ใช้วัดความสามารถของบริษัทในการสร้างรายได้จากสินทรัพย์ ค่าที่สูงบ่งชี้ถึงประสิทธิภาพของบริษัทในการใช้สินทรัพย์เพื่อสร้างรายได้ อย่างคุ้มค่า

อัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (Debt to Equity Ratio: D/E) บริษัท CPF มีค่าเฉลี่ยอัตราส่วน D/E สูงที่สุดเท่ากับ 1.927 เท่า (S.D. = 0.139) บริษัท CM มีค่าเฉลี่ย D/E ต่ำที่สุดเท่ากับ 0.115 เท่า (S.D. = 0.054) การที่บริษัท CPF มีค่า D/E สูง อาจเป็นผลมาจากการใช้เงินกู้ยืมระยะสั้นและเงินกู้ยืมระยะยาวในระดับสูงเพื่อใช้ในการขยายกิจการเช่นลงทุนในโรงงานทั้งในและต่างประเทศเพื่อสร้างรายได้ต่อเนื่องในระยะยาวเป็นกลยุทธ์ทางการเงินที่ช่วยให้บริษัทสามารถขยายฐานการผลิตและขยายลูกค้าเพิ่มยอดขายแต่อาจเพิ่มความเสี่ยงทางการเงินของบริษัท ในทางกลับกัน บริษัท CM มีค่า D/E อยู่ในระดับต่ำ แสดงให้เห็นว่าบริษัทมีภาระหนี้สินน้อยเมื่อเทียบกับส่วนของผู้ถือหุ้น ซึ่งบ่งชี้ถึงความแข็งแกร่งทางการเงิน จากทฤษฎีการจัดการการเงิน (Brigham and Houston, 2019) D/E เป็นอัตราส่วนที่แสดงถึงการใช้เงินทุนจากหนี้สินและการใช้เงินทุนจากส่วนของผู้ถือหุ้น แสดงถึงระดับความเสี่ยงจากการก่อหนี้ บริษัทที่มีค่า D/E สูงส่งผลให้มีต้นทุนเงินทุนเฉลี่ย (WACC) ต่ำกว่ามักมีศักยภาพในการขยายธุรกิจได้รวดเร็วกว่า แต่มีความเสี่ยงทางการเงินสูงกว่า ขณะที่บริษัทที่มีค่า D/E ต่ำจะมีเสถียรภาพทางการเงินและความสามารถในการชำระหนี้สูงกว่า

อัตรากำไรสุทธิ (Net Profit Margin: NPM) บริษัท PRG มีค่าเฉลี่ย NPM สูงที่สุดเท่ากับ 15.923% (S.D. = 4.286) ส่วนบริษัท SST มีค่าเฉลี่ย NPM ต่ำที่สุดเท่ากับ -3.783 % (S.D. = 6.127) จากทฤษฎีการจัดการการเงิน (Brigham and Houston, 2019) อัตรากำไรสุทธิใช้วัดความสามารถในการทำกำไรสุทธิต่อยอดขาย เป็นตัวชี้วัดที่สะท้อนความสามารถในการควบคุมต้นทุนและค่าใช้จ่ายต่างๆ เพื่อให้เกิดผลกำไรสุทธิ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าบริษัท PRG มีรายได้รวมที่สูง ในขณะที่สัดส่วนของต้นทุน ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน ดอกเบี้ย และภาษีที่อยู่ในระดับต่ำ ส่วนบริษัท SST มีผลประกอบการเฉลี่ยขาดทุน สะท้อนความสามารถในการควบคุมต้นทุนและค่าใช้จ่ายต่างๆ มีประสิทธิภาพต่ำ

อัตราผลตอบแทนผู้ถือหุ้น (Return on Equity: ROE) บริษัท TVO มีค่าเฉลี่ย ROE สูงที่สุดเท่ากับ 19.922 % (S.D. = 7.138) ส่วนบริษัท SST มีค่าเฉลี่ย ROE ต่ำที่สุดเท่ากับ -3.436 % (S.D. = 6.915) จากทฤษฎีการจัดการการเงิน (Brigham and Houston, 2019) ROE ใช้วัดความสามารถในการบริหารจัดการให้เกิดผลกำไรสุทธิต่อส่วนของผู้ถือหุ้น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าบริษัท

TVO สามารถทำกำไรสุทธิได้สูง อันสืบเนื่องมาจากการบริหารต้นทุนค่าใช้จ่าย การกู้เงินและการบริหารส่วนของผู้ถือหุ้นมีประสิทธิภาพ ในทางกลับกันบริษัท SST ค่า ROE ตีลบแสดงถึงการบริหารจัดการมีประสิทธิภาพต่ำ

อัตรากำไรต่อหุ้น (Earnings per Share: EPS) บริษัท TVO มีค่าเฉลี่ย EPS สูงที่สุดเท่ากับ 2.104 บาท (S.D. = 0.680) ส่วนบริษัท CHOTI มีค่าเฉลี่ย EPS ต่ำที่สุดเท่ากับ -1.424 บาท (S.D. = 15.093) จากทฤษฎีการจัดการการเงิน (Brigham and Houston, 2019) กำไรต่อหุ้นหมายถึงกำไรสุทธิที่แบ่งเฉลี่ยแก่หุ้นสามัญแต่ละหุ้น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าบริษัท TVO มีกำไรสุทธิสูง บริษัทมีความสามารถบริหารจัดการควบคุมต้นทุนและค่าใช้จ่ายได้อย่างมีประสิทธิภาพ และมีจำนวนหุ้นสามัญต่ำ ในทางกลับกันบริษัท CHOTI มีค่าเฉลี่ย EPS ตีลบคือผลการดำเนินงานขาดทุน แสดงให้เห็นว่าการบริหารต้นทุนและค่าใช้จ่ายมีประสิทธิภาพต่ำ

มูลค่าหุ้นทางบัญชี (Book Value Per Share: BVPS) บริษัท CHOTI มีค่าเฉลี่ย BVPS สูงที่สุดเท่ากับ 137.816 บาท (S.D. = 20.537) ส่วนบริษัท CFRESH มีค่าเฉลี่ย BVPS ต่ำที่สุดเท่ากับ 3.261 บาท (S.D. = 0.779) จากทฤษฎีการจัดการการเงิน (Brigham and Houston, 2019) BVPS หมายถึงมูลค่าสินทรัพย์สุทธิทางบัญชีของบริษัทต่อหุ้นสามัญ 1 หุ้น หากบริษัทมีค่า BVPS สูงแสดงถึงบริษัทมูลค่าหุ้นทางบัญชีสูง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า บริษัท CHOTI มีมูลค่าสินทรัพย์สุทธิสูง คือมีมูลค่าส่วนของผู้ถือหุ้นที่สูง อันอาจเกิดจากการกำไรสะสมและมีส่วนเกิน (ส่วนล้น) มูลค่าหุ้นสูงและมีจำนวนหุ้นสามัญเหมาะสม ในทางกลับกันบริษัท CFRESH มีค่าเฉลี่ย BVPS ต่ำแสดงถึงบริษัทมีสินทรัพย์สุทธิหรือส่วนของผู้ถือหุ้นจำนวนที่ต่ำอันอาจเกิดจากการกำไรสะสมและส่วนเกิน (ส่วนล้น) มูลค่าหุ้นต่ำ

อัตราส่วนเงินปันผลตอบแทน (Dividend Yield: DIY) บริษัท TIPCO มีค่าเฉลี่ย DIY สูงที่สุดเท่ากับ 6.532% (S.D. = 4.737) ส่วนบริษัท SST มีค่าเฉลี่ย DIY ต่ำที่สุดเท่ากับ 0.444 % (S.D. = 0.515) จากทฤษฎีการจัดการการเงิน (Brigham and Houston, 2019) อัตราส่วนเงินปันผลตอบแทนแสดงถึงเงินปันผลจ่ายต่อราคาตลาดหุ้นสามัญ 1 หุ้น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า บริษัท TIPCO บริหารการขาย ต้นทุน ค่าใช้จ่าย มีประสิทธิภาพสูงทำให้มีกำไรสุทธินำมาจ่ายปันผลให้ผู้ถือหุ้นได้สูง รวมทั้งมีนโยบายจ่ายเงินปันผลให้กับผู้ถือหุ้นสามัญอย่างเหมาะสม ในทางกลับกัน บริษัท SST มีค่าเฉลี่ย DIY ต่ำ แสดงถึงประสิทธิภาพในการบริหารการทำการกำไรและการจ่ายเงินปันผลต่ำ

ราคาหุ้น บริษัท CHOTI มีค่าเฉลี่ยราคาหุ้นสูงที่สุดเท่ากับ 118.531 บาท (S.D. = 41.056) ส่วนบริษัท CFRESH มีค่าเฉลี่ยราคาหุ้นต่ำที่สุดเท่ากับ 2.824 บาท (S.D. = 1.447) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า บริษัท CHOTI มีความสามารถบริหารจัดการสินทรัพย์หนี้สินรายได้ กำไรสะสม มีประสิทธิภาพสะท้อนผ่านมูลค่าหุ้นทางบัญชีที่มีค่าเฉลี่ยสูง ทำให้ได้รับความเชื่อมั่นจากนักลงทุนสูง ในทางกลับกันบริษัท CFRESH มีค่าเฉลี่ยมูลค่าทางบัญชีต่ำ ทำให้นักลงทุนมีความเชื่อมั่นต่ำ

2. กำไรต่อหุ้น (EPS) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับราคาหุ้น หมายความว่าหาก EPS สูงขึ้นส่งผลให้ราคาหุ้นสูงขึ้น หาก EPS ลดลงส่งผลให้ราคาหุ้นลดลงไปในทิศทางเดียวกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่านักลงทุนต้องการผลตอบแทนจากการลงทุนและความเชื่อมั่น การบริหารจัดการของบริษัทโดยใช้กำไรต่อหุ้นเป็นตัวชี้วัดมูลค่าหุ้นซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดด้านการประเมินมูลค่าหุ้นที่นักลงทุนใช้กำไรต่อหุ้นเป็นตัวชี้วัดสำคัญในการกำหนดราคาหุ้น ตลาดหลักทรัพย์ทั่วโลกและนักลงทุนมักใช้ราคาหุ้นเทียบว่าเป็นกี่เท่าของกำไรต่อหุ้น (P/E ratio) สอดคล้องกับงานวิจัยของ Bustani, et.al. (2021) Rafaqat, et.al. (2023) วาสนา บัวเกิด (2566) และธีรพร มงคลธีระสกุล (2568) ได้ศึกษาพบว่า EPS มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับราคาหุ้น

มูลค่าหุ้นทางบัญชี (BVPS) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับราคาหุ้น หมายความว่าหาก BVPS สูงขึ้นส่งผลให้ราคาหุ้นสูงขึ้น หาก BVPS ลดลงส่งผลให้ราคาหุ้นลดลงไปในทิศทางเดียวกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า BVPS แสดงถึงมูลค่าหุ้นทางบัญชีของบริษัท หากบริษัทมีค่า BVPS สูงแสดงถึงบริษัทมีมูลค่าสินทรัพย์สุทธิทางบัญชีสูง และสามารถสะท้อนถึงประสิทธิภาพในการทำกำไรและกำไรสะสมในอดีตที่ผ่านมาโดยเฉพาะในอุตสาหกรรมอาหารและเครื่องดื่มที่มีสินทรัพย์เป็นฐานการผลิตจำนวนมาก สอดคล้องกับแนวคิดด้านการประเมินมูลค่าหุ้นที่นักลงทุนใช้กำไรต่อหุ้นเป็นตัวชี้วัดสำคัญในการกำหนดราคาหุ้น ตลาดหลักทรัพย์ทั่วโลกและนักลงทุนจึงมักกำหนดราคาหุ้นโดยเทียบว่าเป็นกี่เท่าของมูลค่าทางบัญชี (P/BV ratio) สอดคล้องกับวิจัยของวชิรารัตน์ พาระนา (2565) [14] พบว่า BVPS มีอิทธิพลต่อราคาหุ้นในทิศทางเดียวกัน

ส่วนอัตราส่วน CR TAT D/E NPM ROE DIY ไม่มีความสัมพันธ์กับราคาหุ้น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่านักลงทุนไม่ได้ให้ความสำคัญกับอัตราส่วนดังกล่าวในการประเมินมูลค่าหุ้น และอาจมีปัจจัยอื่นที่นักลงทุนให้ความสำคัญเช่นการเปลี่ยนแปลงอัตราดอกเบี้ย ภาวะเศรษฐกิจซึ่งส่งผลต่ออัตราดอกเบี้ยของอุตสาหกรรมกลุ่มอาหารและเครื่องดื่ม เป็นต้น สอดคล้องกับงานวิจัยของกนกศักดิ์ สุขวัฒนาสินธิ์ และสุขจิตต์ ณ นคร (2019) Azizah, et.al. (2024) พบว่า CR TAT และ D/E ไม่มีความสัมพันธ์กับราคาหุ้น อีราพร มงคลธีระสกุล (2568) พบว่า CR NPM ไม่มีความสัมพันธ์กับราคาหุ้น และ Bustani, et.al. (2021) พบว่า NPM ไม่มีอิทธิพลกับราคาหุ้น Poejianto และ Kurniawat (2025) พบว่า CR และ TAT ไม่มีความสัมพันธ์กับราคาหุ้น

สรุปผลการวิจัย

ค่าเฉลี่ยของอัตราส่วนทางการเงินมีความแตกต่างกันระหว่างบริษัท สะท้อนถึงความแตกต่างด้านประสิทธิภาพการดำเนินงานกำไรต่อหุ้น (EPS) มูลค่าหุ้นทางบัญชี (BVPS) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับราคาหุ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดด้านการประเมินมูลค่าหุ้นที่นักลงทุนทั่วโลกต้องการผลตอบแทนจากการลงทุนและมีความเชื่อมั่นการบริหารจัดการของบริษัท โดยใช้กำไรต่อหุ้นและมูลค่าหุ้นทางบัญชีเป็นตัวชี้วัดมูลค่าหุ้นที่สำคัญ

ข้อเสนอแนะจากงานวิจัย

1. ผู้สนใจลงทุนควรวิเคราะห์และใช้ข้อมูลอัตราส่วนทางการเงิน และราคาหุ้น เพื่อเปรียบเทียบแต่ละบริษัทก่อนตัดสินใจลงทุน

2. ผู้สนใจลงทุนควรให้ความสำคัญกับกำไรต่อหุ้น (EPS) และมูลค่าทางบัญชี (BVPS) เนื่องจากมีความสัมพันธ์กับราคาหุ้น เพื่อนำไปใช้ในการประเมินราคาหุ้นที่เหมาะสม 3) บริษัทควรนำอัตราส่วนทางการเงินมาเปรียบเทียบเนื่องจากอยู่ในกลุ่มอุตสาหกรรมเดียวกันเพื่อใช้ในการวางแผนกลยุทธ์ทางการเงิน ข้อเสนอแนะงานวิจัยครั้งต่อไปเพื่อให้ได้ผลการวิจัยที่ชัดเจนครอบคลุมมากยิ่งขึ้นคือ 1) ใช้สถิติอื่น เช่น การวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ 2) เพิ่มอัตราส่วนทางการเงิน และ 3) เลือกบริษัทกลุ่มอื่นๆ

เอกสารอ้างอิง

- กนกศักดิ์ สุขวัฒนาสินธิ์ และสุขจิตต์ ณ นคร. (2019). ความสัมพันธ์ระหว่างอัตราส่วนทางการเงินกับราคาตลาดหลักทรัพย์ของบริษัทในกลุ่มอาหารและเครื่องดื่มและก่อสร้างที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏ*, 2, 263-279.
- กัลยา วานิชย์บัญชา และฐิตา วานิชย์บัญชา. (2564). *การใช้ SPSS for Windows ในการวิเคราะห์ข้อมูล* (พิมพ์ครั้งที่ 34). โรงพิมพ์สามลดา.
- ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. (2568). *การจัดกลุ่มอุตสาหกรรมและหมวดธุรกิจ*. <https://www.set.or.th/th/listing/equities/industry-sector>
- ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. (2568b). *คู่มือ (Manual Guides): สูตรการคำนวณค่าสถิติและอัตราส่วนทางการเงิน*. https://media.set.or.th/set/Documents/2022/Mar/SET_Formula_Glossary.pdf
- ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. (2568c). *ดัชนีราคากลุ่มอุตสาหกรรมและหมวดธุรกิจ Food-อาหารและเครื่องดื่ม*. <https://marketdata.set.or.th/set>
- อีราพร มงคลธีระสกุล. (2568). *ความสัมพันธ์ของอัตราส่วนทางการเงินกับราคาของหุ้นในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กรณีศึกษา: อุตสาหกรรมบริการหมวดธุรกิจพาณิชย์ [การค้นคว้าอิสระปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์]*. https://ethesisarchive.library.tu.ac.th/thesis/2024TU_2024_6602110188_20328_30591
- พรเพ็ญ เพชรสุศิริ. (2548). *การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการบริหาร (ฉบับปรับปรุงใหม่)*. สำนักพิมพ์เสมาธรรม.
- รพี ภูมิ ลาภมาก. (2568). *แนวโน้มธุรกิจ/อุตสาหกรรมปี 2568-2570: อุตสาหกรรมเครื่องดื่ม*. วิจัยกรุงศรี. <https://www.krungsri.com/th/research/industry/industry-outlook/food-beverage/processed-seafood/io/canned-seafood-2025-2027>
- รพี ภูมิ ลาภมาก. (2569). *แนวโน้มธุรกิจอุตสาหกรรมปี 2569-2571: อุตสาหกรรมอาหารพร้อมทาน*. วิจัยกรุงศรี. <https://www.krungsri.com/th/research/industry/industry-outlook/food-beverage/ready-to-eat-food/io/ready-to-eat-food-2026-2028>

- วชิรารัตน์ พารณา. (2565). ความสัมพันธ์ระหว่างอัตราส่วนทางการเงินกับราคาหลักทรัพย์ของหุ้นกลุ่มการท่องเที่ยวและสันทนาการที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย [การค้นคว้าอิสระปริญญามหาบัณฑิตไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- วาสนา บัวเกิด. (2566). ผลกระทบของอัตราส่วนทางการเงินต่อราคาหลักทรัพย์ของบริษัทจดทะเบียนกลุ่ม SETHD [วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิตไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์. (2568). แบบแสดงรายการข้อมูลประจำปี (แบบ 56-1). <https://market.sec.or.th>
- สินี ภาควิชา. (2558). ความสัมพันธ์ระหว่างอัตราส่วนทางการเงินกับราคาหลักทรัพย์ของบริษัทที่มีมูลค่าหลักทรัพย์ตามราคาตลาดสูงสุดของแต่ละกลุ่มอุตสาหกรรมที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย [การค้นคว้าอิสระปริญญามหาบัณฑิตไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- Azizah, N., Badollahi, I., & Amin, A. R. S. (2024). The influence of financial performance on stock prices in food and beverage sub-sector companies on the Indonesian Stock Exchange. *International Journal of Economic Research and Financial Accounting*. <https://doi.org/10.55227/ijerfa.v2i4.179>
- Besley, S., & Brigham, E. F. (2015). *Essentials of managerial finance* (14th ed.). Thomson Higher Education.
- Brigham, E. F., & Houston, J. F. (2019). *Fundamentals of financial management* (15th ed.). Cengage.
- Bustani, Kurniaty, & Widyanti, R. (2021). The effect of earning per share, price to book value, dividend payout ratio, and net profit margin on the stock price in Indonesia Stock Exchange. *Jurnal Maksipreneur: Manajemen, Koperasi, Dan Entrepreneurship*, 11(1). <https://doi.org/10.30588/jmp.v11i1.810>
- FINNOMENA. (2568). ข้อมูลราคาหลักทรัพย์ย้อนหลัง 10 ปี. <https://www.finnomena.com/stock/>
- HHU. (2020). *G*Power-HHU: Statistical power analyses for Mac and Windows*. <https://www.psychologie.hhu.de/arbeitsgruppen/allgemeine-sychologie-und-arbeitspsychologie/gpower>
- Ma, L., Ausloos, M., Schinckus, C., & Chong, H. L. (2018). Fundamental analysis in China: An empirical study of the relationship between financial ratios and stock prices. ResearchGate. https://www.researchgate.net/publication/339363083_Fundamental_Analysis_in_China_An_Empirical_Study_of_the_Relationship_between_Financial_Ratios_and_Stock_Prices
- Poejianto & Kurniawati, L. (2025). Analysis of the effect of profitability ratio, liquidity ratio, solvency ratio, and activity ratio on stock price (Empirical study of food and beverage companies listed on the IDX 2020-2023). *Majapahit Journal of Islamic Finance and Management*, 5(1). <https://doi.org/10.31538/mjifm.v5i1.423>
- Rafaqat, S., Rafiqat, S., Rafiqat, S., Rafiqat, S., & Rafiqat, D. (2023). Factors affecting the share a price of Electronic Data Processing (EDP) services companies: Evidence from USA. *Journal of Academic Finance*. <https://www.scientific-society.com/AF/en/article/view/606>
- William, Z., & College, M. (2019). A reexamination of Ball and Brown. *Journal of Management and Innovation*. <https://jmi.mercy.edu>
- Williams, J. R., Haka, S. F., Bettner, M. S., & Carcello, J. V. (2009). *Financial & managerial accounting* (14th ed.). McGraw-Hill.

การตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ผ่านการประยุกต์ใช้การตลาดด้วยปัญญาประดิษฐ์ ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร

Consumer's Online Purchasing Decisions through the Application of Artificial Intelligence Marketing in the Bangkok Metropolitan Area

อมลวรรณ ขันงาม* และ ธรรมรัตน์ พลอยเพ็ชร

Amonwan Khanngam* and Thammarat Ploypetch

สาขาการตลาด คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยรามคำแหง กรุงเทพมหานคร 10240

Faculty of Business Administration Ramkhamhaeng University, Bangkok 10240

*To whom correspondence should be addressed. e-mail: 6714060077@ru.ac.th

Received: 8 March 2026, Revised: 26 March 2026, Accepted: 29 April 2026

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาระดับการรับรู้การประยุกต์ใช้การตลาดด้วยปัญญาประดิษฐ์และการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ (2) ศึกษาเปรียบเทียบระหว่างข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามกับการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ และ (3) ศึกษาอิทธิพลของการประยุกต์ใช้การตลาดด้วยปัญญาประดิษฐ์ที่มีต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริโภคที่อาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 405 คน ซึ่งได้มาจากการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามสูตรของ Cochran (1977) และใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบไม่อาศัยความน่าจะเป็นด้วยวิธีการสุ่มแบบสะดวก เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาด้วยวิธีดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Index of Item-Objective Congruence: IOC) มีค่าเท่ากับ 1.00 แสดงว่าเครื่องมือมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.978 ซึ่งอยู่ในระดับสูง สามารถนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลได้อย่างเหมาะสม การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ

ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริโภคมีระดับการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์โดยรวมอยู่ในระดับมาก ปัจจัยส่วนบุคคลบางประการมีความแตกต่างต่อการตัดสินใจซื้ออย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และการประยุกต์ใช้การตลาดด้วยปัญญาประดิษฐ์มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ โดยเฉพาะด้านการวิเคราะห์ข้อมูลผู้บริโภค ระบบแนะนำสินค้า และการนำเสนอสินค้าเฉพาะบุคคล มีอิทธิพลเชิงบวกต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .001$) ขณะที่การสื่อสารผ่านแชตบอตไม่ส่งผลอย่างมีนัยสำคัญ โดยสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนากลยุทธ์การตลาดออนไลน์ โดยเน้นการใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ในการวิเคราะห์พฤติกรรมผู้บริโภคและนำเสนอสินค้าแบบเฉพาะบุคคล เพื่อสนับสนุนการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ : การตลาดปัญญาประดิษฐ์ การตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์

Abstract

This study aimed to (1) examine the level of consumer's perception of artificial intelligence (AI) marketing applications and online purchasing decisions, (2) compare differences in online purchasing decisions based on

respondents' demographic characteristics, and (3) investigate the influence of AI marketing applications on consumers' online purchasing decisions in the Bangkok Metropolitan Area. The sample consisted of 405 consumers residing in Bangkok. The sample size was determined using Cochran's formula (1977), and the participants were selected through non-probability convenience sampling. The research instrument was a questionnaire that was validated using the Index of Item-Objective Congruence (IOC), with a value of 1.00, indicating strong content validity. The reliability coefficient was 0.978, demonstrating a high level of internal consistency. Data were analyzed using descriptive statistics, including frequency, percentage, mean, and standard deviation, as well as one-way ANOVA and multiple regression analysis.

The results revealed that the overall level of online purchasing decisions was high. Certain demographic factors showed statistically significant differences in purchasing decisions. Furthermore, AI marketing applications significantly influenced online purchasing decisions. In particular, consumer data analytics, recommendation systems, and personalization had a positive and statistically significant effect on online purchasing decisions ($p < .001$), whereas chatbot communication showed no significant effect. The findings can be applied as a guideline for developing online marketing strategies by emphasizing the use of artificial intelligence technologies in analyzing consumer behavior and delivering personalized offerings to effectively support online purchasing decisions.

Keywords : Artificial Intelligence Marketing, Online Purchase Decision

บทนำ

ในปัจจุบัน เทคโนโลยีดิจิทัลได้เข้ามามีบทบาทสำคัญต่อการดำเนินชีวิตของผู้บริโภคอย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะการขยายตัวของธุรกิจพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Commerce : E-commerce) ซึ่งส่งผลให้รูปแบบการซื้อขายสินค้าและบริการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ผู้บริโภคสามารถเข้าถึงสินค้าได้อย่างสะดวก รวดเร็ว และมีทางเลือกที่หลากหลายผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ (Jain et al., 2021) แนวโน้มดังกล่าวทำให้การแข่งขันทางการตลาดในโลกดิจิทัลทวีความเข้มข้นมากขึ้น ส่งผลให้ผู้ประกอบการจำเป็นต้องนำเทคโนโลยีขั้นสูงมาใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการเข้าถึงและตอบสนองความต้องการของผู้บริโภค

เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence : AI) เป็นหนึ่งในเครื่องมือสำคัญที่ถูกนำมาประยุกต์ใช้ในการตลาดอย่างแพร่หลาย หรือที่เรียกว่า “การตลาดด้วยปัญญาประดิษฐ์” (AI Marketing) โดย AI สามารถวิเคราะห์พฤติกรรมผู้บริโภคจากข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) และนำไปสู่การนำเสนอสินค้าและบริการแบบเฉพาะบุคคล (Personalization) ระบบแนะนำสินค้า (Recommendation System) รวมถึงการสื่อสารกับลูกค้าผ่านระบบอัตโนมัติ เช่น แชทบอต ซึ่งช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินกิจกรรมทางการตลาดและส่งเสริมประสบการณ์ของผู้บริโภค (Gkikas & Theodoridis, 2021) นอกจากนี้ แนวคิดเกี่ยวกับการยอมรับเทคโนโลยีชี้ให้เห็นว่า การรับรู้ประโยชน์และความง่ายในการใช้งานของเทคโนโลยีมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของผู้บริโภค ซึ่งสามารถอธิบายการตอบสนองต่อ AI Marketing ได้ (Huang & Rust, 2018) แม้ว่าการประยุกต์ใช้ AI ในการตลาดออนไลน์จะได้รับความสนใจเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง แต่งานวิจัยส่วนใหญ่ยังมุ่งเน้นในภาพรวมของเทคโนโลยีหรือศึกษาพฤติกรรมผู้บริโภคในบริบททั่วไป ขณะที่การศึกษาเชิงประจักษ์ที่วิเคราะห์ อิทธิพลขององค์ประกอบเฉพาะของ AI Marketing เช่น การวิเคราะห์ข้อมูลผู้บริโภค ระบบแนะนำสินค้า การนำเสนอสินค้าเฉพาะบุคคล และการสื่อสารผ่านแชทบอต ที่มีต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ในบริบทของประเทศไทย โดยเฉพาะในเขตกรุงเทพมหานคร ยังไม่จำนวนจำกัด ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงช่องว่างทางการวิจัย (Research Gap) ที่ควรได้รับการศึกษาเพิ่มเติม กรุงเทพมหานครเป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจและเทคโนโลยีที่สำคัญของประเทศ มีอัตราการใช้อินเทอร์เน็ตและการซื้อสินค้าออนไลน์ในระดับสูง ผู้บริโภคมีความคุ้นเคยกับเทคโนโลยีดิจิทัลและมีแนวโน้มตอบสนองต่อกลยุทธ์การตลาดรูปแบบใหม่อย่างต่อเนื่อง ดังนั้น การศึกษาบทบาทของการตลาดด้วยปัญญาประดิษฐ์ที่มีต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์จึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ผ่านการประยุกต์ใช้การตลาดด้วยปัญญาประดิษฐ์

ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร เพื่อวิเคราะห์ระดับการรับรู้การประยุกต์ใช้การตลาดด้วยปัญญาประดิษฐ์และระดับการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ เปรียบเทียบความแตกต่างของการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ตามลักษณะข้อมูลทั่วไปของผู้บริโภคและศึกษาถึงอิทธิพลขององค์ประกอบ AI Marketing ที่มีต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ ที่จะช่วยพัฒนาองค์ความรู้ด้านการตลาดดิจิทัล และสามารถประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการวางกลยุทธ์ทางการตลาดเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ของผู้บริโภคได้อย่างเหมาะสม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการรับรู้การประยุกต์ใช้การตลาดด้วยปัญญาประดิษฐ์และการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์
2. เพื่อเปรียบเทียบการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์จำแนกตามข้อมูลทั่วไปของผู้บริโภค
3. เพื่อศึกษาอิทธิพลของการประยุกต์ใช้การตลาดด้วยปัญญาประดิษฐ์ที่มีต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ของผู้บริโภค

ในเขตกรุงเทพมหานคร

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดเกี่ยวกับธุรกิจออนไลน์ (E-commerce)

ธุรกิจพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Commerce: E-commerce) หมายถึง การซื้อขายสินค้าและบริการผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ซึ่งช่วยให้ผู้บริโภคสามารถทำธุรกรรมได้อย่างสะดวก รวดเร็ว และไม่จำกัดด้านเวลาและสถานที่ (DHL, n.d.) รูปแบบของธุรกิจ E-commerce สามารถจำแนกได้หลายลักษณะ เช่น ธุรกิจกับผู้บริโภค (B2C) ธุรกิจกับธุรกิจ (B2B) และผู้บริโภคกับผู้บริโภค (C2C) ซึ่งแต่ละรูปแบบมีบทบาทในการขับเคลื่อนกิจกรรมทางเศรษฐกิจในระบบดิจิทัล และก่อให้เกิดการเชื่อมโยงระหว่างผู้ขายและผู้ซื้อได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Foxbith, n.d.)

การเติบโตของธุรกิจออนไลน์เป็นผลมาจากความก้าวหน้าของเทคโนโลยีดิจิทัล การเข้าถึงอินเทอร์เน็ต และการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้บริโภคที่หันมาซื้อสินค้าออนไลน์มากขึ้น ส่งผลให้ผู้บริโภคมีแนวโน้มค้นหาข้อมูล เปรียบเทียบสินค้า และตัดสินใจซื้อผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์อย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ ธุรกิจยังสามารถใช้ข้อมูลพฤติกรรมผู้บริโภคในการวิเคราะห์ความต้องการและปรับกลยุทธ์ทางการตลาดได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น ธุรกิจ E-commerce จึงไม่เพียงเป็นช่องทางการจำหน่ายสินค้าเท่านั้น แต่ยังเป็นบริบทสำคัญที่ส่งผลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ของผู้บริโภค โดยเฉพาะในด้านการเข้าถึงข้อมูล ความสะดวก และประสบการณ์การใช้งานแพลตฟอร์มดิจิทัล ซึ่งเป็นปัจจัยพื้นฐานที่สนับสนุนการเกิดพฤติกรรมการซื้อสินค้าออนไลน์ (DHL, n.d.)

2. แนวคิดเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้การตลาดด้วยปัญญาประดิษฐ์ (AI Marketing)

ปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence: AI) เป็นเทคโนโลยีที่สามารถเรียนรู้ วิเคราะห์ และประมวลผลข้อมูลจำนวนมากได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยอาศัยแบบจำลองทางคณิตศาสตร์และกระบวนการเรียนรู้ของเครื่อง (Machine Learning) เพื่อสนับสนุนการตัดสินใจหรือการคาดการณ์ผลลัพธ์ที่ใกล้เคียงกับการคิดของมนุษย์ ในบริบทของการตลาด เทคโนโลยี AI ถูกนำมาประยุกต์ใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการเข้าถึงและตอบสนองความต้องการของผู้บริโภค หรือที่เรียกว่า “การตลาดด้วยปัญญาประดิษฐ์” (AI Marketing) ซึ่งครอบคลุมการวิเคราะห์ข้อมูลพฤติกรรมผู้บริโภค การนำเสนอสินค้าและเนื้อหาแบบเฉพาะบุคคล (Personalization) ระบบแนะนำสินค้า (Recommendation System) และการสื่อสารผ่านระบบอัตโนมัติ เช่น แชทบอต ทั้งนี้ องค์ประกอบดังกล่าวช่วยให้ธุรกิจสามารถนำเสนอสินค้าและบริการที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภคได้อย่างแม่นยำ และเพิ่มประสิทธิภาพของการสื่อสารทางการตลาด (สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล, 2021)

นอกจากนี้ การประยุกต์ใช้ AI ในการตลาดยังสอดคล้องกับแนวคิดการยอมรับเทคโนโลยี ซึ่งชี้ให้เห็นว่าการรับรู้ถึงประโยชน์ของเทคโนโลยีจะส่งผลต่อพฤติกรรมของผู้บริโภค โดยเฉพาะในบริบทของการซื้อสินค้าออนไลน์ที่ผู้บริโภคต้องอาศัยข้อมูลประกอบการตัดสินใจ ดังนั้น การตลาดด้วยปัญญาประดิษฐ์จึงเป็นปัจจัยสำคัญที่มีบทบาทในการสนับสนุนกระบวนการตัดสินใจ

ซื้อสินค้าออนไลน์ ซึ่งประกอบด้วย 4 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ การวิเคราะห์ข้อมูลผู้บริโภค ระบบแนะนำสินค้า การนำเสนอสินค้าเฉพาะบุคคล และการสื่อสารผ่านแชทบอต

3. แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค

กระบวนการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคเป็นกระบวนการเชิงพฤติกรรมที่สะท้อนการเลือกซื้อสินค้าและบริการ โดยทั่วไปประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ได้แก่ การตระหนักถึงปัญหา การค้นหาข้อมูล การประเมินทางเลือก การตัดสินใจซื้อ และการประเมินหลังการซื้อ ซึ่งสามารถจัดอยู่ใน 3 ระยะสำคัญ คือ ระยะก่อนการซื้อ ระหว่างการซื้อ และหลังการซื้อ (Mihajlovic et al., 2025) ในบริบทของการซื้อสินค้าออนไลน์ กระบวนการดังกล่าวได้รับอิทธิพลจากปัจจัยหลายด้าน เช่น ความสะดวกในการเข้าถึงข้อมูลสินค้า ความหลากหลายของตัวเลือก และประสบการณ์การใช้งานแพลตฟอร์มดิจิทัล รวมถึงปัจจัยทางจิตวิทยา เช่น การรับรู้ (Perception) ซึ่งมีผลต่อการตีความข้อมูลและการตัดสินใจของผู้บริโภค (Barry, 2004)

เมื่อพิจารณาเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ พบว่า AI สามารถสนับสนุนกระบวนการตัดสินใจซื้อในทุกขั้นตอน โดยเฉพาะการนำเสนอข้อมูลที่ตรงกับความต้องการของผู้บริโภค เช่น การแนะนำสินค้าและการปรับเนื้อหาเฉพาะบุคคล ซึ่งช่วยลดความไม่แน่นอนในการตัดสินใจ เพิ่มความมั่นใจ และส่งผลต่อแนวโน้มในการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ ดังนั้น กระบวนการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคจึงเป็นผลลัพธ์ของการรับรู้ข้อมูลและประสบการณ์ที่ได้รับจากสภาพแวดล้อมทางดิจิทัล และสามารถอธิบายผลของการประยุกต์ใช้การตลาดด้วยปัญญาประดิษฐ์ที่มีต่อพฤติกรรมซื้อสินค้าออนไลน์ของผู้บริโภค

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า ปัจจัยทางการตลาดดิจิทัลมีบทบาทสำคัญต่อพฤติกรรมและการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ของผู้บริโภค โดยเฉพาะองค์ประกอบของส่วนประสบการณ์ตลาดออนไลน์ ซึ่งสามารถส่งผลต่อการรับรู้คุณค่าและความเชื่อมั่นของผู้บริโภคในการตัดสินใจซื้อสินค้า ทั้งในด้านราคา การให้บริการที่สอดคล้องกับความต้องการเฉพาะบุคคล และการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล (จันทร์ไพฑูริย์กิจ, 2567)

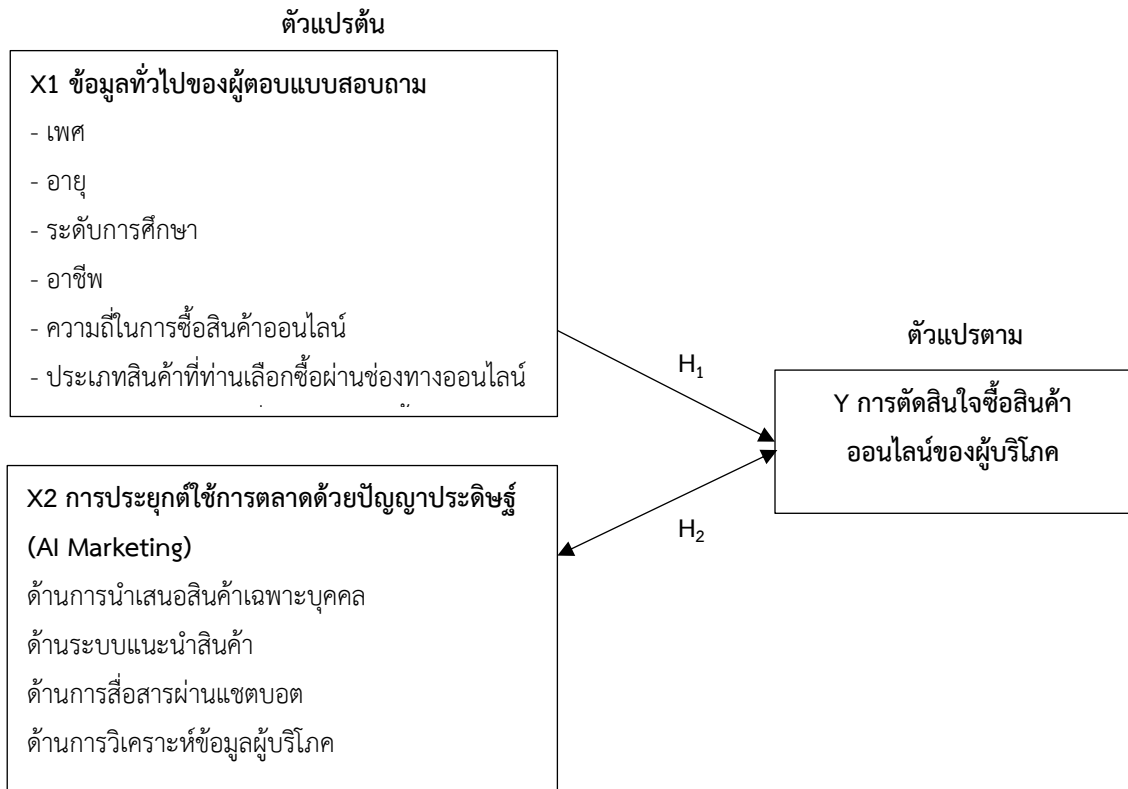
การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ในกิจกรรมทางการตลาดได้เข้ามามีบทบาทในการยกระดับประสบการณ์ของผู้บริโภค โดยเฉพาะในด้านความแม่นยำของระบบ ซึ่งส่งผลต่อการรับรู้คุณค่าทั้งด้านอรรถประโยชน์และด้านความรู้สึก และนำไปสู่ความตั้งใจซื้อสินค้าออนไลน์ในทิศทางเชิงบวก (รัตนกนกกาญจน์ & ป้อมสุพรรณ, 2567)

งานวิจัยเกี่ยวกับส่วนประสบการณ์ตลาดบริการในแพลตฟอร์มดิจิทัลยังชี้ให้เห็นว่า ปัจจัยทางการตลาดทุกองค์ประกอบมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์อย่างมีนัยสำคัญ โดยเฉพาะด้านการส่งเสริมการตลาด ช่องทางการจัดจำหน่าย และกระบวนการให้บริการ ซึ่งล้วนเป็นปัจจัยที่ช่วยสนับสนุนการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค (ณัฐวรรณ et al., 2567)

จากการสังเคราะห์งานวิจัย สะท้อนให้เห็นว่า ทั้งปัจจัยด้านลักษณะส่วนบุคคลและปัจจัยด้านเทคโนโลยีทางการตลาด โดยเฉพาะการประยุกต์ใช้ปัญญาประดิษฐ์ มีบทบาทสำคัญต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ของผู้บริโภค

5. กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่า ธุรกิจพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์เป็นบริบทสำคัญที่ส่งผลต่อพฤติกรรมซื้อของผู้บริโภค เนื่องจากเอื้อให้ผู้บริโภคสามารถเข้าถึงข้อมูลสินค้าและบริการได้อย่างสะดวก รวดเร็ว และหลากหลาย ขณะเดียวกัน การประยุกต์ใช้การตลาดด้วยปัญญาประดิษฐ์ (AI Marketing) เช่น การวิเคราะห์ข้อมูลผู้บริโภค การนำเสนอสินค้าเฉพาะบุคคล ระบบแนะนำสินค้า และการสื่อสารผ่านแชทบอต เป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการตอบสนองความต้องการของผู้บริโภค และส่งผลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ นอกจากนี้ กระบวนการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคยังได้รับอิทธิพลจากปัจจัยส่วนบุคคล ซึ่งสะท้อนถึงความแตกต่างด้านประสบการณ์ การรับรู้ และพฤติกรรมในการเลือกซื้อสินค้าในสภาพแวดล้อมดิจิทัล ดังนั้น ผู้บริโภคที่มีลักษณะส่วนบุคคลแตกต่างกันอาจมีการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์แตกต่างกัน ขณะเดียวกัน การประยุกต์ใช้การตลาดด้วยปัญญาประดิษฐ์ซึ่งสามารถนำเสนอข้อมูลที่ตรงกับความต้องการของผู้บริโภค ย่อมมีแนวโน้มส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ จากการเชื่อมโยงแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังกล่าว ผู้วิจัยจึงกำหนดสมมติฐานการวิจัยภายใต้กรอบแนวคิดการวิจัย



รูปที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

6. สมมุติฐานการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามแตกต่างกันจึงมีการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์แตกต่างกัน
2. การประยุกต์ใช้การตลาดด้วยปัญญาประดิษฐ์ในการซื้อสินค้าออนไลน์มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยมีรายละเอียดการดำเนินการวิจัยในสาระสำคัญ ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริโภคที่อาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร และมีประสบการณ์ในการซื้อสินค้าออนไลน์ผ่านแพลตฟอร์มดิจิทัล

1.2 กลุ่มตัวอย่างกำหนดขนาดโดยใช้สูตรของ Cochran (1977) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ได้จำนวนขั้นต่ำ 384 คน และเพื่อเพิ่มความแม่นยำของผลการวิจัย ผู้วิจัยจึงกำหนดกลุ่มตัวอย่างจำนวนทั้งสิ้น 405 คน ในการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบไม่อาศัยความน่าจะเป็น (Non-probability Sampling) โดยเลือกใช้วิธีการสุ่มแบบสะดวก (Convenience Sampling) เนื่องจากไม่สามารถระบุขนาดประชากรที่แน่นอนได้ และเพื่อให้สามารถเข้าถึงกลุ่มตัวอย่างได้อย่างเหมาะสม

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ โดยตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ด้วยวิธีดัชนีความสอดคล้อง (IOC) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน ซึ่งมีค่าเท่ากับ 1.00 และทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability) ด้วยวิธีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) จากการทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 40 คน ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.978 ซึ่งอยู่ในระดับสูง การเก็บรวบรวมข้อมูลดำเนินการผ่านแบบสอบถามออนไลน์ โดยผู้ตอบแบบสอบถามสามารถตอบตามความคิดเห็นของตนเอง จากนั้นนำข้อมูลที่ได้นำมาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ

3. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนาและสถิติเชิงอนุมาน ดังนี้

3.1 ค่าร้อยละ (Percentage) ใช้สำหรับวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

3.2 ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : S.D.) ใช้สำหรับวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้การตลาดด้วยปัญญาประดิษฐ์ (AI Marketing) และการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ของผู้บริโภค

3.3 สถิติทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) เพื่อทดสอบความแตกต่างของการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) เพื่อศึกษาอิทธิพลของการประยุกต์ใช้การตลาดด้วยปัญญาประดิษฐ์ที่มีต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์

ผลการวิจัยและอภิปรายผล

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ ความถี่ในการซื้อสินค้าออนไลน์ ประเภทสินค้าที่ท่านเลือกซื้อผ่านช่องทางออนไลน์ และแพลตฟอร์มออนไลน์ที่ใช้ในการซื้อสินค้าออนไลน์ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุต่ำกว่า 20 ปี รองลงมา คือ อายุ 20–29 ปี มีระดับการศึกษาที่ต่ำกว่าปริญญาตรี รองลงมา คือ ปริญญาตรี ส่วนใหญ่เป็นนักเรียน/นักศึกษา รองลงมา คือ ธุรกิจส่วนตัว ซื้อสินค้าออนไลน์ มากกว่า 4 ครั้งต่อเดือน โดยนิยมซื้อสินค้าประเภทสุขภาพและความงาม รองลงมา คือ กลุ่มสินค้าเครื่องแต่งกาย แพลตฟอร์มที่ได้รับความนิยมมากที่สุด คือ TikTok รองลงมา คือ Shopee ตามลำดับ

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้การตลาดด้วยปัญญาประดิษฐ์

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้การตลาดด้วยปัญญาประดิษฐ์

ตัวแปร	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
ด้านการนำเสนอสินค้าเฉพาะบุคคล (Personalization)	4.16	0.811	มาก
ด้านระบบแนะนำสินค้า (Recommendation System)	4.20	0.776	มาก
ด้านการสื่อสารผ่านแชทบอต (Chatbot)	4.26	0.722	มาก
ด้านการวิเคราะห์ข้อมูลผู้บริโภค	4.26	0.715	มาก
รวม	4.22	0.756	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้การตลาดด้วยปัญญาประดิษฐ์โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.22$, S.D. = 0.756) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ ด้านการสื่อสารผ่านแชทบอต (Chatbot) ($\bar{X} = 4.26$, S.D. = 0.722) ด้านการวิเคราะห์ข้อมูลผู้บริโภค ($\bar{X} = 4.26$, S.D. = 0.715) รองลงมาคือ ด้านระบบแนะนำสินค้า (Recommendation System) ($\bar{X} = 4.20$, S.D. = 0.776) และ ด้านการนำเสนอสินค้าเฉพาะบุคคล (Personalization) ($\bar{X} = 4.16$, S.D. = 0.811) ตามลำดับ

3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ของผู้บริโภค

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ของผู้บริโภค

ตัวแปร	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
การตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์	4.17	0.84	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า การตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ของผู้บริโภคโดยภาพรวมอยู่ใน ระดับมาก ($\bar{X} = 4.17$, S.D. = 0.84) แสดงให้เห็นว่า ผู้บริโภคมีแนวโน้มตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ในระดับสูง

4. ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามที่แตกต่างกันมีผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์แตกต่างกัน

H_0 : ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามที่แตกต่างกันมีการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ที่ไม่แตกต่างกัน

H_1 : ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามที่แตกต่างกันมีการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ที่แตกต่างกัน

ตารางที่ 3 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตัวแปร	F	Sig	ผล
เพศ	4.158	0.016*	แตกต่าง
อายุ	4.645	0.001*	แตกต่าง
ระดับการศึกษา	7.345	0.001*	แตกต่าง
อาชีพ	4.244	0.002*	แตกต่าง
ความถี่ในการซื้อสินค้าออนไลน์	2.400	0.067	ไม่แตกต่าง
ประเภทสินค้าที่ท่านเลือกซื้อผ่านช่องทางออนไลน์	1.101	0.361	ไม่แตกต่าง
แพลตฟอร์มออนไลน์ที่ท่านใช้ในการซื้อสินค้าออนไลน์	5.209	0.000*	แตกต่าง

* $p < .05$

จากตารางที่ 3 พบว่า ผลการทดสอบความแตกต่างของการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ของผู้บริโภค จำแนกตามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่าตัวแปร เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และแพลตฟอร์มออนไลน์ที่ใช้ในการซื้อสินค้าออนไลน์ มีค่า $p < .05$ แสดงว่าปัจจัยดังกล่าวมีผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ของผู้บริโภคแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในขณะที่ตัวแปร ความถี่ในการซื้อสินค้าออนไลน์ และประเภทสินค้าที่ซื้อผ่านช่องทางออนไลน์ มีค่า $p > .05$ แสดงว่าปัจจัยดังกล่าวไม่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ของผู้บริโภค

สมมติฐานที่ 2 การประยุกต์ใช้การตลาดด้วยปัญญาประดิษฐ์มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ของผู้บริโภค ใช้สถิติ Multiple Regression และ/หรือ การวิเคราะห์การถดถอย (Regression Analysis)

H_0 : การประยุกต์ใช้การตลาดด้วยปัญญาประดิษฐ์ในการซื้อสินค้าออนไลน์ไม่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร

H_1 : การประยุกต์ใช้การตลาดด้วยปัญญาประดิษฐ์ในการซื้อสินค้าออนไลน์มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร

ตารางที่ 4 โมเดลการถดถอยพหุคูณ (Model Summary)

Model Summary ^b					
Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate	Durbin-Watson
1	.896 ^a	.803	.801	2.958	1.551

จากตารางที่ 4 พบว่า โมเดลการถดถอยพหุคูณมีค่า $R^2=0.803$ แสดงว่า ตัวแปรอิสระ ได้แก่ การประยุกต์ใช้การตลาดด้วยปัญญาประดิษฐ์ สามารถอธิบายความแปรปรวนของการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ของผู้บริโภคได้ร้อยละ 80.30 นอกจากนี้ ค่า Adjusted $R^2=0.801$ โมเดลมีความเหมาะสมและสามารถอธิบายข้อมูลได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยค่า Durbin-Watson=1.551 ไม่พบปัญหาความสัมพันธ์ของความคลาดเคลื่อน

ตารางที่ 5 การประยุกต์ใช้การตลาดด้วยปัญญาประดิษฐ์มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ของผู้บริโภค

		Coefficients ^a			t	Sig.
Model		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients		
		B	Std. Error	Beta		
1	(Constant)	-3.553	1.049		-3.387	.001
	ด้านการนำเสนอสินค้าเฉพาะบุคคล (Personalization)	.405	.088	.170	4.618	.000*
	ด้านระบบแนะนำสินค้า(Recommendation System)	.735	.113	.301	6.503	.000*
	ด้านการสื่อสารผ่านแชทบอต (Chatbot)	.052	.122	.020	.426	.670
	ด้านการวิเคราะห์ข้อมูลผู้บริโภค	1.238	.123	.473	10.038	.000*

*p < .05

จากตารางที่ 5 พบว่า การประยุกต์ใช้การตลาดด้วยปัญญาประดิษฐ์บางด้านมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ของผู้บริโภคอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยปัจจัยที่มีอิทธิพลมากที่สุดคือ ด้านการวิเคราะห์ข้อมูลผู้บริโภค ($\beta = 0.473$, $p < .001$) รองลงมาคือ ด้านระบบแนะนำสินค้า (Recommendation System) ($\beta = 0.301$, $p < .001$) และด้านการนำเสนอสินค้าเฉพาะบุคคล (Personalization) ($\beta = 0.170$, $p < .001$) ในขณะที่ ด้านการสื่อสารผ่านแชทบอต (Chatbot) ไม่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ของผู้บริโภค ($\beta = 0.020$, $p > .05$)

อภิปรายผลการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง การตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ผ่านการประยุกต์ใช้การตลาดด้วยปัญญาประดิษฐ์ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร เมื่อพิจารณาผลการวิจัยและการทดสอบสมมติฐาน ประกอบกับแนวคิด ทฤษฎีและ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่างๆ พบว่า มีประเด็นอภิปรายตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาได้ดังนี้

1. การประยุกต์ใช้การตลาดด้วยปัญญาประดิษฐ์ในการซื้อสินค้าออนไลน์

ผลการศึกษาพบว่า ผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครมีความคิดเห็นต่อการประยุกต์ใช้การตลาดด้วยปัญญาประดิษฐ์ (AI Marketing) ในการซื้อสินค้าออนไลน์โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก สะท้อนให้เห็นว่าผู้บริโภครับรู้ถึงบทบาทของ AI ในการสนับสนุนกระบวนการตัดสินใจซื้อ โดยเฉพาะในมิติของความแม่นยำและความเหมาะสมของข้อเสนอสินค้า ผลการวิจัยสอดคล้องกับแบบจำลองการยอมรับเทคโนโลยี (Technology Acceptance Model: TAM) ของ Davis (1989) ซึ่งอธิบายว่า การรับรู้ประโยชน์ (Perceived Usefulness) และการรับรู้ความง่ายในการใช้งาน (Perceived Ease of Use) เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความตั้งใจใช้และพฤติกรรมการใช้งานจริง การที่ผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญสูงกับการวิเคราะห์ข้อมูลผู้บริโภคและแชทบอต สะท้อนว่าผู้บริโภครับรู้ว่าคุณค่าของเทคโนโลยี AI ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการค้นหาข้อมูล ลดเวลาในการตัดสินใจ และอำนวยความสะดวกในการสื่อสาร ซึ่งเป็นคุณลักษณะสำคัญของการรับรู้ประโยชน์และความง่ายในการใช้งานตามกรอบแนวคิด TAM (Silva, 2015)

นอกจากนี้ ผลการศึกษายังสอดคล้องกับทฤษฎีกระบวนการตัดสินใจของผู้บริโภค ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนการตระหนักถึงปัญหา การค้นหาข้อมูล การประเมินทางเลือก การตัดสินใจซื้อ และการประเมินภายหลังการซื้อ โดย AI Marketing มีบทบาทสำคัญในขั้นตอนการค้นหาข้อมูล (Information Search) และการประเมินทางเลือก (Evaluation of Alternatives) ผ่านระบบแนะนำสินค้าและการวิเคราะห์พฤติกรรมผู้บริโภค ซึ่งช่วยคัดกรองข้อมูลจำนวนมากให้เหลือเฉพาะทางเลือกที่ตรงกับความต้องการ ส่งผลให้กระบวนการตัดสินใจมีประสิทธิภาพมากขึ้น

ผลการวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปิยะนุช เนรมิตพานิชย์ (2567) และ นิเวศน์ ธรรมะ และคณะ (2566) ที่พบว่า การรับรู้ประโยชน์และประสบการณ์การใช้ AI มีอิทธิพลต่อความตั้งใจซื้อและการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์อย่างมีนัยสำคัญ รวมถึง

สอดคล้องกับงานวิจัยของ อนุศักดิ์ รัตนกกนกกาญจน์ และ กมลรัตน์ ป้อมสุวรรณ (2567) ที่ชี้ให้เห็นว่า ความแม่นยำของ AI ส่งผลเชิงบวกต่อการรับรู้คุณค่าและความตั้งใจซื้อ ทั้งนี้ การที่ด้านการวิเคราะห์ข้อมูลผู้บริโภคมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด อาจสะท้อนแนวโน้มของผู้บริโภคยุคดิจิทัลที่ให้ความสำคัญกับข้อมูลเชิงลึกและความตรงความต้องการ (Relevance) มากกว่าการสื่อสารเชิงทั่วไป

2. การตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ของผู้บริโภค

ผลการศึกษาพบว่า ผู้บริโภคมีความคิดเห็นต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์อยู่ในระดับมาก โดยให้ความสำคัญสูงสุดกับการพิจารณาข้อมูลและคำแนะนำจาก AI Marketing อย่างรอบคอบก่อนตัดสินใจ AI ช่วยเพิ่มความมั่นใจ และทำให้การตัดสินใจซื้อเป็นไปได้ง่ายขึ้น สะท้อนให้เห็นว่า “คุณภาพ ความเกี่ยวข้อง และความน่าเชื่อถือของข้อมูล” เป็นปัจจัยสำคัญที่สนับสนุนกระบวนการตัดสินใจซื้อ ผลการวิจัยสอดคล้องกับทฤษฎีกระบวนการตัดสินใจของผู้บริโภค โดยเฉพาะขั้นตอนการค้นหาข้อมูลและการประเมินทางเลือก ซึ่ง AI ทำหน้าที่ช่วยลดความไม่แน่นอนและเพิ่มความชัดเจนในการเปรียบเทียบสินค้า อีกทั้งยังสอดคล้องกับแบบจำลองการยอมรับเทคโนโลยี (TAM) ในมิติการรับรู้ประโยชน์และความง่ายในการใช้งาน ซึ่งนำไปสู่ความตั้งใจซื้อและพฤติกรรมการซื้อจริง

ผลการวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปิยะนุช เนรมิตพานิชย์ (2567) ซึ่งพบว่า การรับรู้ประโยชน์ของปัญญาประดิษฐ์และประสิทธิภาพการใช้งาน มีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ โดยมีพฤติกรรมการซื้อเดิมเป็นตัวแปรกำกับผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า ผู้บริโภคพิจารณาข้อมูลจาก AI อย่างรอบคอบ และมีความมั่นใจมากขึ้นก่อนตัดสินใจซื้อ สะท้อนกลไกเดียวกัน กล่าวคือ เมื่อผู้บริโภครับรู้จาก AI ให้ข้อมูลที่มีคุณค่าและเป็นประโยชน์ จะส่งผลให้การตัดสินใจซื้อเกิดขึ้นบนพื้นฐานของเหตุผลและความเชื่อมั่นที่เพิ่มขึ้น มีความสอดคล้องกับ นิเวศน์ ธรรมะ และคณะ (2566) ที่พบว่า ความตั้งใจซื้อที่มีอิทธิพลทางตรงต่อการตัดสินใจซื้อบนแพลตฟอร์มที่ใช้เทคโนโลยี AI และการรับรู้ประโยชน์ที่มีอิทธิพลทางอ้อมผ่านความตั้งใจซื้อ นิเวศน์ ธรรมะ และคณะ (2566) ผลการศึกษานี้พบว่า AI ช่วยให้การตัดสินใจง่ายขึ้น เพิ่มความมั่นใจ และส่งผลต่อแนวโน้มการซื้อซ้ำ แสดงให้เห็นถึงเส้นทางอิทธิพลจาก “การรับรู้ประโยชน์ $\Rightarrow$ ความตั้งใจซื้อ $\Rightarrow$ การตัดสินใจซื้อจริง” ซึ่งมีความสอดคล้องกับ อนุศักดิ์ รัตนกกนกกาญจน์ และกมลรัตน์ ป้อมสุวรรณ (2567) ที่พบว่า ความแม่นยำของ AI ส่งผลเชิงบวกต่อการรับรู้คุณค่าทั้งด้านอรรถประโยชน์และด้านความรู้สึก และการรับรู้คุณค่าดังกล่าวมีอิทธิพลต่อความตั้งใจซื้อ

ผลการศึกษานี้พบว่า ผู้บริโภคเห็นว่าข้อมูลและคำแนะนำจาก AI มีความเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจซื้อ และช่วยเพิ่มความมั่นใจ สะท้อนถึง “การรับรู้คุณค่า” ที่เกิดจากความแม่นยำและความตรงความต้องการของระบบ AI ซึ่งเป็นกลไกสำคัญที่ผลักดันการตัดสินใจซื้อ และมีความสอดคล้องกับ พุทธิพร กุลสวัสดิ์ (2562) ที่พบว่า การประยุกต์ใช้ AI ในธุรกิจช่วยให้ผู้บริโภคตัดสินใจซื้อได้รวดเร็วและตรงกับความต้องการมากขึ้น โดยเฉพาะในธุรกิจขนาดใหญ่ที่มีระบบข้อมูลครบถ้วน ผลการวิจัยครั้งนี้ระบุว่า AI ทำให้การตัดสินใจซื้อเป็นไปได้ง่ายขึ้น และลดความซับซ้อนของข้อมูล จึงสะท้อนบทบาทของ AI ในการลดภาระทางความคิด (Cognitive Load) และเพิ่มประสิทธิภาพในการประเมินทางเลือก

3. การประยุกต์ใช้การตลาดด้วยปัญญาประดิษฐ์มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ของผู้บริโภค

จากผลการทดสอบสมมติฐานที่ 2 พบว่า การประยุกต์ใช้การตลาดด้วยปัญญาประดิษฐ์มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ของผู้บริโภคบางด้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยด้านที่มีอิทธิพลสูงสุดคือ การวิเคราะห์ข้อมูลผู้บริโภค รองลงมาคือ ระบบแนะนำสินค้า และการนำเสนอสินค้าเฉพาะบุคคล ขณะที่ การสื่อสารผ่านแชทบอต ไม่พบอิทธิพล ผลการวิจัยสอดคล้องกับทฤษฎีกระบวนการตัดสินใจ โดยเฉพาะในขั้นตอนการค้นหาข้อมูลและการประเมินทางเลือก ซึ่ง AI ทำหน้าที่ลดความซับซ้อนของข้อมูลและเพิ่มประสิทธิภาพในการตัดสินใจ ผลการวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของปิยะนุช เนรมิตพานิชย์ (2567) และ นิเวศน์ ธรรมะ และคณะ (2566) ที่พบว่า การรับรู้ประโยชน์และความตั้งใจซื้อที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์บนแพลตฟอร์มที่ใช้ AI นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ อนุศักดิ์ รัตนกกนกกาญจน์ และกมลรัตน์ ป้อมสุวรรณ (2567) ที่ชี้ว่าความแม่นยำของ AI ส่งผลต่อการรับรู้คุณค่าและความตั้งใจซื้อ รวมถึง พุทธิพร กุลสวัสดิ์ (2562) ที่พบว่า AI ช่วยให้ผู้บริโภคตัดสินใจได้รวดเร็วและตรงความต้องการมากขึ้น

นอกจากนี้ ผลการทดสอบสมมติฐานที่ 1 พบว่า ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์บางประการมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ โดยพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญในด้าน เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และจำนวนแพลตฟอร์มที่ใช้ในการซื้อสินค้าออนไลน์ ขณะที่ความถี่ในการซื้อสินค้าออนไลน์ และประเภทสินค้าที่เลือกซื้อ ไม่พบความแตกต่าง

นอกจากนี้ ผลการวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยลักษณะเชิงโครงสร้างของผู้บริโภค (Structural Characteristics) เช่น เพศ อายุ การศึกษา และอาชีพ มีบทบาทในการกำหนดรูปแบบการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดด้านพฤติกรรมผู้บริโภคที่อธิบายว่า ปัจจัยส่วนบุคคลเป็นตัวกำหนดกรอบการรับรู้ การประเมินข้อมูล และระดับความเสี่ยงที่ยอมรับได้ในการตัดสินใจซื้อ

ข้อเสนอแนะจากงานวิจัย

ข้อเสนอแนะเพื่อการนำไปใช้

จากผลการวิจัยเรื่อง การตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ผ่านการประยุกต์ใช้การตลาดด้วยปัญญาประดิษฐ์ของผู้บริโภค ในเขตกรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยสามารถสังเคราะห์ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติเพื่อนำไปใช้ได้อย่างต่อเนื่องได้ดังต่อไปนี้

1. ผู้ประกอบการควรลงทุนพัฒนา AI ด้านการวิเคราะห์ข้อมูลผู้บริโภคให้มีความแม่นยำสูง
2. ควรพัฒนาระบบแนะนำสินค้า (Recommendation System) ให้มีความสามารถในการตอบสนองความต้องการเฉพาะบุคคลของผู้บริโภคได้อย่างแม่นยำและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น
3. ควรใช้ข้อมูลเชิงลึกเพื่อออกแบบประสบการณ์ลูกค้า (Customer Experience) แบบเฉพาะบุคคล
4. ควรพัฒนาแพลตฟอร์มให้มีความสามารถเชิงลึกและมีปฏิสัมพันธ์ใกล้เคียงมนุษย์มากขึ้น
5. ควรคำนึงถึงความเป็นส่วนตัวและความปลอดภัยของข้อมูลผู้บริโภคเพื่อสร้างความไว้วางใจระยะยาว

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

1. ควรขยายขอบเขตการศึกษาไปยังกลุ่ม Generation อื่นเพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรม
2. ควรเพิ่มตัวแปรด้านความไว้วางใจในเทคโนโลยี (Trust in AI)
3. ควรใช้วิธีวิจัยแบบผสมผสานเพื่อศึกษามิติด้านอารมณ์และประสบการณ์เชิงลึก
4. ควรศึกษาผลกระทบระยะยาวของ AI Marketing ต่อความภักดีต่อแบรนด์

เอกสารอ้างอิง

- พุทธิพร กุลสวัสดิ์. (2562). การใช้ปัญญาประดิษฐ์ในการตัดสินใจซื้อสินค้าและบริการในธุรกิจขนาดใหญ่ที่มีตราสินค้าเป็นที่รู้จักและธุรกิจ SMEs: กรณีศึกษาตราสินค้าเสื้อผ้ายูนิโคล่และเบสคบายลิตา [สารนิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ]. มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ณัฐวรรณ เกิดมุข, พิชชาภา รักษาพันธ์, ศศิประภา อินทรักษา, สิริวรรณ ปานรอด, สุภารัตน์ ศิลปะสร, และอารียานี นาลี. (2567). ส่วนประสมการตลาดบริการที่ส่งผลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ผ่านแอปพลิเคชัน TikTok ของลูกค้าในจังหวัดเพชรบุรี. *Lanna Academic Journal of Social Science*, 1(2), 62–75.
- นิเวศน์ ธรรมะ, วันเพ็ญ อนิวรรณพงศ์, วิไลวรรณ ทองประยูร, ประไพทิพย์ ลือพงษ์, และเมธาวี อนิวรรณพงศ์. (2566). อิทธิพลของปัญญาประดิษฐ์ต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ของผู้บริโภคครัวเรือนในประเทศไทย. *Journal of Digital Business and Social Sciences*, 9(1), 1–17.
- ปิยะนุช เนรมิตพานิชย์. (2567). อิทธิพลของปัญญาประดิษฐ์ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าและบริการออนไลน์ของผู้บริโภค [การค้นคว้าอิสระปริญญาโทบริหารธุรกิจ]. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล. (2021). *AI marketing in digital world*. <https://www.depa.or.th/th/article-view/ai-ai-marketing-digital-world>
- อนุศักดิ์ รัตนกนกกาญจน์, และกมลรัตน์ ป้อมสุวรรณ. (2567). ประสบการณ์ความแม่นยำของปัญญาประดิษฐ์ ผ่านการรู้คุณค่าอรรถประโยชน์ การรับรู้คุณค่าความรู้สึกของผู้บริโภคจังหวัดอุดรธานี. *RMUTL Journal of Business Administration and Liberal Arts*, 12(2), 59–84.

- เอกลักษณ์ จันทน์โพธิ์กิจ. (2567). ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดออนไลน์ที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ผ่านแอปพลิเคชัน Facebook ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร. *วารสารการวิจัยประยุกต์มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ (Online)*, 3(2), E-004928.
- Barry, A. M. (2004). Perception theory. In *Handbook of visual communication* (pp. 67–84). Routledge.
- Cochran, W. G. (1977). *Sampling techniques* (3rd ed.). John Wiley & Sons.
- DHL. (n.d.). *What is e-commerce*. <https://www.dhl.com/discover/th-th/e-commerce-advice/e-commerce-best-practice/what-is-e-commerce>
- Foxbith. (n.d.). *What is e-commerce*. <https://www.foxbith.com/blog/what-is-ecommerce>
- Gkikas, D. C., & Theodoridis, P. K. (2021). AI in consumer behavior. In *Advances in artificial intelligence-based technologies: Selected papers in honour of Professor Nikolaos G. Bourbakis—Vol. 1* (pp. 147–176). Springer.
- Huang, M.-H., & Rust, R. T. (2018). Artificial intelligence in service. *Journal of Service Research*, 21(2), 155–172.
- Jain, V., Malviya, B., & Arya, S. (2021). An overview of electronic commerce (e-commerce). *Journal of Contemporary Issues in Business and Government*, 27(3), 666–674.
- Mihajlovic, M., Savic, A., & Sarcevic, V. (2015). Stages in the consumer buying decision-making process. *Mest Journal*, 13(2), 166–176.
- Silva, P. (2015). Davis' Technology Acceptance Model (TAM) (1989). In M. Al-Suqri & A. Al-Aufi (Eds.), *Information Seeking Behavior and Technology Adoption: Theories and Trends* (pp. 205-219). IGI Global Scientific Publishing. <https://doi.org/10.4018/978-1-4666-8156-9.ch013>

การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เกมคำศัพท์เพื่อพัฒนาความสามารถในการจดจำคำศัพท์และการสะกดคำภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

The Development of Vocabulary Games to Improve Vocabulary Retention and English Spelling Skills of Grade 4 Students

ณยศ อาจบรรจง* และสัจธรรม พรทวีกุล

Nayos Artbanjong* and Satjatham Phorntaweekul

ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการเรียนการสอน คณะครุศาสตร์และการพัฒนามนุษย์

มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด 45120

Master's Degree Student in Curriculum and Instruction, Faculty of Education and Human Development,

Roi Et Rajabhat University, Roi Et 45120

*To whom correspondence should be addressed. e-mail: artbanjongnut@gmail.com

Received: 7 April 2026, Revised: 22 April 2026, Accepted: 29 April 2026

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1) เพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เกมคำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 75/75 2) เพื่อเปรียบเทียบความสามารถทางการเรียนของนักเรียนก่อนและหลังเรียนด้านคำศัพท์และการสะกดคำภาษาอังกฤษโดยใช้เกมคำศัพท์ภาษาอังกฤษ 3) เพื่อศึกษาความคงทนในการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษหลังได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกม และ 4) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมคำศัพท์ภาษาอังกฤษ กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านคำโพนสูง อำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2568 จำนวน 14 คน ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบด้วย 1) แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมคำศัพท์ 2) แบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน 3) แบบทดสอบวัดความคงทนทางการเรียนรู้ และ 4) แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียน ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และใช้สถิติ Wilcoxon Signed-Rank Test เพื่อเปรียบเทียบคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียน ศึกษาความคงทนในการเรียนรู้ และวิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนต่อกิจกรรมการเรียนรู้ ผลการวิจัยพบว่า 1) กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เกมคำศัพท์ภาษาอังกฤษมีประสิทธิภาพเท่ากับ 88.33/89.29 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 75/75 2) นักเรียนมีคะแนนด้านการจดจำคำศัพท์และการสะกดคำภาษาอังกฤษหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($Z = -3.296, p = .001$) และมีขนาดอิทธิพลอยู่ในระดับสูงมาก ($r = 0.88$) 3) นักเรียนมีความคงทนในการจดจำคำศัพท์และการสะกดคำภาษาอังกฤษผ่านไป 14 วันสูงกว่าคะแนนผลการเรียนรู้หลังเรียนไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($Z = -1.134, p = .257$) โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 26.79 และ 27.07 คะแนน และ 4) นักเรียนมีความพึงพอใจต่อกิจกรรมการเรียนรู้ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.54, S.D. = 0.50$)

คำสำคัญ : การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ เกมคำศัพท์ ความสามารถในการจดจำคำศัพท์ การสะกดคำภาษาอังกฤษ

Abstract

This research aimed to 1) develop vocabulary game learning activities for Grade 4 students to achieve the efficiency criterion of 75/75; 2) compare students' learning achievement in vocabulary retention and English spelling before and after learning through vocabulary games; 3) examine the retention of vocabulary learning after the

implementation of the activities; and 4) investigate students' satisfaction toward the vocabulary game-based learning activities. The sample consisted of 14 Grade 4 students from Bankhamphongsung School, Nong Phok District, Roi Et Province, under the Office of Roi Et Primary Educational Service Area 3, in the second semester of the 2025 academic year. The participants were selected by purposive sampling. The research instruments included: 1) vocabulary game-based lesson plans, 2) a pre-test and post-test, 3) a retention test, and 4) a student satisfaction questionnaire. The data were analyzed using percentage, mean, standard deviation, and the Wilcoxon Signed-Rank Test to compare pre-test and post-test scores, examine learning retention, and analyze students' satisfaction. The results revealed that: 1) the instructional efficiency of the vocabulary game-based learning activities was 88.33/89.29, which was higher than the 75/75 criterion; 2) students' scores in vocabulary retention and English spelling after learning were significantly higher than before learning at the .05 level ($Z = -3.296$, $p = .001$), with a large effect size ($r = 0.88$); 3) there was no statistically significant difference between post-test scores and retention test scores after 14 days ($Z = -1.134$, $p = .257$), with mean scores of 26.79 and 27.07, respectively; and 4) students' satisfaction toward the learning activities was at the highest level ($\bar{X} = 4.54$, $S.D. = 0.50$).

Keywords : Vocabulary Games, Vocabulary Retention, English Spelling, Game-based Learning

บทนำ

ภาษาอังกฤษเป็นภาษาสากลที่มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากเป็นภาษากลางสำหรับติดต่อสื่อสาร แลกเปลี่ยนความรู้ ข่าวสาร และวัฒนธรรม โดยเฉพาะในศตวรรษที่ 21 ที่ถือเป็นยุคแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต และเรียนรู้ได้ตลอดเวลา ดังนั้นการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ จึงไม่ใช่เพียงการเรียนรู้เพื่อการสื่อสารกับชาวต่างชาติเท่านั้น แต่เป็นการเรียนรู้เพื่อ “เปิดโลกทัศน์” และ “เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของมนุษย์” ในระดับโลก (Crystal, 2003) ภาษาอังกฤษจึงเป็นกุญแจสำคัญสู่โอกาสในการศึกษา การทำงาน และการพัฒนาอาชีพ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ

ในบริบทของประเทศไทย หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กำหนดให้ “ภาษาต่างประเทศ” โดยเฉพาะภาษาอังกฤษ เป็นสาระการเรียนรู้พื้นฐานที่ผู้เรียนทุกคนต้องศึกษาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ระดับประถมศึกษา เพื่อให้สามารถใช้ภาษาในการสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งในด้านการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน การจัดการเรียนรู้จึงต้องมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และมุ่งให้เกิดการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารในชีวิตจริงมากกว่าการท่องจำกฎไวยากรณ์ แนวทางดังกล่าวสอดคล้องกับ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 22 ที่ระบุว่า “ผู้เรียนทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด” จึงเน้นให้ผู้สอนจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนใช้ภาษา และเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติจริง (Ministry of Education, 2008)

อย่างไรก็ตาม ปัญหาที่พบอย่างต่อเนื่องในระบบการศึกษาขั้นพื้นฐานของไทยคือ ผู้เรียนไม่สามารถใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะในระดับประถมศึกษา ซึ่งเป็นช่วงวัยสำคัญในการวางรากฐานทางภาษา หนึ่งในปัจจัยสำคัญคือปัญหาการเรียนรู้คำศัพท์ ซึ่งเป็นพื้นฐานของทักษะภาษาอังกฤษทั้ง 4 ด้าน (Nation, 2001) เนื่องจากคำศัพท์เป็นองค์ประกอบหลักของภาษา หากผู้เรียนมีคลังคำศัพท์จำกัด ย่อมส่งผลกระทบต่อการฟัง พูด อ่าน และเขียน นักภาษาศาสตร์หลายท่าน เช่น Wilkins (1972) กล่าวว่า “Without grammar, very little can be conveyed; without vocabulary, nothing can be conveyed.” ซึ่งสะท้อนว่าหากขาดคำศัพท์ ผู้เรียนจะไม่สามารถสื่อสารได้อย่างมีความหมาย นอกจากนี้ Nation (2009) อธิบายว่า การมีคลังคำศัพท์เพียงพอมีความสัมพันธ์โดยตรงกับความสามารถในการอ่านและเขียน เพราะช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจความหมายและสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ การเรียนรู้คำศัพท์จึงเป็นกระบวนการที่ต้องอาศัยการทำซ้ำ การเชื่อมโยงกับประสบการณ์จริง และแรงจูงใจภายในของผู้เรียน หากขาดองค์ประกอบเหล่านี้ การเรียนรู้คำศัพท์มักไม่คงทน

ในบริบทการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในประเทศไทย พบว่าผู้เรียนระดับประถมศึกษาจำนวนมากยังไม่สามารถจดจำคำศัพท์ได้อย่างยั่งยืน โดยมักจำคำศัพท์ได้เพียงเพื่อใช้ในการทำแบบฝึกหัดหรือการสอบ แต่ไม่สามารถนำไปใช้ในการสื่อสารได้จริง สาเหตุสำคัญมาจากวิธีการสอนที่ยังเน้นการท่องจำและการเรียนรู้เชิงทฤษฎีมากกว่าการใช้ภาษาในบริบท ประกอบกับคำศัพท์

ภาษาอังกฤษมีระบบเสียงและการสะกดที่ไม่สอดคล้องกัน ส่งผลให้ผู้เรียนชาวไทยซึ่งคุ้นเคยกับระบบเสียงภาษาไทยเกิดความสับสนและจดจำได้ยาก (Snowling & Hulme, 2012) เพื่อตอบโจทยปัญหาดังกล่าว นักวิชาการและครูผู้สอนได้พัฒนาแนวทางการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยเฉพาะการเรียนรู้ผ่านเกม ซึ่ง Wright, Betteridge และ Buckby (2006) ชี้ว่าเกมช่วยกระตุ้นแรงจูงใจและสร้างความสนุกสนาน ส่งผลให้ผู้เรียนจดจำคำศัพท์ได้ดีขึ้น อีกทั้งยังช่วยส่งเสริมการทำซ้ำโดยไม่เกิดความเบื่อหน่าย และสร้างปฏิสัมพันธ์ในชั้นเรียน นอกจากนี้ Hadfield (1999) ยังเสนอว่าเกมเป็นกิจกรรมที่มีโครงสร้างและกติกาชัดเจน ช่วยพัฒนาทั้งความรู้ทางภาษาและทักษะทางสังคมผ่านการคิด วิเคราะห์ และการสื่อสารร่วมกัน ขณะที่ Ellis (2003) เน้นว่าเกมช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกัน (Collaborative Learning) ซึ่งเป็นทักษะสำคัญในศตวรรษที่ 21 และ Read (2000) ชี้ว่าการเล่นเกมช่วยลดความเครียดสร้างบรรยากาศผ่อนคลาย ทำให้ผู้เรียนกล้าแสดงออกมากขึ้น ในมุมมองทางจิตวิทยา Piaget (1951) อธิบายว่าการเล่นเป็นกิจกรรมตามธรรมชาติที่ช่วยพัฒนาความคิดและการแก้ปัญหา ส่วน Vygotsky (1978) มองว่าการเล่นช่วยพัฒนา “เขตพัฒนาการใกล้เคียง” ทำให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้สูงกว่าศักยภาพเดิมผ่านการมีปฏิสัมพันธ์ การใช้เกมคำศัพท์ภาษาอังกฤษจึงเป็นแนวทางที่เหมาะสมทั้งในเชิงทฤษฎีและปฏิบัติ สำหรับการส่งเสริมการเรียนรู้คำศัพท์ของนักเรียนระดับประถมศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ

ในส่วนของประเทศไทย แม้ว่าการเรียนภาษาอังกฤษจะได้รับการส่งเสริมอย่างต่อเนื่องในระบบการศึกษาไทย แต่ในทางปฏิบัติกลับพบปัญหาด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนไทยอย่างชัดเจน โดยเฉพาะในระดับประถมศึกษา ซึ่งเป็นช่วงวัยสำคัญของการวางรากฐานทางภาษา ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินัยพื้นฐาน (O-NET) ของสถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน) ระบุว่าในรอบหลายปีที่ผ่านมา นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีคะแนนเฉลี่ยรายวิชาภาษาอังกฤษต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานอย่างต่อเนื่อง ตัวอย่างเช่น ปีการศึกษา 2565 คะแนนเฉลี่ยระดับประเทศอยู่ที่ 36.01 จากคะแนนเต็ม 100 ปีการศึกษา 2566 ลดลงเหลือเพียง 30.72 คะแนน และปีการศึกษา 2567 เฉลี่ยเพียง 29.15 คะแนน ซึ่งยังต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานร้อยละ 50 อย่างมีนัยสำคัญ (สทศ., 2567) และจากรายงานผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินัยพื้นฐาน (O-NET) ปีการศึกษา 2567 ของ โรงเรียนบ้านคำโพนสูง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ดเขต 3 พบว่าคะแนนเฉลี่ยรายวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 อยู่ที่ 24.52 จาก 100 คะแนน ต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน ร้อยละ 50 (สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ, 2567) เมื่อสอบถามนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า ปัญหาสำคัญในการทำข้อสอบ คือ ไม่เข้าใจคำศัพท์ในโจทย์และตัวเลือก ไม่สามารถแปลความหมายหรือจับคำสำคัญได้ ทำให้ไม่สามารถตีความคำถามได้อย่างถูกต้อง จากข้อมูลทั้งเชิงประจักษ์การสอบในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จึงสะท้อนให้เห็นว่า ปัญหาด้านคำศัพท์ภาษาอังกฤษเป็นปัจจัยพื้นฐานที่ส่งผลต่อความสามารถทางภาษาของผู้เรียนในระยะยาว หากไม่ได้รับการพัฒนาอย่างเหมาะสมตั้งแต่ระดับชั้นต้น อาจส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับที่สูงขึ้น ดังนั้นการพัฒนาทักษะคำศัพท์ภาษาอังกฤษของผู้เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จึงเป็นแนวทางสำคัญในการวางรากฐานทางภาษาและยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของโรงเรียนในภาพรวมต่อไป

ผู้วิจัยซึ่งเป็นครูผู้สอนรายวิชาภาษาอังกฤษระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านคำโพนสูง ตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาแนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว จึงมุ่งเน้นการใช้ “เกมคำศัพท์” เป็นกลยุทธ์ในการจัดการเรียนการสอน เพื่อกระตุ้นแรงจูงใจ สร้างบรรยากาศที่สนุกสนาน และส่งเสริมการจดจำคำศัพท์อย่างคงทน โดยกิจกรรมเกมคำศัพท์ช่วยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ พัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ ความร่วมมือ และความมั่นใจในการใช้ภาษาอังกฤษ อันนำไปสู่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้น จากการศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า การใช้เกมคำศัพท์เป็นสื่อการเรียนรู้ภาษาอังกฤษมีประสิทธิภาพอย่างต่อเนื่อง โดย Wright, Betteridge และ Buckby (2006) พบว่า เกมช่วยเพิ่มความเพลิดเพลินและแรงจูงใจในการเรียน ส่งผลให้ผู้เรียนจดจำคำศัพท์ได้ดีกว่าการเรียนแบบท่องจำ และส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกันอย่างเป็นธรรมชาติ การใช้เกมช่วยส่งเสริมการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ทำให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง มีปฏิสัมพันธ์ และเกิดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ดังนั้น การใช้เกมคำศัพท์ภาษาอังกฤษจึงเป็นแนวทางที่เหมาะสม สอดคล้องกับแนวคิดการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์และเชิงรุก ซึ่งเน้นให้ผู้เรียนเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงและเกิดการเรียนรู้อย่างยั่งยืน ส่งผลให้สามารถนำภาษาอังกฤษไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพทั้งในชีวิตประจำวัน การศึกษา และการประกอบอาชีพในอนาคต อีกทั้งยังช่วยสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่มีชีวิตชีวาและเป็นมิตรต่อผู้เรียน อันเป็นการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ภาษาอังกฤษในระดับประถมศึกษาให้สอดคล้องกับศตวรรษที่ 21 ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัย

จึงสนใจพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เกมคำศัพท์ภาษาอังกฤษสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านคำโพนสูง เพื่อส่งเสริมความสามารถในการจดจำคำศัพท์และการสะกดคำภาษาอังกฤษให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น รวมทั้งศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความคงทนในการเรียนรู้ และความพึงพอใจของผู้เรียน เพื่อนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในระดับประถมศึกษาให้เหมาะสมกับบริบทของผู้เรียนต่อไป

แม้ว่าการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมคำศัพท์ภาษาอังกฤษจะได้รับความสนใจอย่างแพร่หลาย และมีงานวิจัยจำนวนมากที่แสดงให้เห็นว่าสามารถพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนได้ อย่างไรก็ตาม จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่า งานวิจัยส่วนใหญ่ยังมุ่งเน้นเพียงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระยะสั้น และยังขาดการศึกษาที่มุ่งเน้น “ความคงทนในการเรียนรู้คำศัพท์” ในระยะยาวอย่างเป็นระบบ โดยเฉพาะในบริบทของโรงเรียนขนาดเล็กในระดับประถมศึกษา อีกทั้งยังพบว่างานวิจัยที่ศึกษาการพัฒนาความสามารถด้าน “การจดจำคำศัพท์ควบคู่กับการสะกดคำภาษาอังกฤษ” ในลักษณะบูรณาการยังมีอยู่อย่างจำกัด ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เกมคำศัพท์ภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านคำโพนสูง เพื่อศึกษาทั้งประสิทธิภาพของกิจกรรม ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความคงทนในการเรียนรู้ และความพึงพอใจของผู้เรียน ซึ่งจะช่วยให้เพิ่มเติมช่องว่างขององค์ความรู้ และเป็นแนวทางในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ในบริบทของโรงเรียนระดับประถมศึกษา

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เกมคำศัพท์ภาษาอังกฤษ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านคำโพนสูง ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 75/75
2. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถทางการเรียนของนักเรียนก่อนและหลังเรียนด้านคำศัพท์และการสะกดคำภาษาอังกฤษ โดยใช้เกมคำศัพท์ภาษาอังกฤษ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4
3. เพื่อศึกษาความคงทนในการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 หลังได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมคำศัพท์
4. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความสามารถในการจดจำคำศัพท์และการสะกดคำภาษาอังกฤษโดยใช้เกมคำศัพท์

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลองเบื้องต้น (Pre-experimental Research) โดยใช้รูปแบบการทดลองแบบกลุ่มเดียว วัดผลก่อนและหลังการทดลอง (One-group Pretest–Posttest Design)

1.กลุ่มเป้าหมาย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยกำหนดกลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านคำโพนสูง อำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2568 จำนวน 14 คน สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านคำโพนสูง อำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2568 จำนวน 14 คน ใช้วิธีการเลือก กลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1 แผนการจัดการเรียนรู้ เป็นแผนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยสร้างและพัฒนาขึ้น เพื่อพัฒนาความสามารถในการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษโดยใช้เกมคำศัพท์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวนทั้งสิ้น 8 แผน ครอบคลุม 4 เรื่อง ได้แก่ At the market, Wild animals, Sport day และ City and space

2.2 แบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เป็นแบบทดสอบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 40 ข้อ และคัดไว้ใช้เป็นฉบับจริง 30 ข้อ ใช้ในการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน

2.3 แบบทดสอบวัดความคงทนทางการเรียนภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เป็นแบบทดสอบคู่ขนานกับแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนภาษาอังกฤษที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยดำเนินการทดสอบซ้ำภายหลังจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แล้วเป็นระยะเวลา 14 วัน

2.4 แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมคำศัพท์ เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมคำศัพท์ มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ จำนวน 10 ข้อ

3. การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 แผนการจัดการเรียนรู้ ผู้วิจัยได้สร้างแผนการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความสามารถในการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 8 แผน

3.1.1 ศึกษาและวิเคราะห์หลักสูตร รวมถึงวิเคราะห์เนื้อหาโดยละเอียดของกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศในระดับชั้นประถมศึกษา ตามหลักสูตรแกนกลางขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

3.1.2 ศึกษาเอกสาร ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสอนคำศัพท์ภาษาอังกฤษและการใช้เกมเพื่อกำหนดแนวทางการจัดกิจกรรม

3.1.3 วิเคราะห์หลักสูตรสถานศึกษา และศึกษาวิธีการสอน เทคนิค สื่อ และกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสม

3.1.4 เขียนแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมคำศัพท์ให้สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้

3.1.5 นำแผนการจัดการเรียนรู้เสนอผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบความถูกต้อง ความเหมาะสม และความสอดคล้องขององค์ประกอบต่างๆ

3.2 การหาคุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ การพัฒนาและปรับปรุง แผนการจัดการเรียนรู้เรื่องคำศัพท์ภาษาอังกฤษ โดยใช้เกมคำศัพท์

3.2.1 นำแผนการจัดการเรียนรู้เรื่องคำศัพท์ภาษาอังกฤษ โดยใช้เกมคำศัพท์สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่สร้างขึ้น เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญเพื่อพิจารณาตรวจสอบ เสนอแนะ แต่ละขั้นตอนของแผนการจัดการเรียนรู้ และประเมินแผนการจัดการเรียนรู้ ด้วยแบบประเมินที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

3.2.2 นำแบบประเมิน แผนการจัดการเรียนรู้เรื่องคำศัพท์ภาษาอังกฤษโดยใช้เกมคำศัพท์สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ผู้เชี่ยวชาญตรวจให้คะแนนมาหาค่าเฉลี่ย โดยยึดเกณฑ์การตัดสินระดับคะแนนเฉลี่ย 3.51 - 5.00 เป็นเกณฑ์การตัดสิน ผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุดทุกแผนจัดการเรียนรู้ มีค่าตั้งแต่ 4.78-4.94 และมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.84

3.2.3 นำแผนการจัดการเรียนรู้เรื่องคำศัพท์ภาษาอังกฤษ โดยใช้เกมสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ผ่านการประเมินของผู้เชี่ยวชาญแล้วไปปรับปรุงแก้ไข

3.2.4 นำแผนการจัดการเรียนรู้เรื่องคำศัพท์ภาษาอังกฤษไปทดลองสอนนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง โดยนำไปสอนที่โรงเรียนบ้านคูเมืองสามัคคีวิทยา อำเภอนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด ซึ่งเป็นโรงเรียนที่มีบริบทใกล้เคียงกับโรงเรียนบ้านคำโพนสูง แล้วปรับปรุงเวลาในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และกิจกรรมที่ใช้เวลาไม่สัมพันธ์ตามแผนการจัดการเรียนรู้

3.3 แบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

3.3.1 ศึกษาวิธีการสร้างแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนภาษาอังกฤษที่ดีและวิธีหาความเที่ยงตรง อำนาจจำแนก ความเชื่อมั่น และค่าความยากง่ายของแบบทดสอบ

3.3.2 วิเคราะห์เนื้อหาวิชาภาษาอังกฤษ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เรื่องคำศัพท์ภาษาอังกฤษ โดยละเอียดและสร้างตารางกำหนดลักษณะของข้อสอบ สร้างตารางแจกแจงข้อสอบ (Table of Specification)

3.3.3 สร้างแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนภาษาอังกฤษซึ่งเป็นชุดเดียวกัน โดยครอบคลุมเนื้อหาและจุดประสงค์การเรียนรู้ โดยสร้างเป็นข้อสอบแบบปรนัย จำนวน 40 ข้อ จากนั้นนำไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ พิจารณาความเที่ยงตรงของเนื้อหาและโครงสร้าง ปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อคัดเลือกให้เหลือ 30 ข้อ

3.3.4 นำแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนภาษาอังกฤษซึ่งเป็นชุดเดียวกัน ที่สร้างขึ้นเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน เป็นกรรมการชุดเดิม เพื่อพิจารณาตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาและความถูกต้อง และหาดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruence: IOC) ของแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนภาษาอังกฤษ โดยเกณฑ์ยอมรับข้อสอบต้องมีค่า IOC ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป ผลการวิเคราะห์ดัชนีความสอดคล้อง (IOC) พบว่า ข้อสอบมีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.60–1.00 และมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.96 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้

3.3.5 นำแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนภาษาอังกฤษซึ่งเป็นชุดเดียวกัน ที่ได้รับการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญแล้วไปดำเนินการแก้ไขและปรับปรุงข้อบกพร่องแล้วจัดทำเป็นฉบับสมบูรณ์ จำนวน 30 ข้อ

3.3.6 นำแบบทดสอบที่ได้รับการจัดทำเป็นฉบับสมบูรณ์ไปทดลองใช้ (try out) กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านคูเมืองสามัคคีวิทยา อำเภอนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด ซึ่งเคยเรียนเรื่อง คำศัพท์ภาษาอังกฤษมาแล้ว จำนวน 7 คน ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง และเป็นโรงเรียนที่มีบริบทด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านนักเรียนและบริบทด้านสิ่งแวดล้อม ใกล้เคียงกับโรงเรียนบ้านคำโพนสูง

3.3.7 นำคะแนนที่ได้มาวิเคราะห์เพื่อหาค่าความยาก โดยคัดเลือกข้อทดสอบที่มีค่าระหว่าง .20 -.80 และหาค่าอำนาจจำแนก จำนวน 30 ข้อ ได้ค่าความยากระหว่าง 0.44-0.71 และได้ค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.41-0.94

3.3.8 นำข้อสอบที่คัดเลือกได้จำนวน 30 ข้อ ไปทดสอบหาค่าความเชื่อมั่นของข้อทดสอบทั้งฉบับโดยใช้วิธีของ Kuder-Richarson ในการคำนวณหาค่าความเชื่อมั่นใช้สูตร KR-20 ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ 0.96

3.3.9 นำแบบทดสอบที่ผ่านการปรับปรุงและหาคุณภาพเรียบร้อยแล้ว ไปใช้ในการสอนจริง

3.4 แบบทดสอบวัดความคงทนทางการเรียนรู้ เรื่อง คำศัพท์ภาษาอังกฤษระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ซึ่งเป็นแบบทดสอบคู่ขนานกับแบบทดสอบก่อนเรียนหลังเรียน ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังต่อไปนี้

3.4.1 ศึกษาวิธีการสร้างแบบทดสอบวัดความคงทนทางการเรียน และวิธีการสร้างแบบทดสอบคู่ขนานจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาเครื่องมือให้มีคุณภาพ

3.4.2 สร้างแบบทดสอบวัดความคงทนทางการเรียนภาษาอังกฤษ เรื่อง คำศัพท์ภาษาอังกฤษ โดยเป็นแบบทดสอบคู่ขนานกับแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนภาษาอังกฤษครอบคลุมเนื้อหาและจุดประสงค์การเรียนรู้ จำนวน 40 ข้อ เพื่อคัดเลือกไว้ใช้จริง 30 ข้อ โดยมีความเท่าเทียมกับแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนในด้านเนื้อหา ระดับความยากง่าย จำนวนข้อ และโครงสร้างของข้อสอบ

3.4.3 นำแบบทดสอบที่สร้างขึ้นเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา ความเหมาะสมของภาษา ตัวเลือก และตัวลวง พร้อมทั้งหาดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruence: IOC) ผลการวิเคราะห์พบว่า ข้อสอบมีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.60–1.00 และมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.93 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด (≥ 0.50) แสดงให้เห็นว่าแบบทดสอบมีความตรงเชิงเนื้อหาอยู่ในระดับดี

3.4.4 นำแบบทดสอบที่ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญไปทดลองใช้ (try out) กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านคูเมืองสามัคคีวิทยา อำเภอนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 7 คน ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง โดยเป็นโรงเรียนที่มีบริบทใกล้เคียงกับโรงเรียนบ้านคำโพนสูง เพื่อวิเคราะห์คุณภาพของข้อสอบ

3.4.5 ตรวจให้คะแนนแบบทดสอบ โดยข้อที่ตอบถูกให้ 1 คะแนน และข้อที่ตอบผิดหรือไม่ตอบให้ 0 คะแนน

3.4.6 นำคะแนนที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าความยาก (Difficulty: p) และค่าอำนาจจำแนก (Discrimination: r) โดยคัดเลือกข้อสอบที่มีค่าความยากระหว่าง 0.20–0.80 และค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.20–1.00 จำนวน 30 ข้อ (บุญชม ศรีสะอาด, 2553, น. 81) ผลการวิเคราะห์พบว่า ข้อสอบมีค่าความยากอยู่ระหว่าง 0.40–0.75 และค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.44–0.96

3.4.7 นำข้อสอบที่ผ่านเกณฑ์ไปหาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งฉบับ โดยใช้สูตร Kuder-Richardson (KR-20) (บุญชม ศรีสะอาด, 2553, น. 85) พบว่า แบบทดสอบมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.98 ซึ่งแสดงว่าแบบทดสอบมีความเชื่อมั่นอยู่ในระดับสูง

3.4.8 นำแบบทดสอบที่ผ่านการปรับปรุงและตรวจสอบคุณภาพเรียบร้อยแล้วเสนอต่อผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านคำโพนสูง เพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบก่อนนำไปใช้จริงกับกลุ่มตัวอย่าง

3.5 การสร้างและหาคุณภาพของแบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมคำศัพท์เพื่อพัฒนาความสามารถในการจดจำคำศัพท์และการสะกดคำภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีขั้นตอนการสร้างดังนี้

3.5.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับหลักการสร้างแบบสอบถามความพึงพอใจเพื่อเป็นแนวทาง ในการสร้างแบบสอบถามความพึงพอใจ

3.5.2 วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อนำไปสู่การสร้างแบบสอบถามความพึงพอใจ

3.5.3 ดำเนินการสร้างแบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมคำศัพท์เพื่อพัฒนาความสามารถในการจดจำคำศัพท์และการสะกดคำศัพท์ภาษาอังกฤษ ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scales) ตามวิธีของ Likert โดยได้กำหนดคะแนนการประเมิน ดังนี้

5 คะแนน หมายถึง ชอบมากที่สุด

4 คะแนน หมายถึง ชอบมาก

3 คะแนน หมายถึง ชอบปานกลาง

2 คะแนน หมายถึง ชอบน้อย

1 คะแนน หมายถึง ชอบน้อยที่สุด

ในการพิจารณานักเรียนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการเล่นเกมอยู่ในระดับใดจะพิจารณาจาก ค่าเฉลี่ยของคะแนนจากการแสดงความคิดเห็นของนักเรียน โดยใช้เกณฑ์ของ รวีวรรณ ชินตระกูล (2535 : 164) ดังนี้

4.50 – 5.00 = ชอบมากที่สุด

3.50 - 4.49 = ชอบมาก

2.50 - 3.49 = ชอบปานกลาง

1.50 - 2.49 = ชอบน้อย

1.00 - 1.49 = ชอบน้อยที่สุด

3.5.4 นำแบบสอบถามความพึงพอใจเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาจำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจพิจารณาความเหมาะสมของภาษาที่ใช้ และความสอดคล้องของข้อคำถามกับประเด็นที่วัดความพึงพอใจ

3.5.5 วิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruence: IOC) ของแบบสอบถามความพึงพอใจ กำหนดเกณฑ์การยอมรับที่ค่า IOC ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป ผลการวิเคราะห์พบว่า มีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.80–1.00 และมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.96 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด แสดงว่าแบบสอบถามมีความตรงเชิงเนื้อหาอยู่ในระดับดีมาก

3.5.6 นำแบบสอบถามความพึงพอใจที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วมาจัดพิมพ์ และนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง

4. แบบแผนที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) แบบ Pre-Experimental Design โดยกำหนดขั้นตอนวิจัยตามแบบแผนการวิจัย One-Group Pretest-Posttest Design ดังนี้

รูปแบบการทดลองเป็นดังนี้

$$O_1 \rightarrow X \rightarrow O_2 \rightarrow O_3$$

โดยที่	O_1	แทน การทดสอบก่อนเรียน (Pretest)
	X	แทน การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เกมคำศัพท์ภาษาอังกฤษ
	O_2	แทน การทดสอบหลังเรียน (Posttest)
	O_3	แทน การทดสอบความคงทนในการเรียนรู้ (Retention Test)

กลุ่มตัวอย่างคือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 14 คน โดยดำเนินการทดลองตามลำดับขั้นตอนดังกล่าว

5. วิธีดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยตามขั้นตอน ดังนี้

- 5.1 ชี้แจงวัตถุประสงค์ ข้อตกลง และแนวทางการจัดการเรียนรู้ให้กับนักเรียนทราบก่อนเริ่มการทดลอง
- 5.2 ทดสอบก่อนเรียน (Pre-test) เพื่อวัดความรู้พื้นฐานด้านคำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียน
- 5.3 ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เกมคำศัพท์ภาษาอังกฤษ จำนวน 8 แผน โดยผู้วิจัยเป็นผู้สอนเอง ซึ่งในแต่ละแผนประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นนำเสนอเกม ขั้นเล่นตามกติกา ขั้นสรุปและอภิปรายผล และขั้นประเมินผล การเรียนรู้ พร้อมทั้งเก็บคะแนนระหว่างเรียนเพื่อนำไปคำนวณประสิทธิภาพของกระบวนการ (E1)

5.4 ทดสอบหลังเรียน (Post-test) โดยใช้แบบทดสอบชุดเดียวกับก่อนเรียน เพื่อวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังการจัดกิจกรรม

5.5 ทดสอบความคงทนในการเรียนรู้ โดยใช้แบบทดสอบคู่ขนาน หลังจากสิ้นสุดการเรียนรู้เป็นระยะเวลา 14 วัน

5.6 ให้นักเรียนตอบแบบสอบถามความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

การวิจัยครั้งนี้ดำเนินการโดยคำนึงถึงจริยธรรมในการวิจัย โดยได้รับอนุญาตจากผู้บริหารสถานศึกษา แจ้งวัตถุประสงค์ให้ผู้เข้าร่วมทราบ และรักษาความลับของข้อมูลผู้เข้าร่วมวิจัย

6. การวิเคราะห์ข้อมูล การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดแนวทางในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

6.1 การวิเคราะห์ประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้วิจัยวิเคราะห์หาประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้เกมคำศัพท์ภาษาอังกฤษ โดยพิจารณาจากประสิทธิภาพของกระบวนการ (E1) และประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (E2) ซึ่งคำนวณจากคะแนนระหว่างเรียนและคะแนนหลังเรียนตามลำดับ และนำมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้ที่ 75/75

6.2 การวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียน ผู้วิจัยคำนวณหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของคะแนนที่ได้จากแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน เพื่ออธิบายระดับความสามารถในการเรียนรู้ คำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียน และเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้สถิติ Wilcoxon Signed-Rank Test

6.3 การวิเคราะห์ความคงทนในการเรียนรู้ ผู้วิจัยวิเคราะห์ความคงทนในการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษ ของนักเรียน โดยคำนวณค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของคะแนนหลังเรียนและคะแนนจากการทดสอบความคงทนหลังผ่านไป 14 วัน และเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนทั้งสองช่วงเวลาโดยใช้สถิติ Wilcoxon Signed-Rank Test

6.4 การวิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียน ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมคำศัพท์ภาษาอังกฤษ โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

7. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

7.1 สถิติพื้นฐาน

ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

7.2 สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพเครื่องมือ

ดัชนีความสอดคล้อง (IOC)

ค่าความยากง่ายของข้อสอบ (p)

ค่าอำนาจจำแนก (r)

ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ (KR-20)

7.3 การหาประสิทธิภาพของกิจกรรม (E1/E2)

$$E1 = (\Sigma X / N) \times 100$$

$$E2 = (\Sigma Y / N) \times 100$$

โดยที่ E1 = ประสิทธิภาพระหว่างเรียน

E2 = ประสิทธิภาพหลังเรียน

ΣX = คะแนนระหว่างเรียน

ΣY = คะแนนหลังเรียน

N = คะแนนเต็มทั้งหมด

7.4 สถิติทดสอบสมมติฐาน

สถิตินอนพารามेटริก (Nonparametric Test) สถิติทดสอบ (Wilcoxon Signed-Rank Test) ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้สถิติ Wilcoxon Signed-Rank Test เพื่อทดสอบความแตกต่างของคะแนนก่อนเรียนกับหลังเรียน และยังวิเคราะห์ความคงทนในการเรียนรู้ ผู้วิจัยเปรียบเทียบคะแนนหลังเรียนและคะแนนหลังเรียนผ่านไป 14 วัน เนื่องจากเป็นสถิติแบบไม่อิงพารามิเตอร์ เหมาะสำหรับกลุ่มตัวอย่างขนาดเล็ก และข้อมูลที่ไม่เป็นไปตามข้อตกลงของการแจกแจงแบบปกติ

ผลการวิจัย

ผลการวิจัย แบ่งเป็น 4 ตอน ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ผลการหาประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เกมคำศัพท์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ตามเกณฑ์ 75/75 ปรากฏผลดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการหาประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เกมคำศัพท์ภาษาอังกฤษ

กระบวนการ/ผลลัพธ์	จำนวน (n)	คะแนนเต็ม	($\bar{X}$)	S.D.	ร้อยละ
ประสิทธิภาพของกระบวนการ (E_1)	14	240	212.00	2.15	88.33
ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (E_2)	14	30	26.79	1.48	89.29

ประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนรู้ (E_1 / E_2) = 88.33 / 89.29

คะแนนเต็มหลังเรียน = 30 คะแนน

E_1 หมายถึง ประสิทธิภาพของกระบวนการเรียนรู้ระหว่างเรียน E_2 หมายถึง ประสิทธิภาพของผลลัพธ์หลังเรียน

จากตารางที่ 1 พบว่า กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เกมคำศัพท์มีประสิทธิภาพ 88.33/89.29 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้คือ 75/75 แสดงว่า กิจกรรมการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด สามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาความสามารถในการจดจำคำศัพท์และการสะกดคำภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ตอนที่ 2 ผลการศึกษาและเปรียบเทียบความสามารถทางการเรียนของนักเรียนก่อนและหลังเรียนด้านจดจำคำศัพท์และการสะกดคำภาษาอังกฤษ โดยใช้เกมคำศัพท์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ปรากฏผลดังตารางที่ 2

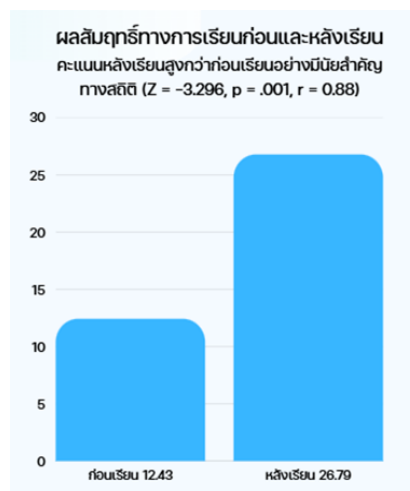
ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบความสามารถทางการเรียนของนักเรียนก่อนและหลังเรียนด้านจดจำคำศัพท์และการสะกดคำภาษาอังกฤษโดยใช้ Wilcoxon Signed - Rank Test

การวัด	จำนวนนักเรียน (n)	คะแนนเต็ม	$(\bar{X})$	S.D.	ผลการทดสอบโดยใช้ Wilcoxon Signed Ranks Test	
					Z	Sig.
ก่อนเรียน	14	30	12.43	1.02		
หลังเรียน	14	30	26.79	1.48	-3.296	.001*

หมายเหตุ: มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 2 พบว่า คะแนนเฉลี่ยหลังเรียนของนักเรียน ($\bar{X}$ = 26.79, S.D. = 1.48) สูงกว่าก่อนเรียน ($\bar{X}$ = 12.43, S.D. = 1.02) และผลการทดสอบด้วยสถิติ Wilcoxon Signed-Rank Test พบว่า ค่า Z = -3.296 และค่า Sig. = .001 ซึ่งน้อยกว่าระดับนัยสำคัญ .05 แสดงให้เห็นว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เมื่อพิจารณาขนาดอิทธิพล (Effect Size) โดยใช้สูตร $r = Z / \sqrt{N}$ พบว่า $r = 0.88$ ซึ่งจัดอยู่ในระดับสูงมาก แสดงให้เห็นว่าการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เกมคำศัพท์มีผลต่อการพัฒนาความสามารถในการจดจำคำศัพท์และการสะกด คำภาษาอังกฤษของนักเรียนในระดับสูง



ภาพที่ 1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียน

ตอนที่ 3 ผลการศึกษาความคงทนในการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 หลังได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมคำศัพท์ ปรากฏผลดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 การวิเคราะห์ความคงทนในการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ 4

การทดสอบ	N	Mean	S.D.	Z	Sig. (2-tailed)	ผลการทดสอบ
หลังเรียน	14	26.79	1.48			
หลัง 14 วัน	14	27.07	1.54	-1.134	.257	ไม่แตกต่าง

หมายเหตุ วิเคราะห์โดยใช้สถิติ Wilcoxon Signed-Rank Test และไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 3 พบว่า คะแนนทดสอบหลังเรียนของนักเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 26.79 คะแนน และคะแนนความคงทนหลังเรียนผ่านไป 14 วัน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 27.07 คะแนน เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนทั้งสองช่วงเวลาโดยใช้สถิติ

Wilcoxon Signed-Rank Test พบว่า คะแนนไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($Z = -1.134$, $p = .257$) ทั้งนี้สะท้อนให้เห็นว่าผู้เรียนยังมีความรู้คงทนภายหลังจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

เมื่อคำนวณขนาดอิทธิพล (Effect Size) พบว่า $r = 0.30$ ซึ่งอยู่ในระดับต่ำถึงปานกลาง แสดงให้เห็นว่าความแตกต่างของคะแนนไม่มีความสำคัญ และผู้เรียนยังสามารถรักษาความรู้ด้านคำศัพท์ได้ในระยะเวลาหนึ่ง

ตอนที่ 4 ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความสามารถในการจดจำคำศัพท์และการสะกดคำภาษาอังกฤษโดยใช้เกมคำศัพท์ ปรากฏผลดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 การวิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมคำศัพท์ภาษาอังกฤษ

รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
ด้านเนื้อหา			
1. เนื้อหาคำศัพท์มีความเหมาะสมและน่าสนใจ	4.57	0.51	มากที่สุด
2. เนื้อหาคำศัพท์มีความเชื่อมโยงเข้าใจง่าย	4.50	0.52	มาก
3. จำนวนคำศัพท์เหมาะสมกับเวลา	4.43	0.51	มาก
เฉลี่ยด้านเนื้อหา	4.50	0.51	มาก
ด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้			
4. การเรียนรู้โดยใช้เกมมีความน่าสนใจ	4.64	0.50	มากที่สุด
5. สามารถนำไปใช้กับคำศัพท์อื่นได้	4.50	0.52	มาก
6. เกมไม่ยากเกินความสามารถ	4.43	0.51	มาก
7. มีการใช้สื่อประกอบการเรียนรู้	4.57	0.51	มากที่สุด
เฉลี่ยด้านกระบวนการเรียนรู้	4.53	0.51	มากที่สุด
ด้านผลลัพธ์ของผู้เรียน			
8. เกมช่วยให้จดจำคำศัพท์ได้ดีขึ้น	4.71	0.47	มากที่สุด
9. สามารถนำคำศัพท์ไปใช้ได้	4.43	0.51	มาก
10. นักเรียนมีความสุขในการเรียน	4.64	0.50	มากที่สุด
เฉลี่ยด้านผลลัพธ์ของผู้เรียน	4.59	0.49	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยรวมทั้งหมด	4.54	0.50	มากที่สุด

จากตารางที่ 4 พบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมคำศัพท์ภาษาอังกฤษโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.54$, $S.D. = 0.50$) โดยด้านผลลัพธ์ของผู้เรียนมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้ และด้านเนื้อหา ตามลำดับ ทั้งนี้ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ การใช้เกมช่วยให้นักเรียนจดจำคำศัพท์ได้ดีขึ้น สะท้อนให้เห็นว่าการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เกมคำศัพท์สามารถสร้างความสนใจ ความสนุกสนาน และส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาการพัฒนาความสามารถในการจดจำคำศัพท์และการสะกดคำภาษาอังกฤษโดยใช้เกมคำศัพท์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 สามารถสรุปผลได้ ดังต่อไปนี้

1. ประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เกมคำศัพท์มีประสิทธิภาพเท่ากับ 88.33/89.29 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้คือ 75/75 แสดงว่ากิจกรรมที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียนด้านการจดจำคำศัพท์และการสะกดคำภาษาอังกฤษ นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนเท่ากับ 12.43 คะแนน และหลังเรียนเท่ากับ 26.79 คะแนน จากการทดสอบโดยใช้สถิติ Wilcoxon Signed-Rank Test พบว่า คะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($p < .05$)

3. ความคงทนในการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษ ผลการทดสอบหลังเรียนและหลังเรียนผ่านไป 14 วัน พบว่า คะแนนเฉลี่ยหลังเรียนเท่ากับ 26.79 คะแนน และหลังจากผ่านไป 14 วัน เท่ากับ 27.07 คะแนน จากการทดสอบโดยใช้สถิติ Wilcoxon Signed-Rank Test พบว่า ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p > .05$) แสดงให้เห็นว่านักเรียนสามารถคงความรู้ได้ในระยะยาว

4. ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมคำศัพท์ นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมคำศัพท์ภาษาอังกฤษโดยรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด ($\bar{X} = 4.54$, S.D. = 0.50)

ผลการวิจัยครั้งนี้สะท้อนให้เห็นว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมคำศัพท์ภาษาอังกฤษเป็นแนวทางที่มีศักยภาพในการพัฒนาทักษะด้านคำศัพท์ของผู้เรียนในระดับประถมศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ

ในเชิงทฤษฎี ผลการวิจัยสนับสนุนแนวคิดการเรียนรู้โดยใช้เกม และการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (active learning) ซึ่งช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีความหมาย และสามารถจดจำคำศัพท์ได้ในระยะยาว

ในเชิงปฏิบัติ ครูผู้สอนสามารถนำกิจกรรมเกมคำศัพท์ไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนได้อย่างเหมาะสม เพื่อกระตุ้นความสนใจของผู้เรียน ส่งเสริมการมีส่วนร่วม และพัฒนาการเรียนรู้คำศัพท์อย่างมีประสิทธิภาพ

ในเชิงนโยบาย ผลการวิจัยนี้สามารถใช้เป็นข้อมูลสนับสนุนให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องส่งเสริมการใช้สื่อและนวัตกรรมในการจัดการเรียนรู้ โดยเฉพาะการใช้เกมการศึกษา เพื่อยกระดับคุณภาพการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในระดับประถมศึกษา

โดยสรุป การใช้เกมคำศัพท์ในการจัดการเรียนรู้เป็นแนวทางที่ช่วยส่งเสริมทั้งผลลัพธ์ทางการเรียนและการเรียนรู้อย่างยั่งยืน ซึ่งมีความสำคัญต่อการพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21

อภิปรายผล

จากการพัฒนาความสามารถในการจดจำคำศัพท์และการสะกดคำภาษาอังกฤษโดยใช้เกมคำศัพท์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 สามารถอภิปรายผลตามประเด็นสำคัญได้ดังนี้

1. ประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เกมคำศัพท์ภาษาอังกฤษ

กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เกมคำศัพท์มีประสิทธิภาพเท่ากับ 88.33/89.29 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 75/75 ทั้งนี้เนื่องจากเกมช่วยสร้างบรรยากาศที่สนุกสนาน ลดความตึงเครียด และสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ภาษาได้เป็นอย่างดี สอดคล้องกับแนวคิดของ Wright (2006) ที่ระบุว่าเกมช่วยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมและเกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่ากระบวนการออกแบบการเรียนรู้มีความสอดคล้องกับหลักการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญอย่างเป็นระบบ ทั้งในด้านการวิเคราะห์หลักสูตร การกำหนดจุดประสงค์ และการออกแบบกิจกรรมที่เหมาะสมกับระดับความสามารถของผู้เรียน อย่างไรก็ตาม ประสิทธิภาพที่สูงไม่ได้เกิดจาก “เกม” เพียงอย่างเดียว แต่เกิดจากการผสมผสานระหว่าง “โครงสร้างการสอนที่ชัดเจน” และ “ลักษณะของเกมที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วม” ซึ่งทำให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับเนื้อหาอย่างต่อเนื่อง กล่าวคือ เกมทำหน้าที่เป็น “ตัวกลาง” ที่ช่วยแปลงเนื้อหาให้เป็นประสบการณ์การเรียนรู้ มากกว่าการรับรู้แบบเชิงรับ นอกจากนี้ การที่ค่าประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์อาจบ่งชี้ว่ากิจกรรมมีความเหมาะสมกับบริบทของผู้เรียนในระดับประถมศึกษา ซึ่งต้องการการเรียนรู้ที่เน้นความสนุกสนานและการลงมือปฏิบัติจริง ผลดังกล่าวจึงไม่เพียงสอดคล้องกับงานวิจัยที่ผ่านมาเท่านั้น แต่ยังสะท้อนเชิงทฤษฎีว่าการเรียนรู้ที่มีการมีส่วนร่วม และแรงจูงใจภายในเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนด้านการจดจำคำศัพท์และการสะกดคำภาษาอังกฤษ

ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียน 12.43 คะแนน และคะแนนเฉลี่ยหลังเรียน 26.79 คะแนน จากคะแนนเต็ม 30 คะแนน โดยคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงให้เห็นว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมคำศัพท์สามารถพัฒนาความสามารถในการจดจำและสะกดคำได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้เพราะการเรียนรู้ผ่านเกมช่วยให้ผู้เรียนได้ฝึกใช้คำศัพท์ซ้ำๆ หลายครั้งในสถานการณ์ที่หลากหลาย สอดคล้องกับแนวคิดของ Schmitt (2000) ที่อธิบายว่าการพบคำศัพท์ซ้ำๆ จะช่วยให้จดจำคำศัพท์ได้ในระยะยาว ประเด็นสำคัญที่ควรพิจารณาเชิงวิเคราะหาคือ การเพิ่มขึ้นของคะแนนไม่ได้เกิดจากการท่องจำเพียงอย่างเดียว แต่เกิดจากกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้มีโอกาส “ใช้คำศัพท์ซ้ำในบริบทที่หลากหลาย” ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดด้านการเรียนรู้คำศัพท์ที่เน้นการใช้ซ้ำและการเรียนรู้ผ่านบริบท อีกทั้ง การใช้เกมช่วยลดความกังวลในการเรียนภาษา ทำให้ผู้เรียนกล้าใช้ภาษาและมีส่วนร่วมมากขึ้น ส่งผลให้การเรียนรู้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ดังนั้น ผลสัมฤทธิ์ที่เพิ่มขึ้นจึงสามารถอธิบายได้ทั้งในเชิง “กลไกการเรียนรู้” และ “สภาพแวดล้อมการเรียนรู้” ไม่ใช่เพียงผลของกิจกรรมเท่านั้น

3. ความคงทนในการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษ

ผลการวิจัยพบว่า คะแนนการทดสอบหลังเรียน และหลังเรียนผ่านไป 14 วัน ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงให้เห็นว่านักเรียนสามารถจดจำคำศัพท์ได้ในระยะยาว สอดคล้องกับแนวคิดของ Hermann Ebbinghaus เกี่ยวกับทฤษฎีเส้นโค้งการลืมที่กล่าวว่า หากมีการเรียนรู้ด้วยความหมาย จะช่วยลดอัตราการลืมและทำให้ความจำคงอยู่ได้นานขึ้น ในเชิงวิเคราะห ผลดังกล่าวสะท้อนว่า การเรียนรู้ที่เกิดขึ้นไม่ได้เป็นเพียง “ความจำระยะสั้น” แต่มีแนวโน้มพัฒนาไปสู่ “ความจำระยะยาว” ซึ่งอาจเกิดจากลักษณะของกิจกรรมเกมที่ส่งเสริมการเรียนรู้แบบมีความหมาย และการใช้คำศัพท์ซ้ำในสถานการณ์ที่แตกต่างกัน อย่างไรก็ตาม การที่คะแนน “ไม่ลดลง” หรือ “เพิ่มขึ้นเล็กน้อย” อาจได้รับอิทธิพลจากปัจจัยอื่นร่วมด้วย เช่น การทบทวนด้วยตนเองของผู้เรียน หรือผลของการทดสอบ ซึ่งควรนำมาพิจารณาในการตีความผล ดังนั้น ความคงทนในการเรียนรู้จึงไม่ได้สะท้อนเพียงคุณภาพของกิจกรรมเท่านั้น แต่ยังสะท้อนถึงกระบวนการเรียนรู้เชิงลึกที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน

4. ความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมคำศัพท์

นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมคำศัพท์ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.54$) เนื่องจากกิจกรรมเกมสามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนทั้งในด้านความสนุกสนาน การทำงานร่วมกับเพื่อน และการได้รับการยอมรับ สอดคล้องกับทฤษฎีแรงจูงใจของ Maslow (1970) และแนวคิดการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของ Rogers (1983) ที่ช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาศักยภาพได้อย่างเต็มที่เมื่อมีความสุขในการเรียนรู้ ในเชิงวิเคราะห ความพึงพอใจไม่ได้เป็นเพียง “ผลลัพธ์รอง” แต่เป็น “ตัวแปรสำคัญ” ที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กล่าวคือ เมื่อผู้เรียนมีความสุขและมีแรงจูงใจในการเรียนรู้ จะส่งผลให้เกิดการมีส่วนร่วม ที่สูงขึ้น และนำไปสู่ผลลัพธ์ทางการเรียนที่ดีขึ้น นอกจากนี้ ลักษณะของเกมที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีปฏิสัมพันธ์และแสดงความสามารถ ยังช่วยตอบสนองความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ในด้านการยอมรับและความสำเร็จ ซึ่งเป็นกลไกสำคัญในการสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ ดังนั้น ความพึงพอใจของผู้เรียนจึงไม่ใช่เพียงตัวชี้วัดความรู้สึก แต่เป็นตัวสะท้อนคุณภาพของการจัดการเรียนรู้ในภาพรวม

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1. การประยุกต์ใช้ในชั้นเรียน: ครูผู้สอนภาษาอังกฤษควรนำกิจกรรมเกมคำศัพท์ไปใช้เพื่อกระตุ้นความสนใจและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้เรียน โดยเลือกเกมที่สอดคล้องกับระดับความสามารถและเนื้อหาในหลักสูตร
2. การจัดบรรยากาศการเรียนรู้: ควรเน้นการสร้างบรรยากาศที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อน และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกัน รวมถึงมีการวางแผนบริหารจัดการเวลาให้เหมาะสมเพื่อให้ครอบคลุมเนื้อหาทั้งหมด
3. นโยบายสถานศึกษา: โรงเรียนควรส่งเสริมให้ครูนวัตกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เช่น การใช้เกมประกอบการเรียนรู้ เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่มีความหมาย

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

1. การขยายขอบเขตการศึกษา: ควรมีการศึกษาวัยการใช้เกมคำศัพท์กับนักเรียนในระดับชั้นอื่นๆ เพื่อเปรียบเทียบความเหมาะสมของรูปแบบเกมกับวัยของผู้เรียน
2. การพัฒนารูปแบบนวัตกรรม: ควรพัฒนาเกมในรูปแบบดิจิทัล เกมออนไลน์ หรือสื่อมัลติมีเดียที่ทันสมัยเพื่อศึกษาผลกระทบของสื่อที่แตกต่างกันต่อทักษะภาษาอังกฤษ
3. การศึกษาทักษะอื่น ๆ: ควรขยายผลการศึกษาไปยังทักษะทางภาษาอื่น ๆ เช่น การอ่าน การเขียน หรือการสื่อสาร เพื่อให้เห็นภาพรวมของการพัฒนาทักษะภาษาอย่างรอบด้าน
4. การศึกษาปัจจัยส่วนบุคคล: ควรศึกษาปัจจัยอื่นที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ เช่น แรงจูงใจ ทักษะคิด หรือรูปแบบการเรียนรู้ (Learning Styles) ของผู้เรียน เพื่อนำข้อมูลมาออกแบบกิจกรรมให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- วิจารณ์ พานิช. (2555). *วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21*. มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์.
- วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนา. (2562). *การจัดการเรียนรู้ในยุค disruptive innovation*. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน). (2567). *รายงานผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินี้ขั้นพื้นฐาน (O-NET) ปีการศึกษา 2567*. สทศ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560–2579*. פרקหวานกราฟฟิค.
- Crystal, D. (2003). *English as a global language* (2nd ed.). Cambridge University Press.
- Ebbinghaus, H. (1913). *Memory: A contribution to experimental psychology*. Teachers College, Columbia University.
- Ellis, R. (2003). *Task-based language learning and teaching*. Oxford University Press.
- Hadfield, J. (1999). *Intermediate vocabulary games*. Longman.
- Maslow, A. H. (1970). *Motivation and personality* (2nd ed.). Harper & Row.
- Nation, I. S. P. (2001). *Learning vocabulary in another language*. Cambridge University Press.
- Nation, I. S. P. (2009). *Teaching ESL/EFL listening and speaking*. Routledge.
- Piaget, J. (1951). *Play, dreams and imitation in childhood*. Norton.
- Read, J. (2000). *Assessing vocabulary*. Cambridge University Press.
- Rogers, C. R. (1983). *Freedom to learn for the 80s*. Charles E. Merrill.
- Schmitt, N. (2000). *Vocabulary in language teaching*. Cambridge University Press.
- Snowling, M. J., & Hulme, C. (2012). The nature and classification of reading disorders. In M. J. Snowling & C. Hulme (Eds.), *The science of reading* (pp. 1–15). Blackwell.
- Vygotsky, L. S. (1978). *Mind in society: The development of higher psychological processes*. Harvard University Press.
- Wilkins, D. A. (1972). *Linguistics in language teaching*. Edward Arnold.
- Wright, A., Betteridge, D., & Buckby, M. (2006). *Games for language learning* (3rd ed.). Cambridge University Press.

การประเมินความต้องการจำเป็นด้านภาวะผู้นำแบบประชาธิปไตย และด้านการจัดการความรู้ ของนักศึกษาวิชาชีพครู ในยุคการศึกษา 5.0

Needs Assessment of Democratic Leadership and Knowledge Management for Pre-service Teachers in the Education 5.0 Era

¹แสงเดือน เจริญฉิม*, ¹สุเทพ อ่วมเจริญ, ¹มีชัย เอี่ยมจินดา, ²พิจิตรา ธงพานิช และ³ปรัชญา ธงพานิช

¹Sangduan Charoenchim*, ¹Suthep Uamcharoen, ¹Meechai Iemjinda ²Pichitra Thongpanit and³Pratya Thongpanit

¹สำนักวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์, จังหวัดนครศรีธรรมราช 80160

²คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม, จังหวัดนครพนม 48000

³คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม, จังหวัดนครพนม 48000

¹School of Education, Walailak University, Nakhon Si Thammarat 80160

²Faculty of Education, Nakhon Phanom University, Nakhon Phanom 48000

³Faculty of Science, Nakhon Phanom University, Nakhon Phanom 48000

*To whom correspondence should be addressed. e-mail: sangduandr@gmail.com

Received: 9 March 2026, Revised: 22 March 2026, Accepted: 29 April 2026

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินความต้องการจำเป็น 1) ด้านภาวะผู้นำแบบประชาธิปไตย ของนักศึกษาวิชาชีพครู 2) ด้านการจัดการความรู้ตามหลักการ 5 ประการ และ 3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำแบบประชาธิปไตยกับการจัดการความรู้ตามหลักการ 5 ประการ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักศึกษาวิชาชีพครู ชั้นปีที่ 2 ที่ได้มาจากการสุ่มอย่างง่าย สังกัด คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี และสำนักวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ รวมจำนวน 99 คน เครื่องมือวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ PNI^{Modified} และการวิเคราะห์สหสัมพันธ์เพียร์สัน

ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการประเมินความต้องการจำเป็นด้านภาวะผู้นำแบบประชาธิปไตย มีความต้องการจำเป็นระดับปานกลาง ควรพัฒนา (PNI^{Modified} = 0.203) 2) ความต้องการจำเป็นของนักศึกษาวิชาชีพครู ตามหลักการ 5 ประการ โดยรวมมีความต้องการจำเป็นที่จะต้องได้รับการพัฒนาตามความเหมาะสม เมื่อจัดลำดับความสำคัญโดยใช้ดัชนี (Priority Needs Index : PNI) มีค่าระหว่าง 0.1- 0.2 ระดับที่จะต้องได้รับการพัฒนาตามความเหมาะสม ลำดับแรก ได้แก่ ด้านการมีแบบแผนความคิด (PNI = 0.176) รองลงมา ด้านความรู้รอบรู้แห่งตน (PNI = 0.173) ด้านการเรียนรู้เป็นทีม (PNI = 0.164) ด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วม (PNI = 0.158) และ ด้านการคิดอย่างเป็นระบบ (PNI = 0.157) ตามลำดับ 3) ผลการวิเคราะห์สหสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำแบบประชาธิปไตย กับการจัดการความรู้ตามหลัก 5 ประการ มีความสัมพันธ์กันระดับสูง (0.71) จำนวน 2 ด้าน ได้แก่ ด้านการมีแบบแผนความคิด ($r_{x2x6} = 0.745$) และ ด้านการเรียนรู้เป็นทีม ($r_{x4x6} = 0.708$) และมีความสัมพันธ์กันระดับปานกลาง (0.31 -0.70) จำนวน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วม ($r_{x3x6} = 0.695$) ด้านการคิดอย่างเป็นระบบ ($r_{x5x6} = 0.691$) และด้านความรู้รอบรู้แห่งตน ($r_{x1x6} = 0.675$) ตามลำดับ

คำสำคัญ : การประเมินความต้องการจำเป็น ภาวะผู้นำแบบประชาธิปไตย หลักการ 5 ประการในสังคมแห่งการเรียนรู้

Abstract

This research aims to: 1) assess the essential needs regarding democratic leadership in teacher students; 2) examine the needs for the 5-principle knowledge management framework; and 3) analyze the correlation between democratic leadership and these 5 principles of knowledge management. The sample consisted of 99 second-year pre-service teachers from the Faculty of Education at Nakhon Phanom University, Ubon Ratchathani Rajabhat University and the School of Education at Walailak University, obtained through simple random sampling. The research instrument was a questionnaire. Data were analyzed using mean, standard deviation, the Modified Priority Needs Index ($PNI_{Modified}$) and Pearson Correlation Coefficient.

The research findings were as follows:

1. The assessment of democratic leadership needs indicated a moderate priority for development ($PNI_{Modified} = 0.203$).

2. Regarding the five disciplines in a learning society, pre-service teachers showed an overall need for development. When prioritized using the Priority Needs Index (PNI), values ranged from 0.1 to 0.2. The development priorities were ranked as follows: Mental Models ($PNI=0.176$), Personal Mastery ($PNI=0.173$), Team Learning ($PNI=0.164$), Shared Vision ($PNI=0.158$), and Systems Thinking ($PNI=0.157$), respectively.

The correlation analysis between democratic leadership and the five disciplines of knowledge management revealed a high positive correlation ($r \geq 0.71$) in two areas: Mental Models ($r_{x2x6} = 0.745$) and Team Learning ($r_{x4x6} = 0.708$). A moderate correlation (0.31 -0.70) was found in three areas: Shared Vision ($r_{x3x6} = 0.695$), Systems Thinking ($r_{x5x6} = 0.691$), and Personal Mastery ($r_{x1x6} = 0.675$) respectively.

Keywords : Needs Assessment, Democratic Leadership, The Five Disciplines of a Learning Organization

บทนำ

การจัดการศึกษาเป็นการพัฒนาทุนมนุษย์และสังคม เป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่ง ในกระบวนการพัฒนาทางเศรษฐกิจ สังคม ประเทศต้องจัดการศึกษาให้ทั่วถึง อย่างมีประสิทธิภาพและมีคุณภาพ ส่งผลให้ประชากรส่วนใหญ่มีความรู้ ความสามารถ ทักษะ และเป็นพลเมืองที่รับผิดชอบ เพื่อให้สามารถแก้ไขปัญหาและพัฒนาเศรษฐกิจสังคมให้ประสบความสำเร็จได้ อย่างไรก็ตาม ในช่วงเวลาที่ผ่านมาของการประกาศใช้แผนการศึกษาแห่งชาติ ยังพบว่าประเทศไทยคงต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ ในหลายบริบท ทั้งที่เป็นโอกาสและข้อจำกัดต่อการพัฒนาคนและประเทศ จึงต้องจัดการศึกษาในแต่ละระดับเพื่อเตรียมความพร้อม ของคนและระบบให้สามารถปรับตัวพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงในอนาคต แสวงหาประโยชน์อย่างรู้เท่าทันโลกาภิวัตน์ และ สร้างภูมิคุ้มกันให้กับทุกภาคส่วนตามหลักการแนวคิดที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำไปสู่การปรับเปลี่ยนทิศทางการจัดการศึกษาของไทยให้ สอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบันมากยิ่งขึ้น การศึกษา 5.0 (Education 5.0) เป็นการจัดการศึกษาที่เน้นการใช้ประโยชน์จาก เทคโนโลยีดิจิทัลในการขจัดปัญหา และอุปสรรคต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน แตกต่างจากการศึกษา 4.0 ที่เน้นการประยุกต์ใช้เทคโนโลยี ดิจิทัลเพื่อสร้างนวัตกรรมและทักษะแห่งอนาคต ในขณะที่การศึกษา 5.0 เพิ่มมุมมองความเป็นมนุษย์ (Human-centric) เข้ากับ เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence: AI) เพื่อสร้างความสมดุลระหว่างทักษะทางสังคม อารมณ์ และความคิด สร้างสรรค์ การปรับเปลี่ยนจากการศึกษา 4.0 เป็นการศึกษา 5.0 มีสาระสำคัญคือ การศึกษา 4.0 (Education 4.0) ขับเคลื่อนด้วย นวัตกรรม โดยมีเป้าหมาย ในการสร้างบัณฑิตที่คิดวิเคราะห์ แก้ปัญหาได้ และสร้างสรรค์นวัตกรรมใหม่ๆ ซึ่งมีลักษณะสำคัญ คือ การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ การวิจัย และการบูรณาการข้ามศาสตร์ เพื่อตอบโจทย์เศรษฐกิจที่เน้นคุณค่า (Value-Based Economy) มุ่งเน้นทักษะผู้เรียนให้มีความเชี่ยวชาญเฉพาะทาง มีความคิดสร้างสรรค์ และใช้เทคโนโลยีเป็นส่วนในยุของการศึกษา 5.0 (Education 5.0) จะขับเคลื่อนด้วยความเป็นมนุษย์และเทคโนโลยี โดยมีเป้าหมาย เพื่อการหลอมรวมมนุษย์เข้ากับเทคโนโลยี

อย่างชาญฉลาด เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืน ซึ่งมีลักษณะสำคัญ ในการให้ความสำคัญกับคุณลักษณะความเป็นมนุษย์ (Soft Skills) เช่น ความเห็นอกเห็นใจ (Empathy) ความรับผิดชอบต่อสังคม และการทำงานร่วมกัน ควบคู่ไปกับความรู้ด้านดิจิทัล มุ่งเน้นทักษะผู้เรียน ให้เป็นบุคคลที่มีมนุษยสัมพันธ์ มีความอดทนต่อความหลากหลาย มีการสื่อสารและทักษะอารมณ์ โดยสรุป ความแตกต่างการศึกษา 4.0 มุ่งเน้น "การสร้างนวัตกรรมด้วยเทคโนโลยี" แต่การศึกษา 5.0 ก้าวไปอีกขั้นด้วยการใช้ "เทคโนโลยี เพื่อยกระดับมนุษย์" โดยเน้นทักษะการอยู่ร่วมกันและจริยธรรมในสังคมที่ขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์

แนวคิดการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ (Learning Organization: LO) องค์กรแห่งการเรียนรู้เป็นแนวคิดที่มาจาก กระแสการเปลี่ยนแปลงเรื่องการเรียนรู้ ด้านการเรียนการสอนก็จะเปลี่ยนจากศูนย์กลางการเรียนรู้ของผู้สอน และการเรียนรู้ อย่างเป็นทางการ มาเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ของผู้เรียน (Learner center) และการเรียนรู้จากการปฏิบัติด้วยตนเอง (Action Learning) โดยการเรียนรู้จะถูกร้อยเรียงเป็นกระบวนการต่อเนื่องตลอดชีวิต และผสมผสานเข้ากับสภาพแวดล้อมในชีวิต และการทำงาน หลักการ 5 ประการในองค์กรแห่งการเรียนรู้ (Senge, 1990) คือ 1. บุคคลที่รอบรู้ (Personal Mastery) หมายถึง การเรียนรู้ของบุคคลจะเป็นจุดเริ่มต้น คนในองค์กรจะต้องให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ ฝึกฝน ปฏิบัติ และเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ไปตลอดชีวิต (Lifelong Learning) เพื่อเพิ่มศักยภาพของตนเองอยู่เสมอ 2. รูปแบบความคิด (Mental Model) หมายถึง แบบแผน ทางความคิด ความเชื่อ ทศนคติ จากการสังสมประสบการณ์กลายเป็นกรอบความคิดที่ทำให้บุคคลนั้นๆ มีความสามารถในการทำความเข้าใจ วินิจฉัย ตัดสินใจในเรื่องต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม 3. การมีวิสัยทัศน์ร่วม (Shared Vision) หมายถึง การสร้าง ทศนคติร่วมของคนในองค์กร ให้สามารถมองเห็นภาพและมีความต้องการที่จะมุ่งไปในทิศทางเดียวกัน 4. การเรียนรู้เป็นทีม (Team Learning) หมายถึง การเรียนรู้ร่วมกันของสมาชิกในลักษณะกลุ่ม หรือทีมงาน เป็นเป้าหมายสำคัญที่จะต้องทำให้เกิดขึ้น เพื่อให้มีการแลกเปลี่ยนถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์กันอย่างสม่ำเสมอ ทั้งในรูปแบบที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ 5. การคิดเชิงระบบ (System Thinking) หมายถึง การที่คนในองค์กรมีความสามารถที่จะเชื่อมโยงสิ่งต่างๆ โดยมองเห็นภาพ ความสัมพันธ์กันเป็นระบบได้อย่างเข้าใจและมีเหตุผล เป็นลักษณะการมองภาพรวมหรือระบบใหญ่ (Total System) ก่อนที่จะมี เป้าหมายในการทำงานอย่างไร

ส่วนแนวคิดเกี่ยวกับภาวะผู้นำ ที่หมายถึงการปฏิบัติงานของผู้นำเพื่อทำให้กลุ่มประสบความสำเร็จในการบรรลุเป้าหมาย ความสำเร็จของกลุ่มเป็นเครื่องบ่งชี้ประสิทธิภาพของการเป็นผู้นำ (Fiedler, 1971) ภาวะผู้นำทางการศึกษา (Educational Leadership) คือบุคคลที่มีความรู้ความสามารถใช้ปัญญาในการชี้นำ และเป็นตัวแบบที่ดี ในด้านการศึกษา Gurr กล่าวว่า ผู้นำ ทางการศึกษาจะต้องเป็น “ผู้นำของผู้เรียนรู้” (Educational leaders as leaders of learners) (Gurr, 2015) การส่งเสริมพัฒนา ภาวะผู้นำทางการศึกษาของนักศึกษา ช่วยให้นักศึกษาได้รับแนวคิดการปรับเปลี่ยนบทบาทจาก ผู้จัดการ (Manager) ที่บทบาท เป็นผู้ประสานระหว่างผู้บริหารกับพนักงาน ผู้จัดการมักจะถูกเปรียบเสมือน “ผู้ควบคุม” เป็นบุคคลที่บริหารพนักงานให้ทำงานได้ ตามแนวทางของผู้บริหาร ซึ่งบทบาทดังกล่าวนี้สามารถทดแทนได้อย่างง่ายดายในโลกยุคดิจิทัล จึงได้มีแนวคิดในการปรับเปลี่ยน บทบาทเป็นผู้นำ (Leader) ที่ทำงานร่วมกับพนักงานในองค์กรส่วนใหญ่ที่เป็นคนรุ่นใหม่ (เจน Y และ เจน Z) ที่ไม่ชอบการทำงาน ที่ต้องควบคุม สั่งการ ชอบได้รับอิสระในการคิด และทำงานเอง สามารถทำงานได้ดี เข้าใจและใช้เทคโนโลยีได้ดีมาก ดังนั้นบทบาท ผู้จัดการควรปรับเปลี่ยนเป็นผู้นำ ใช้ภาวะผู้นำและสร้างความเปลี่ยนแปลง ให้เป็น “ผู้นำยุคดิจิทัล” และในสังคมประชาธิปไตย Tannenbaum และ Schmidt อธิบายว่า ผู้นำแบบประชาธิปไตย (Democratic leadership) นิยมกระจายอำนาจ มอบหมายงาน ให้สมาชิก และเปิดโอกาสให้สมาชิกเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ผู้นำแบบประชาธิปไตย คือผู้นำที่เปิดโอกาสให้สมาชิกในทีม มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ โดยรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากทุกคนอย่างเสรี เพื่อนำมาประกอบการตัดสินใจขั้นสุดท้าย โดยผู้นำจะยังคงมีบทบาทในการแนะนำและตัดสินใจ แต่เน้นการสร้างบรรยากาศการทำงานเป็นทีม ความโปร่งใส การสื่อสาร และส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพของทีมงาน ทำให้เกิดผลผลิตสูงขึ้น ความผูกพันในองค์กรดีขึ้น และขวัญกำลังใจของพนักงานสูงขึ้น

จากแนวคิด การศึกษา 5.0 ภาวะผู้นำแบบประชาธิปไตย หลักการ 5 ประการในสังคมแห่งการเรียนรู้ ผู้วิจัยในฐานะผู้สอน กลุ่มวิชาชีพครู พิจารณาเห็นความสำคัญของแนวคิดดังกล่าว โดยเฉพาะการพัฒนาทั้งสมรรถนะเชิงเทคโนโลยีและความเป็นมนุษย์ อย่างสมดุลจึงสนใจประเมินความต้องการจำเป็นของนักศึกษาวิชาชีพครู ด้านภาวะผู้นำแบบประชาธิปไตย และด้านการจัดการ

ความรู้ตามหลักการ 5 ประการในสังคมแห่งการเรียนรู้ โดยใช้การวิจัยเชิงสำรวจให้ได้ข้อมูลเบื้องต้นเพื่อนำผลการศึกษาที่ได้ไปวางแผนงานในการพัฒนานักศึกษาวิชาชีพครูให้เป็นบุคคลที่มีภาวะผู้นำแบบประชาธิปไตยและสามารถจัดการความรู้และปรับใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ครูการศึกษา 5.0

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อประเมินความต้องการจำเป็นของนักศึกษาวิชาชีพครู ด้านภาวะผู้นำแบบประชาธิปไตย
2. เพื่อประเมินความต้องการจำเป็นของนักศึกษาวิชาชีพครู ด้านการจัดการความรู้ตามหลักการ 5 ประการ
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง ภาวะผู้นำแบบประชาธิปไตยกับการจัดการความรู้ตามหลักการ 5 ประการ

ขอบเขตการวิจัย

ด้านประชากร/กลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ นักศึกษาวิชาชีพครู หลักสูตรปริญญาตรีทางการศึกษา ปีการศึกษา 2568 จากมหาวิทยาลัยนครพนม มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี และมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักศึกษาวิชาชีพครู หลักสูตรปริญญาตรีทางการศึกษา ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2568 จากมหาวิทยาลัยนครพนม มหาวิทยาลัย ราชภัฏอุบลราชธานี และมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ จำนวน 99 คน ที่ได้จากการสุ่มอย่างง่าย (องอาจ นัยวัฒน์, 2551)

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ภาวะผู้นำแบบประชาธิปไตย
2. หลักการ 5 ประการในสังคมแห่งการเรียนรู้ ตามแนวคิดของ Senge (1990) ได้แก่ 1) ความรอบรู้แห่งตน 2) การมีแบบแผนความคิด 3) การมีวิสัยทัศน์ 4) การเรียนรู้เป็นทีม และ 5) การคิดอย่างเป็นระบบ

ข้อจำกัดของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจจากนักศึกษาวิชาชีพครู หลักสูตรครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ระดับปริญญาตรีจากสามมหาวิทยาลัย การเก็บข้อมูลมุ่งการบริหารจัดการให้ได้ข้อมูลที่มีความเที่ยงตรงโดยคณะผู้วิจัยสื่อสารทางตรงและเอกสารกับกลุ่มตัวอย่าง จาก 3 มหาวิทยาลัยละ 1 กลุ่ม กลุ่มละ 30 คน เฉพาะนักศึกษาชั้นปีที่ 2 ซึ่งยังเป็นตัวอย่างขนาดเล็ก มีค่าความคลาดเคลื่อนร้อยละ 90 (Yamane 1973 : 886) และเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามเท่านั้น

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การประเมินความต้องการจำเป็นด้านภาวะผู้นำแบบประชาธิปไตย และ ด้านการจัดการความรู้ของนักศึกษาวิชาชีพครู ในยุคการศึกษา 5.0 เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ โดยเก็บข้อมูลจากนักศึกษาปีที่ 2 ของ มหาวิทยาลัยนครพนม มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี และมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ วิธีดำเนินการวิจัยที่นำเสนอประกอบด้วย (1) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและวิธีการสร้างเครื่องมือ (2) การเก็บรวบรวมข้อมูล (3) การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและการสร้างเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยอาศัยแนวคิดจากการศึกษาเอกสารและงานค้นคว้าที่เกี่ยวข้อง แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ เกี่ยวกับการปฏิบัติตน/สภาพปัจจุบัน และระบุสภาพที่พึงประสงค์ ระดับ 5 ภาวะผู้นำแบบประชาธิปไตย

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ เกี่ยวกับระดับการปฏิบัติ/สภาพปัจจุบัน และระบุสภาพที่พึงประสงค์ ระดับ 5 ความต้องการจำเป็นตามหลักการ 5 ประการในสังคมแห่งการเรียนรู้ ตามแนวคิดของ Senge (1990)

การสร้างเครื่องมือในการวิจัยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาจากเอกสาร ตำรา หนังสือและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างข้อคำถามในแบบสอบถาม
2. สร้างแบบสอบถามที่ใช้ในวิจัยจากตัวแปรที่ต้องการศึกษา จากนั้นนำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จแล้วให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน ตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) และทำการวิเคราะห์หาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาโดยใช้ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อรายการคำถามกับประเด็นหลักของเนื้อหาที่ต้องการศึกษา (Index of Congruency : IOC) คัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนี ความสอดคล้องตั้งแต่ 0.60 เพื่อนำไปสร้างแบบสอบถาม ถ้าดัชนีความสอดคล้องต่ำกว่า 0.60 ข้อคำถามนั้นต้องปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

3. นำแบบสอบถามที่ผ่านการปรับปรุงแก้ไขแล้ว เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการปฏิบัติตน/สภาพปัจจุบันภาวะผู้นำแบบประชาธิปไตย จำนวน 15 ข้อ และการปฏิบัติตน/สภาพปัจจุบัน ตามหลักการ 5 ประการในสังคมแห่งการเรียนรู้ ตามแนวคิดของ Senge จำนวน 50 ข้อ และไปทดลองใช้กับนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จากมหาวิทยาลัยนครพนม มหาวิทยาลัย ราชภัฏอุบลราชธานี และมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ รวมจำนวน 30 คน

4. นำแบบสอบถามที่ทดลองใช้มาตรวจให้คะแนนและหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha-Coefficient) ของ Cronbach มีค่าความเชื่อมั่น 0.98 นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพไปใช้เก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลโดยดำเนินการตามขั้นตอนต่อไปนี้

1. ผู้วิจัยชี้แจงนักศึกษา เพื่อขอความอนุเคราะห์ให้ตอบแบบสอบถาม
2. เก็บข้อมูลจากแบบสอบถาม โดยใช้ Google form
3. นำแบบสอบถามที่ได้รับตอบกลับคืน มาตรวจสอบความสมบูรณ์เพื่อดำเนินการวิเคราะห์และสรุปข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล นำแบบสอบถามตอนที่ 1 และตอนที่ 2 ที่เก็บรวบรวมได้ ไปวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อประมวลผลและหาค่าสถิติ โดยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. แบบสอบถามตอนที่ 1 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับภาวะผู้นำแบบประชาธิปไตย และตอนที่ 2 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับหลักการ 5 ประการ ในสังคมแห่งการเรียนรู้ ตามแนวคิดของ Senge (1990) ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์การให้คะแนน และแปลความหมายคะแนนตามแนวคิดของเบสท์ (1997) ดังนี้

เกณฑ์การให้คะแนน

- 1.00 หมายความว่า ระดับการปฏิบัติน้อยที่สุด /ต้องการน้อยที่สุด
- 2.00 หมายความว่า ระดับการปฏิบัติน้อย /ต้องการน้อย
- 3.00 หมายความว่า ระดับการปฏิบัติปานกลาง /ต้องการปานกลาง
- 4.00 หมายความว่า ระดับการปฏิบัติมาก /ต้องการมาก
- 5.00 หมายความว่า ระดับการปฏิบัติมากที่สุด/ต้องการมากที่สุด

แปลความหมายคะแนน

- ค่าเฉลี่ย 1.00 –1.49 หมายความว่า ระดับการปฏิบัติน้อยที่สุด/ ต้องการน้อยที่สุด
- ค่าเฉลี่ย 1.50 –2.49 หมายความว่า ระดับการปฏิบัติน้อย/ ต้องการน้อย
- ค่าเฉลี่ย 2.50 –3.49 หมายความว่า ระดับการปฏิบัติปานกลาง/ ต้องการปานกลาง
- ค่าเฉลี่ย 3.50 –4.49 หมายความว่า ระดับการปฏิบัติมาก/ ต้องการมาก
- ค่าเฉลี่ย 4.50 –5.00 หมายความว่า ระดับการปฏิบัติมากที่สุด/ ต้องการมากที่สุด

2. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำแบบประชาธิปไตยกับการจัดการความรู้ตามหลักการ 5 ประการ โดยใช้สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson Correlation Coefficient, r)

ผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์การให้คะแนน และแปลความหมาย r ดังนี้

+1: ความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างสมบูรณ์ (ตัวแปรหนึ่งเพิ่ม อีกตัวเพิ่มตาม)

-1: ความสัมพันธ์เชิงลบอย่างสมบูรณ์ (ตัวแปรหนึ่งเพิ่ม อีกตัวลดลง)

0: ไม่มีความสัมพันธ์เชิงเส้นต่อกัน

การแปลความหมาย (General Guidelines):

0.10 ถึง 0.30 หรือ -0.10 ถึง -0.30: ความสัมพันธ์น้อย

0.31 ถึง 0.70 หรือ -0.31 ถึง -0.70: ความสัมพันธ์ปานกลาง

0.71 ถึง 1.0 หรือ -0.71 ถึง -1.0: ความสัมพันธ์มาก

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

2. การวิเคราะห์ PNI (Priority Needs Index) การวิเคราะห์ความต้องการจำเป็น (Priority Need Index: PNI) ใช้สูตรคำนวณด้วยเทคนิค Modified Priority Need Index ($PNI_{modified}$) ในการจัดลำดับความสำคัญของ หลักการ 5 ประการในสังคมแห่งการเรียนรู้ โดยใช้สูตร $PNI_{modified}$ ของนงลักษณ์ วิรัชชัย และ สุวิมล ว่องวาณิช (2550) ดังนี้

$$PNI_{modified} = (I - D) / D$$

I (Important) หมายถึง สภาพที่ควรจะเป็น สำหรับสภาพที่ควรจะเป็นในงานวิจัยนี้แทนด้วยค่าระดับ 5

D (Degree of success) หมายถึง ค่าเฉลี่ยสภาพจริงที่เป็นอยู่/การปฏิบัติ

3. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ โดยวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson Correlation Coefficient, r)

ผลการวิจัย

1. ผลการประเมินความจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำแบบประชาธิปไตย การปฏิบัติ/สภาพปัจจุบัน มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) = 4.15 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) = 0.77 สภาพที่พึงประสงค์ = 5

2. ผลการประเมินความต้องการจำเป็น ด้านการจัดการความรู้

ตารางที่ 1 การประเมินความต้องการจำเป็นการจัดการความรู้ตามหลักการ 5 ประการ

ด้านที่	หลัก 5 ประการในสังคมแห่งการเรียนรู้	การปฏิบัติ/สภาพปัจจุบัน		สภาพที่พึงประสงค์	PNI
		$\bar{X}$	S.D		
1.	ด้านความรู้รอบรู้แห่งตน	4.26	0.70	5.0	0.173
2.	ด้านการมีแบบแผนความคิด	4.25	0.69	5.0	0.176
3.	ด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วม	4.31	0.69	5.0	0.158
4.	ด้านการเรียนรู้เป็นทีม	4.30	0.72	5.0	0.164
5.	ด้านการคิดอย่างเป็นระบบ	4.32	0.71	5.0	0.157
รวม		4.29	0.66	5.0	0.165

ความต้องการจำเป็นของนักศึกษาวิชาชีพรู ตามหลักการ 5 ประการในสังคมแห่งการเรียนรู้ โดยรวมมีความต้องการจำเป็นที่จะต้องได้รับการพัฒนาตามความเหมาะสม เมื่อจัดลำดับความสำคัญโดยใช้ดัชนี (Priority Needs Index : PNI) มีค่าระหว่าง 0.1 ถึง 0.2 ระดับที่จะต้องได้รับการพัฒนาตามความเหมาะสม ลำดับแรก ได้แก่ ด้านการมีแบบแผนความคิด (PNI = 0.176)

รองลงมา ด้านความรอบรู้แห่งตน (PNI = 0.173) ด้านการเรียนรู้เป็นทีม (PNI = 0.164) ด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วม (PNI = 0.158) และด้านการคิดอย่างเป็นระบบ (PNI = 0.157) ตามลำดับ

3. ผลการวิเคราะห์สหสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำแบบประชาธิปไตย กับ การจัดการความรู้ตามหลัก 5 ประการ

ตารางที่ 2 การวิเคราะห์สหสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำแบบประชาธิปไตย กับ การจัดการความรู้

	X ₁	X ₂	X ₃	X ₄	X ₅	X ₆
X ₁ ด้านความรอบรู้แห่งตน	1.000					
X ₂ ด้านการมีแบบแผนความคิด	0.900	1.000				
X ₃ ด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วม	0.810	0.862	1.000			
X ₄ ด้านการเรียนรู้เป็นทีม	0.823	0.879	0.932	1.000		
X ₅ ด้านการคิดอย่างเป็นระบบ	0.812	0.829	0.876	0.897	1.000	
X ₆ ด้านภาวะผู้นำแบบประชาธิปไตย	0.675	0.745	0.695	0.708	0.691	1.000

ผลการวิเคราะห์สหสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำแบบประชาธิปไตย (X₆) กับ การจัดการความรู้ตามหลัก 5 ประการ มีความสัมพันธ์กันระดับสูง (0.71) จำนวน 2 ด้าน ได้แก่ ด้านการมีแบบแผนความคิด ($r_{x_2 \times x_6} = 0.745$) และด้านการเรียนรู้เป็นทีม ($r_{x_4 \times x_6} = 0.708$) และมีความสัมพันธ์กันระดับปานกลาง (0.31 -0.70) จำนวน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วม ($r_{x_3 \times x_6} = 0.695$) ด้านการคิดอย่างเป็นระบบ ($r_{x_5 \times x_6} = 0.691$) และ ด้านความรอบรู้แห่งตน ($r_{x_1 \times x_6} = 0.675$)

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการประเมินความต้องการจำเป็นด้านภาวะผู้นำแบบประชาธิปไตย มีความต้องการจำเป็นระดับปานกลาง ควรพัฒนา
2. ความต้องการจำเป็นของนักศึกษาวิชาชีพครู ตามหลักการ 5 ประการ โดยรวมมีความต้องการจำเป็นที่จะต้องได้รับการพัฒนาตามความเหมาะสม ลำดับแรก ได้แก่ ด้านการมีแบบแผนความคิด รองลงมา ด้านความรอบรู้แห่งตน และผลการวิเคราะห์สหสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำแบบประชาธิปไตย กับ การจัดการความรู้ตามหลัก 5 ประการ มีความสัมพันธ์กันระดับสูง จำนวน 2 ด้าน ได้แก่ ด้านการมีแบบแผนความคิด และด้านการเรียนรู้เป็นทีม

อภิปรายผลการวิจัย

ความต้องการจำเป็นด้านภาวะผู้นำแบบประชาธิปไตย

ภาวะผู้นำประชาธิปไตยในยุคการศึกษา 5.0 เน้นการเป็น "ผู้สนับสนุน" (Facilitator) มากกว่าผู้สั่งการ โดยเน้นการมีส่วนร่วม (Participative) ความเสมอภาค การให้อำนาจ (Empowerment) และการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ที่ยั่งยืน ผู้นำยุคนี้ต้องปรับตัวไว มีมนุษยสัมพันธ์ดี และขับเคลื่อนองค์กรด้วยความฉลาดทางอารมณ์ (รัตน สอนเปี่ยม และคณะ, 2565) การพัฒนาภาวะผู้นำแบบประชาธิปไตยเป็นรากฐานสำคัญของประเทศ เพราะผู้นำจะเป็นพลังในการขับเคลื่อนอันเป็นพลังสำคัญของชาติต่อไปในอนาคต ภาวะผู้นำแบบประชาธิปไตยประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ คือ 1) การเคารพตนเอง ผู้อื่น และสังคม 2) ความรับผิดชอบต่อตนเอง ผู้อื่น และสังคม 3) การไม่ถือตนเป็นใหญ่ใช้เหตุผลในการทำงาน และ 4) การมีส่วนร่วมและให้ความร่วมมือเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม (ธีรวัฒน์ เลื่อนฤทธิ์ และโกศล มีคุณ, 2560) ซึ่งลักษณะสำคัญของภาวะผู้นำประชาธิปไตย ยุคการศึกษา 5.0 ประกอบด้วย 1) เน้นมีส่วนร่วมและให้อำนาจ (Participative & Empowerment) เปิดโอกาสให้บุคลากรและนักเรียน มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ แสดงความคิดเห็น และให้อำนาจในการทำงาน 2) การศึกษา 5.0 และเทคโนโลยี ผู้นำต้องเข้าใจและนำเทคโนโลยี (AI, Digital tools) มาใช้ในการบริหารและการสอนอย่างยั่งยืน 3) ภาวะผู้นำแบบสมดุล (Balanced Leadership) มีความเสมอภาค ยุติธรรม ยืดหยุ่น และมีทัศนคติเชิงบวก 4) การเป็นผู้นำเชิงรุก (Adaptive Leadership): มีวิสัยทัศน์ โอบอ้อมการเปลี่ยนแปลง และมองการณ์ไกล และ 5) ผู้นำแบบผู้รับใช้ (Facilitative Leadership) เสียสละ สนับสนุนทีมงาน

ให้เติบโต แทนที่จะเป็นเจ้านายที่เน้นสั่งการ (กิตติ์ธัญ สุนทรวิสัย และกิจพิณัฐ อุสาโห, 2567) สรุปคือ ผู้นำในยุคนี้ต้องเป็น “ผู้นำที่เปิดใจกว้าง นำเทคโนโลยีมาใช้ควบคู่กับมนุษยธรรม เพื่อพัฒนาคนและองค์กรไปพร้อมกัน”

จากผลการวิจัยพบว่า ผลการประเมินความจำเป็นด้านภาวะผู้นำแบบประชาธิปไตยของนักศึกษาวิชาชีพครู มีความต้องการจำเป็นระดับปานกลาง และควรพัฒนา สอดคล้องกับผลการวิจัยของ วิสิทธิ์ เฟลินทร์พัย และ ประจวบ เพิ่มสุวรรณ (2553) พบว่า พนักงานส่วนใหญ่มีความพึงพอใจ ภาวะผู้นำแบบประชาธิปไตย โดยคิดว่าการแก้ปัญหาในการทำงานของผู้นำ ควรที่จะคำนึงถึงผลกระทบส่วนรวมขององค์กรเป็นหลัก โดยที่ผู้นำควรที่จะรักษาสัมพันธภาพที่ดีระหว่างผู้ใต้บังคับบัญชาเพื่อก่อให้เกิดผลดีมากยิ่งขึ้น ในด้านการปฏิบัติงาน นอกจากนั้นแล้ว ผู้นำควรที่จะพยายามปลูกฝังผู้ใต้บังคับบัญชาให้มีความเสียสละ เพื่อประโยชน์กลุ่มและองค์กร อีกทั้ง ธีรวัฒน์ เลื่อนฤทธิ์ และ โกศล มีคุณ (2560) กล่าวว่า การพัฒนาภาวะผู้นำแบบประชาธิปไตยของผู้นำนักเรียนจะเป็นพลังในการขับเคลื่อนในการสร้างเยาวชนที่ดีที่จะเป็นพลังสำคัญของชาติต่อไปในอนาคต ภาวะผู้นำแบบประชาธิปไตยประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ คือ 1) การเคารพตนเอง ผู้อื่น และสังคม 2) ความรับผิดชอบต่อนตนเอง ผู้อื่น และสังคม 3) การไม่ถือตนเป็นใหญ่ใช้เหตุผลในการทำงาน และ 4) การมีส่วนร่วมและให้ความร่วมมือเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม

ความต้องการจำเป็นด้านการจัดการความรู้ ยุคการศึกษา 5.0

การจัดการความรู้ (KM) หลัก 5 ประการในยุคการศึกษา 5.0 เน้นการผสมผสานเทคโนโลยี AI เข้ากับคุณค่าความเป็นมนุษย์ เพื่อสร้างสังคมอัจฉริยะ (Society 5.0) โดยมุ่งเน้นการเรียนรู้แบบ Human-Centered การใช้ Big Data เพื่อวิเคราะห์ความต้องการรายบุคคล สร้างสรรค์นวัตกรรม การทำงานร่วมกัน และ ความฉลาดทางอารมณ์ เพื่อพัฒนาทักษะชีวิตและวิชาชีพ หลักการจัดการความรู้ (KM) 5 ประการที่สอดคล้องกับการศึกษา 5.0 (กิตติ์ธัญ สุนทรวิสัย และกิจพิณัฐ อุสาโห, 2567) มีดังนี้ 1) การใช้นวัตกรรมดิจิทัลขับเคลื่อนความรู้ (Digitalization & AI Empowerment) นำเทคโนโลยี AI, Big Data และสื่อดิจิทัลมาช่วยจัดเก็บ วิเคราะห์ และจัดการความรู้ เพื่อปรับปรุงหลักสูตร สื่อการสอน และการเรียนรู้ให้ทันสมัยและเข้าถึงง่าย 2) การเรียนรู้แบบเน้นมนุษย์เป็นศูนย์กลาง (Human-Centered Learning) ให้ความสำคัญกับความต้องการเฉพาะบุคคล การพัฒนาทักษะทางสังคมและอารมณ์ (Social & Emotional Skills) ควบคู่ไปกับความรู้ทางเทคนิค 3) วัฒนธรรมการสร้างนวัตกรรม (Innovation Culture) ส่งเสริมให้ผู้สอนและผู้เรียนเป็นผู้สร้างสรรค์นวัตกรรม (Creator) ไม่ใช่แค่ผู้ใช้งาน (User) เพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาชุมชน 4) การสร้างความฉลาดทางสังคมและอารมณ์ (Soft Skills & Empathy) เน้นการฝึกทักษะการทำงานร่วมกัน การเห็นอกเห็นใจผู้อื่น (Empathy) และการปรับตัวในสังคมที่หลากหลาย และ 5) การปรับตัวสู่การเป็นผู้นำทางวิชาการแบบยืดหยุ่น (Agile Academic Leadership) ผู้บริหารและครูต้องปรับตัว (Upskill/Reskill) ให้เป็นแบบอย่างในการใช้เทคโนโลยี มีความยืดหยุ่นในการบริหารจัดการ และพร้อมเรียนรู้สิ่งใหม่ โดยสรุป การจัดการความรู้ยุคการศึกษา 5.0 คือการทำให้เทคโนโลยี (AI/Robotics) มาช่วยยกระดับความรู้มนุษย์ให้เกิดการเรียนรู้ที่สมดุลทั้งทักษะดิจิทัลและคุณค่าความเป็นมนุษย์

จากผลการวิจัยพบว่าความต้องการจำเป็นด้านการจัดการความรู้ของนักศึกษาวิชาชีพครู ตามหลักการ 5 ประการในสังคมแห่งการเรียนรู้ โดยรวมมีความต้องการจำเป็นที่จะต้องได้รับการพัฒนาตามความเหมาะสม สอดคล้องกับงานวิจัยของ บุญจิรา เติมรอด(2558) ซึ่งผลการวิจัย พบว่า วินัยแห่งการเรียนรู้ 5 ประการ ได้แก่ ด้านการเป็นบุคคลที่รอบรู้ ด้านรูปแบบวิธีคิดและมุมมองที่เปิดกว้าง ด้านการสร้างและสานวิสัยทัศน์ ด้านการเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม และด้านความคิดความเข้าใจเชิงระบบ อีกทั้ง สถาพร กริธาร (2553) ศึกษาองค์ประกอบของคุณลักษณะองค์การแห่งการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อหลักการ 5 ประการของบุคลากรในโรงเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบคุณลักษณะองค์การแห่งการเรียนรู้สำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน องค์ประกอบที่มีน้ำหนักความสำคัญมากที่สุดในการบ่งบอกคุณลักษณะองค์การแห่งการเรียนรู้โดยรวม ได้แก่ องค์ประกอบด้านการบริหารจัดการความรู้ รองลงมา คือ ด้านการปรับใช้เทคโนโลยี ด้านการเสริมอำนาจบุคคล ด้านพลวัตแห่งการเรียนรู้ และด้านการปรับเปลี่ยนองค์การมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบน้อยที่สุด ตามลำดับ ส่วนการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณในการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อหลักการ 5 ประการของบุคลากร พบว่า ตัวแปรองค์ประกอบที่มีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยมีผลต่อหลักการ 5 ประการของบุคลากรโดยรวม มี 4 ตัวแปร ซึ่งทุกตัวแปรมีผลในทางบวก และร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของหลักการ 5 ประการของบุคลากรโดยรวมได้ประมาณร้อยละ 47.0

ข้อเสนอแนะ

1. การเตรียมความพร้อมให้ผู้เรียนสามารถใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีในการแก้ปัญหาจริงและดำรงชีวิตได้อย่างยั่งยืนในสังคมอนาคต ด้วยการผลักดันนโยบายการศึกษา 5.0 และสนับสนุนงบประมาณด้านเทคโนโลยีทางการศึกษา (Educational Technology)
2. ฝึกอบรมครูการใช้เทคโนโลยีการสอน Education 5.0 โดยเพิ่มมิติเรื่องความเป็นมนุษย์ เช่น ทักษะทางสังคม-อารมณ์ ความรับผิดชอบต่อสังคม และการจัดการคุณภาพชีวิต
3. การปรับบทบาทครูจากผู้สอน (Instructor) สู่ผู้ส่งเสริมการเรียนรู้ (Enablers of Learning) คือการเปลี่ยนผ่านจากการเป็นศูนย์กลางของการถ่ายทอดความรู้ มาเป็นผู้ออกแบบประสบการณ์การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้แบบ Active Learning ที่สามารถค้นคว้า คิดวิเคราะห์ และพัฒนาศักยภาพได้ด้วยตนเองอย่างเต็มที่ โดยเน้นสร้างบรรยากาศที่ปลอดภัยและเอื้อต่อการแลกเปลี่ยนความรู้
4. การศึกษา 5.0 ให้ความสำคัญให้ความสำคัญกับ Human-Centered Approach การจัดการความรู้จึงไม่เพียงสร้างคนเก่งทางเทคโนโลยี แต่ต้องสร้าง “คนที่มีความเป็นมนุษย์” มีจริยธรรม มีทักษะทางสังคม อารมณ์ และความคิดสร้างสรรค์ การจัดการความรู้จึงเป็นเสมือนการผสมผสานเทคโนโลยีดิจิทัล เข้ากับกระบวนการเรียนรู้ของมนุษย์
5. ผลการวิเคราะห์สหสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำแบบประชาธิปไตย กับ การจัดการความรู้ตามหลัก 5 ประการ มีความสัมพันธ์กันระดับสูง (0.71) จำนวน 2 ด้าน ได้แก่ ด้านการมีแบบแผนความคิด และด้านการเรียนรู้เป็นทีม และมีความสัมพันธ์กันระดับปานกลาง (0.31 -0.70) จำนวน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วม ด้านการคิดอย่างเป็นระบบ และด้านความรอบรู้แห่งตน เป็นข้อมูลจากสถิติเท่านั้น จะต้องวิจัยหาค่าประกอบเชิงยืนยันและความสัมพันธ์เชิงเหตุผลต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กิตต์ณัฐ สุทรวสิข และกัญญิณ อุสาโ. (2567). ภาวะผู้นำทางวิชาการในยุค 5.0 ของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มมหาวิทยาลัยเขตเทสรังสี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคาย. *วารสารการบริหารการจัดการและการพัฒนาที่ยั่งยืน*, 2(1), 387–400.
- ธีรวัฒน์ เลื่อนฤทธิ์ และโกศล มีคุณ. (2560). ภาวะผู้นำแบบประชาธิปไตยของผู้นำนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา. *วารสารวัดผลการศึกษาล้านกตสอทางการศึกษาและจิตวิทยา*, 34(108), 58–72.
- บุญจิรา เฟติมรอด. (2558). วินัยแห่งการเรียนรู้ที่มีผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ สำนักงานบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งที่ 3 (เพชรบุรี) กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง [สารนิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- รัตนา สนเปี่ยม, สมชาย เทพแสง, และกฤษดา ผ่องพิทยา. (2565). ภาวะผู้นำสมดุ: รูปแบบภาวะผู้นำที่ส่งเสริมประชาธิปไตย. *วารสารบริหารการศึกษา มศว*, 19(37), 24–37.
- วิสิทธิ์ เพลินทรัพย์ และประจวบ เพิ่มสุวรรณ. (2553). การศึกษาแบบภาวะของผู้นำที่มีต่อความพึงพอใจของพนักงานบริษัทโทเทิล แอ็คเซ็สคอมมูนิเคชั่น จำกัด (มหาชน) [สารนิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- สถาพร กริธธ. (2553). องค์ประกอบของคุณลักษณะองค์การแห่งการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อหลักการ 5 ประการของบุคลากรในโรงเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต]. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุวิมล ว่องวานิช. (2550). การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- องอาจ นัยพัฒน์. (2551). วิจัยการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. โรงพิมพ์สามลดา.
- Best, J. W. (1997). *Research in education* (3rd ed.). Prentice Hall.
- Fiedler, F. E. (1971). *Leadership*. General Learning Press.
- Gurr, D. (2015). A model of successful school leadership from the International Successful School Principalship Project. *Societies*, 5(1), 136–150. <https://doi.org/10.3390/soc5010136>
- Senge, P. M. (1990). *The fifth discipline field book: Strategies and tools for building a learning organization*. Doubleday.

การใช้เสรีภาพในการชุมนุมสาธารณะทางการเมืองกับหลักการการคุ้มครองรัฐธรรมนูญ ตามมาตรา 49 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560

The Exercise of Freedom of Political Assembly and the Principle of Constitutional Protection under Section 49 of the Constitution of the Kingdom of Thailand B.E. 2560 (2017)

พัชรภรณ์ อินทรปรุ่ง* และ ดลนภา นันทวรโพธิ์

Patcharaporn Intaraprun* and Dolnapa Nantawaroprai

คณะนิติศาสตร์ปริทัศน์ พนมยงค์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต จังหวัดกรุงเทพมหานคร 10210

Faculty of Law, Dhurakij Pundit University, Bangkok 10210

*To whom correspondence should be addressed. e-mail: patcharaporn14.in@gmail.com

Received: 30 December 2025, Revised: 5 March 2026, Accepted: 10 April 2026

บทคัดย่อ

บทความฉบับนี้ศึกษาปัญหาเกี่ยวกับการคุ้มครองเสรีภาพในการชุมนุมสาธารณะทางการเมืองกับหลักการคุ้มครองรัฐธรรมนูญตามมาตรา 49 ซึ่งเสรีภาพในการชุมนุมเป็นเสรีภาพขั้นพื้นฐานที่บรรดารัฐที่ปกครองในระบอบประชาธิปไตยต่างให้การรับรองไว้ในรัฐธรรมนูญสำหรับประเทศไทยมีบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่บัญญัติรับรองเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบและปราศจากอาวุธตามมาตรา 44 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 โดยกำหนดให้บุคคลมีเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบและปราศจากอาวุธ และการจำกัดเสรีภาพสามารถกระทำได้ก็ต่อเมื่ออาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ตราขึ้นเพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐ ความปลอดภัยสาธารณะ ความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือเพื่อคุ้มครองสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลอื่น ซึ่งสอดคล้องกับกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองที่ประเทศไทยเข้าร่วมเป็นภาคี โดยผู้วิจัยใช้วิธีศึกษาเปรียบเทียบหลักเกณฑ์และวิเคราะห์ข้อมูลทางเอกสาร (Documentary Research) และวิธีการในการคุ้มครองเสรีภาพในการชุมนุมสาธารณะทางการเมืองในประเทศต่าง ๆ ได้แก่ ประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ประเทศสาธารณรัฐฝรั่งเศส และประเทศอังกฤษ อย่างไรก็ตามการใช้เสรีภาพในการชุมนุมสาธารณะทางการเมืองของกลุ่มผู้ชุมนุมที่ผ่านมาหลายเหตุการณ์ในประเทศไทยมีการเสนอข้อเรียกร้องและกระทำการอันมีลักษณะเป็นอันตรายต่อระบอบการปกครองและการล้มล้างรัฐธรรมนูญ ซึ่งส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของชาติและความปลอดภัยสาธารณะ ศาลรัฐธรรมนูญเป็นองค์กรตุลาการที่มีหน้าที่และอำนาจต่างจากศาลยุติธรรม ศาลปกครอง และศาลทหาร คือ มีหน้าที่และอำนาจในการวินิจฉัยปัญหาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมายหรือร่างกฎหมายและกรณีอื่นที่กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายอื่นกำหนด หรือเรียกว่า “คดีรัฐธรรมนูญ” ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีบทบาทสำคัญต่อการทำคำวินิจฉัยในคดีการชุมนุมสาธารณะทางการเมือง ในการทำคำวินิจฉัยนอกจากจะต้องคำนึงถึงสิทธิหรือเสรีภาพของประชาชนที่รัฐธรรมนูญให้การรับรองแล้วยังต้องคำนึงถึงมาตรการในการป้องกันการกระทำที่อาจเป็นอันตรายต่อการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ดังจะเห็นได้จากคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ ที่ 19/2564

คำสำคัญ : การชุมนุมสาธารณะ เสรีภาพในการชุมนุมทางการเมือง การจำกัดสิทธิและเสรีภาพ การพิทักษ์รัฐธรรมนูญ

Abstract

This article examines issues concerning the protection of freedom of political assembly in relation to constitutional protection principles. Freedom of assembly is a fundamental freedom recognized by constitutions of

democratic states, as it is regarded as an expression of the people's sovereignty and participation in the political process under civil rights in a democratic system. In Thailand, the Constitution provides for the freedom of peaceful and unarmed assembly under Section 44 of the Constitution of the Kingdom of Thailand, B.E. 2560 (2017). It stipulates that individuals have the freedom to assemble peacefully and without arms, and such freedom may only be restricted by virtue of provisions of the law enacted to maintain national security, public safety, public order or good morals, or to protect the rights or freedoms of others. Therefore, the exercise of the freedom of political assembly is not an unlimited right but one that may be subject to restrictions under the provisions of law. This is in line with the International Covenant on Civil and Political Rights, to which Thailand is a State Party.

Keywords : Political Assembly, Freedom of Assembly, Limits on Freedom, Upholding the Constitution

บทนำ

การปกครองในระบอบประชาธิปไตย คือ การปกครองที่เป็นของประชาชนโดยประชาชนและเพื่อประชาชน เป็นหลักการดำเนินชีวิตของประชาชนในการอยู่ร่วมกันโดยสันติ มีความเท่าเทียมกันและมีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์เหมือนกัน กล่าวคือ ประชาชนทุกคนต้องได้รับการคุ้มครองจากรัฐตามกฎหมาย และมีโอกาสได้รับการบริการต่าง ๆ ตามที่รัฐธรรมนูญคุ้มครองไว้ ซึ่งหลักเรื่องสิทธิและเสรีภาพถูกบัญญัติในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 หมวด 3 สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย, 2560)

สิทธิหรือเสรีภาพในการแสดงออกซึ่งความคิดเห็นเป็นพื้นฐานสำคัญของการปกครองแบบประชาธิปไตย เมื่อประเทศไทยปกครองในระบอบประชาธิปไตย ประชาชนทุกคนจึงมีสิทธิหรือเสรีภาพในการแสดงออกซึ่งความคิดเห็น ถึงแม้ว่าจะมีความคิดเห็นที่แตกต่างกัน แต่ทุกคนก็ต้องเคารพต่อความคิดเห็นที่ต่างต่างนั้นอย่างให้เกียรติซึ่งกันและกัน เมื่อการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองเป็นพื้นฐานสำคัญของระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยทั้งเป็นเสรีภาพขั้นพื้นฐานภายใต้บทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ การชุมนุมโดยสงบเป็นวิธีการแสดงความคิดเห็น การเสนอข้อเรียกร้องหรือเสนอความต้องการเพื่อแสดงให้สาธารณชนและผู้มีอำนาจได้ทราบถึงความเดือดร้อนต่าง ๆ โดยรัฐธรรมนูญบัญญัติรับรองสิทธิและเสรีภาพในการชุมนุมของประชาชนคนไทยไว้ใน มาตรา 44 (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย, 2560) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ที่กำหนดให้บุคคลมีเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบและปราศจากอาวุธ และการจำกัดเสรีภาพจะสามารถกระทำได้อันต่อเมื่ออาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ตราขึ้นเพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐ ความปลอดภัยสาธารณะ ความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือเพื่อคุ้มครองสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลอื่น หากการใช้สิทธิหรือเสรีภาพภายใต้ขอบเขตที่รัฐกำหนดโดยที่ไม่เป็นการกระทบต่อสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลอื่น หรือต่อประโยชน์ส่วนร่วม หรือความสงบเรียบร้อยและความมั่นคงของรัฐแล้วย่อมถือว่าเป็นสิทธิหรือเสรีภาพของประชาชนที่สามารถกระทำได้เพราะบุคคลย่อมอ้างหรือใช้สิทธิหรือเสรีภาพของตนได้เท่าที่ไม่ละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลอื่นและไม่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ หรือไม่ขัดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชนตามที่ได้บัญญัติไว้ใน มาตรา 25 (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย, 2560) ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

การชุมนุม คือ การรวมตัวกันโดยมีเจตนาเป็นการชั่วคราวในพื้นที่ส่วนตัวหรือพื้นที่สาธารณะ เพื่อจุดประสงค์บางประการ เช่น การรวมตัวกันเพื่อกระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลง หรือเป็นการแสดงความคิดเห็นที่หลากหลาย รวมถึงการปกป้องผลประโยชน์ร่วมกัน อาจเป็นประเด็นทางด้านสิทธิมนุษยชน สิทธิทางสังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรม หรืออาจหมายถึง การเฉลิมฉลอง การร่วมรำลึกถึงเหตุการณ์หรือบุคคลสำคัญ การนัดหยุดงานเพื่อการประท้วง ไม่ว่าจะเป็นการประท้วงต่อต้านทางการเมือง การเดินขบวน ด้านวัฒนธรรม การรวมตัวทางอินเทอร์เน็ต เพื่อเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์อย่างเดียวกัน การชุมนุมจึงเป็นองค์ประกอบของสังคม ทำให้มีการพัฒนาและเจริญเติบโตไปในทางที่ดีขึ้น

กรณีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ คำวินิจฉัยที่ 19/2564 (ศาลรัฐธรรมนูญ, 2567) ที่เกี่ยวข้องกับการชุมนุมสาธารณะทางการเมือง มีประเด็นที่สำคัญ 3 ประเด็น คือ

1. ปัญหาการจำกัดสิทธิและเสรีภาพในการชุมนุมสาธารณะทางการเมือง ขอบเขตของการใช้เสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบและปราศจากอาวุธตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ไม่ถึงขนาดเป็นการล้มล้างการปกครองควรมีลักษณะอย่างไร จากคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญ ที่ 19/2564 ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยให้การกระทำของผู้ถูกร้องเป็นการใช้สิทธิหรือเสรีภาพเพื่อล้มล้างการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขและสั่งการให้เลิกกระทำการดังกล่าวที่จะเกิดขึ้นต่อไปในอนาคตด้วยตามรัฐธรรมนูญมาตรา 49 วรรคสอง (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย, 2560) ทั้งนี้มีข้อสังเกตว่าในทางหลักการ การชุมนุมสาธารณะทางการเมืองแม้จะใช้สิทธิและเสรีภาพไปกระทบกระเทือนต่อสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่นอยู่บ้างแต่การใช้สิทธิและเสรีภาพของผู้ชุมนุมสาธารณะทางการเมืองอยู่ในขอบเขตการใช้สิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญให้การรับรองหรือไม่อย่างไร

2. ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการชุมนุมสาธารณะที่ไม่เป็นไปตามกติกาสากลระหว่างประเทศ การทำข้อเรียกร้องของประชาชน การทำรัฐประหารของทหาร หรือแม้แต่การใช้กำลังสลายการชุมนุมของเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ไม่เป็นไปตามหลักกติกาสากลหรือข้อบังคับตามหลักนานาชาติประเทศ สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ฉะนั้นหลักการหรือกฎเกณฑ์สากลของการชุมนุมสาธารณะทางการเมืองที่ประชาชนสามารถใช้สิทธิหรือเสรีภาพในการชุมนุมควรเป็นอย่างไร และรัฐมีอำนาจในการจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของประชาชนในการชุมนุมได้มากน้อยเพียงใด รัฐมีอำนาจในการกำหนดข้อจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพในการชุมนุมโดยการออกกฎหมายได้เท่าที่จำเป็นเท่านั้น หากการชุมนุมมีความรุนแรงจนถึงขนาดกระทบต่อความมั่นคงของชาติ หรือความปลอดภัยสาธารณะหรือกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของบุคคลอื่น รัฐจะต้องใช้กฎหมายที่เรียกว่า การควบคุมฝูงชนหรือการสลายฝูงชน ซึ่งเป็นหลักการสากลในการยุติหรือยับยั้งความรุนแรงที่เกิดขึ้น รัฐจะต้องปฏิบัติตามลำดับขั้นตอนและไม่อาจดำเนินการตามอำเภอใจได้โดยเปรียบเทียบรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 44 และพระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะ พุทธศักราช 2558 กับรัฐธรรมนูญและกฎหมายเกี่ยวกับการชุมนุมสาธารณะของประเทศเยอรมัน ฝรั่งเศส และอังกฤษ เพื่อให้ทราบว่าบทบัญญัติที่เกี่ยวกับเรื่องสิทธิเสรีภาพในการชุมนุมของประเทศไทยเป็นไปตามหลักสากลด้วยสิทธิเสรีภาพในการชุมนุมหรือไม่

3. บทบาทของศาลรัฐธรรมนูญต่อการวินิจฉัยคดีในลักษณะดังกล่าวเป็นการคุ้มครองสิทธิหรือเสรีภาพหรือไม่อย่างไร ศาลรัฐธรรมนูญเป็นองค์กรที่จัดตั้งขึ้นตามหลักความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญ โดยมีอำนาจหน้าที่ คือ การคุ้มครองสิทธิหรือเสรีภาพของประชาชน เป็นองค์กรในการตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมาย และทำหน้าที่ในการคุ้มครองรัฐธรรมนูญไม่ให้ถูกละเมิดจากองค์กรต่าง ๆ อำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญได้รับการบัญญัติไว้อย่างชัดเจนในรัฐธรรมนูญ (วุฒิชัย จิตตานุ, 2556) และผลของคำวินิจฉัยให้เป็นเด็ดขาดมีผลผูกพันองค์กรต่าง ๆ อันได้แก่ รัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล องค์กรอิสระ และหน่วยงานของรัฐ แม้รัฐธรรมนูญจะไม่ได้บัญญัติให้ผลของคำวินิจฉัยมีผลผูกพันต่อบุคคลธรรมดาแต่ในบางกรณีก็มีบุคคลธรรมดาเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย เช่น คำวินิจฉัยที่ 19/2564 เมื่อผู้ถูกร้องเป็นบุคคลธรรมดาแต่คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญมีผลผูกพันผู้ถูกร้องให้ต้องปฏิบัติตามผลคำวินิจฉัยนั้น ทั้งนี้ เป็นไปตามหลักการทั่วไปในการทำคำวินิจฉัยให้มีผลผูกพันเฉพาะคู่ความแต่จะไม่ผูกพันบุคคลภายนอก นอกจากนี้ผลคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญอาจผูกพันกับประชาชนที่เป็นปัจเจกชนอื่นหรือองค์กรอื่นที่ไม่ใช่คู่กรณีให้ต้องได้รับผลจากคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญซึ่งอาจถือได้ว่าคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญมีผลผูกพันโดยอ้อมโดยผลของมาตรา 211 วรรคสี่

หากการใช้สิทธิและเสรีภาพในการชุมนุมสาธารณะกระทำภายใต้กรอบกติกาและกฎหมายโดยไม่กระทบกระเทือนต่อประโยชน์ส่วนรวมหรือความสงบเรียบร้อยและความมั่นคงของรัฐ ย่อมเป็นสิทธิและเสรีภาพของประชาชนที่สามารถทำได้ ซึ่งปัจจุบันประเทศไทยมีพระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะ พุทธศักราช 2558 ใช้บังคับเพื่อให้สอดคล้องและเหมาะสมกับกติการะหว่างประเทศด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองที่ประเทศไทยเข้าร่วมเป็นภาคี การชุมนุมสาธารณะทางการเมืองของประชาชนที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องและยาวนานในประเทศไทยเป็นเพียงความมุ่งหวังว่านำมาซึ่งการเปลี่ยนแปลง การแก้ไขเยียวยา หรือการได้รับความช่วยเหลือแต่ประชาชนกลับต้องเผชิญหน้ากับการปราบปรามและการสกัดกั้นโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐ ถูกจับกุมดำเนินคดีและใช้กำลังเข้าสลายการชุมนุมซึ่งไม่สอดคล้องกับหลักการสากลและหลักกฎหมายภายในประเทศ รัฐละเมิดสิทธิเสรีภาพในการชุมนุมของประชาชนที่รัฐธรรมนูญให้การรับรองไว้ ดังนั้นสิทธิเสรีภาพในการชุมนุมของประชาชนยังมิได้รับการรับรอง

อย่างแท้จริงและจากกรณีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ ที่ 19/2564 ศาลรัฐธรรมนูญมีหน้าที่และอำนาจในการพิจารณาวินิจฉัยคดีที่เกี่ยวกับการพิทักษ์รัฐธรรมนูญตาม มาตรา 49 ที่มุ่งคุ้มครองป้องกันการกระทำที่เป็นอันตรายต่อระบอบการปกครอง และการล้มล้างรัฐธรรมนูญโดยมีอำนาจสั่งให้หยุดการกระทำหรือเลิกการกระทำที่มีลักษณะเป็นการล้มล้างการปกครองรวมถึงการกระทำที่จะเกิดขึ้นในอนาคตได้ด้วย เมื่อคำวินิจฉัยออกมาในลักษณะเช่นโดยอ้อมมีผลให้องค์กรที่ใช้อำนาจนิติบัญญัติ บริหาร หรือตุลาการต้องผูกพันต่อคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญแม้มาตรา 211 วรรคสี่ จะไม่ได้บัญญัติให้คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญมีผลผูกพันบุคคลธรรมดาก็ตาม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษา แนวคิด ทฤษฎี เรื่องสิทธิและเสรีภาพและการจำกัดสิทธิและเสรีภาพในการชุมนุมสาธารณะทางการเมืองภายใต้กติกาสากลระหว่างประเทศและรัฐธรรมนูญไทย พุทธศักราช 2560
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบกฎหมายต่างประเทศและไทยเรื่องสิทธิและเสรีภาพและการจำกัดสิทธิและเสรีภาพในการชุมนุมสาธารณะทางการเมืองภายใต้กติกาสากลระหว่างประเทศและรัฐธรรมนูญไทย พุทธศักราช 2560
3. เพื่อวิเคราะห์ปัญหาการจำกัดสิทธิและเสรีภาพในการชุมนุมสาธารณะทางการเมืองภายใต้กติกาสากลระหว่างประเทศและรัฐธรรมนูญไทย พุทธศักราช 2560
4. เพื่อเสนอแนวทางในการแก้ไขปัญหาการจำกัดสิทธิและเสรีภาพในการชุมนุมสาธารณะทางการเมืองภายใต้กติกาสากลระหว่างประเทศและรัฐธรรมนูญไทย พุทธศักราช 2560

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้จะวิเคราะห์หลักการและแนวคิด ทฤษฎี ตัวบทกฎหมายเรื่องสิทธิหรือเสรีภาพและการจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพในการชุมนุมสาธารณะทางการเมืองภายใต้กติกาสากลระหว่างประเทศและรัฐธรรมนูญไทย พุทธศักราช 2560 โดยศึกษาเปรียบเทียบระหว่างกฎหมายไทย กฎหมายต่างประเทศและในคดีชุมนุมสาธารณะทางการเมือง เป็นการศึกษาวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางเอกสาร (Documentary Research) การตีความรัฐธรรมนูญ (Constitutional Interpretation) การวิเคราะห์คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญ บทสรุปทั้งงานวิทยานิพนธ์และสารนิพนธ์ที่เกี่ยวข้อง รวมถึงตำราทางวิชาการอื่นๆ ผู้ศึกษาได้ศึกษาบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญไทย พุทธศักราช 2560 ในส่วนที่เกี่ยวกับบทบาทและอำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญในการวินิจฉัยคดีที่เกี่ยวกับการพิทักษ์รัฐธรรมนูญ

เพื่อวิเคราะห์ปัญหาการจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพในการชุมนุมสาธารณะทางการเมืองภายใต้กติกาสากลระหว่างประเทศและรัฐธรรมนูญไทย พุทธศักราช 2560 เพื่อเสนอแนวทางในการแก้ไขปัญหาการจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพในการชุมนุมสาธารณะทางการเมืองภายใต้กติกาสากลระหว่างประเทศและรัฐธรรมนูญไทย พุทธศักราช 2560 และเพื่อเสนอแนวทางในการใช้สิทธิหรือเสรีภาพในการชุมนุมสาธารณะทางการเมืองให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

ผลการวิจัย

หลักการพื้นฐานเกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพ

สิทธิและเสรีภาพมีความสำคัญในระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย เห็นได้จากรัฐธรรมนูญลายลักษณ์อักษรของประเทศที่ปกครองในระบอบประชาธิปไตยแทบทุกประเทศจะต้องมีบทบัญญัติให้การรับรองสิทธิเสรีภาพไว้ทั้งสิ้น

ความหมายของคำว่า “สิทธิ” (Rights) ตามความหมายทั่วไป หมายถึง อำนาจที่กฎหมายรับรองคุ้มครองให้แก่บุคคลในอันที่จะเรียกร้องให้บุคคลหนึ่งกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่ง สิทธิจึงก่อให้เกิดหน้าที่แก่บุคคลอื่นด้วย และ “สิทธิ” ตามความหมายของรัฐธรรมนูญ หมายถึง อำนาจตามรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายสูงสุดที่บัญญัติให้การรับรองคุ้มครองแก่ปัจเจกบุคคลในการจะกระทำการใดหรือไม่กระทำการใด การให้อำนาจแก่ปัจเจกบุคคลก่อให้เกิดสิทธิเรียกร้องที่จะไม่ให้บุคคลใดแทรกแซงในสิทธิของตนตามรัฐธรรมนูญได้โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเรียกร้องต่อองค์กรของรัฐมิให้แทรกแซงในขอบเขตสิทธิของตน ดังนั้น สิทธิ

ตามรัฐธรรมนูญจึงเป็นความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับรัฐและผูกพันองค์กรผู้ใช้อำนาจรัฐจะต้องให้ความเคารพ ปกป้อง และคุ้มครอง เพื่อให้มีผลได้จริงในทางปฏิบัติ (บรรเจิด สิงคะเนติ, 2562) อาจกล่าวได้ว่าสิทธิจะเกิดขึ้นได้ต้องมีกฎหมายให้อำนาจเท่านั้น โดยกฎหมายอาจจะกำหนดสิทธิไว้โดยชัดเจนหรือให้อำนาจแก่ปัจเจกชนไปกำหนดก่อตั้งสิทธิระหว่างกันและกันได้โดยอิสระเสรี ตราบเท่าที่ไม่ขัดต่อกฎหมายและศีลธรรมอันดีของประชาชน ส่วนสิทธิที่มีต่อรัฐต้องเป็นไปตามที่รัฐธรรมนูญและกฎหมายบัญญัติ เท่านั้น

ความหมายของคำว่า “เสรีภาพ” (Liberty) ความอิสระที่มนุษย์หรือบุคคลจักพึงมีในการที่จะกระทำการใดหรืองดเว้น กระทำการใด เป็นสภาวะการณ์ของมนุษย์ที่ไม่อยู่ภายใต้การครอบงำของผู้อื่นหรือปราศจากการหน่วงเหนี่ยวขัดขวาง บุคคลใด บุคคลหนึ่งย่อมมีเสรีภาพเท่าที่บุคคลนั้นไม่ถูกบังคับให้ต้องกระทำในสิ่งที่ไม่ประสงค์จะกระทำหรือไม่ถูกหน่วงเหนี่ยวขัดขวาง ไม่ให้กระทำในสิ่งประสงค์ที่จะกระทำ (อุดม รัฐอมฤต และคณะ, 2544)

การใช้สิทธิและเสรีภาพในการชุมนุมสาธารณะตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้รับการรับรอง ไว้ในมาตรา 44 มีหลักการว่า บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบและปราศจากอาวุธ และการจำกัดเสรีภาพสามารถกระทำ ได้ก็ต่อเมื่ออาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ตราขึ้นเพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐ ความปลอดภัยสาธารณะ ความสงบเรียบร้อย หรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือเพื่อคุ้มครองสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลอื่น นอกจากนี้ ยังได้รับการคุ้มครองตามกติการะหว่าง ประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (The UN International Covenant on Civil and Political Rights: ICCPR) ตามข้อ 21 และมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 30 มกราคม 2540 เป็นต้นมา สิทธิและเสรีภาพในการชุมนุมเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่กฎหมาย รัฐธรรมนูญให้การรับรองและคุ้มครองแก่ประชาชน เพื่อให้ประชาชนใช้สิทธิและเสรีภาพเช่นนั้นในการรวมกลุ่มเพื่อสนทนา แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันโดยสงบ หรือเพื่อเรียกร้องต่อรัฐ หรือแสดงออกทางความคิดและเหตุผลต่าง ๆ และการชุมนุมนั้นจะต้องมี วัตถุประสงค์ในทางสุจริต ไม่ก่อให้เกิดความวุ่นวายภายในสังคมบ้านเมือง หรือขัดต่อหลักความสงบเรียบร้อยของบ้านเมือง จึงจะเป็น การชุมนุมโดยสงบและยังเปรียบเสมือนเป็นเครื่องมือในการแสดงออกซึ่งเจตจำนงของประชาชน

หลักเกณฑ์และข้อจำกัดสากลเกี่ยวกับการใช้สิทธิและเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบ

1. ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ. 1948 (Universal Declaration of Human Rights: UDHR) บัญญัติขึ้น เพื่อกำหนดมาตรฐานและการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนของประชาชน มีบทบัญญัติรับรองเกี่ยวกับเสรีภาพทางความคิด มโนธรรม และศาสนา ตามข้อ 18 และข้อ 19 ที่บัญญัติรับรองว่าบุคคลมีสิทธิที่จะมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นและแสดงออก และข้อ 20 ที่ยอมรับว่าบุคคลมีสิทธิที่จะชุมนุมโดยสงบและรวมตัวเป็นสมาคม (Everyone has the right to freedom of peaceful assembly and association) (กรมองค์การระหว่างประเทศ กระทรวงการต่างประเทศ, 2551)

2. หลักสากลเกี่ยวกับเสรีภาพในการชุมนุมจากเอกสารอื่น ๆ ที่เป็นเอกสารพื้นฐานของกฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่าง ประเทศ เช่น กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ค.ศ. 1966 ข้อ 21 (International Covenant on Civil and Political Rights: ICCPR) ที่บัญญัติว่า “สิทธิในการชุมนุมโดยสงบย่อมได้รับการรับรอง การจำกัดการใช้สิทธินี้จะกระทำ มิได้ นอกจากจะกำหนดโดยกฎหมายและเพียงเท่าที่จำเป็นสำหรับสังคมประชาธิปไตย เพื่อประโยชน์แห่งความมั่นคงของชาติ หรือความปลอดภัยสาธารณะ ความสงบเรียบร้อยของสังคม การสาธารณสุขหรือศีลธรรมของประชาชน หรือการคุ้มครองสิทธิ และเสรีภาพของบุคคลอื่น” (International Covenant on Civil and Political Rights, 1966) และการจำกัดเสรีภาพในการชุมนุม ตามข้อ 21 ของ ICCPR คือ เพื่อประโยชน์แห่งความมั่นคงของชาติ เพื่อความสงบเรียบร้อยของสังคมหรือบ้านเมือง เพื่อความ ปลอดภัยของสาธารณชน เพื่อปกป้องสาธารณสุขและศีลธรรมอันดีของประชาชน และเพื่อคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่น

3. อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (Convention on the Rights of the Child: CRC) ตามข้อ 13 รับรองให้เด็กมีสิทธิ และเสรีภาพในการแสดงออกซึ่งความคิด และข้อ 15 รัฐจะต้องรับรองให้เด็กมีเสรีภาพในการชุมนุมอย่างสงบมิใช่มีข้อจำกัด ในเรื่องอายุและก่อให้เกิดการเลือกปฏิบัติ ตามอนุสัญญานี้การรับรองสิทธิการชุมนุมนั้นไม่ใช่เป็นการอาศัยประโยชน์ในการใช้เด็ก เป็นเครื่องมือ หากแต่เป็นสิทธิโดยชอบธรรมของเด็กที่จะใช้สิทธิของตนเข้ามามีส่วนร่วมในการแสดงออกทางความคิดจาก การร่วมชุมนุมโดยสงบ (สิริโฉม พรหมโฉม, 2557)

4. อนุสัญญาสหรัฐอเมริกาว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (American convention on Human Rights) มาตรา 15 รับรองให้เสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบและปราศจากอาวุธย่อมได้รับการคุ้มครอง การจำกัดการใช้สิทธินี้จะกระทำมิได้ นอกจากจะกำหนดโดยกฎหมายและเพียงเท่าที่จำเป็นสำหรับสังคมประชาธิปไตย เพื่อประโยชน์แห่งความมั่นคงของชาติหรือความปลอดภัยสาธารณะ ความสงบเรียบร้อยของสังคม การสาธารณสุข หรือศีลธรรม หรือสิทธิเสรีภาพอื่น ๆ (American Convention on Human Rights, 1969)

5. European convention on Human Rights (ECHR) มาตรา 11 ให้การรับรองเสรีภาพในการชุมนุมและการสมาคม รวมไปถึงการเข้าร่วมในเขตการค้าจะถูกจำกัดมิได้ ทั้งนี้ นอกจากกฎหมายจะบัญญัติไว้และเพียงเท่าที่จำเป็นสำหรับสังคมประชาธิปไตย (European Convention on Human Rights, 1950)

6. แนวคำพิพากษาของศาลสิทธิมนุษยชนยุโรปและคำวินิจฉัยของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติความเห็นของผู้ตรวจการพิเศษแห่งสหประชาชาติด้านเสรีภาพในการชุมนุมและการสมาคม (UN Special Rapporteur on freedom of assembly and association) (พัชร์ นิยมศิลปะ, 2564)

หลักสากลเกี่ยวกับการควบคุมหรือการสลายฝูงชน (กฤษณะ บวรรัตนารักษ์, 2564)

ภายใต้ประมวลระเบียบการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจหน้าที่บังคับใช้กฎหมาย (Code of Conduct for Law Enforcement Officials) ของสหประชาชาติวางหลักในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจหรือผู้บังคับใช้กฎหมาย ต้องกระทำด้วยความเคารพและมุ่งคุ้มครองต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ตลอดจนพิทักษ์รักษาสิทธิมนุษยชนของทุกคนรวมทั้งฝูงชนที่ชุมนุมโดยมิชอบด้วยกฎหมายด้วย การใช้กำลังบังคับจะกระทำได้อีกต่อเมื่อมีเหตุจำเป็นอย่างยิ่งเพื่อป้องกันอาชญากรรมหรือในการจับกุมผู้กระทำความผิดหรือผู้ต้องสงสัยโดยชอบด้วยกฎหมาย ในการชุมนุม บางครั้งอาจจะเกิดความรุนแรงเกิดขึ้น เจ้าหน้าที่ของรัฐจึงจำเป็นต้องใช้กำลังเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยหรือบังคับใช้กฎหมายที่เรียกว่า การควบคุมฝูงชนหรือการสลายฝูงชน เจ้าหน้าที่จะต้องปฏิบัติตามลำดับขั้นตอนตามหลักการสากลไม่อาจดำเนินการตามอำเภอใจได้ กรณีที่จะทำการสลายการชุมนุมที่เป็นการชุมนุมมิชอบด้วยกฎหมาย แต่ไม่ถึงขั้นเป็นการก่อเหตุร้ายแรง เจ้าหน้าที่จะต้องหลีกเลี่ยงการใช้กำลังบังคับ แต่ในกรณีที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ให้เจ้าหน้าที่ใช้กำลังบังคับในระดับที่น้อยที่สุดและกระทำเท่าที่จำเป็นเท่านั้น สำหรับกรณีที่สลายการชุมนุมที่มีการก่อเหตุร้ายแรงเจ้าหน้าที่จะใช้อาวุธปืนได้ก็ต่อเมื่อวิธีการอื่นที่มีอันตรายน้อยกว่าไม่สามารถใช้ได้ ในการใช้อาวุธจะต้องใช้ในระดับที่น้อยที่สุดและเท่าที่จำเป็น และไม่ว่าในกรณีใดจะต้องไม่ใช้อาวุธปืนกับบุคคลอื่น เว้นแต่ในกรณีเพื่อป้องกันตัวหรือป้องกันผู้อื่นให้พ้นจากอันตรายร้ายแรงที่ใกล้จะมาถึงและอันตรายร้ายแรงนั้นมีความรุนแรงที่อาจทำให้ถึงแก่ชีวิตหรืออันตรายสาหัสได้

แนวปฏิบัติของสหประชาชาติว่าด้วยการใช้อาวุธที่เป็นอันตรายที่ไม่ถึงแก่ชีวิตเพื่อการบังคับใช้กฎหมาย (United Nations Human Rights Guidance on Less-Lethal Weapons in Law Enforcement) แบ่งได้ ดังนี้ 1) หลักทั่วไปว่าด้วยการใช้กำลัง เจ้าหน้าที่จะต้องเลือกใช้วิธีที่ไม่ใช้ความรุนแรงก่อน หากไม่สามารถยุติการชุมนุมหรือไม่สามารถทำให้บรรลุปาหมายได้ เจ้าหน้าที่จึงจะใช้กำลังหรืออาวุธปืนเพื่อเข้าควบคุมสถานการณ์ 2) หลักการใช้ความระมัดระวัง เจ้าหน้าที่จะต้องมีการวางแผนและดำเนินการด้วยความระมัดระวังเพื่อป้องกันหรือลดโอกาสในการปะทะกับประชาชน 3) หลักความจำเป็น หากต้องใช้กำลังในการปะทะกับประชาชนจะต้องปรากฏว่าในขณะนั้นไม่มีวิธีการอื่นที่สามารถทำให้สถานการณ์สงบได้ เจ้าหน้าที่จะต้องประเมินประนีประนอมสถานการณ์ที่เท่าที่สามารถจะทำได้ หากเจ้าหน้าที่มีความจำเป็นจะต้องใช้กำลังในสถานการณ์นั้น เจ้าหน้าที่จะต้องใช้กำลังให้น้อยที่สุดเพียงพอบรรลุวัตถุประสงค์และจะต้องหยุดใช้กำลังทันทีที่หมดความจำเป็น 4) หลักการสัดส่วนที่เหมาะสม ระดับการใช้กำลังและระดับความเสียหายที่เกิดขึ้นต้องได้สัดส่วนกับอันตรายที่เกิดขึ้น และเมื่อเกิดความเสียหายจากการใช้กำลัง เจ้าหน้าที่จำเป็นต้องบรรเทาผลข้างเคียงให้กับผู้ที่อยู่ในเหตุการณ์หรือผู้ที่สูญจมนไปมาด้วย

หลักเกณฑ์และข้อจำกัดตามกฎหมายรัฐธรรมนูญเกี่ยวกับการใช้สิทธิและเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบ

รัฐธรรมนูญบัญญัติรับรองสิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐานของประชาชนโดยรัฐจะต้องเคารพและให้การคุ้มครองต่อสิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐานนั้นมิให้ถูกล่วงละเมิดได้ การที่รัฐจะเข้ามาล่วงล้ำต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชนได้จะต้องมีกฎหมาย

บัญญัติให้อำนาจไว้โดยชัดแจ้งเท่านั้น ซึ่งสิทธิและเสรีภาพของประชาชนที่รัฐรับรองและคุ้มครองไว้ในรัฐธรรมนูญอาจแยกเป็น 3 ประเภทดังนี้ (สมยศ เชื้อไทย และวรพจน์ วิศรุตพิชญ์, 2527)

1. สิทธิและเสรีภาพส่วนบุคคลโดยแท้ ได้แก่ สิทธิและเสรีภาพในชีวิตร่างกาย ในเคสถาน ในการติดต่อสื่อสารในการเดินทาง ในการเลือกถิ่นที่อยู่อาศัยและในครอบครัว
2. สิทธิและเสรีภาพในทางเศรษฐกิจ ได้แก่ สิทธิและเสรีภาพในการประกอบอาชีพ ในการมีและครอบครองทรัพย์สิน และในการทำสัญญา
3. สิทธิและเสรีภาพในการมีส่วนร่วมกับรัฐ ได้แก่ สิทธิและเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองและการชุมนุมในการรวมตัวกันเป็นกลุ่ม สมาคม ชมรม หรือพรรคการเมืองเพื่อแสดงออกซึ่งความเห็นทางการเมือง

เมื่อรัฐธรรมนูญบัญญัติรับรองสิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐานให้แก่ราษฎรในด้านต่าง ๆ แล้ว องค์กรใด ๆ จะเพิกถอนสิทธิและเสรีภาพเหล่านั้นไม่ได้ แต่ถ้าต้องกระทำเพื่อประโยชน์ในอันที่จะคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่นหรือประโยชน์ส่วนรวมหรือประโยชน์สาธารณะ (Public Interest) องค์กรต่าง ๆ ของรัฐย่อมมีอำนาจที่จะจำกัดสิทธิและเสรีภาพของราษฎรได้เสมอโดยการออกกฎหมายเพื่อบังคับให้ราษฎรแต่ละคนกระทำการบางอย่างหรืองดเว้นกระทำการบางอย่างได้

การใช้เสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบ

การชุมนุมสาธารณะ (public assembly) เป็นการชุมนุมของประชาชนในที่สาธารณะเพื่อแสดงออกซึ่งความคิดเห็นหรือแสดงข้อเรียกร้องอย่างหนึ่งอย่างใดต่อรัฐ การชุมนุมมีสองรูปแบบ คือ การชุมนุมอยู่กับที่ (Assembly) เป็นการชุมนุมอยู่กับที่ ไม่มีการเคลื่อนย้ายหรือเดินทางไปตามที่ต่าง ๆ จะต้องมิว่าวัตถุประสงค์ที่สุจริต ไม่ขัดต่อหลักการรักษาความสงบเรียบร้อยของบ้านเมือง อีกวิธีหนึ่ง คือ การเดินขบวน (Demonstration) มีการเคลื่อนย้าย เดินขบวนตามท้องถนนหรือไปยังสถานที่ต่าง ๆ เพื่อเรียกร้องสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใด โดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 บัญญัติรับรองเสรีภาพในการชุมนุมไว้ใน มาตรา 44 กำหนดให้บุคคลมีเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบและปราศจากอาวุธ เห็นได้ว่าหลักในการใช้เสรีภาพในการชุมนุมที่รัฐธรรมนูญให้การรับรองและคุ้มครองมีสองเงื่อนไข คือ การชุมนุมโดยสงบและการชุมนุมนั้นต้องปราศจากอาวุธ

การใช้เสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบ คือ การเข้ามารวมตัวกันชั่วคราวของบุคคลหลายคนเพื่อสนทนาหรือโต้เถียงในเรื่องใดๆ การรวมกันเช่นนี้จะไม่มีความผิดก็ต่อเมื่อมีความประสงค์ที่ผิดกฎหมาย (ไพโรจน์ ชัยนาม, 2549) เป็นสิทธิของประชาชนทุกคนที่สามารถรวมตัวกันเพื่อแสดงออกทางความคิดเห็น เพื่อเข้ากลุ่มร่วมชุมนุมกัน เพื่อสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันต้องกระทำด้วยความสงบและไม่ก่อให้เกิดความวุ่นวาย หรือสร้างความเดือดร้อนรำคาญ ส่วนการชุมนุมโดยปราศจากอาวุธ คือ ต้องปราศจากอาวุธไปโดยสภาพ และรวมถึงสิ่งที่ไม่เป็นอาวุธโดยสภาพ เช่น ไม้ที่มีธงผ้าที่เป็นสัญลักษณ์ของผู้ชุมนุมหรือแผ่นไม้ที่เขียนข้อความแสดงความคิดเห็นที่อาจใช้เป็นอาวุธได้ ซึ่งต้องดูถึงเจตนาของผู้ที่ใช้สิ่งนั้นด้วย หากเป็นการชุมนุมโดยสงบและปราศจากอาวุธย่อมได้รับความคุ้มครองจากกฎหมาย ฉะนั้นการชุมนุมโดยปราศจากอาวุธ หมายถึง การรวมตัวชุมนุมกันของบุคคลโดยไม่ใช้อาวุธ ทั้งที่เป็นอาวุธโดยสภาพและโดยสภาพแล้วไม่เป็นอาวุธแต่ผู้ชุมนุมได้ใช้หรือเจตนาจะใช้ประทุษร้ายผู้อื่นจนถึงอันตรายสาหัสอย่างเช่นอาวุธ

การจำกัดเสรีภาพในการชุมนุมตามรัฐธรรมนูญ

การใช้สิทธิและเสรีภาพย่อมต้องมีขอบเขตและอาจถูกจำกัดสิทธิได้เพราะการใช้สิทธิและเสรีภาพโดยปราศจากขอบเขตอาจส่งผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพอย่างอื่น ดังนั้น รัฐธรรมนูญจึงต้องบัญญัติขอบเขตหรือข้อจำกัดการใช้สิทธิและเสรีภาพไว้ (วิชญ์ เครืองาม, 2530) โดยมีหลักการที่สำคัญ ดังนี้ 1) หลักความมั่นคงของชาติ เช่น ความมั่นคงทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง 2) หลักความสงบเรียบร้อยของบ้านเมือง เป็นการให้อำนาจเจ้าหน้าที่ของรัฐในการบังคับใช้กฎหมายในการควบคุมดูแลการชุมนุมสาธารณะให้เป็นไปด้วยความสงบเรียบร้อย 3) หลักการคุ้มครองความสะอาดของประชาชนที่จะใช้ที่สาธารณะ 4) หลักสิทธิของบุคคลอื่น เพื่อคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่นที่ไม่ได้ร่วมชุมนุมสาธารณะด้วย ถึงแม้ว่าสิทธิเสรีภาพในการชุมนุมของประชาชนจะได้รับการยอมรับ และรับรองแต่การใช้สิทธิเสรีภาพในการชุมนุมย่อมก่อให้เกิดผลกระทบต่อเสรีภาพของบุคคลอื่นด้วยเช่นกัน ดังนั้น การใช้สิทธิเสรีภาพย่อมต้องมีขอบเขตและข้อจำกัด โดยหลักกฎหมายระหว่างประเทศมีข้อจำกัดในการใช้สิทธิ

และเสรีภาพในการชุมนุมเพื่อประโยชน์แห่งความมั่นคงของชาติ หรือความปลอดภัยสาธารณะ หรือความสงบเรียบร้อยของสังคม การสาธารณสุข หรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของบุคคลอื่น ซึ่งมีความสอดคล้องกับหลักกฎหมาย รัฐธรรมนูญในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพการชุมนุม โดยสงบที่ต้องไม่ขัดต่อความสงบเรียบร้อย ความมั่นคงของบ้านเมือง และยังต้องการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของบุคคลอื่นด้วย เพราะฉะนั้นการใช้สิทธิและเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบของประชาชน จะต้องคำนึงถึงหลักความสงบเรียบร้อยและความมั่นคงของชาติ และต้องไม่กระทบกระเทือนต่อสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่น และในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจจำเป็นต้องมีขอบเขตและมีแผนงานที่ชัดเจนถูกต้องตามกฎหมาย ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดความสงบเรียบร้อย และความมั่นคงปลอดภัยต่อสาธารณะ ในระบบกฎหมายไทยนอกจากจะมีการรับรองเสรีภาพในการชุมนุมไว้ในรัฐธรรมนูญแล้วก็ยังมีมีการกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และข้อกำหนดเกี่ยวกับการชุมนุมสาธารณะไว้ในพระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะ พุทธศักราช 2558 แต่หลักการในพระราชบัญญัติดังกล่าวประกอบกับการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจ หรือเจ้าหน้าที่ผู้ดูแลและรับผิดชอบการชุมนุมยังไม่สอดคล้องกับหลักกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ที่ประเทศไทยได้เข้าร่วมเป็นภาคี ทำให้การใช้เสรีภาพในการชุมนุมสาธารณะของประชาชนเป็นไปอย่างจำกัดโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย ดังนั้น ในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจจะต้องยึดปฏิบัติตามหลักการสากลและปฏิบัติตามลำดับขั้นตอนอย่างเคร่งครัดภายใต้กรอบกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองเพื่อธำรงไว้ซึ่งความถูกต้องและความชอบธรรมของเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจหรือเจ้าหน้าที่ผู้ดูแลและรับผิดชอบ

อภิปรายผล

การศึกษาเปรียบเทียบการใช้สิทธิและเสรีภาพในการชุมนุมภายใต้กติการะหว่างประเทศและกฎหมายต่างประเทศ

หลักกฎหมายระหว่างประเทศที่บัญญัติรับรองเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบของสหประชาชาติ ได้แก่ (ญานวัฒน์ พลอยเทศ, 2553) ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนของสหประชาชาติ (Universal Declaration of Human Rights) บัญญัติขึ้นเพื่อเป็นการกำหนดมาตรฐานและการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนของประชาชน กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิของพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Right) บทบัญญัติรับรองเกี่ยวกับเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบในภาวะปกติ และอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (Convention on the Rights of the Child) บัญญัติรับรองเกี่ยวกับเสรีภาพในการชุมนุมของเด็กโดยสงบ ไม่มีข้อจำกัดอายุและต้องไม่ให้เกิดการเลือกปฏิบัติ

ประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ยึดถือหลักการประชาธิปไตยเป็นหัวใจสำคัญในการปกครอง โดยการันตีสิทธิเสรีภาพทางการเมืองของประชาชนอย่างแท้จริงซึ่งรวมถึงเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นและเสรีภาพในการชุมนุมที่เป็นรากฐานของการปกครองระบอบประชาธิปไตย ตามกฎหมายพื้นฐานเยอรมัน (Grundgesetz-GG) เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น (มาตรา 5 (1)) (Federal Republic of Germany, 1949) มุ่งคุ้มครองสิทธิในการแสดงออกความคิดเห็น สิทธิในการรับข่าวสาร และเสรีภาพของสื่อโดยที่ศาลรัฐธรรมนูญแห่งสหพันธ์ถือว่าการต่อสู้ทางความคิด คือ “ชีวิตของความเป็นประชาธิปไตย” ที่ให้ความสำคัญกับเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของสาธารณชนเป็นสำคัญและเสรีภาพในการชุมนุม (มาตรา 8) (Federal Republic of Germany, 1949) เป็นการรับรองสิทธิของคนเยอรมันทุกคนในการชุมนุมอย่างสงบและปราศจากอาวุธโดยไม่ต้องแจ้งหรือขออนุญาต สิทธินี้สะท้อนให้เห็นถึงอิสรภาพและความสามารถของพลเมืองชาวเยอรมันอย่างแท้จริง อย่างไรก็ตามสิทธิดังกล่าวนี้อาจถูกจำกัดได้ด้วยกฎหมายโดยเฉพาะในการชุมนุมในพื้นที่เปิดโล่งซึ่งหลักเกณฑ์ของการชุมนุมที่ได้รับความคุ้มครองตามมาตรา 8 แห่งกฎหมายพื้นฐานเยอรมันมีองค์ประกอบ คือ เป็นการรวมตัวของบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปที่มีวัตถุประสงค์อย่างเดียวกัน ยกเว้นการรวมตัวของกลุ่มบุคคลที่อยู่ในบริเวณที่เกิดอุบัติเหตุหรือการเข้ารับชมการแสดงดนตรีจะไม่ถือเป็นการชุมนุมตามมาตรา 8 และการชุมนุมต้องเป็นไปโดยสงบและปราศจากอาวุธเท่านั้น ไม่อย่างนั้นจะไม่อาจถือได้ว่าเป็นการชุมนุมที่ถูกต้องตามกฎหมายและผู้เข้าร่วมชุมนุมก็ไม่อาจกล่าวอ้างสิทธิได้

ประเทศสาธารณรัฐฝรั่งเศส เสรีภาพในการชุมนุมสาธารณะและการเดินขบวนในประเทศฝรั่งเศสมีรากฐานมาจากหลักการพื้นฐานของสาธารณรัฐที่ว่า “ประชาชนชาวฝรั่งเศสสามารถที่จะทำการใด ๆ ก็ได้ที่ไม่เป็นการรบกวนผู้อื่น” (ตามประกาศสิทธิมนุษยชนและพลเมืองฝรั่งเศส 1789) และมีระบบกฎหมายที่ยึดหลักว่า “ประชาชนสามารถทำได้ทุกอย่างที่กฎหมายไม่ห้าม”

จึงรับรองเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบทั้งการชุมนุมอยู่กับที่และการเดินขบวนโดยไม่ต้องขอ “อนุญาต” ล่วงหน้า แต่ต้อง “แจ้งล่วงหน้า” ตามที่กฎหมายกำหนดเพื่อให้รัฐสามารถรักษาความสงบเรียบร้อยสาธารณะได้ กฎหมายว่าด้วยการชุมนุมในที่สาธารณะของฝรั่งเศสมีพัฒนาการที่สำคัญเริ่มจากรัฐบัญญัติปี 1881 และ 1907 ที่รับรองการชุมนุมสาธารณะโดยเสรีและไม่ต้องขออนุญาตล่วงหน้า ต่อมาในปี 1935 เป็นจุดเปลี่ยนสำคัญโดยได้กำหนดมาตรการรักษาความสงบเรียบร้อยที่ชัดเจนยิ่งขึ้นบัญญัติให้การเดินขบวนบนท้องถนนต้องมีการแจ้งล่วงหน้าต่อเจ้าหน้าที่เพื่อให้เจ้าหน้าที่สามารถพิจารณาและเตรียมการดูแลความสงบเรียบร้อยและในปี 1960 เพิ่มอำนาจให้รัฐสามารถขอศาลสั่งระงับการชุมนุมได้เมื่อมีความเสี่ยงกระทบต่อสาธารณะ ซึ่งในปัจจุบันกฎหมายว่าด้วยการชุมนุมถูกจัดอยู่ใน “ระบบแจ้งล่วงหน้า” (Système de Déclaration Préalable) ภายใต้มาตรา L211-1 (France, n.d., art. L211-1) และ L211-2 (France, n.d., art. L211-2) ประมวลกฎหมายความมั่นคงภายในที่กำหนดให้การชุมนุมจะต้องแจ้งต่อเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบในท้องที่ล่วงหน้าอย่างน้อย 3 – 15 วัน ต้องระบุรายละเอียดของผู้จัดชุมนุม และจุดประสงค์จำนวนผู้เข้าร่วม เวลา สถานที่ ตลอดจนเส้นทางการเดินขบวน เมื่อเจ้าหน้าที่ได้รับแจ้ง เจ้าหน้าที่จะออก “ใบรับแจ้ง” ซึ่งเป็นเพียงเอกสารยืนยันการแจ้งการจัดชุมนุมแต่ไม่ใช่การอนุญาต หากรัฐเห็นว่าชุมนุมอาจก่อให้เกิดความรุนแรงหรือความไม่สงบ สามารถมีคำสั่ง “ห้าม” ได้ เห็นได้ว่า ระบบของฝรั่งเศสเน้นการคุ้มครองเสรีภาพในการชุมนุมควบคู่กับการดูแลความสงบเรียบร้อยผ่านระบบการแจ้งล่วงหน้าและการใช้อำนาจรัฐตามความจำเป็นและมีกลไกการตรวจสอบการใช้อำนาจของรัฐเพื่อคุ้มครองสิทธิของประชาชน

ประเทศอังกฤษ เสรีภาพในการชุมนุม (Freedom of Assembly) ในสหราชอาณาจักรเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่ได้รับการคุ้มครองทางกฎหมายแม้ว่าประเทศอังกฤษจะไม่มีรัฐธรรมนูญที่เป็นลายลักษณ์อักษรก็ตาม แต่สิทธิดังกล่าวได้รับการรับรองและจำกัดภายใต้กรอบกฎหมาย The Public Order Act 1986 ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างสมดุลระหว่างสิทธิของผู้ชุมนุมและความสงบเรียบร้อยของสังคม การชุมนุมในที่สาธารณะกฎหมายกำหนดให้เจ้าหน้าที่ตำรวจมีบทบาทในการดูแลความสงบเรียบร้อยแต่ไม่มีอำนาจสั่งห้าม เว้นแต่การชุมนุมจัดขึ้นในพื้นที่สาธารณะที่เป็นทรัพย์สินของรัฐ ซึ่งต้องได้รับอนุญาตจากหน่วยงานเจ้าของพื้นที่ก่อน เช่น การจัดกิจกรรมในไฮด์ปาร์กต้องได้รับอนุญาตจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสิ่งแวดล้อม หากไม่ได้รับการอนุญาต ตำรวจมีสิทธิสั่งห้ามได้ ส่วนการเดินขบวนในที่สาธารณะ เป็นการชุมนุมแบบเคลื่อนที่และอาจจะกระทบต่อการสัญจรของประชาชนคนอื่น ๆ กฎหมายจึงกำหนดให้ผู้จัดต้องยื่นหนังสือขออนุญาตล่วงหน้าอย่างน้อย 6 วันทำการต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจชั้นผู้ใหญ่ประจำพื้นที่โดยหนังสือต้องระบุวัตถุประสงค์ วันที่ เวลา เส้นทาง และชื่อผู้จัด เว้นแต่มีเหตุจำเป็นที่ไม่สามารถยื่นล่วงหน้าได้ ยกเว้นการเดินขบวนตามประเพณีหรือขบวนแห่ศพไม่อยู่ภายใต้มาตรการดังกล่าว (ปรณ นิลประพันธ์, 2553) แม้ประเทศอังกฤษจะเป็นประเทศที่ใช้ระบบ Common Law และไม่มีบทบัญญัติแห่งกฎหมายเรื่องการชุมนุมโดยเฉพาะแต่การใช้เสรีภาพในการชุมนุมและการเดินขบวนเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานในระบอบประชาธิปไตย เมื่อมีการชุมนุม ผู้เข้าร่วมชุมนุมจะต้องปฏิบัติตามที่กฎหมายกำหนดอย่างเคร่งครัดซึ่งหลักสำคัญของการชุมนุมในประเทศอังกฤษ คือ การใช้เสรีภาพโดยไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น เป็นค่านิยมที่ชาวอังกฤษยึดถือร่วมกันส่งผลให้แม้ในช่วงสถานการณ์ฉุกเฉินหรือภาวะสงครามเสรีภาพในการชุมนุมยังคงได้รับการคุ้มครองอย่างเต็มที่

การใช้สิทธิและเสรีภาพในการชุมนุมในประเทศไทย

แม้ว่าจะมีการรับรองเสรีภาพในการชุมนุมไว้ในรัฐธรรมนูญแล้วก็ตามแต่ได้มีการกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และข้อกำหนดเกี่ยวกับการชุมนุมสาธารณะของทั้งผู้จัดการชุมนุม ผู้ชุมนุม และเจ้าหน้าที่ที่ดูแลและรับผิดชอบการชุมนุมไว้ในพระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะ พุทธศักราช 2558 อีกด้วย ซึ่งเป็นกฎหมายหลักที่กำกับดูแลการใช้เสรีภาพในการชุมนุมในประเทศไทย โดยมีเป้าหมายเพื่อให้การใช้สิทธิตามระบอบประชาธิปไตยเป็นไปอย่างสงบ เรียบร้อย และไม่กระทบต่อความมั่นคงและสิทธิของบุคคลอื่น ทั้งยังสอดคล้องกับพันธกรณีระหว่างประเทศตามกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (ICCPR) โดยกำหนดว่าการชุมนุมสาธารณะต้องเกิดขึ้นในที่สาธารณะและเป็นการแสดงออกที่ประชาชนทั่วไปสามารถรับรู้หรือเข้าร่วมได้ แต่ยกเว้นกิจกรรมบางประเภท เช่น งานรัฐพิธี งานประเพณี การประกอบพิธีกรรมทางศาสนา งานมหรสพ การชุมนุมหรือประชุมตามกฎหมาย และกิจกรรมภายในสถานศึกษา รวมถึงการชุมนุมในช่วงประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินหรือกฏอัยการศึกที่ไม่อยู่ในบังคับของกฎหมายนี้ ในการชุมนุมสาธารณะ ผู้จัดการชุมนุมต้องเป็นผู้รับผิดชอบต่อการแจ้งการชุมนุมกับหัวหน้าสถานีตำรวจในพื้นที่อย่างน้อย 24 ชั่วโมง โดยระบุวัตถุประสงค์ วัน เวลา และสถานที่ หากแจ้งไม่ทันผู้จัดการชุมนุมสามารถขอผ่อนผันจากผู้บังคับการ

ตำรวจในพื้นที่ได้และมีสิทธิอุทธรณ์เมื่อได้รับคำสั่งไม่อนุญาต เว้นแต่การชุมนุมที่หน่วยงานของรัฐจัดสถานที่รองรับไว้ล่วงหน้า ไม่ต้องแจ้งการชุมนุมแต่อย่างใดแต่ยังคงต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดอื่นของกฎหมายและผู้จัดการชุมนุมยังต้องดูแลกิจกรรมให้เป็นไปโดยสงบ ปราศจากอาวุธและไม่กีดขวางการใช้ทางสาธารณะ ส่วนหน่วยงานที่มีหน้าที่กำกับดูแลคือสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่ต้องรับผิดชอบการชุมนุมสาธารณะทั้งส่วนกลางและภูมิภาค เมื่อมีการชุมนุมผิดกฎหมาย เช่น ไม่แจ้งการชุมนุม ชุมนุมในพื้นที่ต้องห้าม หรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่ง เจ้าหน้าที่มีอำนาจประกาศให้ผู้ชุมนุมเลิกหรือปรับเปลี่ยนการชุมนุมภายในเวลาที่กำหนด หากไม่ปฏิบัติตามต้องยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อขอให้มีคำสั่งเลิกการชุมนุมโดยผู้ชุมนุมสามารถยื่นคัดค้านได้

แม้ทั้งสี่ประเทศจะมีระบบกฎหมายที่แตกต่างกันแต่ทุกประเทศต่างให้การรับรองเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบภายใต้รัฐธรรมนูญและกฎหมายของตนพร้อมกำหนดเงื่อนไขเพื่อคุ้มครองความมั่นคง ความสงบเรียบร้อย และสิทธิของบุคคลอื่น โดยมีกระบวนการแจ้งล่วงหน้า การกำหนดเงื่อนไข และการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่รัฐเป็นเครื่องมือสำคัญในการควบคุมไม่ให้เกิดการใช้เสรีภาพกลายเป็นภัยต่อสังคมเพื่อให้สอดคล้องกับหลักของ ICCPR ที่ยอมให้รัฐจำกัดเสรีภาพการชุมนุมได้เพื่อประโยชน์สาธารณะและการคุ้มครองสิทธิผู้อื่น

บทบาทของศาลรัฐธรรมนูญต่อการวินิจฉัยคดีเกี่ยวกับการพิทักษ์รัฐธรรมนูญ

การพิทักษ์รัฐธรรมนูญหรือสิทธิพิทักษ์รัฐธรรมนูญได้รับอิทธิพลมาจากหลักประชาธิปไตยที่ป้องกันตัวเองได้ เป็นมาตรการในการป้องกันล่วงหน้าเพื่อจะได้มีโอกาสตรวจสอบและวินิจฉัยสั่งการให้เลิกการกระทำอันจะเป็นอันตรายต่อระบอบการปกครอง และการล้มล้างรัฐธรรมนูญ (กล้า สมทวนิช, 2558) โดยมีหลักการในการคุ้มครองรัฐธรรมนูญ คือ ห้ามการกระทำที่มีลักษณะเพื่อล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 49 ที่สร้างหรือกำหนดกลไกการจำกัดเสรีภาพขึ้นมาเพื่อป้องกันไม่ให้ผู้ที่มุ่งหวังล้มล้างประชาธิปไตยทำลายระบอบประชาธิปไตย ห้ามเปลี่ยนแปลงการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 255 และมีมาตรการคุ้มครองรัฐธรรมนูญโดยกระบวนการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 256 และที่สำคัญประชาชนต้องมีหน้าที่ในการปกป้องและพิทักษ์รัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 50 นอกจากศาลรัฐธรรมนูญจะมีหน้าที่และอำนาจในการพิจารณาวินิจฉัยคดีตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2561 มาตรา 7 (พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ, 2561) แล้ว ศาลรัฐธรรมนูญยังมีหน้าที่และอำนาจในการพิจารณาวินิจฉัยคดีเกี่ยวกับการพิทักษ์รัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 49 (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย, 2560) อีกด้วย เป็นการพิจารณาวินิจฉัยคดีที่มีรูปแบบพิเศษเนื่องจากศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจสั่งให้หยุดการกระทำที่มีลักษณะเป็นการล้มล้างการปกครองหรือสั่งให้เลิกการกระทำดังกล่าวได้ รวมถึงการกระทำที่จะเกิดขึ้นต่อไปในอนาคตด้วย ดังนั้นความมุ่งหมายตามมาตรา 49 คือ เกราะคุ้มครองการปกครองป้องกันระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขและมีการกำหนดกลไกการดำเนินการหากมีกรณีฝ่าฝืน (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร และคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ, 2562) กล่าวคือ ผู้ที่พบเห็นการกระทำที่เข้าข่ายเป็นการล้มล้างการปกครองมีสิทธิยื่นเรื่องร้องต่ออัยการสูงสุด และหากอัยการสูงสุดไม่รับคำร้องไว้ดำเนินการหรือไม่ดำเนินการภายในสิบห้าวัน ผู้ที่พบเห็นการกระทำนั้น สามารถยื่นคำร้องโดยตรงต่อศาลรัฐธรรมนูญได้ ศาลรัฐธรรมนูญมีหน้าที่และอำนาจในการพิจารณาวินิจฉัยการกระทำดังกล่าวว่าเข้าข่ายเป็นการล้มล้างการปกครองหรือไม่ และมีอำนาจสั่งการให้หยุดการกระทำหรือเลิกการกระทำนั้นได้ ดังนั้น ศาลรัฐธรรมนูญจึงเปรียบเสมือนเกราะคุ้มกันไม่ให้ผู้ใดหรือองค์กรใดกระทำการที่มีลักษณะเป็นการล้มล้างรัฐธรรมนูญได้ มีข้อสังเกตว่ารัฐธรรมนูญ มาตรา 49 คุ้มครองเพียงการใช้สิทธิและเสรีภาพเพื่อล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขเท่านั้น แต่ไม่ได้คุ้มครองการเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศโดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ แตกต่างจากมาตรา 68 รัฐธรรมนูญ 2550 ที่คุ้มครองทั้งการใช้สิทธิและเสรีภาพเพื่อล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขและการให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศโดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ

เมื่อพิจารณามาตรา 49 ในประเด็นที่ว่า หากมีการกระทำเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศโดยวิธีการใดๆ แต่มิได้เป็นการกระทำที่มีลักษณะเป็นการล้มล้างการปกครองและยังคงไว้ซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์

ทรงเป็นประมุข จะถือว่าเป็นความผิดตามมาตรา 49 หรือไม่อย่างไร เช่น การทำรัฐประหารล้มล้างอำนาจรัฐบาลเดิมแต่ผู้นำรัฐประหารยังคงให้มีการเลือกตั้งใหม่ในทันทีและยังคงไว้ซึ่งการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขเช่นเดิม ในกรณีเช่นนี้ ผู้กระทำการดังกล่าวจะมีความผิดตามมาตรา 49 ที่จะขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยให้ยกเลิกการกระทำได้หรือไม่อย่างไร หรือในกรณีของนักวิชาการที่ให้ความเห็นถึงแนวความคิดที่จะแบ่งแยกดินแดนเพื่อตั้งตนเป็นรัฐอิสระ ขัดต่อหลักความเป็นราชอาณาจักรอันหนึ่งอันเดียวที่จะแบ่งแยกไม่ได้ เป็นการกระทำที่มีลักษณะเป็นปฏิปักษ์ต่อรัฐธรรมนูญ ผู้ที่พบเห็นหรือทราบการกระทำดังกล่าวมีสิทธิยื่นคำร้องต่ออัยการสูงสุดเพื่อตรวจสอบข้อเท็จจริงและยื่นคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยให้ยกเลิกการกระทำดังกล่าวได้หรือไม่ อย่างไร ศาลรัฐธรรมนูญเคยมีคำวินิจฉัยที่ 19/2564 ว่าการปราศรัยของผู้ถูกร้องในที่สาธารณะหลายครั้งและหลายสถานที่ (วันที่ 10 สิงหาคม 2563) โดยเรียกร้องให้มีการแก้ไขรัฐธรรมนูญว่าด้วยพระราชสถานะของพระมหากษัตริย์ที่ทรงอยู่ภายใต้รัฐธรรมนูญและอยู่เหนือความรับผิดชอบทางการเมืองและให้มีการยกเลิกกฎหมายห้ามผู้ใดล่าวละเมิด หมิ่นประมาท หรือหมิ่นพระบรมเดชานุภาพสถาบันพระมหากษัตริย์ ซึ่งเป็นการใช้สิทธิหรือเสรีภาพเพื่อล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 49 วรรคหนึ่ง และให้ผู้ถูกร้องทั้งสามรวมทั้งกลุ่มองค์กรเครือข่ายเลิกกระทำการดังกล่าวที่จะเกิดขึ้นต่อไปในอนาคตด้วย ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 49 วรรคสอง และคำวินิจฉัยที่ 3/2567 (ศาลรัฐธรรมนูญ, 2567) ที่วินิจฉัยในแนวทางเดียวกันว่าการกระทำของผู้ถูกร้องทั้งสองมีพฤติการณ์ในการใช้เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นเพื่อเรียกร้องให้มีการทำลายการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข โดยซ่อนเร้นผ่านการเสนอร่างกฎหมายแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 112 และใช้เป็นนโยบายพรรค แม้เหตุการณ์จะผ่านพ้นไปแล้วแต่การรณรงค์ให้มีการยกเลิกหรือการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 112 ของผู้ถูกร้องทั้งสองดำเนินการมาอย่างต่อเนื่อง ทั้งการชุมนุมเรียกร้องทางการเมือง การรณรงค์ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ การเสนอร่างกฎหมายเข้าสู่สภาผู้แทนราษฎรและการใช้เป็นนโยบายหาเสียงเลือกตั้ง หากปล่อยให้ผู้ถูกร้องทั้งสองกระทำการดังกล่าวต่อไปย่อมไม่ก่อให้เกิดเหตุที่จะนำไปสู่การล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข การกระทำของผู้ถูกร้องทั้งสองจึงเป็นการใช้สิทธิหรือเสรีภาพเพื่อล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 49 วรรคหนึ่ง โดยมาตรา 49 วรรคสองให้ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจสั่งการให้ยกเลิกการกระทำดังกล่าวที่จะเกิดขึ้นอีกในอนาคตได้ ดังนั้น คำวินิจฉัยทั้งสองนี้จึงมีลักษณะเป็นการอธิบายถึงการให้สิทธิหรือเสรีภาพเพื่อล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 49 วรรคหนึ่ง ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจในการสั่งให้ยกเลิกการกระทำดังกล่าวได้ รวมถึงการกระทำที่จะเกิดขึ้นในอนาคตตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 49 วรรคสอง

เมื่อพิจารณาทั้งสองคำวินิจฉัย พบว่า คำวินิจฉัยมีแต่เพียงคำสั่งให้ยกเลิกการกระทำที่มีลักษณะเป็นการล้มล้างการปกครองเท่านั้นแต่ไม่ได้กำหนดวิธีการหรือการป้องกันอย่างไรเพื่อไม่ให้เกิดการกระทำดังกล่าวขึ้นอีก ดังนั้น เพื่อให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ตามมาตรา 49 ที่มีความมุ่งหมายให้เป็นเกราะคุ้มครองป้องกันการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญควรกำหนดเงื่อนไขหรือมาตรการในการบังคับอย่างใดอย่างหนึ่งตามความจำเป็นหรือสมควรเพื่อบังคับให้คำวินิจฉัยเป็นผลสำเร็จตามความมุ่งหมายที่จะใช้คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญเป็นเครื่องมือในการพิทักษ์รัฐธรรมนูญ

สรุปผลการวิจัย

เห็นได้ว่าสิทธิกับเสรีภาพนั้นมีความคล้ายคลึงกันเพราะต่างก็เป็นอำนาจอันชอบธรรมที่กฎหมายรับรองให้แก่บุคคล แต่ “สิทธิ” เป็นอำนาจที่บุคคลมีเพื่อเรียกร้องให้ผู้อื่นกระทำการหรือละเว้นการกระทำอันใดอันหนึ่ง ในขณะที่ “เสรีภาพ” เป็นอำนาจที่บุคคลนั้นมียุ่เหนือตนเองในการตัดสินใจที่จะกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งหรือไม่กระทำการอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยปราศจากการแทรกแซงหรือการครอบงำจากบุคคลอื่น ด้วยเหตุนี้เสรีภาพจึงไม่ก่อให้เกิดหน้าที่ต่อบุคคลอื่นแต่อย่างใด ซึ่งเสรีภาพในการชุมนุมได้รับการรับรองไว้ในรัฐธรรมนูญมาตรา 44 และการจำกัดเสรีภาพจะสามารถกระทำได้โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ตราขึ้นเพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐ ความปลอดภัยสาธารณะ ความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือเพื่อคุ้มครองสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลอื่น จึงได้บัญญัติพระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะ พุทธศักราช 2558 มาบังคับใช้ โดย

ที่พระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะไม่ได้บัญญัติคำว่า “เสรีภาพ” ไว้หน้าคำว่า “การชุมนุมสาธารณะ” เพราะการชุมนุมสาธารณะเป็นการกระทำที่ไปกระทบต่อเสรีภาพของบุคคลอื่น เมื่อการใช้เสรีภาพถูกจำกัด การชุมนุมสาธารณะจึงไม่ใช่การใช้เสรีภาพอย่างสมบูรณ์ ลักษณะของการชุมนุมสาธารณะทางการเมืองเป็นการใช้เสรีภาพในการตัดสินใจว่าจะเข้าร่วมหรือไม่เข้าร่วมในการชุมนุมสาธารณะโดยปราศจากการแทรกแซงหรือการครอบงำจากบุคคลอื่น ดังนั้น การชุมนุมสาธารณะทางการเมืองจึงเป็น “สิทธิในเสรีภาพ” เพราะบุคคลย่อมมีสิทธิที่จะใช้เสรีภาพตามที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้แต่ไม่สามารถละเมิดเสรีภาพของบุคคลอื่นได้เช่นกัน นอกจากนี้ หลักการสำคัญและเจตนารมณ์ของกฎหมายว่าด้วยการชุมนุมสาธารณะ คือ การชุมนุมสาธารณะต้องดำเนินไปด้วยความสงบเรียบร้อย มีความปลอดภัยและไม่กระทบต่อสิทธิเสรีภาพของผู้อื่นตลอดจนเพื่อรักษาความมั่นคงของชาติและสอดคล้องกับกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองที่ประเทศไทยเข้าร่วมเป็นภาคี (International Covenant on Civil and Political Rights : ICCPR) และเพื่อให้ประเทศไทยมีหลักเกณฑ์การใช้เสรีภาพในการชุมนุมสาธารณะที่ชัดเจนยิ่งขึ้นและสอดคล้องกับกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ส่วนการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ที่ตัดสินใจใช้กำลังและใช้อาวุธในการสลายการชุมนุมสาธารณะทั้งชอบและไม่ชอบด้วยกฎหมายไม่มีความสอดคล้องกับหลักการสากลและหลักกฎหมายภายในประเทศ แม้ในบางครั้งจะมีความจำเป็นที่จะต้องใช้กำลังเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยหรือบังคับใช้กฎหมายที่เรียกว่า การควบคุมฝูงชนหรือการสลายฝูงชนแต่บ่อยครั้งที่เจ้าหน้าที่ของรัฐปฏิบัติหน้าที่เกินสมควรแก่เหตุ ไม่ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และขั้นตอนในการสลายการชุมนุม เป็นการละเมิดสิทธิของประชาชนทำให้ประชาชนขาดหลักประกันในเรื่องสิทธิเสรีภาพและไม่ได้รับความปลอดภัยจากเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งควรจะเป็นผู้รักษาความปลอดภัยให้กับประชาชน

ข้อเสนอแนะ

จากคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่ 19/2564 การปราศรัยบนเวทีชุมนุมเป็นเสรีภาพที่กลุ่มบุคคลพึงจะกระทำได้ และรัฐธรรมนูญให้การรับรองเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นนั้น อย่างไรก็ตาม การใช้สิทธิและเสรีภาพในการชุมนุมสาธารณะทางการเมือง ถ้าเป็นการกระทำที่มีความรุนแรงจนอาจไปกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่น การใช้สิทธิและเสรีภาพนั้นก็จะถูกจำกัดไม่ว่าโดยรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายอื่น ๆ ในส่วนของข้อเรียกร้องที่มีลักษณะเป็นการล้มล้างการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขหรือการกระทำที่เป็นการยั่วยุ ทำให้เกิดความไม่สงบขึ้น การกระทำในส่วนนี้มีลักษณะเป็นการมุ่งให้เกิดความรุนแรงในสังคม ส่งผลให้เกิดอันตรายต่อสาธารณะ ขัดต่อความสงบเรียบร้อยของบ้านเมือง อีกทั้งยังเป็นการรบกวนและละเมิดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่นเกินสมควร ทำให้กระทบต่อเศรษฐกิจและสังคมโดยรวมซึ่งขัดต่อหลักการใช้สิทธิและเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญให้การรับรอง โดยคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญมีลักษณะเป็นการพิทักษ์รัฐธรรมนูญตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ มาตรา 49 ซึ่งมุ่งคุ้มครองป้องกันการกระทำที่เป็นอันตรายต่อระบอบการปกครองและการล้มล้างรัฐธรรมนูญ โดยมีอำนาจสั่งให้หยุดการกระทำหรือเลิกการกระทำที่มีลักษณะเป็นการล้มล้างการปกครองรวมถึงการกระทำที่จะเกิดขึ้นในอนาคตด้วยและผลผูกพันของคำวินิจฉัยที่มีผลต่อผู้ถูกร้องทั้งสามคนแม้เป็นบุคคลธรรมดาจะไม่เป็นไปตามรัฐธรรมนูญมาตรา 211 แต่เมื่อเข้าสู่กระบวนการพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ จึงถือได้ว่าผู้ถูกร้องทั้งสามเป็นคู่ความในคดีตามหลักทั่วไปในการทำคำวินิจฉัยของศาล ซึ่งคำวินิจฉัยของศาลจะผูกพันเฉพาะแต่คู่ความในคดีเท่านั้นจะไม่ผูกพันบุคคลภายนอกคดี ในกรณีนี้ เห็นว่า เมื่อผู้ถูกร้องซึ่งเป็นบุคคลธรรมดาเข้าสู่กระบวนการพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ จึงถือได้ว่าผู้ถูกร้องทั้งสามเป็นคู่ความในคดีตามหลักทั่วไป ดังนั้น ในกรณีตามคำวินิจฉัยนี้ศาลรัฐธรรมนูญจึงใช้หลักเกณฑ์ทั่วไปในการทำคำพิพากษามาบังคับโดยให้ผลของคำวินิจฉัยผูกพันต่อผู้ถูกร้องทั้งสามด้วย นอกจากนี้ ผลของคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญยังมีลักษณะเป็นการห้ามการกระทำที่จะมีขึ้นในอนาคต อันอาจส่งผลให้ผูกพันกับประชาชนที่เป็นปัจเจกชนคนอื่นหรือองค์กรอื่นที่ไม่ใช่คู่กรณีให้ต้องได้รับผลจากคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญได้ด้วยเหตุนี้อาจถือได้ว่าคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญมีผลผูกพันโดยอ้อมโดยผลของมาตรา 211 วรคดี

พระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะ พ.ศ. 2558 มีลักษณะเป็นกฎหมายควบคุมมากกว่าคุ้มครองทำให้การใช้เสรีภาพของประชาชนถูกจำกัดอย่างเข้มงวด ขณะเดียวกันการใช้ดุลยพินิจของเจ้าหน้าที่รัฐและการปฏิบัติหน้าที่ของตุลาการยังไม่สอดคล้องกับหลักการควบคุมดุลยพินิจตามกฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ ส่งผลให้คำวินิจฉัยและมาตรการรัฐไม่มีทิศทางที่แน่นอน อาจมีปัญหาเรื่องความไม่ชอบด้วยหลักกฎหมายและกระทบสาระสำคัญแห่งสิทธิเสรีภาพของประชาชนเกินความจำเป็นควรได้รับ

การทบทวนให้สอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชนสากลมากยิ่งขึ้น สำหรับประเด็นการใช้กำลังในการสลายการชุมนุมของเจ้าหน้าที่ของรัฐพบว่ามีหลายกรณีที่เจ้าหน้าที่ใช้มาตรการที่ไม่สอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชนสากล โดยเฉพาะเมื่อผู้ชุมนุมไม่ได้ใช้อาวุธหรือก่อความรุนแรง แนวทางปรับปรุงการใช้อำนาจรัฐในการควบคุมฝูงชน คือ ต้องจำแนกชัดเจนว่าการชุมนุมใดเป็นการใช้เสรีภาพโดยสงบ การแจ้งชุมนุมไม่ควรถูกใช้เป็นเครื่องมือจำกัดสิทธิ อำนาจในการสั่งห้ามต้องอยู่ภายใต้ดุลพินิจที่ตรวจสอบได้และมีเหตุผลรองรับ รัฐต้องไม่ใช้ความรุนแรงในการสลายการชุมนุมโดยสงบ และใช้แนวทางสันติวิธีตามหลัก ICCPR ใช้กระบวนการรัฐสภาเพื่อแก้ปัญหาความขัดแย้ง และรับฟังข้อเรียกร้องของผู้ชุมนุมอย่างเสมอภาค มีมาตรการเยียวยาผู้ได้รับบาดเจ็บหรือถูกละเมิดสิทธิจากการสลายการชุมนุม และรัฐต้องจัดระบบชดเชยความเสียหายทั้งด้านร่างกาย จิตใจ และทรัพย์สินแก่ผู้ที่ได้รับผลกระทบจากเหตุชุมนุมโดยไม่ผลักภาระให้ประชาชนเพียงฝ่ายเดียว ส่วนกรณีศาลรัฐธรรมนูญใช้อำนาจตาม มาตรา 49 อันเป็นการใช้สิทธิพิทักษ์รัฐธรรมนูญ ควรกำหนดวิธีการ เงื่อนไข หรือมาตรการต่าง ๆ เพื่อป้องกันการกระทำที่อาจเกิดขึ้นต่อไปในอนาคต อันเป็นมาตรการจำเป็นในการป้องกันล่วงหน้าไม่ให้เกิดการกระทำที่มีลักษณะเป็นการล้มล้างการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ทั้งนี้ เพื่อให้เจตนารมณ์ของมาตรา 49 ที่มีความมุ่งหมายให้เป็นเกราะคุ้มครองป้องกันสำเร็จผลเป็นรูปธรรมได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

กรมองค์การระหว่างประเทศ กระทรวงการต่างประเทศ. (2551). *ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of Human Rights)*. กรมองค์การระหว่างประเทศ กระทรวงการต่างประเทศ.

กล้า สมุทวนิช. (2558). *ขอบเขตอำนาจหน้าที่ศาลรัฐธรรมนูญเพื่อการส่งเสริมการปกครองในระบอบประชาธิปไตยและคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน*. สถาบันพระปกเกล้า.

ฤกษ์ บวรรัตนรักษ์. (2564). *หลักสากลเกี่ยวกับการควบคุมหรือสลายฝูงชน*.

https://www.matichon.co.th/article/news_2896857

คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ 3/2567 เรื่อง คำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 49. (2567). ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 141 ตอนที่ 9 ก., 18–49.

ญาณวัฒน์ พลอยเทศ. (2553). *ปัญหาการใช้เสรีภาพเกี่ยวกับการชุมนุมในการปกครองระบอบประชาธิปไตย: ศึกษาการชุมนุมตามบทบัญญัติมาตรา 63 แห่งรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2550* [วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.

ปรกรณ์ นิลประพันธ์. (2553). กฎหมายว่าด้วยการชุมนุมของต่างประเทศ. *วารสารกฎหมายปกครอง*, 27, 3–68.

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2561. (2561, 2 มีนาคม). ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 135 ตอนที่ 14 ก.

พัชร นิยมศิลปะ. (2564). การจำกัดเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบในประเทศไทย (Restrictions on freedom of peaceful assembly in Thailand). *วารสารกฎหมาย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*, 39(1), 35–58.

ไพโรจน์ ชัยนาม. (2549). *คำอธิบายกฎหมายรัฐธรรมนูญเปรียบเทียบ* (พิมพ์ครั้งที่ 2). อักษรนิติ.

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. (2560, 6 เมษายน). ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 134 ตอนที่ 40 ก.

วิชญ์ เครืองาม. (2530). *กฎหมายรัฐธรรมนูญ* (พิมพ์ครั้งที่ 3). แสงสุทธิการพิมพ์.

วุฒิชัย จิตตาน. (2556). *กระบวนการทางกฎหมายของศาลรัฐธรรมนูญในรัฐสมัยใหม่ของโลก*. พี.เพรส.

สมยศ เชื้อไทย และวราภรณ์ วิศรุตพิชญ์. (2527). แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญและประชาธิปไตย. *วารสารนิติศาสตร์ธรรมศาสตร์*, 3, 42–60.

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร และคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ. (2562). *ความมุ่งหมายและคำอธิบายประกอบรายมาตราของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560*. สำนักการพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.

สิริโฉม พรหมโฉม. (2557). กรณีศึกษาหมายนำรู้: เสรีภาพในการชุมนุมและหลักสากลในการยุติการชุมนุม. *จุลนิติ*, 1, 165–178.

อุดม รัฐอมฤต, นพนิธิ สุริยะ, และบรรเจิด สิงคะเนติ (2544). *การอ้างศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์หรือใช้สิทธิเสรีภาพของบุคคลตามมาตรา 28*. ห้างหุ้นส่วนจำกัด นานาสังพิมพ์.

Council of Europe. (1950). *European Convention on Human Rights*. <http://www.echr.coe.int/european-convention-on-human-rights>

France. (n.d.). *Code de la sécurité intérieure*.

<http://justice.pappers.fr/loi/LEGITEXT000025503132/article/LEGIARTI000025505133>

Germany. (1949). *Basic Law for the Federal Republic of Germany (Grundgesetz)*. http://www.gesetze-im-internet.de/englisch_gg/englisch_gg.html

Organization of American States. (1969). *American Convention on Human Rights*.

<http://www.refworld.org/legal/agreements/oas/1969/en/20081>

United Nations. (1966). *International Covenant on Civil and Political Rights*.

<https://www.ohchr.org/en/instruments-mechanisms/instruments/international-covenant-civil-and-political-rights>

การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้นาฏศิลป์ตามแนวคิดอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม ที่ส่งเสริมการบูรณาการเชิงสร้างสรรค์สำหรับนักเรียนประถมศึกษา : การทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบ

Development of a Thai Dance Learning Management Model Based on Cultural Identity to Enhance Creative Integration for Primary Students: A Systematic Review

ทิวาพร อรรคอำนวย
Tiwaporn Akkaamnui

คณะครุศาสตร์และการพัฒนามนุษย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด 45120
Faculty of Education and Human Development, Roi Et Rajabhat University, Roi Et 45120

*To whom correspondence should be addressed. e-mail: akkaamnui900@reru.ac.th

Received: 18 January 2026, Revised: 19 February 2026, Accepted: 23 March 2026

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์และสังเคราะห์องค์ความรู้ จากบทความวิจัยทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ เกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้นาฏศิลป์ตามแนวคิดอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม ที่ส่งเสริมการบูรณาการเชิงสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา โดยใช้กระบวนการทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบ ประกอบด้วย 6 ขั้นตอน ได้แก่ 1) กำหนดหัวข้อและวัตถุประสงค์ 2) กำหนดเกณฑ์การคัดเลือก 3) กำหนดวิธีการสืบค้นเอกสาร 4) กำหนดการประเมินคุณภาพบทความ 5) วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูล 6) การรายงานผล เกณฑ์การคัดเลือกประกอบด้วย 1) บทความวิจัยที่ตีพิมพ์ในฐานข้อมูล ในประเทศไทยและต่างประเทศ 2) บทความวิชาการที่ตีพิมพ์ในระยะเวลา 5 ปี พ.ศ. 2564 ถึง พ.ศ. 2568 3) บทความวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผลการสังเคราะห์องค์ความรู้ พบว่า 1) รูปแบบการจัดการเรียนรู้นาฏศิลป์ตามแนวคิดอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่ส่งเสริม การบูรณาการเชิงสร้างสรรค์สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา มี 4 องค์ประกอบ คือ 1) ด้านรูปแบบการจัดการเรียนรู้ 2) ด้านองค์ประกอบของกิจกรรม 3) ด้านสื่อและแหล่งเรียนรู้ 4) ด้านการวัดและประเมินผล การจัดการเรียนรู้นาฏศิลป์ตาม แนวคิดอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมควรถูกมองในฐานะกรอบการเรียนรู้เชิงบูรณาการ ที่เชื่อมโยงทุนทางวัฒนธรรม กระบวนการ สร้างสรรค์และการเรียนรู้เชิงมีส่วนร่วมเข้าด้วยกันอย่างเป็นระบบ ข้อค้นพบนี้ช่วยยกระดับความเข้าใจจากการจัดกิจกรรมรายกรณี ไปสู่การพัฒนาองค์ความรู้เชิงแนวคิด ซึ่งสามารถใช้เป็นฐานในการต่อยอดการวิจัยและการพัฒนาทฤษฎีด้านการจัดการเรียนรู้ ศิลปะศึกษาในบริบทพหุวัฒนธรรม

คำสำคัญ : อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม การทบทวนอย่างเป็นระบบ การจัดการเรียนรู้นาฏศิลป์ การบูรณาการเชิงสร้างสรรค์
นักเรียนประถมศึกษา

Abstract

This study used a systematic literature review process with six steps to analyze and synthesize information from research articles in Thailand and overseas on the creation of a dance learning model based on

the idea of cultural identity that encourages creative integration for primary school students: 1) Choosing the subject and goals, 2) Establishing the criterion for selection, 3) Selecting the approach to document search, 4) Assessing the publications' quality, 5) Examining and combining information, 6) Presenting. The selection criteria include: 1) Research publications published in national and international databases made up the selection criterion, 2) Scholarly works released throughout the five-year span of 2021–2025, and 3) Related studies. The knowledge synthesis showed that: 1) the learning management model, 2) activity components, 3) media and learning resources, and 4) assessment and evaluation comprise the model for managing dance learning based on the concept of cultural identity, which encourages creative integration for primary school students. It is important to think of dance education as an integrated learning framework that methodically connects participatory learning, creative processes, and cultural capital. This discovery improves comprehension from case studies to the growth of conceptual knowledge, which can serve as a foundation for more study and the creation of theories in multicultural arts education learning management.

Keywords: Cultural identity, Systematic review, Dance Education management, Creative Integration, Primary Education

บทนำ

การศึกษาอัตลักษณ์ใช้เป็นเครื่องมือในการสื่อความหมายทางสังคม โครงสร้างทางสังคมวัฒนธรรม วาทกรรมการบันเทิง และได้รับความสนใจอย่างกว้างขวางในสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ทั่วโลก ผลการศึกษาพบช่องว่างในการนำอัตลักษณ์มาประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาการศึกษาอย่างเป็นรูปธรรมในระบบการศึกษา ที่มีการบูรณาการเนื้อหาข้ามกลุ่มสาระวิชา แต่เป็นเพียงการศึกษาในวงกว้างและแบบเรียนที่นำเสนอข้อมูลแกนกลาง แม้ยุทธศาสตร์และเป้าประสงค์ของการจัดการศึกษา เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนและลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมให้คนไทยทุกคน ได้รับโอกาสทางการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างเสมอภาค เท่าเทียม ทั้งถึงเหมาะสมกับสภาพบริบทพื้นที่ในประเทศไทย (ณัฐธิดา จันเทร์มะ, 2560; เบญจา ศรีทองสุข และ กฤษณิกร เจริญกุล, 2567; สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) แต่ผลการศึกษาโดยสำนักงานศึกษาธิการ ผลการทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐาน พบว่า ผู้เรียนระดับประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ ความพยายาม ความสุขในการเรียนลดลง ปัญหาการเชื่อมโยงความรู้ เจตคติต่อการเรียน พัฒนาการด้านความเข้าใจในการฟังและความสามารถในการสื่อสารให้ผู้อื่นเข้าใจ ความคิดสร้างสรรค์อยู่ในเกณฑ์ที่ต่ำกว่าค่าเฉลี่ย โดยอยู่ในอันดับที่ 54 จาก 64 ของประเทศ ซึ่งรายวิชานาฏศิลป์ เป็นหนึ่งรายวิชาที่พัฒนาความคิดสร้างสรรค์และเป็นรายวิชาที่เกิดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้และการปฏิบัติ ซึ่งทักษะดังกล่าวมีความสำคัญสำหรับแรงงานยุคใหม่ในการปรับตัว และรับมือกับความซับซ้อนของโลก เช่น ปัญหาสังคมสูงวัย การขาดแคลนแรงงาน และการแทรกแซงของปัญญาประดิษฐ์ การศึกษาดังกล่าวพบโอกาสในการพัฒนา คือ มีแหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่หลากหลาย แต่ยังมีข้อจำกัดในการส่งเสริม การเปิดโอกาส การสร้างเครือข่ายความร่วมมือ เพื่อนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาบูรณาการในกิจกรรมการเรียนรู้ การมีส่วนร่วมในการรับผิดชอบต่อการจัดการศึกษาค่อนข้างน้อย ผลการศึกษาพบความพยายามของครูนาฏศิลป์ ในการออกแบบและจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง แต่การสอดแทรกวัฒนธรรม หรือความเป็นอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม บูรณาการในการจัดการเรียนรู้ แนวทางการจัดการศึกษาสำหรับพื้นที่ที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม และการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนวัฒนธรรมซึ่งกันและกันยังมีอยู่น้อย การจัดการเรียนการสอนที่เป็นแผนสำเร็จรูปไม่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน แม้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องพยายามผลักดันสู่ภาคปฏิบัติ แต่ยังพบช่องว่างในการพัฒนาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่ส่งเสริม การบูรณาการเชิงสร้างสรรค์ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้สามารถปรับตัวและดำรงอยู่ในโลกที่ซับซ้อน ผ่านการเลือกรับและปรับใช้ทุนทางวัฒนธรรม สร้างความเข้าใจและความคุ้นเคยกับการปฏิบัติงาน (ทิวพร อรรคอำนวย และคณะ, 2567; ฐิติกาญจน์ อัครกุล, 2562; อรวิภา มงคลดาว และ อาชัญญา รัตนอุบล, 2565; พัฒนภาณุ ทุลาธรรม, 2563)

ปัญหาดังกล่าวแม้จะมีสาเหตุที่หลากหลาย แต่ปฏิเสธไม่ได้ว่าปรากฏการณ์นี้บ่งชี้ถึง ความสามารถในการจัดการเรียนรู้ านาฏศิลป์ ที่ยังไม่สามารถเชื่อมโยงและสร้างแรงจูงใจ รวมถึงความภาคภูมิใจในการเรียนรู้ การขาดความเชื่อมั่นและไม่กล้าแสดงออก อาจเป็นเพียงปลายเหตุของปัญหาเหล่านี้ แต่จากผลการสำรวจความต้องการต่อระบบการศึกษาไทย สะท้อนความเห็นของผู้เรียน ว่าวิชานาฏศิลป์ไม่สามารถนำไปใช้ในชีวิตจริงได้ และเป็นวิชาที่ผู้เรียนอยากให้อยู่เล็ก แม้จะเป็นศาสตร์สำคัญในการพัฒนา สุนทรียภาพของชีวิต และพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ จากข้อมูลผลการประเมินสมรรถนะนักเรียนตามมาตรฐานสากล ยังแสดงให้เห็น ถึงดัชนีความคิดสร้างสรรค์นานาชาติของประเทศไทยลดลง ในภาพรวมอยู่ในอันดับที่ 71 จาก 81 ประเทศ ซึ่งดัชนีนี้เป็นปัจจัยหลัก ของการพัฒนาเศรษฐกิจ (ไทยรัฐออนไลน์, 2568; OECD, 2023; Cremata, 2017; Florida et al., 2015; Lima, 2018; Talsik, 2015; Heaton et al., 2024) แสดงให้เห็นถึงการพัฒนาทุนมนุษย์ที่ยังไม่พร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงของโลก

จากสภาพปัญหาดังกล่าวข้างต้น สะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญและจำเป็นในการศึกษา เพื่อหาแนวทางในการพัฒนา รูปแบบการจัดการเรียนรู้นาฏศิลป์ตามแนวคิดอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่ส่งเสริมการบูรณาการเชิงสร้างสรรค์ เพื่อแสวงหา ความเป็นไปได้ใหม่ สร้างโอกาสในการเรียนรู้ ผ่านการทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบ โดยวิธีการรวบรวมและเรียบเรียงข้อมูล ความรู้ หลักฐาน เพื่อค้นหาคำตอบที่ปัจจุบัน และสังเคราะห์เป็นข้อมูลใหม่ โดยการทบทวนจากหลักฐานเชิงประจักษ์ ที่น่าเชื่อถือ นำไปสู่การพัฒนาสมรรถนะผู้เรียนให้สามารถนำความรู้ ทักษะ ไปประยุกต์ใช้ในบริบทชีวิตจริงได้ เพื่อรักษาทุน ทางวัฒนธรรมท่ามกลางพลวัตของสังคมโลก

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบ วิเคราะห์และสังเคราะห์องค์ความรู้จากบทความวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศ เกี่ยวกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้นาฏศิลป์ตามแนวคิดอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม ที่ส่งเสริมการบูรณาการเชิงสร้างสรรค์สำหรับ นักเรียนระดับประถมศึกษา

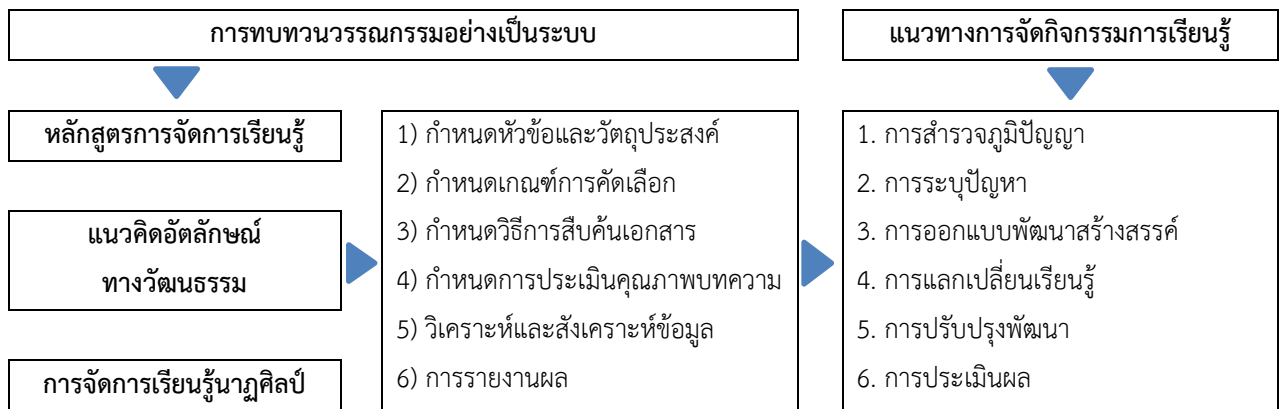
การศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องและกรอบแนวคิดการศึกษา

1. แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579 การจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาผู้เรียนทุกคนให้มีความสามารถในการเรียนรู้ และพัฒนาตนเอง ผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม เป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง เพื่อเป็นต้นทุนทางปัญญาในการพัฒนาทักษะ คุณลักษณะ และสมรรถนะในการประกอบอาชีพ ดำรงชีวิตร่วมกับผู้อื่น

2. แนวคิดอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม เน้นการศึกษานุเคราะห์ผ่านกระบวนการสื่อสารในการสร้างสรรค์อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม ผ่านประสบการณ์ ความสัมพันธ์และชุมชน ผ่านกิจกรรม พิธีกรรม รวมถึงการปรับตัวดำรงอยู่ภายใต้การเปลี่ยนแปลง การศึกษาวิจัย ในครั้งนี้มุ่งเน้นการใช้แนวคิดอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมในการจัดการเรียนรู้นาฏศิลป์ เพื่อพัฒนาสมรรถนะผู้เรียนให้สามารถนำความรู้ ทักษะ ไปประยุกต์ใช้ในบริบทชีวิตจริง และรักษาทุนทางวัฒนธรรมท่ามกลางพลวัตของสังคมโลก (Collier & Thomas, 1988)

3. แนวคิดการจัดการเรียนรู้นาฏศิลป์ การจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการบูรณาการเชิงสร้างสรรค์ หมายถึง การเรียนรู้นาฏศิลป์ ผ่านการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนด้วยการลงมือปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ ประยุกต์ใช้องค์ความรู้ ในท้องถิ่นเพื่อการดำรงอยู่ในโลกปัจจุบัน (Wang, 2023) การศึกษาในครั้งนี้มุ่งเน้นการใช้บริบทพื้นที่ สื่อบุคคล ในการจัดการเรียนรู้ โดยการบูรณาการศาสตร์ต่าง ๆ เชื่อมโยงสิ่งที่ได้เรียนรู้เข้ากับชีวิตจริง

การทบทวนอย่างเป็นระบบเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้นาฏศิลป์ โดยประยุกต์ระบบการเรียนรู้ แบบจินตนิเวศกรรม (Nilsook et al., 2014) มาเป็นกรอบแนวคิดในการศึกษา ดังรูปที่ 1



รูปที่ 1 กรอบแนวคิดการศึกษา

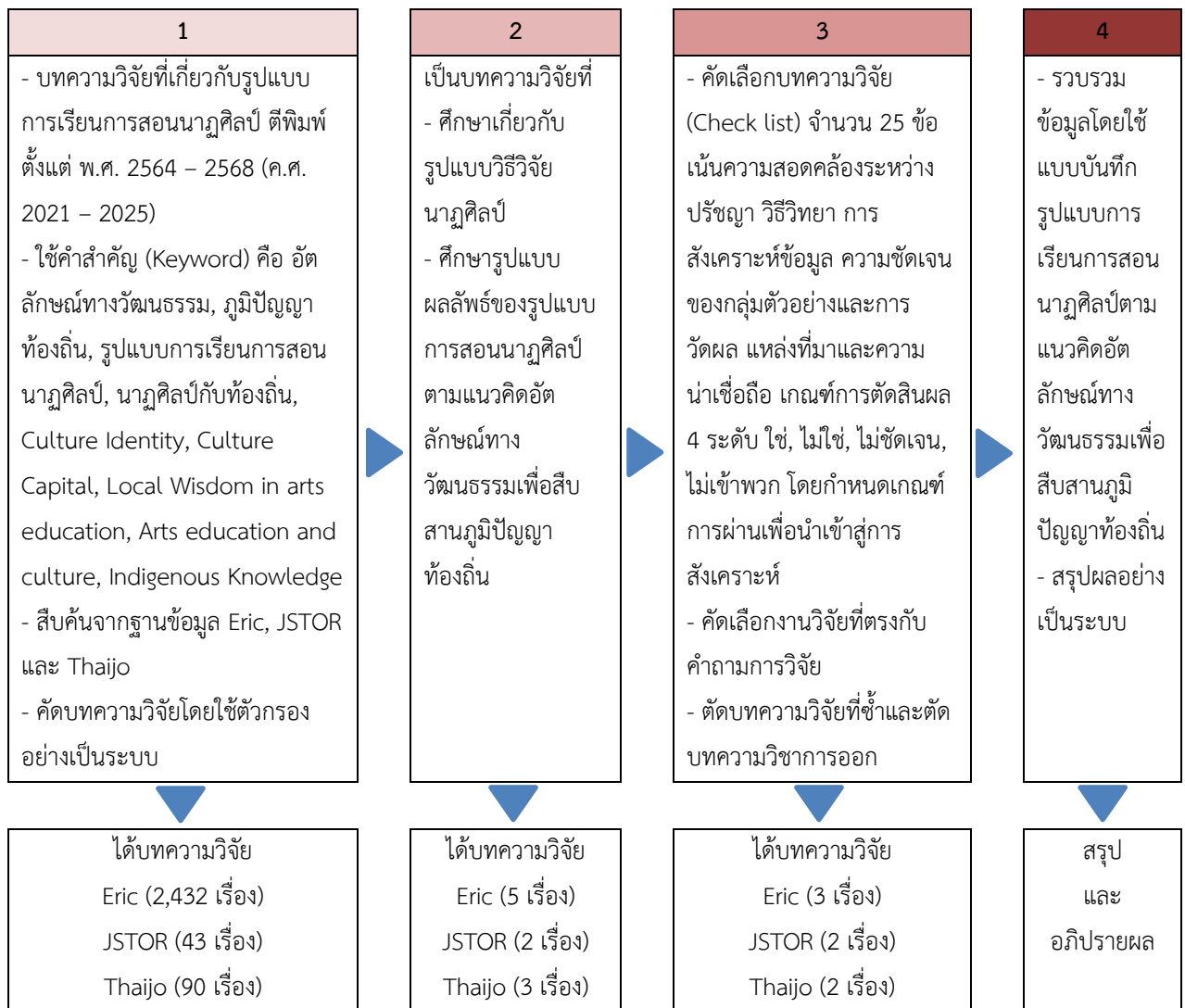
การศึกษานี้เป็นการทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบ จากแนวคิดของซานโตส, เซโคลี และปัสเซล (Santos et al., 2018) ประกอบด้วย 6 ขั้นตอน ได้แก่ 1) กำหนดหัวข้อและวัตถุประสงค์ 2) กำหนดเกณฑ์การคัดเลือก 3) กำหนดวิธีการสืบค้นเอกสาร 4) กำหนดการประเมินคุณภาพบทความ 5) วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูล 6) การรายงานผล สืบค้นจากบทความวิจัยที่เกี่ยวข้องและคัดเลือกรวมตัวอย่างตามเกณฑ์ที่กำหนด โดยมีกระบวนการดังนี้

เกณฑ์ที่ 1 บทความวิจัยสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ที่ตีพิมพ์ระหว่าง 5 ปี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2564 – 2568 (ค.ศ. 2021 – 2025) ใช้คำสำคัญในการค้นหา ได้แก่ อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม, ภูมิปัญญาท้องถิ่น, รูปแบบจัดการเรียนรู้, การสอนนาฏศิลป์กับวัฒนธรรม, นาฏศิลป์กับท้องถิ่น, การบูรณาการเชิงสร้างสรรค์, Cultural Identity, Cultural Capital, Local Wisdom in arts education, Arts education and culture, Indigenous Knowledge, Creative Integration กำหนดแหล่งสืบค้นข้อมูล 3 แหล่ง ดังนี้ Eric, Journal Storage (JSTOR) และ Thaijo ได้ผลงานวิจัยจำนวน 2,565 เรื่อง

เกณฑ์ที่ 2 บทความวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบ วิธีการวิจัย รูปแบบการจัดการเรียนรู้ แนวคิดอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม การบูรณาการเชิงสร้างสรรค์สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา ได้บทความวิจัยจำนวน 9 เรื่อง

เกณฑ์ที่ 3 คัดเลือกบทความวิจัยตามเกณฑ์ที่กำหนด โดยใช้รายการประเมินคัดกรองงานวิจัย (Check list) จำนวน 25 ข้อ เน้นความสอดคล้องระหว่างปรัชญา วิธีวิทยา การสังเคราะห์ข้อมูล ความชัดเจนของกลุ่มตัวอย่างและการวัดผล แหล่งที่มา และความน่าเชื่อถือ เกณฑ์การตัดสินผล 4 ระดับ ใช่, ไม่ใช่, ไม่ชัดเจน, ไม่เข้าพวก โดยกำหนดเกณฑ์การผ่านเพื่อนำเข้าสู่การสังเคราะห์ คัดเลือกงานวิจัยที่ตรงกับคำถามการวิจัย ตัดบทความวิจัยที่ซ้ำและตัดบทความวิชาการ ได้บทความวิจัย จำนวน 7 เรื่อง โดยบทความวิจัยทุกเรื่องตีพิมพ์ในวารสารที่ได้รับการรับรองคุณภาพมาตรฐาน และมีผู้ทรงคุณวุฒิในการกลั่นกรองผลงานเพื่อตีพิมพ์

รวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบบันทึก แล้วสรุปผลการทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบ กระบวนการคัดเลือกบทความวิจัยที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง นำเสนอตามรูปที่ 2



รูปที่ 2 ระบบการคัดเลือกบทความวิจัยและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้นาฏศิลป์

ผลการวิจัย

งานศึกษานี้เป็นการทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบ (Systematic Review) จากฐานข้อมูลและเกณฑ์ที่ได้กำหนดไว้
 ดังนี้

1. ผลจากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สรุปได้ว่า อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม คือ ผลรวมความสัมพันธ์
 ระหว่างปัจเจกกับสังคมที่ถูกสร้างขึ้นในแต่ละพื้นที่ เป็นเครื่องมือทางกระบวนการสังคมที่ปรับเปลี่ยนไปตามแรงขับเคลื่อนวิถีชีวิตแบบใหม่
 (Creation of New Lifestyle) ความสัมพันธ์ดังกล่าว มีความทรงจำ ภูมิหลัง ความหมาย เรื่องราว การพึ่งพาและความต้องการ
 พื้นฐานของชุมชน ความยึดมั่น ความผูกพันระหว่างบุคคล สถานที่ กิจกรรมชุมชน โดยสรุปเป็นกรอบผลการศึกษานวัตกรรมอัตลักษณ์
 ทางวัฒนธรรม

2. ผลการทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบ จากฐานข้อมูลทั้งในประเทศและต่างประเทศ ตามเกณฑ์บทความวิจัย
 ที่กำหนดไว้ ได้บทความวิจัยจำนวนทั้งหมด 7 เรื่อง ดังนี้

1) การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ในท้องถิ่นที่ส่งเสริมทักษะการบูรณาการเชิงสร้างสรรค์สำหรับนักเรียนระดับ
 มัธยมศึกษา โดยอินทิรา พงษ์นาค (2567)

2) รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้พหุวัฒนธรรมของครูนาฏศิลป์ในเขตพื้นที่ภาคใต้ โดยจิระเดช
 นกุลโรจน์ (2567)

3) Sustainable Arts and Health: The Role of a University in Facilitating an Intergenerational, Interdisciplinary Community Arts Project. (Farrer et al., 2022)

4) Innovation of ESD Learning Module (Education for Sustainable Development) Based on Bugis Local Wisdom for Critical Thinking Skills and Environmental Literacy. (Pangsuma et al., 2024)

5) Building Teacher Confidence Through 'Storywork' Exploring the Power of the Arts in Classrooms. (Riley et al., 2024)

6) Cultural Identity of Public Consciousness in Kazakhstan Literature Education: Effects of a New Teaching Method. (Kabylov et al., 2024)

7) Let's Stop Asking Whether Teachers Are Professionals. Let's Ask What Kinds of Professionals We Want Teachers to Be. (Reagan & Goodwin, 2025) ผลการทบทวนอย่างเป็นระบบ ข้อมูลสรุปดังนี้

ตารางที่ 1 ตารางสรุปบทความวิจัย การเรียนการสอนนาฏศิลป์ตามแนวคิดอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมเพื่อสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่น

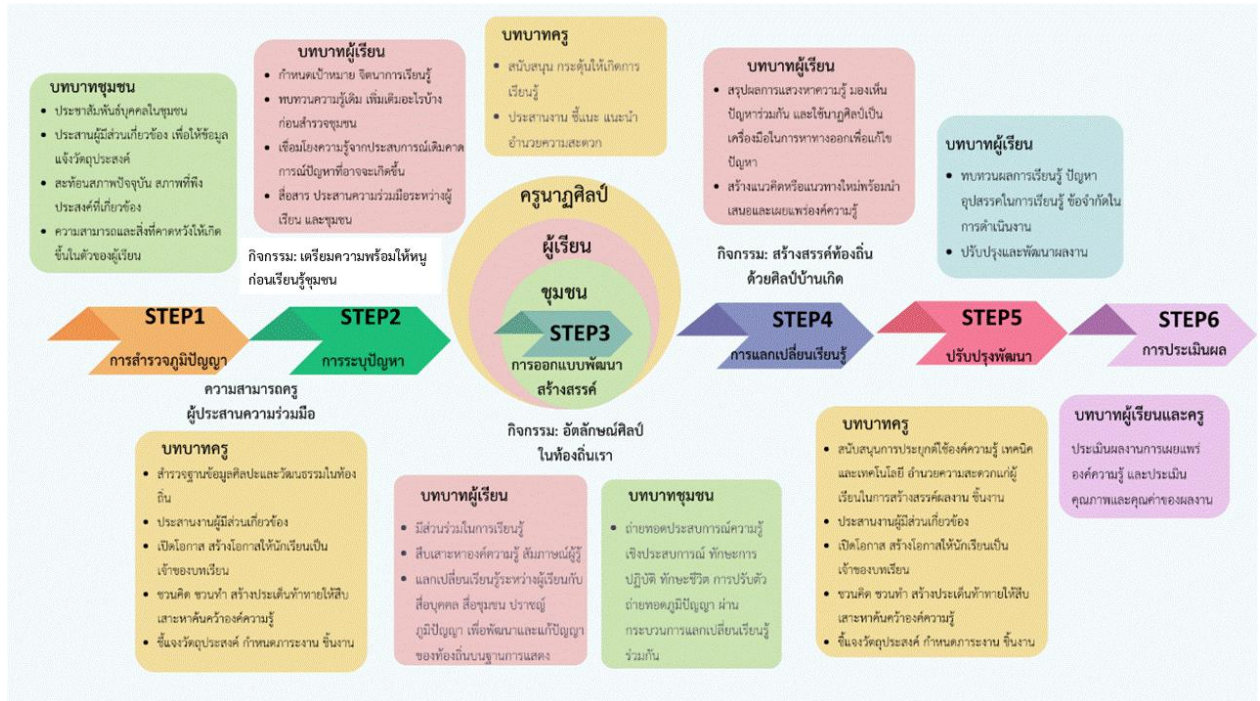
ที่	วัตถุประสงค์				รูปแบบการจัดการเรียนรู้							สื่อและแหล่งเรียนรู้				การวัดและประเมินผล						
	Need Assessment	Competency Multicultural	Sustainable development	Competency in Multicultural	Activity Based Learning	Problem Based Learning	Participation	Think Pair Share	Story work	Project Based Learning	Constructivism	สื่ออุปกรณ์/สถานที่	สื่อบุคคล	สื่อภูมิปัญญา	สื่อเทคโนโลยี	ผู้เรียนประเมินตนเอง	ผู้เรียนประเมินผู้เรียน	ชุมชนร่วมประเมิน	ผู้เชี่ยวชาญประเมินครู	ครูประเมินผู้เรียน	ผู้ปกครองประเมินผู้เรียน	ปราชญ์ภูมิปัญญาประเมินผู้เรียน
1	✓	-	-	✓	-	-	-	-	✓	✓	✓	-	✓	✓	✓	-	✓	-	✓	✓	-	-
2	-	✓	-	✓	✓	-	✓	-	-	✓	-	-	✓	✓	-	-	✓	-	-	✓	-	-
3	✓	✓	✓	-	✓	✓	✓	-	-	-	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	-	-	-	-	✓
4	✓	-	✓	✓	✓	✓	-	✓	-	✓	✓	✓	✓	✓	-	✓	✓	-	-	-	✓	-
5	-	-	-	✓	✓	-	-	-	✓	-	✓	✓	✓	✓	-	✓	✓	-	✓	✓	-	✓
6	-	✓	-	✓	-	✓	-	✓	✓	-	-	✓	✓	✓	-	✓	✓	-	-	-	-	✓
7	-	✓	-	✓	✓	✓	✓	-	-	-	-	-	-	-	-	✓	✓	✓	-	-	✓	✓

จากตารางที่ 1 สามารถสรุปข้อมูลสำคัญได้ดังนี้

1) ด้านรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ผลการทบทวนอย่างเป็นระบบ พบว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม มุ่งเน้นการพัฒนาที่ตอบสนองความต้องการและความร่วมมือ โดยใช้บริบทสภาพแวดล้อมเชิงพื้นที่ ปัญหาและความต้องการของท้องถิ่นเป็นฐานในการจัดการเรียนรู้นาฏศิลป์ ผลการศึกษาสะท้อนภาพของการพัฒนาความสามารถของครูนาฏศิลป์ในฐานะผู้ประสานความร่วมมือ และการจัดการเรียนรู้พหุวัฒนธรรมแบบบูรณาการ โดยใช้สื่อบุคคล ปราชญ์ภูมิปัญญา ชุมชน และบริบทสภาพแวดล้อมของท้องถิ่นเข้ากับวิถีชีวิตจริง ซึ่งไม่เพียงรายวิชานาฏศิลป์ในฐานะการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์เท่านั้นแต่ใช้นาฏศิลป์เป็นเครื่องมือในการพัฒนาความยั่งยืน และพัฒนาคนทุกช่วงวัยผ่านการจัดเรียนรู้โดยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน

2) ด้านองค์ประกอบของกิจกรรม รูปแบบกิจกรรมจากงานวิจัยทั้ง 7 เรื่อง สะท้อนประเด็นเรื่องการพัฒนาความสามารถครูในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ ผู้ประสานความร่วมมือระหว่างชุมชน ผู้เรียน เพื่อนำไปสู่ขั้นตอนการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ความรู้ระหว่างกัน ลดช่องว่างระหว่างวัย เช่น การถ่ายทอดประสบการณ์ความภาคภูมิใจ ความสำเร็จในอดีต เกมปฏิบัติเพื่อลดช่องว่างระหว่างวัยและเอื้อต่อสภาพร่างกาย กิจกรรมโครงการทางนาฏศิลป์และใช้อัตลักษณ์ของภูมิปัญญาท้องถิ่นในการพัฒนาคนทุกช่วงวัย ผลการสังเคราะห์องค์ความรู้เพื่อเป็นแนวทางการจัดกิจกรรมนาฏศิลป์ โดยใช้แนวคิดอัตลักษณ์

ทางวัฒนธรรม ร่วมกับการจัดการเรียนรู้เชิงออกแบบ คือ 1) ด้านรูปแบบการจัดการเรียนรู้ 2) ด้านองค์ประกอบของกิจกรรมประกอบด้วย 6 ขั้นตอน คือ 1. การสำรวจภูมิปัญญา 2. การระบุปัญหา 3. การออกแบบพัฒนาสร้างสรรค์ 4. การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ 5. การปรับปรุงพัฒนา 6. การประเมินผล ผลการศึกษาสามารถสรุปองค์ประกอบของกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ทางศิลปวัฒนธรรมตามแนวคิดอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่ส่งเสริมการบูรณาการเชิงสร้างสรรค์ ได้ดังรูปที่ 3



รูปที่ 3 แนวทางการจัดกิจกรรมนาฏศิลป์โดยใช้แนวคิดอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม

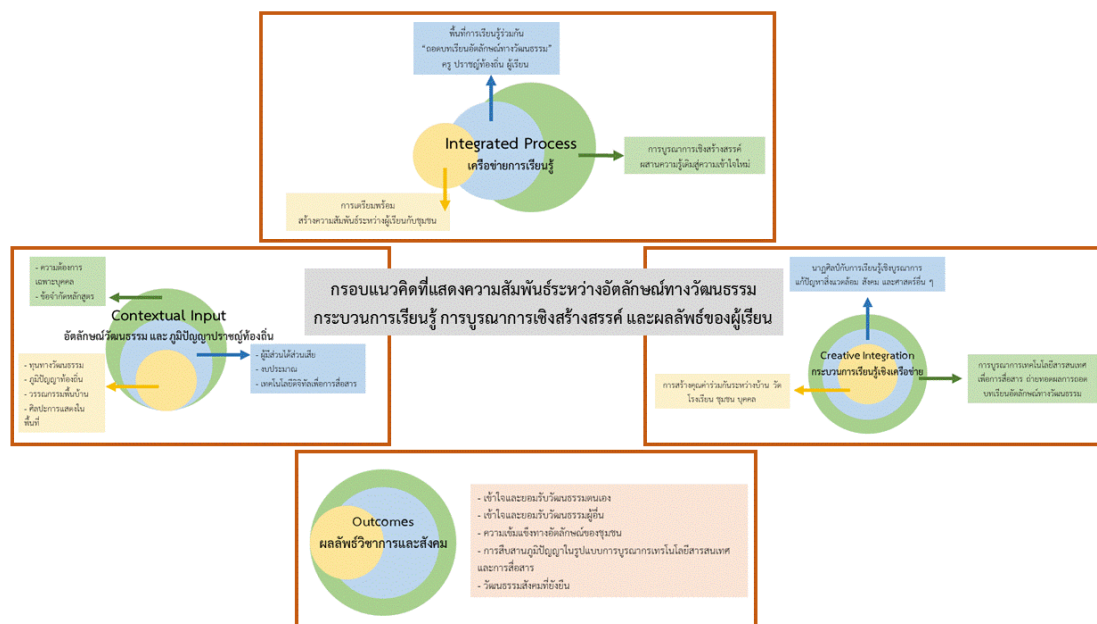
3) ด้านสื่อและแหล่งการเรียนรู้ ผลการทบทวนอย่างเป็นระบบ มีการใช้สื่อที่หลากหลาย เข้ากับบริบทสถานที่ มีความยืดหยุ่น โดยเลือกใช้ตามรูปแบบกิจกรรม เช่น สื่อบุคคล ผ่านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ แลกเปลี่ยนความคิดเห็น สื่อภูมิปัญญาท้องถิ่น สื่ออุปกรณ์ สื่อสถานที่และแหล่งเรียนรู้ สื่อเทคโนโลยี โดยคำนึงถึงความเหมาะสมกับผู้เรียน บุคคลที่เข้าร่วม

4) ด้านการวัดประเมินผล พบว่า การวัดและประเมินผลขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของงานวิจัยและมีความหลากหลาย เช่น ทักษะการบูรณาการเชิงสร้างสรรค์ ทักษะคิด ความรู้ เจตคติ โดยเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการประเมินผลการเรียนรู้ เช่น ผู้เรียนประเมินตนเอง ผู้เรียนประเมินผู้เรียน ผู้ปกครองประเมินผู้เรียน ปรากฏภูมิปัญญาประเมินผู้เรียน ครูประเมินผู้เรียน และผู้เชี่ยวชาญประเมินครู ผ่านเครื่องมือในการประเมินที่หลากหลาย เช่น แบบประเมินตนเอง แบบสังเกตพฤติกรรม

สรุปกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ ใช้กระบวนการความร่วมมือเพื่อสร้างคุณค่าร่วม การจัดการเรียนรู้เริ่มต้นจากการสานสัมพันธ์ด้วยระบบกิจกรรม ระหว่างผู้เรียนกับบุคคลก่อนนำไปสู่กระบวนการแลกเปลี่ยน ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยใช้นาฏศิลป์เป็นเครื่องมือในการเชื่อมความสัมพันธ์ เช่น ปรากฏภูมิปัญญาถ่ายทอดประสบการณ์ให้ผู้เรียนผ่านวรรณกรรมเรื่องเล่า ผู้เรียนแลกเปลี่ยนเรียนรู้เรื่องสภาพอากาศในปัจจุบัน เปรียบเทียบกับวัฒนธรรมชุมชนในอดีตและปัจจุบัน เป็นต้น เมื่อกระบวนการดังกล่าวขับเคลื่อนเป็นวงจรจินตภาพ การรับรู้คุณค่า ความสำคัญทางวัฒนธรรม ในด้านสื่อและแหล่งเรียนรู้ มีการบูรณาการหลากหลายเหมาะกับกิจกรรม การวัดและประเมินผลตามวัตถุประสงค์ สามารถวัดประเมินพัฒนาการตนเองของผู้เรียน ปรากฏชุมชน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียผ่านการประเมินความสำเร็จที่เผยแพร่องค์ความรู้สู่สาธารณะ

สรุปและอภิปรายผล

ผลการทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบ เกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ทางศิลปวัฒนธรรมตามแนวคิดอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่ส่งเสริมการบูรณาการเชิงสร้างสรรค์สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา ในระยะ 5 ปี จนถึงปัจจุบัน สะท้อนให้เห็นว่า การจัดการเรียนรู้ส่วนใหญ่เป็นการบูรณาการที่หลากหลาย คำนึงถึงปัญหาความต้องการของชุมชนและแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อม ผ่านการเชื่อมโยงอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น การสร้างคุณค่าร่วมและการมีส่วนร่วมระหว่างผู้เรียน ชุมชน ราชภัฏภูมิปัญญา ผู้ปกครอง ครู สถานศึกษา อาจารย์ มหาวิทยาลัย อย่างไรก็ตาม ผลการศึกษาของ คอคเรน สมิธ และคณะ (Cochran-Smith et al., 2009) สะท้อนให้เห็นว่า แม้แนวคิดดังกล่าวจะมีความสำคัญ แต่การประยุกต์ใช้ในบริบทโรงเรียนยังมีน้อย ซึ่งอาจเป็นผลมาจากความต้องการเรียนรู้เฉพาะบุคคล ข้อจำกัดด้านหลักสูตร การบูรณาการเทคโนโลยีและสภาพแวดล้อม เฉพาะพื้นที่ ปัจจัยสำคัญที่นำไปสู่ความสำเร็จในการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม พบว่า การบูรณาการความรู้ท้องถิ่นในหลักสูตร ผ่านโครงการร่วมเรียนรู้ครูราชภัฏชุมชน และการสนับสนุนทรัพยากรทางวัฒนธรรม วรรณกรรมพื้นบ้าน ศิลปะการแสดง เพื่อส่งเสริมความเข้าใจและยอมรับวัฒนธรรมของผู้อื่น สอดคล้องกับผลการศึกษาของ แวง (Wang, 2023) กล่าวว่า ศิลปะการแสดงที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรม การถ่ายทอดความรู้ร่วมกับการผสมผสานสิ่งใหม่ เช่น การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและความคิดสร้างสรรค์ผ่านกิจกรรมศิลปะ สามารถพัฒนาความสามารถของผู้เรียนให้มีความเข้าใจและยอมรับวัฒนธรรม ประเพณีของตน และผู้อื่นได้มากขึ้น นอกจากนี้การมีส่วนร่วมของชุมชน ผ่านการสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างสถานศึกษา ผู้เชี่ยวชาญ ในท้องถิ่น เครือข่ายชุมชนแห่งการเรียนรู้ เพื่อให้ครูมีอิสระในการออกแบบการสอน ที่เชื่อมโยงภูมิปัญญาท้องถิ่นกับความรู้สมัยใหม่ ซึ่งจำเป็นต้องได้รับการหนุนเสริมอย่างเป็นระบบจากวิสัยทัศน์ของผู้บริหาร ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจากเครือข่ายและชุมชน ข้อค้นพบจากการทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบสะท้อนว่า การจัดการเรียนรู้ทางศิลปวัฒนธรรมตามแนวคิดอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมมีลักษณะเป็น “กระบวนการเรียนรู้เชิงเครือข่าย” ที่เชื่อมโยงบุคคล โรงเรียน ชุมชน และองค์ความรู้สมัยใหม่เข้าด้วยกัน ความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการเรียนรู้ทางศิลปวัฒนธรรมตามแนวคิดอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมโดยใช้ทุนทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น วรรณกรรมพื้นบ้าน ศิลปะการแสดงในพื้นที่เป็นรากฐาน ร่วมกับพลังเครือข่ายผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง การบูรณาการเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร โดยกระบวนการเรียนรู้เชิงเครือข่ายผ่านการใช้นาฏศิลป์เป็นกลไกในการสร้างคุณค่าร่วม ในการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อม สังคม และศาสตร์อื่น ๆ ผ่านการบูรณาการเชิงสร้างสรรค์ สู่ผลลัพธ์ของผู้เรียนที่เข้าใจและยอมรับวัฒนธรรมของตนเองและวัฒนธรรมของผู้อื่น สร้างความเข้มแข็งทางอัตลักษณ์ชุมชน และการพัฒนาวัฒนธรรมสังคมที่ยั่งยืน ดังรูปที่ 4



รูปที่ 4 กรอบแนวคิดที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม กระบวนการเรียนรู้ การบูรณาการเชิงสร้างสรรค์ และผลลัพธ์ของผู้เรียน

รูปแบบการจัดการเรียนรู้ทางศิลปวัฒนธรรมที่ส่งเสริมการบูรณาการเชิงสร้างสรรค์สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา ผู้วิจัยสะท้อนและเน้นย้ำความสำคัญถึงการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับชุมชน ผ่านกิจกรรมทางศิลปเป็นฐาน และการเตรียมความพร้อมก่อนกระบวนการแสวงหาองค์ความรู้ ก่อนลงพื้นที่แลกเปลี่ยนเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น และการสร้างสรรค์เผยแพร่ผลงาน สอดคล้องกับ มาคริดิสและพาราสซิดิส (Makridis & Parassidis, 2021) กล่าวว่า การจัดการเรียนการสอนทางศิลปไม่เพียงแต่ช่วยส่งเสริมสติปัญญาและพฤติกรรม พัฒนาความมีวินัย ความคิดสร้างสรรค์ ความสามารถทางสังคมของผู้เรียนเท่านั้น แต่ยังนำไปสู่การสร้างวัฒนธรรมที่เข้มแข็งของสังคมที่ยั่งยืน และการใช้แหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายรวมถึงการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารอย่างมีกลยุทธ์ เพื่อถ่ายทอดและถอดบทเรียนภูมิปัญญาท้องถิ่น ช่วยเสริมการเรียนรู้แบบสหวิทยาการและการเชื่อมโยงเนื้อหา ดังนั้นการจัดการเรียนรู้ทางศิลปต้องเน้นการมีส่วนร่วมอย่างสมดุลจากผู้ปกครอง ชุมชน สถานศึกษาในทุกกระบวนการเรียนรู้ ตั้งแต่การวางแผน การขับเคลื่อนกิจกรรม การแลกเปลี่ยนสื่อและแหล่งเรียนรู้ ไปจนถึงการวัดและประเมินผลที่เป็นธรรม ผลการสังเคราะห์องค์ความรู้จากการทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบชี้ให้เห็นว่า การจัดการเรียนรู้ทางศิลปตามแนวคิดอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม มิใช่เพียงการถ่ายทอดทักษะการแสดง หากแต่เป็นกลไกการเรียนรู้เชิงบูรณาการที่ส่งเสริมการเรียนรู้ข้ามศาสตร์ การสร้างคุณค่าร่วม และการพัฒนาผู้เรียนในมิติทางสังคมและวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน ผลการสังเคราะห์นำเสนอมุมมองการจัดการเรียนรู้ทางศิลปควรถูกมองในฐานะกรอบการเรียนรู้เชิงบูรณาการ ที่เชื่อมโยงทุนทางวัฒนธรรม กระบวนการสร้างสรรค์และการเรียนรู้เชิงมีส่วนร่วมเข้าด้วยกันอย่างเป็นระบบ ข้อค้นพบนี้ช่วยยกระดับความเข้าใจจากการจัดกิจกรรมรายกรณีไปสู่การพัฒนาองค์ความรู้เชิงแนวคิด ซึ่งสามารถใช้เป็นฐานในการต่อยอดการวิจัยและการพัฒนาทฤษฎีด้านการจัดการเรียนรู้ศิลปศึกษาในบริบทวัฒนธรรม

ข้อเสนอแนะ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบ วิเคราะห์และสังเคราะห์องค์ความรู้จากบทความวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศ ข้อค้นพบนี้ เสนอแนวทางในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ทางศิลปให้เป็นพื้นที่แลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อยกระดับคุณภาพการสอนทางศิลปที่ตอบสนองต่อความแตกต่างทางสังคมและสอดคล้องกับพลวัตของโลกในปัจจุบันและอนาคต ทั้งนี้ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะจากการวิจัย ดังต่อไปนี้

1. ควรมีพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ทางศิลปตามแนวคิดอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่ส่งเสริมการบูรณาการเชิงสร้างสรรค์และการสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยเน้นการจัดการเรียนรู้ที่ใกล้ชิดกับวิถีชีวิต ชุมชน และผู้เรียน รวมถึงคำนึงถึงประเด็นการพัฒนาที่ยั่งยืนและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศโดยใช้ทางศิลปและภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นฐาน
2. บทบาทครูในฐานะ นักพัฒนางานสอนและประสานความร่วมมือ ที่สามารถสร้างความภาคภูมิใจร่วมกันในห้องเรียน ลดช่องว่างระหว่างวัยและส่งเสริมการถ่ายทอดองค์ความรู้ในสังคมพหุวัฒนธรรม การพัฒนาความสามารถครูสู่นักพัฒนางานและประสานความร่วมมือ ที่เข้าใจบริบททางวัฒนธรรมและผลของการพัฒนาการศึกษาเข้ากับการสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างบูรณาการ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนทางศิลปในสังคมพหุวัฒนธรรม ที่สอดคล้องกับบริบทสถานที่และชุมชนใกล้เคียงในสังคมพหุวัฒนธรรม
2. ควรมีการใช้แนวคิดการสังเคราะห์งานวิจัย มาใช้ในการสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับแนวคิดอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่ส่งเสริมการบูรณาการเชิงสร้างสรรค์เพื่อสังเคราะห์งานวิจัยในเชิงปริมาณ
3. ควรมีการศึกษาวิจัยและพัฒนาหลักสูตรอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมเพื่อการจัดการเรียนรู้ทางศิลป เพื่อยกระดับคุณภาพและความหลากหลายของหลักสูตรการศึกษา ที่ตอบสนองต่อสังคมที่แตกต่าง และพลวัตสังคมโลกในปัจจุบันและอนาคต

เอกสารอ้างอิง

- จิระเดช นกุลโรจน์. (2567). รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้พัฒนาธรรมของครูนาฏศิลป์ในเขตพื้นที่ภาคใต้ [ปริญญาพนธ์ศิลปกรรมศาสตร์ดุสิตบัณฑิต]. คลังปัญญา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ชาลิน สุวรรณวงศ์. (2567). การทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบในการวิจัยทางการศึกษา. *วารสารการวัดประเมินผลสถิติและการวิจัยทางสังคมศาสตร์*, 5(2), 1–20.
- จิตติกาญจน์ อัครกุล. (2562). หนังสือทศวรรษที่หนึ่งในหลักสูตรการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างผู้สูงอายุและเด็ก. *วารสารครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*, 47(1), 63–83.
- ณัฐธิดา จันทะมะ. (2560). การสร้างอัตลักษณ์อีสานผ่านภาพยนตร์สั้นในเทศกาลภาพยนตร์อีสาน. *วารสารนิเทศศาสตร์และนวัตกรรมนิต้า*, 4(2), 1–8.
- ทิวาพร อรรถอำนวย, สุริรัตน์ จินพงษ์, และชนันต์ พุนเดช. (2567). การศึกษาความต้องการในการพัฒนาห้องเรียนนาฏศิลป์โดยใช้รูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ของครูนาฏศิลป์ระดับประถมศึกษา. *วารสารราชพฤกษ์*, 22(1), 65–79.
- ไทยรัฐออนไลน์. (2567, 12 มกราคม). *วันเกิด 2567 ผลสำรวจเด็กไทย ยากได้ อะไรจากระบบการศึกษา*.
<https://www.thairath.co.th/news/society/2754754>
- เบญจา ศรีทองสุข และกฤษฎิกร เจริญกุล. (2567). การเล่าเรื่องและการสะท้อนอัตลักษณ์ความเป็นอีสานของผู้กำกับอุเทน ศรีริวิในภาพยนตร์ผู้บ่าวไผ่บ้าน. *วารสารนิเทศศาสตร์ปริทัศน์*, 28(1), 31–39.
- พัฒนาญ ทูลธรรม. (2563). การพัฒนาแนวทางการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นผ่านเรื่องเล่าการศึกษา ตำบลบ้านหนอง อำเภอสอง จังหวัดแพร่. *วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง*, 9(2), 78–90.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579*. พรักหวานกราฟฟิค. <https://shorturl.asia/ntDcM>
- อริภา มงคลดาว และอาชัญญา รัตนอุบล. (2565). แนวทางการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ระหว่างวัยของปราชญ์ชุมชนเยาวชนและผู้สูงอายุ: กรณีศึกษาชุมชนผ้าไหมและผ้าฝ้ายทอมือ. *วารสารศึกษาศาสตร์*, 33(1), 65–79.
- อินทรา พงษ์นาค. (2567). *การพัฒนาแบบการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการบูรณาการเชิงสร้างสรรค์สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษา* [ปริญญาพนธ์ศิลปกรรมศาสตร์ดุสิตบัณฑิต]. คลังปัญญา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- Cochran-Smith, M., Shakman, K., Jong, C., Terrell, D. G., Barnatt, J., & McQuillan, P. (2009). Good and just teaching: The case for social justice in teacher education. *American Journal of Education*, 115(3), 347–377.
<https://doi.org/10.1086/597486>
- Collier, M. J., & Thomas, M. (1988). Cultural identity: An interpretive perspective. In Y. Y. Kim & W. B. Gudykunst (Eds.), *Theories in intercultural communication* (pp. 99–122). Sage.
- Cremata, R. (2017). Facilitation in popular music education. *Journal of Popular Music Education*, 1(1), 63–82.
https://doi.org/10.1386/jpme.1.1.63_1
- Farrer, R., Douse, L., & Aujla, I. (2022). Sustainable arts and health: The role of a university in facilitating an intergenerational, interdisciplinary community arts project. *Journal of Higher Education Outreach and Engagement*, 26(1), 89–103.
<https://openjournals.libs.uga.edu/jheoe/article/view/2864>
- Florida, R., Mellander, C., & King, K. (2015). *The global creativity index 2015*. Martin Prosperity Institute.
<https://shorturl.asia/ntWwm>
- Heaton, R., Low, J. H., & Chen, V. (2024). AI art education—artificial or intelligent? Transformative pedagogic reflections from three art educators in Singapore. *Pedagogies: An International Journal*, 19(4), 647–659.
<https://doi.org/10.1080/1554480X.2024.2334812>
- Kabylov, A., Anes, G., Kamarova, N., Burkitbaeva, A., Zhailovov, B., & Shokhayev, M. (2024). Cultural identity of public consciousness in Kazakhstan literature education. *Journal of Ethnic and Cultural Studies*, 11(1), 119–141.
<https://doi.org/10.29333/jecs/1678>
- Lima, J. (2018). Can college be a creative environment? Reimagining our teaching practices. *Vanier Academic Voices*, 2(1), 5–7.

- Makridis, C. A., & Parassidis, S. (2021). *Reclaiming arts and culture in education: The fundamental importance of the fine arts. Sketching a new conservative education agenda*. American Enterprise Institute. <https://www.aei.org/research-products/report/reclaiming-arts-and-culture-in-education-the-fundamental-importance-of-the-fine-arts/>
- Nilsook, P., Utakrit, N., & Clayden, J. (2014). Imagineering in education: A framework to enhance students' learning performance and creativity in thinking. *Educational Technology*, 54(5), 14–20.
- OECD. (2023). *Development Co-operation Report 2023: Debating the aid system*. OECD Publishing. <https://doi.org/10.1787/f6edc3c2-en>
- Pangsuma, N. S., Nurahman, A. A., Riandi, R., & Solihat, R. (2024). Innovation of ESD learning module (Education for Sustainable Development) based on Bugis local wisdom for critical thinking skills and environmental literacy. *Journal of Science Learning*, 7(3), 257–266. <https://doi.org/10.17509/jsl.v7i3.67060>
- Reagan, E. M., & Goodwin, A. L. (2025). *Let's stop asking whether teachers are professionals. Let's ask what kinds of professionals we want teachers to be*. National Education Policy Center. <http://nepc.colorado.edu/publication/teachers>
- Riley, T., McCormack, B. A., & Meston, T. (2024). Building teacher confidence through 'storywork': Exploring the power of the arts in classrooms. *International Journal of Education & the Arts*, 25(19). <https://doi.org/10.26209/ijea25n19>
- Santos, W. M. D., Secoli, S. R., & Püschel, V. A. D. A. (2018). The Joanna Briggs Institute approach for systematic reviews. *Revista Latino-Americana de Enfermagem*, 26, Article e3074. <https://doi.org/10.1590/1518-8345.2857.3074>
- Talsik, E. (2015). Investigating the classroom management profiles of in-service music teachers in Turkey. *Journal of Education and Sociology*, 6(1), 554–557.
- Wang, N. (2023). A new model of intergenerational experiential art education: Caring for vulnerable groups, inheriting cultural heritage and realizing social responsibility. *Journal of Sociology and Ethnology*, 5(10), 106–114. <https://doi.org/10.23977/jsoc.2023.051015>

คำแนะนำการส่งบทความต้นฉบับ เพื่อการตีพิมพ์ของวารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี (Academic Journal of Phetchaburi Rajabhat University)

วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี เป็นวารสารด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ที่บทความที่จะได้รับการเผยแพร่ต้องได้รับการประเมินคุณภาพโดยผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer review) ในสาขาวิชานั้นๆ อย่างน้อย 3 ท่านต่อ 1 บทความในรูปแบบผู้พิจารณาไม่ทราบชื่อผู้แต่ง และ ผู้แต่งไม่ทราบชื่อผู้พิจารณา (Double-blind peer review) โดยบทความวิจัยที่ได้รับการพิจารณาตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี ถือเป็นกรรมสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี ห้ามนำข้อความทั้งหมดหรือบางส่วนไปพิมพ์ซ้ำ เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากมหาวิทยาลัยเป็นลายลักษณ์อักษร หรือมีการอ้างอิงอย่างเหมาะสม โดยเนื้อหาต้นฉบับที่ปรากฏในวารสารฯ เป็นความรับผิดชอบของผู้รับผิดชอบบทความหรือนักวิจัยผู้เขียนบทความ ทั้งนี้ไม่รวมความผิดพลาดอันเกิดจากเทคนิคการพิมพ์กองบรรณาธิการฯ

วัตถุประสงค์และขอบเขตของวารสาร

วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรีเป็นวารสารกลุ่ม สหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ เปิดรับบทความวิชาการ (Review article) และบทความวิจัย (Research article) ของทั้งผู้ทรงคุณวุฒิ นักวิชาการ อาจารย์ นักศึกษา ตลอดจนผู้ที่มีประสบการณ์หรือมุมมองทางด้านงานวิชาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์แบบบูรณาการที่ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาองค์ความรู้ พัฒนาสังคมและประเทศชาติอย่างกว้างขวาง โดยบทความดังกล่าวต้องนำเสนอองค์ความรู้หรือแนวคิดใหม่ที่ได้มาจากการศึกษาค้นคว้า การวิจัยที่ลุ่มลึก และไม่เคยถูกนำไปตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารหรือสิ่งพิมพ์อื่นในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งมาก่อน

กำหนดพิมพ์เผยแพร่

วารสารมีกำหนดพิมพ์เผยแพร่ปีละ 3 ฉบับ ดังนี้

ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม – เมษายน

ฉบับที่ 2 เดือนพฤษภาคม – สิงหาคม

ฉบับที่ 3 เดือนกันยายน – ธันวาคม

ข้อกำหนดของบทความต้นฉบับ

ต้นฉบับต้องพิมพ์ด้วยโปรแกรมไมโครซอฟต์เวิร์ด เวอร์ชัน 2010 (Microsoft Word 2010) หรือ Microsoft 365 หน้ากระดาษ A4 ความยาวไม่เกิน 8 - 10 หน้ากระดาษ รวมตาราง รูปภาพ และเอกสารอ้างอิง ด้านบนและด้านในเว้นห่างจากขอบกระดาษ 2.7 เซนติเมตร ด้านล่างและด้านนอกเว้นห่างจากขอบกระดาษ 1.5 เซนติเมตร มีเลขหน้ากำกับทุกหน้า ที่ด้านบนขวาของเอกสาร บทความต้องมีลักษณะดังนี้

1. **ชื่อเรื่องภาษาไทย** พิมพ์ด้วยตัวอักษร TH SarabunPSK ตัวหนาขนาด 20 pt จัดกลางหน้า
2. **ชื่อเรื่องภาษาอังกฤษ** พิมพ์ด้วยตัวอักษร TH SarabunPSK ตัวหนาขนาด 20 pt จัดกลางหน้า
3. **ชื่อผู้เขียนภาษาไทย** พิมพ์ด้วย TH SarabunPSK ตัวปกติ ขนาด 16 pt จัดกลางหน้า เว้นห่างจากชื่อเรื่องภาษาอังกฤษ 1 บรรทัด
4. **ชื่อผู้เขียนภาษาอังกฤษ** พิมพ์ด้วย TH SarabunPSK ตัวปกติ ขนาด 14 pt จัดกลางหน้า เว้นห่างจากผู้เขียนภาษาไทย 1 บรรทัด
5. **สังกัด/หน่วยงาน** จังหวัด รหัสไปรษณีย์ ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ ผู้เขียนพิมพ์ด้วย TH SarabunPSK ตัวเอียง ขนาด 13 pt จัดกลางหน้า
6. **อีเมล** ของผู้เขียนพิมพ์ด้วย TH SarabunPSK ตัวเอียง ขนาด 12 pt จัดกลางหน้า
7. **เนื้อเรื่อง**
 - **บทคัดย่อ** พิมพ์ด้วย TH SarabunPSK ตัวปกติ ขนาด 14 pt ความยาวไม่เกิน 300 คำ โดยให้สรุปเนื้อหาของบทความทั้งหมดให้เข้าใจที่มาของการทำวิจัย วิธีการโดยย่อ ผลที่ได้จากการวิจัย และนำไปใช้ประโยชน์อย่างไร ได้ผลลัพธ์อย่างไร
 - **คำสำคัญ** 3-5 คำ พิมพ์ด้วย TH SarabunPSK ตัวปกติ ขนาด 14 pt ไม่ต้องคั่นด้วยเครื่องหมาย comma (ไม่ใช่วลี หรือ ประโยค)
 - **Abstract** บทคัดย่อ พิมพ์ด้วย TH SarabunPSK ตัวปกติ ขนาด 14 pt ความยาวไม่เกิน 300 คำ แปลจากบทคัดย่อภาษาไทย
 - **Keywords** 3-5 คำ พิมพ์ด้วย TH SarabunPSK ตัวปกติ ขนาด 14 pt คั่นด้วยเครื่องหมาย comma แปลจากคำสำคัญภาษาไทย
 - **บทนำ** พิมพ์ด้วย TH SarabunPSK ตัวปกติ ขนาด 14 pt จัดกระจายแบบไทย ชี้ให้เห็นความสำคัญของเรื่องที่ทำ และขอบเขตของปัญหาวิจัย เอกสารอ้างอิง รูปแบบ APA หรือ (American Psychological Association) เวอร์ชัน 7 (APA 7th) ทั้งการอ้างอิงในเนื้อเรื่อง (In-text citations) และบรรณานุกรม เมื่อนำผลงานของบุคคลอื่นไม่ว่าบางส่วนหรือทั้งหมดมาอ้างในงานวิจัย

- **วัตถุประสงค์ของงานวิจัย** พิมพ์ด้วย TH SarabunPSK ตัวปกติ ขนาด 14 pt จัดกระจายแบบไทย ระบุวัตถุประสงค์การวิจัย หรือวัตถุประสงค์เฉพาะที่นำเสนอในบทความวิจัย

- **วิธีดำเนินการวิจัย** พิมพ์ด้วย TH SarabunPSK ตัวปกติ ขนาด 14 pt จัดกระจายแบบไทย อธิบายวิธีการดำเนินการวิจัยในสาระสำคัญที่จำเป็น โดยกล่าวถึงวิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง ที่มาของกลุ่มตัวอย่าง แหล่งที่มาของข้อมูล การเก็บและรวบรวมข้อมูล การใช้เครื่องมือ สถิติที่ใช้ในการวิจัยและการวิเคราะห์ข้อมูล

1.

1.1

1)

1.1)

- **ผลการวิจัย** พิมพ์ด้วย TH SarabunPSK ตัวปกติ ขนาด 14 pt จัดกระจายแบบไทย แสดงผลที่เกิดขึ้นจากการวิจัยโดยตรง ซึ่งอาจมีภาพประกอบ แผนภูมิ ตารางหรือการสื่อในลักษณะอื่นๆ ที่เข้าใจได้ง่าย

- **ตาราง** ให้ระบุชื่อตารางที่กระชับและสื่อถึงเนื้อหาในตารางโดยพิมพ์เหนือตาราง (ขีดซ้าย) และเรียงลำดับตารางด้วยตัวเลขอารบิกจากน้อยไปมากตามลำดับ (ตารางที่ 1 ตารางที่ 2, Table 1, Table 2) ซึ่งในตารางอาจใช้ตัวย่อได้แต่ต้องอธิบายเพิ่มเติมใต้ตารางแบบเชิงอรรถ (Footnote) ให้ชัดเจน หากจำเป็นต้องระบุที่มาของตารางให้ระบุในรูปแบบของการอ้างอิงแทรกในเนื้อหา (ดูหลักการเขียนอ้างอิงแทรกในเนื้อหา)

ตารางที่ 1

TH SarabunPSK ตัวหนา ขนาด 14 pt	XXXX
TH SarabunPSK ตัวปกติ ขนาด 14 pt	xxxxxx**
TH SarabunPSK ตัวปกติ ขนาด 14 pt	xxxxxx

** xxxxxxxxx

- **ภาพประกอบ** ให้ระบุชื่อภาพประกอบให้ระบุที่มาไว้ใต้รูปภาพ (จัดกลาง) กรณีที่มีรูปภาพหลายภาพ ให้ระบุลำดับของรูปภาพ (รูปที่ 1 รูปที่ 2, Figure 1 , Figure 2) หากจำเป็นต้องระบุที่มาของรูปภาพให้ระบุในรูปแบบของการอ้างอิงแทรกในเนื้อหา (ดูหลักการเขียนอ้างอิงแทรกในเนื้อหา) และหากเป็นรูปภาพที่ผู้เขียนจัดทำหรือถ่ายรูปขึ้นเองให้ระบุหลังจากชื่อภาพหรือคำอธิบายใต้ภาพด้วยข้อความดังนี้ “(ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย)” แนบไฟล์ภาพประกอบที่ใช้ในบทความโดยบันทึกแต่ละไฟล์ในรูปแบบ .JPG หรือ .PNG หรือ .PDF ภาพต้องคมชัดและมีขนาดที่สามารถเห็นรายละเอียดได้อย่างครบถ้วน

- **อภิปรายผล** พิมพ์ด้วย TH SarabunPSK ตัวปกติ ขนาด 14 pt จัดกระจายแบบไทย อภิปรายและอ้างอิงให้เห็นว่าผลการวิจัยดังกล่าวนี้ ได้สร้างองค์ความรู้ใหม่ในส่วนใด และอธิบายปรากฏการณ์ที่เกิดจากผลการดำเนินงานให้เห็นเป็นรูปธรรมได้อย่างไร เหมือนหรือแตกต่างจากผลการวิจัยอื่นๆ

- **สรุปผลการวิจัย** พิมพ์ด้วย TH SarabunPSK ตัวปกติ ขนาด 14 pt จัดกระจายแบบไทย
สรุปประเด็นข้างต้นทุกข้อให้ได้ความกระชับ ประมาณ 1 ย่อหน้า

- **ข้อเสนอแนะ**

1. ข้อเสนอแนะการวิจัยไปใช้ประโยชน์ พิมพ์ด้วย TH SarabunPSK ตัวปกติ ขนาด 14 pt จัดกระจายแบบไทย

2. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป พิมพ์ด้วย TH SarabunPSK ตัวปกติ ขนาด 14 pt จัดกระจายแบบไทย

- **เอกสารอ้างอิง** พิมพ์ด้วย TH SarabunPSK ตัวปกติ ขนาด 12.5 pt รูปแบบการพิมพ์เอกสารอ้างอิงให้เรียงลำดับบรรณานุกรมตามรูปแบบ APA หรือ (American Psychological Association) เวอร์ชัน 7 (APA 7th) ตามเอกสารเผยแพร่ของสำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยนเรศวร เผยแพร่อยู่ใน <https://shorturl.asia/wC450>

8. **การส่งต้นฉบับ** ส่ง “ไฟล์ต้นฉบับ” พร้อมทั้ง “แบบฟอร์มการส่งต้นฉบับเพื่อพิจารณาลงวารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี” ผ่านทางระบบ ThaiJO 2.0 หรือผ่านทาง <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/ajpbbru/>

อัตราค่าดำเนินการจัดพิมพ์บทความที่ได้รับการอนุมัติตีพิมพ์ในวารสาร

1. ผู้เขียนชื่อแรกที่เป็นนักศึกษา และบุคลากรภายในมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี ให้กำหนดอัตราค่าดำเนินการจัดพิมพ์ บทความละ 2,500 บาท

2. ผู้เขียนชื่อแรกที่เป็นบุคลากรภายนอกมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี ให้กำหนดค่าดำเนินการจัดพิมพ์บทความละ 3,500 บาท

สอบถามรายละเอียดเพิ่มเติม

กองบรรณาธิการวารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี หรือ E-mail: acad@mail.pbru.ac.th

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้ประเมินบทความ (Peer Review) ประจำปี

1. รองศาสตราจารย์ ดร.กาญจนา บุญส่ง	มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
2. รองศาสตราจารย์ ดร.ปิยะนาถ บุญมีพิพิธ	มหาวิทยาลัยเกริก
3. รองศาสตราจารย์ ดร.พิมพ์ระวี โรจน์รุ่งสัจย์	มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
4. รองศาสตราจารย์ ดร.ยุทธ ไกยวรรณ	วิทยาลัยเชียงราย
5. รองศาสตราจารย์ ดร.ยุภาตี ปณะราช	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี
6. รองศาสตราจารย์ ดร.สุติเทพ ศิริพิพัฒนกุล	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
7. รองศาสตราจารย์ ดร.อรรพรรณ บุญพัฒน์	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย
8. รองศาสตราจารย์ ดร.เชมณัฐ มิ่งศิริธรรม	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
9. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จารุวรรณ พลอยดวงรัตน์	สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า เจ้าคุณทหารลาดกระบัง
10. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัชนา พุ่มทอง	มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
11. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธัญนันท์ บุญอยู่	มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์
12. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นวลรวี กระต่ายทอง	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
13. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.น้ำเพชร เทชะบำรุง	มหาวิทยาลัยรามคำแหง
14. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พรทิพย์ วรรณวิโรจน์	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
15. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภาวิดา มหาวงค์	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
16. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรรณวิภา มัธยมนันท์	มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
17. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วัชร เวชประสิทธิ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
18. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วันชัย สุขตาม	มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
19. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วาสนา สุวรรณวิจิตร	มหาวิทยาลัยทักษิณ
20. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิโรจน์ เจริญลักษณ์	มหาวิทยาลัยศิลปากร
21. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สาโรจน์ เผ่าวงศากุล	มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี
22. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สาโรช เผือกบัวขาว	วิทยาลัยพณิชยบัณฑิต จังหวัดหนองบัวลำภู
23. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อนุชา สายสร้อย	มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
24. ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุนทรี คนเที่ยง	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
25. อาจารย์ ดร.บรรจบพร อินดี	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
26. อาจารย์ ดร.พีรศุขย์ บุญมาธรรม	มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
27. อาจารย์ ดร.ยุพิน ยืนยง	มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
28. อาจารย์ ดร.วิวิศน์ สุขแสงอร่าม	มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
29. อาจารย์ ดร.อัศพล พูลสวัสดิ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา